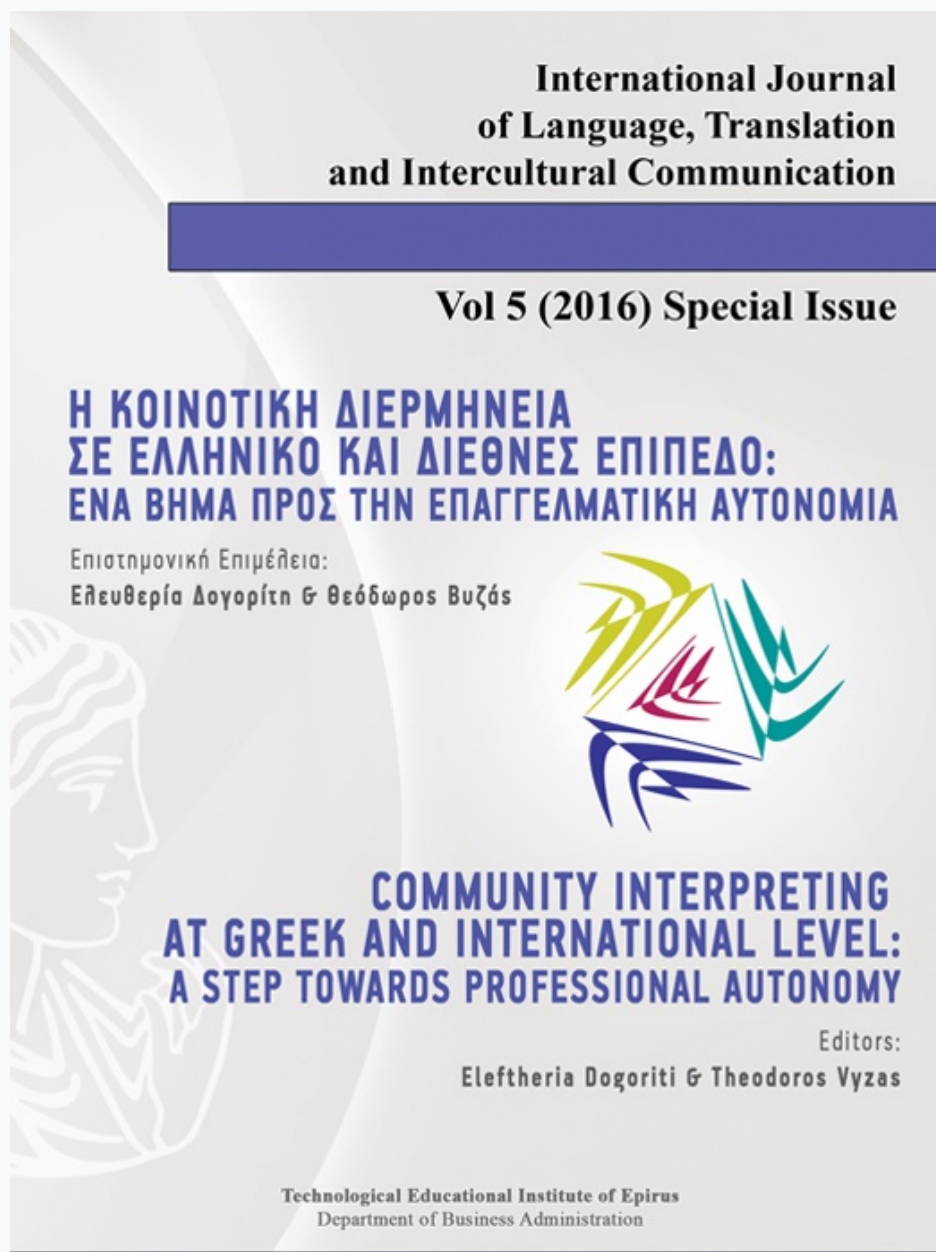


International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication

Vol 5 (2016)

Community Interpreting at Greek and International Level: A Step Towards Professional Autonomy



**International Journal
of Language, Translation
and Intercultural Communication**

Vol 5 (2016) Special Issue

**Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ:
ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ**

Επιστημονική Επιμέλεια:
Ελευθερία Δογορίτη & Θεόδωρος Βυζάς



**COMMUNITY INTERPRETING
AT GREEK AND INTERNATIONAL LEVEL:
A STEP TOWARDS PROFESSIONAL AUTONOMY**

Editors:
Eleftheria Dogoriti & Theodoros Vyzas

Technological Educational Institute of Epirus
Department of Business Administration

**Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ:
ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ**

**COMMUNITY INTERPRETING
AT GREEK AND INTERNATIONAL LEVEL:
A STEP TOWARDS PROFESSIONAL AUTONOMY**



ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
—
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Technological Educational Institute of Epirus
Department of Business Administration

**International Journal of Language, Translation and
Intercultural Communication**

Vol 5 (2016) Special Issue

**Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ:
ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ**

Επιστημονική Επιμέλεια
Ελευθερία Δογορίτη & Θεόδωρος Βυζάς

**COMMUNITY INTERPRETING
AT GREEK AND INTERNATIONAL LEVEL:
A STEP TOWARDS PROFESSIONAL AUTONOMY**

Editors
Eleftheria Dogoriti & Theodoros Vyzas

*The research leading to these results has received funding from the [EEA]
Mechanism 2009-2014 under Project Contract n° 3681.*



ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ - TABLE OF CONTENTS

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
PREFACE	13
Θεμιστοκλής Γκόγκας	23
Από τη Μακιαβελική Διερμηνεία κατά την Ανάκριση Αιχμαλώτων στην Κοινωνική Διερμηνεία της Νεωτερικότητας [The passage from Machiavellian Intrepreting for POWs interrogation to the Community Intrepreting in the contetxt of Modernity].	
Φρειδερίκη Μπατσαλιά & Ελένη Σελλά	30
Προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας [Refugees/migrants flow and language mediation].	
Ελευθερία Δογορίτη	42
Από την Κοινωνική στην Ιατρική Διερμηνεία: η διεθνής εμπειρία και η ελληνική πραγματικότητα [From Community Interpreting to Medical Interpreting: the international experience and the Greek reality].	
Hanne Skaaden	56
Professionalization and trust in public sector interpreting.	
Leticia Santamaría Ciordia	67
A context-based approach to community interpreting. Perceptions and expectations about professional practice in the Spanish context.	
Sanel Hadžiahmetović Jurida & Tanja Pavlović	78
Community Interpreting in the Context of Bosnia and Herzegovina.	
Dominika Krysztofowicz & Zofia Krupienicz	84
Community interpreting in Poland. Formal legislation, role and opportunities.	
Θεόδωρος Βυζάς	94
Επικοινωνιακές και θεσμικές παράμετροι μιας χρήσιμης αλλά παραγνωρισμένης υπηρεσίας: μια πρώτη προσέγγιση της κοινωνικής μετάφρασης [Communicative and institutional parameters of a useful but neglected service: a first approach to community translation].	
María Teresa Ortego Antón	107
Community Interpreting-oriented Terminology Management Tools.	

Παρασκευή Κόττη & Eduardo Fiorillo	116
Σημεία τομής και απόκλισης της Κοινοτικής Διερμηνείας με τη Διερμηνεία Συνεδρίων [Points of Convergence and divergence between Community and Conference Interpreting].	
Περικλής Τάγκας	127
Η Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Κοινοτική Διερμηνεία: η περίπτωση των κύριων αγγλόφωνων χωρών [Quality assurance in Community Interpreting: the case of main English-speaking countries].	
Thei Zervaki	140
Comparing the Court and Medical Interpreters in the USA: the certification process.	
Άννα Χήτα	150
Για τη γλωσσική διαμεσολάβηση στη διαδικασία αίτησης ασύλου η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων της Γερμανίας ψάχνει... [Language mediation in the process of asylum application: The Federal Office of Migration and Refugees in Germany is looking for...].	
Παναγιώτης Γ. Κριμπάς	158
Κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: διαθεσιμότητα, ποιότητα, κατάρτιση και πρόταση συναφών διατάξεων [Community Interpreting in Greece: availability, quality and proposal of relevant provisions].	
Γεώργιος Ίσερης	175
Στατιστικές μέθοδοι ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας ερωτηματολογίων. Η περίπτωση του CiGreece [Statistical Methods for Testing Questionnaire Reliability and Validity: the case of the CiGreece project questionnaire].	
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΩΝ / CONTRIBUTORS' BIODATA	190

Η Κοινοτική Διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο: ένα βήμα προς την επαγγελματική αυτονομία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο τόμος αυτός είναι αφιερωμένος στην κοινοτική διερμηνεία, έναν τύπο διερμηνείας που συγκεντρώνει ολοένα εντονότερο ερευνητικό ενδιαφέρον από τη δεκαετία του 1990 για λόγους που θα γίνουν κατανοητοί στη συνέχεια. Αποτελεί μέρος του ερευνητικού προγράμματος με τίτλο *Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα (CiGreece)* που συγχρηματοδοτήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και από εθνικούς πόρους με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Ηπείρου Στέφανο Βλαχόπουλο.

Αφορμή για να εστιάσουμε στην κοινοτική διερμηνεία στάθηκε κατά βάση η έκρηξη του μεταναστευτικού ρεύματος τα τελευταία χρόνια από τη Συρία προς την Ευρώπη λόγω της εμπόλεμης κατάστασης, με την Ελλάδα να αποτελεί συνήθως την πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία εισέρχονται χιλιάδες μετανάστες. Ωστόσο, οι αιτίες των πληθυσμιακών μετακινήσεων προς την Ευρώπη είναι βαθύτερες και σαφώς προγενέστερες. Κάθε ευρωπαϊκή χώρα ανάλογα με την ιστορία της έχει δεχτεί μετανάστες από διαφορετικές χώρες ενώ αν υπάρχει αποικιοκρατικό παρελθόν αυτό παίζει σημαντικό ρόλο. Επιπλέον, οφείλουμε να επιστημονούμε ότι σε πολλές χώρες υπάρχουν μειονότητες των οποίων οι γλώσσες είτε συγκαταλέγονται στις επίσημες της χώρας είτε όχι.

Η μετανάστευση προς την Ελλάδα: οι αλλοδαποί και οι αντιδράσεις της κοινωνίας και η στάση του κράτους

Η πληθώρα μεταναστών και γλωσσών και η μονογλωσσία της Ελλάδας

Η μετανάστευση προς τη χώρα μας ανάγεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 με τους πρώτους Φιλιππινέζους, Πακιστανούς και Αιγύπτιους¹ να έρχονται προς αναζήτηση εργασίας ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1980 περίπου 150.000 Πολωνοί εγκαθίστανται εδώ σε αναζήτηση καλύτερης τύχης. Επρόκειτο για «ειρηνικές εισβολές» που εκείνη την εποχή διόλου δεν ενόχλησαν τον ελληνικό λαό.

Οι κοσμογονικές αλλαγές όμως των αρχών της δεκαετίας του 1990 με την πτώση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη ωθούν μαζικά εκατοντάδες χιλιάδες μεταναστών προς την Ελλάδα – το μοναδικό τότε βαλκανικό κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης – από τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες των Βαλκανίων

¹ Cavounidis, J. (2004). Migration to Greece from the Balkans. *South Eastern Journal of Economics* 2, pp. 35-59, p. 47. Ανακτήθηκε στις 08/07/2016 από <http://www.asecu.gr/Seeje/issue03/cavounidis.pdf>

κατά κύριο λόγο, αλλά και ομογενών από δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, προκαλώντας συχνά τη δυσφορία των Ελλήνων.

Από τότε, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και των κατά τόπους συρράξεων, παρατηρείται διαρκής μετακίνηση προς την Ελλάδα πληθυσμιακών ομάδων προερχόμενων όχι μόνο από τις παραπάνω περιοχές αλλά και από χώρες της Μέσης Ανατολής και της ινδικής υποηπείρου ως και τη μακρινή Κίνα, καθώς και από χώρες της Αφρικής, κυρίως τη Νιγηρία, τη Σομαλία και την Αιθιοπία. Καθώς σε καμιά περίπτωση δεν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ γλώσσας και χώρας, το γλωσσικό μωσαϊκό, έστω και με ελάχιστους εκπροσώπους φυσικούς ομιλητές κάποιων γλωσσών και διαλέκτων και παρότι αυτό ποτέ δεν καταγράφηκε επίσημα και με ακρίβεια, είναι πλούσιο. Αν και πολλοί μετανάστες εγκατέλειψαν την Ελλάδα αφότου ξέσπασε η οικονομική κρίση το 2009, η γλωσσική ποικιλομορφία που απαντά σήμερα στη χώρα μας είναι δεδομένη, εξαιτίας μάλιστα και των πολυάριθμων μεταναστών και προσφύγων από τις φλεγόμενες περιοχές της Μέσης Ανατολής μετά το 2010, έστω και αν αυτοί δεν σκοπεύουν να εγκατασταθούν εδώ αλλά μάλλον να προωθηθούν στις αναπτυγμένες χώρες της κεντρικής και δυτικής Ευρώπης.

Το φαινόμενο της μαζικής εισροής μεταναστών στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν κάτι όχι απλώς νέο αλλά και απροσδόκητο για την Ελλάδα και τη βρήκε απροετοίμαστη τόσο σε πολιτικό επίπεδο ως προς τη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής όσο και σε κοινωνικό «λόγω της ανατροπής της κυρίαρχης εικόνας-πρόσληψης της κοινωνίας ως αμιγώς ομοιογενούς»². Κι αυτό γιατί η Ελλάδα έχει επίσημα ασπαστεί τη μονογλωσσία όχι μόνο σε κυβερνητικό αλλά και σε συνταγματικό επίπεδο. Από την πλευρά τους οι μειονοτικές ομάδες ήταν πάντα αδύναμες είτε επειδή ποτέ δεν ήταν συστηματικά οργανωμένες είτε επειδή κατά καιρούς υπέστησαν διώξεις. Τα γλωσσικά δικαιώματά τους αγνοήθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς το επίσημο ελληνικό κράτος είχε ως πρότυπο το έθνος-κράτος ακολουθώντας απαρέγκλιτα μια γλωσσική πολιτική κυριαρχίας και αποκλεισμού, αποφεύγοντας έτσι οποιαδήποτε παραχώρηση, ενδεχομένως μάλιστα να πρόκειται για το πιο σκληροπυρηνικό βαλκανικό κράτος. Ενώ ως το 1936 υπήρχε ανοχή στη γλωσσική διαφορά, για τον Μεταξά η αλλογλωσσία έγινε αντικείμενο διώξεων με μόνη εξαίρεση την τουρκική όπως προέβλεπε η συνθήκη της Λοζάνης. Η ανυποχώρητη αυτή πολιτική αποτέλεσε κατά καιρούς αιτία προστριβής τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ, χωρίς ωστόσο ποτέ να προκαλέσει εντάσεις στο εσωτερικό της χώρας³.

Η στάση αυτή που καλλιεργήθηκε επί δεκαετίες στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων και μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα σχετικά με την ετερότητα, υποδαύλιζε τη μισαλλοδοξία και κατά τη μαζική εισροή μεταναστών, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ομαλή επικοινωνία των

² Διαμαντούρος, Ν. (2004). Πρόλογος. Στο Μ. Παύλου & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.) *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης*. Αθήνα: ΚΕΜΟ.

³ Greenberg, R. D. (2010). Sociolinguistics in the Balkans. Στο Μ. J. Ball (επιμ.) *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World* (σφ. 372-384). Abingdon / New York: Routledge και Τσιτσελίκης, Κ. (χ.χ.). Μειονοτικές γλώσσες στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 08/07/2016 από http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_c6/c_6_thema.htm

αλλογλώσσων με τη διοίκηση του ελληνικού κράτους ενώ φαίνεται να αρχίζει η εξομάλυνση της κατάστασης περί τα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Οι ειδικοί συμφωνούν πως επιγραμματικά μπορούν να διαπιστωθούν οι εξής φάσεις:

Η πρώτη μέχρι τα τέλη του 1980 και μπορεί να θεωρηθεί περίοδος ανοχής.

Η δεύτερη που καθορίζεται από τον νόμο 1975/91 και χαρακτηρίζεται ως φάση της ποινικοποίησης.

Η τρίτη συνδέεται με τη διαδικασία της νομιμοποίησης, που ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 1997⁴.

Έτσι, μόλις από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 άρχισαν να γίνονται γνωστά τα πρώτα δημογραφικά χαρακτηριστικά των αλλοδαπών παρότι ως και σήμερα ένα ποσοστό αυτών, διαρκώς μειούμενο καθώς η καταγραφή συστηματοποιείται, δεν συμπεριλαμβάνεται στα επίσημα στατιστικά δεδομένα. Η πλήρης εικόνα της κατάστασης είναι αυτή που θα επιτρέψει τη χάραξη πραγματικής μεταναστευτικής πολιτικής⁵.

Η επικοινωνία των αλλοδαπών με το ελληνικό κράτος σήμερα

Όπως είναι αναμενόμενο, κάθε κοινότητα μεταναστών προσπαθεί να βρει τη θέση της στην ελληνική κοινωνία και δημιουργεί συλλόγους, τόπους λατρείας και ενδεχομένως σχολεία ενώ ταυτόχρονα τα μέλη της βρίσκονται είτε ως σύνολο είτε ατομικά σε επικοινωνία με το ελληνικό διοικητικό σύστημα, προκειμένου να διασφαλίσουν πρόσβαση σε εργασιακά δικαιώματα, κοινωνική ασφάλιση, παροχές υγείας και εκπαίδευσης.

Παρότι εδώ και μια εικοσαετία η ελληνική διδάσκεται ως δεύτερη γλώσσα για ενήλικες με σκοπό τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και γενικότερα την ομαλότερη ένταξη των αλλοδαπών, δεν έχει γίνει ιδιαίτερη προσπάθεια από την πλευρά του ελληνικού κράτους για τη διασφάλιση άνετης πρόσβασης των ατόμων αυτών σε δημόσιες υπηρεσίες και φορείς μέσω κυρίως της διερμηνείας, που αποτελεί επικοινωνία αιχμής, και δευτερευόντως της μετάφρασης. Το πρόβλημα εμφανίζεται ιδιαίτερα οξύ μεταξύ των αλλοδαπών οι οποίοι εισήλθαν ενήλικες στη χώρα, καθώς αφενός οι γνώσεις τους της ελληνικής ακόμη και μετά την παρακολούθηση σχολείου ελληνικής γλώσσας πολύ συχνά δεν είναι επαρκείς, αφετέρου οι όποιες ανωμαλίες στη σχέση τους με την ελληνική διοίκηση απαιτούν συχνές και μακρές επαφές με τις διάφορες υπηρεσίες.

⁴ Κούρτοβικ, Ι. (2001). Μετανάστες: ανάμεσα στο δίκαιο και στη νομιμότητα. Στο Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου & Μ. Παύλου (επιμ.) *Μετανάστες στην Ελλάδα* (σσ. 163-198). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, και Μαρβάκης, Α. Παρσανόγλου, Δ & Παύλου, Μ. (2001). Μετανάστες στην Ελλάδα: «Προβλήματα», κοινωνικά φαινόμενα και υποκείμενα. Στο Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου & Μ. Παύλου (επιμ.) *Μετανάστες στην Ελλάδα* (σσ. 13-28). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

⁵ Τζωρτζοπούλου, Μ. & Κοτζαμάνη, Α. (2008). *Η εκπαίδευση αλλοδαπών μαθητών: διερεύνηση των προβλημάτων και της προοπτικής επίλυσής τους, Κείμενα Εργασίας 2008/19*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σσ. 10-11. Ανακτήθηκε στις 08.07.2016 από <http://www.ekke.gr/publications/wp/wp19.pdf>

Η κοινοτική διερμηνεία, για να μην αναφέρουμε την κοινοτική μετάφραση, αν και θα μπορούσε να λύσει ή έστω να εξομαλύνει αυτά τα προβλήματα, δεν έχει επίσημα αναγνωριστεί ως παράγοντας διασφάλισης του δικαιώματος ίσης πρόσβασης σε υπηρεσίες με αποτέλεσμα να μην διατίθενται διερμηνείς από την εκάστοτε υπηρεσία. Συνήθως διερμηνεία παρέχεται από δίγλωσσους – που πολύ συχνά αποδεικνύονται διπλά ημίγλωσσοι – συγγενείς και φίλους των ενδιαφερομένων.

Η μόνη περίπτωση κατά την οποία η διερμηνεία προβλέπεται ρητά – με όποιον τρόπο – από την ελληνική νομοθεσία και ειδικά από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι αυτή της ποινικής δίκης, καθώς και από τις ήδη ενσωματωμένες ευρωπαϊκές Οδηγίες 2010/64/ΕΕ και 2012/13/ΕΕ. Πρόκειται για τη δικαστηριακή διερμηνεία που μας απασχόλησε εκτενώς παλαιότερα και την οποία θα θέλαμε να διαχωρίσουμε από την κοινοτική διερμηνεία καθώς διαφέρουν ουσιωδώς κατά τη γνώμη μας.

Η κοινοτική διερμηνεία αυτή καθαυτήν

Ονοματολογία κοινοτικής διερμηνείας

Ο όρος *community interpreting* φαίνεται πως χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Αυστραλία στα τέλη της δεκαετίας του 1960 σε συνδυασμό με τις εκφράσεις *ethnic community* και *community health*. Οι εθνοτικές ομάδες μεταναστών λοιπόν έπρεπε να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και άλλες δημόσιες υπηρεσίες εντός της χώρας που τους φιλοξενούσε αλλά για να επικοινωνήσουν είχαν ανάγκη διερμηνέων, κάτι για το οποίο συστηματικά μερίμνησε η αυστραλιανή κυβέρνηση.

Σταδιακά ο όρος *community interpreting* άρχισε να επικρατεί στις άλλες αγγλόφωνες χώρες με δύο εξαιρέσεις: στον Καναδά δόθηκε έμφαση στην πολιτισμική διάσταση της επικοινωνίας και επικράτησε ο όρος *cultural interpreting* ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο προτίμησαν, αν θεωρήσουμε πως ο ένας πόλος της διερμηνείας είναι η κοινότητα μεταναστών, να δώσουν το προβάδισμα στον άλλο πόλο που είναι οι δημόσιες υπηρεσίες και να υιοθετήσουν τον όρο *public service interpreting*.

Στα ελληνικά φαίνεται να επικρατεί ο όρος *κοινοτική διερμηνεία* ως μετάφραση του *community interpreting*.

Η κοινοτική σε αντιδιαστολή με άλλους τύπους διερμηνείας

Η κοινοτική διερμηνεία φαίνεται πως βρίσκεται στον αντίποδα της γνωστής και ιδιαίτερα μελετημένης διερμηνείας συνεδρίων. Τουλάχιστον στην Ελλάδα, θεωρείται μάλιστα αυτονόητο – ή σχεδόν – πως κάποιος που εργάζεται ως διερμηνέας ταξιδεύει συχνά αφού καλείται για διερμηνεία σε συνέδρια και αμείβεται πολύ ικανοποιητικά, στερεότυπο που φαίνεται να καταρρέει με δεδομένη την οικονομική κρίση, ενώ συγκεντρώνει τον θαυμασμό όλων μεταξύ άλλων για τις λαμπρές σπουδές του, για τη συνδυαστική ικανότητά του να

ακούει τον ομιλητή και να μεταφράζει ταυτόχρονα, για την ταχύτητα απόδοσης στη γλώσσα στόχο και για την κατά τεκμήριο ευστοχία των γλωσσικών επιλογών του.

Απεναντίας, ο κοινοτικός διερμηνέας, που ούτε ο ίδιος συνηθίζει να αποκαλεί έτσι τον εαυτό του, είναι ο αφανής εργάτης που λόγω μακράς διαμονής σε μια χώρα διαφορετική από την πατρίδα του, τυχαίνει, συνηθέστατα χωρίς ιδιαίτερη κατάρτιση, να τα «καταφέρνει» σε δύο γλώσσες, τη μητρική του και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής, και που συχνά, πέρα από τη διερμηνεία καθουτήν, καλείται όχι μόνο να δώσει εξηγήσεις και να ενημερώσει και τους δύο εμπλεκόμενους για διοικητικά, ιατρικά και πολιτισμικά ζητήματα αλλά να κάνει και γραπτές μεταφράσεις και άλλες μικρές εξυπηρετήσεις.

Όσον αφορά τη δικαστηριακή διερμηνεία, αυτή αποτελεί, σύμφωνα με όλους τους ερευνητές, τμήμα της νομικής διερμηνείας ενώ σύμφωνα με κάποιους από αυτούς ανήκει στην ευρύτερη κοινοτική διερμηνεία. Η θέση των τελευταίων βασίζεται στα κοινά στοιχεία της πραγματολογικής διάστασης αυτών των τύπων διερμηνείας: τόσο η κοινοτική όσο και η δικαστηριακή αφορούν παροχή γλωσσικής υπηρεσίας προς αλλόγλωσσους – μείζων επίσημη γλώσσα έναντι αλλοδαπών αλλά και ημεδαπών μειονοτικών – με σκοπό την επαρκέστερη επικοινωνία αυτών με τις δημόσιες υπηρεσίες, στις οποίες εξυπακούεται ότι συμπεριλαμβάνονται τα δικαστήρια και τα αστυνομικά, λιμενικά και ανακριτικά γραφεία.

Ωστόσο, αυτό που κατά τη γνώμη μας διαφοροποιεί σημαντικά τη δικαστηριακή, η οποία συνδέεται με κάποιου τύπου παραβατικότητα, από την κοινοτική διερμηνεία είναι ότι, παρότι και στις δύο απαιτείται ακρίβεια και αμεροληψία, το κρίσιμο κατόφλι είναι πολύ υψηλότερο για την πρώτη, καθώς για παράδειγμα μια, έστω όχι σκόπιμα, λανθασμένη ή παραποιημένη εκ μεταφράσεως πληροφορία, ενδεχομένως λόγω της αναπόφευκτης αναντιστοιχίας στα νομικά συστήματα, μπορεί να αποδειχτεί μοιραία για τον εναγόμενο.

Είναι λοιπόν η ιδιαιτερότητα της επικοινωνίας με την πολύ συγκεκριμένη αυτή δημόσια υπηρεσία που απομακρύνει τη δικαστηριακή διερμηνεία από την ομπρέλα της κοινοτικής. Γι'αυτόν ακριβώς τον λόγο η δικαστηριακή διερμηνεία πρέπει να διεξάγεται με τον ταυτόχρονο και μάλιστα ψιθυριστό τύπο σε αντίθεση με την κοινοτική που μπορεί να διεξάγεται με μια μορφή μεταξύ ταυτόχρονης και διαδοχικής. Για τον ίδιο λόγο, στη δικαστηριακή διερμηνεία δεν γίνεται ανεκτή η παραμικρή διολίσθηση προς τη διαπολιτισμική μεσολάβηση αλλά μόνο η αυστηρά επιτρεπτή απόδοση των λεγομένων εκατέρωθεν. Απεναντίας, σε κάποιες μορφές κοινοτικής διερμηνείας όπως η ιατρική, όπου επίσης είναι πολύ σημαντική η ακρίβεια, η διαπολιτισμική μεσολάβηση μπορεί να είναι ως και ευκαία και επιθυμητή σε κάποιες περιπτώσεις προκειμένου να αποσαφηνιστούν οι λεπτομέρειες της διάγνωσης ή της αγωγής.

Τέλος, ένα στοιχείο που δεν σχετίζεται με την ουσία της διερμηνείας αλλά μπορεί να την επηρεάσει είναι ότι ενώ η δικαστηριακή φαίνεται – αλλά δεν είναι πάντα – θεσμοθετημένη σε πολλές χώρες, η κοινοτική μάλλον, πλην εξαιρέσεων, εξαρτάται από την πολιτική βούληση της εκάστοτε κυβέρνησης ανάλογα με το αν το κράτος επιδιώκει να παράσχει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες που βρίσκονται στο έδαφός του.

Πρέπει πάντως εδώ να επισημάνουμε ότι η κοινοτική διερμηνεία, χωρίς να περιλαμβάνει τη διερμηνεία συνεδρίων, εκτείνεται ως τις παρυφές της δικαστηριακής διερμηνείας. Κατά συνέπεια, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, ως προς τα εμπλεκόμενα μέρη, την επιχειρηματική διερμηνεία, τη διερμηνεία συνοδείας, την εκπαιδευτική διερμηνεία, την ιατρική διερμηνεία, τη διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες, όσον αφορά τα εμπλεκόμενα σημειακά συστήματα τη διερμηνεία σε φυσική και νοηματική γλώσσα, ενώ όσον αφορά τα χρησιμοποιούμενα μέσα, τηλεφωνική διερμηνεία και διερμηνεία τηλεδιάσκεψης.

Είναι προφανές ότι μπορεί να υπάρχει συνδυασμός των παραπάνω με ανάλογες διαφοροποιήσεις: για παράδειγμα, μια επιχειρηματική διερμηνεία μπορεί να διεξαχθεί μέσω τηλεδιάσκεψης ή μια εκπαιδευτική διερμηνεία μπορεί να απευθύνεται σε κωφάλαλους ή τέλος ένας αλλόφωνος επιχειρηματίας μπορεί να χρειαστεί να έρθει σε επικοινωνία με έναν δημόσιο φορέα.

Στο πλαίσιο του παρόντος ερευνητικού προγράμματος η έμφαση δίνεται στην επικοινωνία αλλοφώνων, μεταναστών και προσφύγων κατά κύριο λόγο, με τις δημόσιες υπηρεσίες. Ιδιαίτερο εξωγλωσσικό χαρακτηριστικό της επικοινωνίας αυτής, όπως άλλωστε και στην περίπτωση της δικαστηριακής διερμηνείας, είναι ότι διεξάγεται ανάμεσα σε δύο μη ισότιμους πόλους: αφενός υπάρχει η δημόσια αρχή, άρα η εξουσία, με την εδραιωμένη θέση της ανάμεσα στους θεσμούς και στη συνείδηση των πολιτών – με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται – και από την άλλη ο ευάλωτος, καθότι και αλλόγλωσσος, αλλοδαπός μετανάστης ή πρόσφυγας – ενδεχομένως και μειονοτικός – που, προσπαθεί να επικοινωνήσει με τον άλλο πόλο για να διασφαλίσει πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες.

Εν κατακλείδι

Είναι γνωστό πως αφενός οι βορειοευρωπαϊκές χώρες με πρωτοπόρους τους Σκανδιναβούς και αφετέρου η Αυστραλία, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ, που αποτέλεσαν μείζονες προορισμούς μεταναστών, ανέπτυξαν από νωρίς τις απαραίτητες δομές για την εξυπηρέτηση των αλλόφωνων πολιτών ενώ πολλές χώρες ακολουθούν η καθεμιά με τον δικό της βηματισμό. Διαπιστώνεται όμως ότι υπάρχει καθυστέρηση στην ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης κοινοτικών διερμηνέων.

Να επισημάνουμε ότι η κοινοτική διερμηνεία αποτελεί εξειδικευμένη επικοινωνία που διεξάγεται σε ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες ο διερμηνέας ενεργοποιεί τις γλωσσικές, πολιτισμικές και γνωστικές δεξιότητές του. Ειδικά στην Ελλάδα, πέρα από κάποιες σποραδικές προσπάθειες μη κυβερνητικών οργανώσεων, τέτοια προγράμματα είναι ανύπαρκτα, με αποτέλεσμα η κοινοτική διερμηνεία να διεξάγεται συνήθως από δίγλωσσα άτομα με καλή μεν γνώση δύο γλωσσών αλλά χωρίς άλλη εκπαίδευση.

Απαιτούνται λοιπόν επαγγελματική κατάρτιση και πιστοποίηση που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους δημογραφικά στοιχεία και σχετικές κοινωνιολογικές, ψυχολογικές και κοινωνιολογικές μελέτες. Επομένως, σε πρώτη φάση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το πλήθος των γλωσσών για να καθοριστεί ο αριθμός των ζευγών γλωσσών για τα οποία υπάρχει ανάγκη. Θα πρέπει επίσης να ευαισθητοποιηθούν οι υπηρεσίες στην εξυπηρέτηση

αλλοφώνων ώστε να έχουν πρόσβαση σε ειδικευμένους, ανάλογα με την υπηρεσία, διερμηνείς και να ενημερώσουν τους υπαλλήλους τους για τη διαχείριση της επικοινωνίας με διερμηνέα.

Ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στη γλωσσική και διαπολιτισμική κατάρτιση των διερμηνέων, καθώς θα χρειαστεί να χειριστούν εξειδικευμένο λεξιλόγιο κατά την επικοινωνία με άτομα που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για να δρομολογηθούν και να επιτευχθούν τα παραπάνω είναι ότι θα πρέπει το ίδιο το κράτος να αντιληφθεί τη σημασία της ίσης μεταχείρισης των πολιτών και της παροχής άνετης πρόσβασης σε όλες τις υπηρεσίες για να πειστεί με τη σειρά του και ο κοινοτικός διερμηνέας για την κοινωνική αποστολή του και τη συμβολή του στην κοινωνική ομαλότητα και την ευημερία της χώρας.

Πολλά από τα παραπάνω ζητήματα τίγονται στα άρθρα του παρόντος τόμου οι περιλήψεις των οποίων βρίσκονται αμέσως μετά τον πρόλογο στην αγγλική γλώσσα.

Υπεύθυνοι για την επιστημονική επιμέλεια του συλλογικού τόμου:

Ελευθερία Δογορίτη & Θεόδωρος Βυζάς

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια - Πανεπιστημιακός Υπότροφος

Community Interpreting at Greek and International Level: A step towards professional autonomy

PREFACE

This volume is dedicated to community interpreting, a type of interpreting that has been attracting increasing research interest since the 1990s for reasons which will be explained below. It is part of the research project entitled *Community Interpreting in Greece (CiGreece)*, funded by the European Economic Area and the Greek government. The project manager is Stefanos Vlachopoulos, Professor in the Department of Business Administration, TEI of Epirus, Greece. What has aroused our interest in community interpreting is basically the explosion of migration in recent years from Syria to Europe because of the war, with Greece being usually the first European country where thousands of migrants enter. However, the reasons for population movements towards Europe are deeper and go back in time. Each European country, depending on its history, has received immigrants from different countries, while the colonial past of certain countries has played an important role. Moreover, we should note that in many countries there are minorities whose languages may be among the country's official ones or not.

Immigration to Greece: foreigners, society's reactions and the state's attitude

The multitude of immigrants and languages, and monolingualism in Greece

Migration to our country goes back to the late 1970s with the first Filipinos, Pakistanis and Egyptians⁶ seeking employment, while in the early 1980s about 150,000 Poles settled here in search of a better life. This was a "peaceful invasion" which at that time did not bother the Greek people at all. The dramatic changes in the early 1990s with the collapse of socialism in Eastern and Central Europe are pushing massively hundreds of thousands of immigrants to Greece – the only then Balkan member state of the European Union – from the former socialist countries of the Balkans mainly, but also expatriates from republics of the former Soviet Union, often causing discomfort to Greeks. Since then, because of globalization and local conflicts, there has been constant movement towards Greece of populations coming not only from the above areas but also from the Middle East, the Indian subcontinent, distant China, as well as from African countries, mainly Nigeria, Somalia and Ethiopia.

As there is no correspondence between language and country, the linguistic mosaic, even with few representatives of native speakers of some languages and dialects, is rich, although it has never been officially and accurately recorded. Despite the fact that many immigrants fled

⁶ Cavounidis, J. (2004). Migration to Greece from the Balkans. *South Eastern Journal of Economics* 2, pp. 35-59, p. 47. Retrieved on 08/07/2016 from <http://www.asecu.gr/Seeje/issue03/cavounidis.pdf>

Greece after the financial crisis which erupted in 2009, the linguistic diversity in our country today must be taken for granted. To a great extent, this is due to the numerous immigrants and refugees from the burning regions of the Middle East after 2010, even if they only intend to cross over to developed central and western European countries rather than settle here.

The phenomenon of the massive influx of immigrants in the early 1990s was something not only new but also unexpected for Greece and found the country unprepared, firstly at political level as there was no immigration policy, and secondly at social level “because of the overthrow of society’s dominant representation as being a purely homogeneous one”⁷. This is because Greece has officially embraced monolingualism at both government and constitutional levels.

As far as the minority groups are concerned, they have always been weak, either because they have never been systematically organized or because they have been persecuted at times. Their linguistic rights were ignored for a long time, as the official Greek state was based on the nation-state model strictly following a linguistic domination and exclusion policy avoiding any concession, a policy which possibly makes it the most hard-core Balkan state. While until 1936 linguistic difference was tolerated, Metaxas persecuted all non-Greek speaking populations, with the sole exception of Turkish speaking people, as stipulated in the Treaty of Lausanne. This uncompromising policy has occasionally been a cause of dispute in the last twenty-five years with Albania and FYROM, but never a cause of tensions within the country⁸.

This attitude towards diversity, cultivated for decades in Greece, among others by the educational system, instigated intolerance during the massive influx of immigrants, leading to the lack of smooth communication between non-Greek speaking people with the Greek administration, while normalization of the situation began in the late 1990s.

Experts agree that the following phases can be distinguished:

- the first lasted until the end of the 1980s and can be regarded as the tolerance period;
- the second was landmarked by the law 1975/91 and is thus characterized as criminalization phase;
- the third is that of the regularization process, which began in November 1997⁹.
So, not earlier than in the early 2000s did the first demographic characteristics of

⁷ Διαμαντούρος, Ν. (2004). Πρόλογος. Στο Μ. Παύλου & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.) *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης*. Αθήνα: ΚΕΜΟ. [Diamantouros, N. (2004). Preface. In M. Pavlou & D. Christopoulos (eds) *Greece of Migration*. Athens: ΚΕΜΟ.]

⁸ Greenberg, R. D. (2010). Sociolinguistics in the Balkans. In M. J. Ball (ed.) *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World* (pp. 372-384). Abingdon / New York: Routledge; and Τσιτσελίκης, Κ. (χ.χ.). Μειονοτικές γλώσσες στην Ελλάδα [Tsitselikis, K. (n.d.). Minority languages in Greece]. Retrieved on 08/07/2016 from http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_c6/c_6_thema.htm

⁹ Κούρτοβικ, Ι. (2001). Μετανάστες: ανάμεσα στο δίκαιο και στη νομιμότητα. Στο Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου & Μ. Παύλου (επιμ.) *Μετανάστες στην Ελλάδα* (σσ. 163-198). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα [Kourtonvik, I. (2001). Immigrants: between law and legality. In A. Marvakis, D. Parsanoglou & M. Pavlou (eds) *Migrants in Greece* (pp. 163-198). Athens: Ellinika Grammata], and

foreigners become known; however, even today a number of these characteristics, though continuously decreasing as the recording gets systematized, are not included in official statistics. Only the full picture of the situation will allow the Greek state to establish a real immigration policy¹⁰.

The communication of foreigners with the Greek state today

As expected, each immigrant community tries to find its place in the Greek society and create associations, places of worship and possibly schools. Either as a whole or individually, the community members are in communication with the Greek administration in order to ensure access to employment, social security, health and education systems. Although for more than twenty years adults have been taught Greek as a second language, which is supposed to facilitate communication and generally integration, the Greek state has not made any special efforts to ensure full access of these people to public services and institutions mainly through interpreting, which is the most direct way of communicating, and secondarily through translation.

The problem appears particularly acute among foreigners who were adults when arriving in the country: on the one hand their knowledge of Greek, even after attending Greek language courses is still rather poor, and on the other, any problems they face with the Greek administration require frequent and long contacts with various services, obviously in Greek.

Community interpreting, not to mention community translation, though it could solve or at least alleviate these problems, has not been officially recognized as a factor that secures the right to equal access to services and, as a result, interpreters are not available from the services concerned. Interpreting is usually provided by bilingual – who very often prove to be double semilinguals – relatives and friends of those concerned. The only case in which interpreting is actually provided – whichever the way – according to the Greek law and specifically the Code of Criminal Procedure is that of criminal proceedings and the already integrated European Directives 2010/64/EU and 2012/13/EU. This, of course, only concerns court interpreting, on which we focused some years ago and which, in our opinion, should be distinguished from community interpreting as fundamentally different.

Μαρβάκης, Α. Παρσάνογλου, Δ & Παύλου, Μ. (2001). Μετανάστες στην Ελλάδα: «Προβλήματα», κοινωνικά φαινόμενα και υποκείμενα. Στο Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσάνογλου & Μ. Παύλου (επιμ.) *Μετανάστες στην Ελλάδα* (σσ. 13-28). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. [Marvakis, A., Parsanoglou, D. & Pavlou, M. (2001). Migrants in Greece: "Problems", social phenomena and subjects. In A. Marvakis, D. Parsanoglou & M. Pavlou (eds) *Migrants in Greece* (pp. 13-28). Athens: Ellinika Grammata].

¹⁰ Τζωρτζοπούλου, Μ. & Κοτζαμάνη, Α. (2008). *Η εκπαίδευση αλλοδαπών μαθητών: διερεύνηση των προβλημάτων και της προοπτικής επίλυσής τους, Κείμενα Εργασίας 2008/19*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, σσ. 10-11. [Tzortzopoulou, M. & Kotzamani, A. (2008). *Education for foreigner pupils: Investigating the problems and the solution prospects, Working Papers 2008/19*. Athens: National Centre for Social Research, pp. 10-11]. Retrieved on 08/07/2016 από <http://www.ekke.gr/publications/wp/wp19.pdf>

Community interpreting itself

Community Interpreting terminology

The term *community interpreting* seems to have been used for the first time in Australia in the late 1960s, along with terms such as *ethnic community* and *community health*. That is because immigrants of various ethnic groups needed to have access to the health system and other public services in the country. In order to communicate, they needed interpreters, something systematically ensured by the Australian government. Gradually, the term *community interpreting* became popular in other English-speaking countries, with two exceptions: in the United Kingdom, the term finally adopted is *public service interpreting* as if to give precedence to public services rather than the community, while in Canada, where emphasis was placed on the cultural dimension of communication, the term used is *cultural interpreting*.

In Greek, the equivalent of *community interpreting* (κοινοτική διερμηνεία) seems to prevail.

Community interpreting as opposed to other types of interpreting

Community interpreting seems to be the antipode of the well-known and particularly studied conference interpreting. At least in Greece, it is even taken more or less for granted that someone who works as an interpreter travels a lot since s/he is often asked to work in conferences and is well remunerated. Moreover, s/he raises everybody's admiration for their brilliant studies, their combined skills of listening to the speaker and translating at the same time, their high performance in the target language and the presumed accuracy of vocabulary choices.

At the other end of the spectrum, the community interpreter, who never calls him/herself like that, is a silent worker: having lived for a long time in a country other than his homeland and most often without being trained, s/he happens to “get by” in two languages, that is his/her mother tongue and the language of the host country. S/he is often asked not only to explain and inform both parties on administrative, medical and cultural issues but also to do written translations and other small errands for the allophone.

As far as court interpreting is concerned, according to all researchers, it is part of legal interpreting and, according to some of them, falls into the wider community interpreting. The position of the latter is based on common pragmatic elements between these interpreting types: both community and court interpreting constitute provision of language service to those who do not speak the major official language in order to facilitate access to public services, including of course, among others, courts and police, port authorities and judges' offices.

However, what in our opinion significantly differentiates court interpreting – which is associated with some forms of delinquency – from community interpreting is that although accuracy and impartiality are required in both, the critical threshold is much higher for the former. For example, one piece of information inappropriately translated, albeit not deliberately, possibly because of the inevitable lack of correspondence between legal systems,

may prove fatal for the defendant. It is therefore the specificity of communication with these public services in particular that makes us think that court interpreting should not be included in community interpreting. For this very reason, court interpreting must be carried out simultaneously and more specifically with the use of *chuchotage*, unlike community interpreting which can be conducted in a way between simultaneous and consecutive. For the same reason, in court interpreting not even the slightest deviation towards intercultural mediation is tolerated and only accurate translation is permitted.

On the contrary, in some types of community interpreting such as medical/healthcare interpreting, where accuracy is also very important, deviation towards intercultural mediation can be wished for in some cases in order to clarify some diagnosis or treatment details. Finally, an element that is not related to interpreting itself but can surely affect it is that while court interpreting seems – but is not always – institutionalized in many countries, community interpreting, apart from a few exceptions, depends on the political will of each government according to whether the State seeks to provide equal opportunities to all citizens within its territory.

It should however be noted here that community interpreting, which, as already pointed out, does not embrace conference interpreting, extends to the edges of court interpreting. Consequently, it includes:

- as far as the parties involved are concerned: business interpreting, escort interpreting, educational interpreting, medical interpreting, public service interpreting,
- as far as the sign systems involved are concerned: natural language interpreting and sign language interpreting, while
- as for the tools used: telephone interpreting and videoconference interpreting. Obviously, there may be a combination of the above with the necessary variations and adjustments: for example, business interpreting can be conducted via videoconference, while educational interpreting is most often addressed to deaf people; finally, a businessman who does not speak the official language of the country may need to come into contact with a public service.

In the framework of this research project, the emphasis is placed on the communication of non-native speakers, mainly immigrants and refugees, with public services. A specific extralinguistic feature of this communication, as in the case of court interpreting, is that it is carried out between two non-equivalent poles: on the one hand, there is a public authority, in other words the state, with its established position among institutions and in the citizens' representations with any potential consequences; on the other, the vulnerable person, that is the immigrant or refugee that does not speak the official language – or in some cases a minority representative – who tries to come into contact with the first pole in order to gain access to rights and services.

In conclusion

It is well-known that both Northern European countries, with Scandinavians as leaders, and Australia, Canada and the USA, which were major immigrant destinations, developed the necessary structures quite early to serve allophone citizens while other countries have been following, each one at its own pace. However, delays have been noted in the development of community interpreter training programmes.

It should also be pointed out that community interpreting is a specialized kind of communication conducted in special circumstances under which the interpreter activates his/her linguistic, cultural and cognitive skills. Especially in Greece, apart from some sporadic efforts of non-governmental organizations, such training programmes do not exist and, as a result, most usually community interpreters are bilingual people with, often, good knowledge of two languages but without further training.

It is obvious that training and certification are required. To this end, demographic data and related sociological, psychological and sociolinguistic studies should be taken into account. Therefore, in the first place the number of languages must be taken into consideration so as to determine the number of language pairs demanded. Moreover, public services should become aware of the need for providing interpreting services to non-native speakers so as to facilitate communication, and inform their employees on the aspects of communication with the use of an interpreter.

Particular attention should be paid to the linguistic and intercultural training of interpreters, as they will need to handle specialized vocabulary when communicating with people from different cultural background. In order to launch and achieve all the above, the *sine qua non* is that states must realize the importance of equal treatment of citizens and, consequently, full access to all services, so that community interpreters will be convinced, in their turn, of their social mission and contribution to social normality and prosperity of the country.

Many of the above issues are addressed in the articles of this volume:

Community Interpreting and the causal relationships under which it was created are investigated by **Θεμιστοκλής Γκόγκας [Themistoklis Gogas]** in his article entitled «**Από τη Μακιαβελική Διερμηνεία κατά την Ανάκριση Αιχμαλώτων στην Κοινοτική Διερμηνεία της Νεωτερικότητας**» [The passage from Macchiavellian Intrepreting for POWs interrogation to the Community Intrepreting in the context of Modernity]. Starting from the Machiavellian point of view that the intellectual tool of linguistic mediation is used for the state's benefit, the author focuses on the formation, due to the philosophical doctrines of the late Enlightenment and the Hegelian concepts, of the intellectual and philosophical framework that led to the recognition of the foreigners' need to communicate.

The thorny issue of communication needs between immigrants/refugees and representatives of governmental, social and / or non-governmental structures and institutions is discussed by **Φρειδερίκη Μπατσαλιά [Friederiki Batsalia]** and **Ελένη Σελλά [Eleni Sella]** in their article «**Προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές και διαμεσολαβητική χρήση**

της γλώσσας» [Refugees/migrants flow and language mediation]. The authors operate a theoretical analysis of the role of language mediation/mediators in the fields of linguistics and translation in order to distinguish interlingual skills in informal/educational environment from mediation skills during communication between immigrants/refugees and public structures and institutions.

The current status of community interpreting from a social, legal and academic point of view, in public and medical settings in European countries is what **Ελευθερία Δογορίτη** [Eleftheria Dogoriti] focuses on in her article **«Από την Κοινωνική στην Ιατρική Διερμηνεία: η διεθνής εμπειρία και η ελληνική πραγματικότητα»** [From Community Interpreting to Medical Interpreting: the international experience and the Greek reality]. The author provides an overview by means of a literature review and the conclusions drawn will help her to assess the interpreting activities which take place in health services in Greece by analyzing a part of the data from an empirical study conducted in the framework of the research programme CiGreece. The results suggest that the lack of qualified medical interpreters is balanced by the mediation of patients' family members or people who have the same nationality, while professionals in the health sector ignore basic medical interpreting principles and rely on interpreters' intercultural mediation.

The originality of the article entitled **“Professionalization and trust in public sector interpreting”** by **Hanne Skaaden** is the study of empirical data originating from chat discussions. More specifically, the author tries to approach interpreting in the public sector or “community” from the vantage point of the sociology of professions through the prism of a model of professionalization outlined by a group of Scandinavian sociologists. The aim of her article is to examine the interpreter function in the light of the process of professionalization and concepts such as professional trust and the exercise of discretion. The data come from students with different working languages who are going through a blended course on interpreting, discuss issues of professionalization.

The epicentre of the article of **Leticia Santamaría Ciordia** is an empirical study in medical and legal settings in order to explore the perceptions and expectations among both service providers and interpreting practitioners about the interpreter's role, the competences and the degree of involvement that should be expected as a result. In her article **“A context-based approach to community interpreting. Perceptions and expectations about professional practice in the Spanish context”**, she provides an overview of the evolution of the community interpreter's profile by emphasizing the role of cooperation, empathy and mediation skills for a successful communication. The author conducted an empirical study the findings of which suggest that a gap seems to exist between real-life practices and standards of behaviour on paper, which are so limiting that they oblige the interpreter to ‘step out’ of the normative role.

An interesting overview of the current status of community interpreting in Bosnia and Herzegovina is proposed by **Sanel Hadžiahmetović Jurida** and **Tanja Pavlović** in their article **“Community Interpreting in the Context of Bosnia and Herzegovina”**. The authors attempt to portray the historical background of community interpreting in order to capture the

interpreting activities and the accompanying practicalities both in the conflict (1992-1995) and post-conflict periods and to contribute to a more comprehensive research by highlighting the importance of community interpreting in the evolving society of Bosnia and Herzegovina challenged by the newly-emerging social phenomena.

Community interpreting is a new reality in Poland as **Dominika Krysztofowicz** and **Zofia Krupienicz** point out in their article “**Community interpreting in Poland. Formal legislation, role and opportunities**”, where the complex issues connected with the perception of community interpreting in this country are investigated. The authors focus on the actual status of this new and still developing field of research in Poland in connection to existing formal legislation and workplaces in order to highlight the lack of specialized community interpreters in all public services as well as the development of new educational curricula engaged in translation and interpreting training.

Along with community interpreting there is community translation. This is what **Θεόδωρος Βυζάς [Theodoros Vyzas]** is interested in, in his article entitled «**Επικοινωνιακές και θεσμικές παράμετροι μιας χρήσιμης αλλά παραγνωρισμένης υπηρεσίας: μια πρώτη προσέγγιση της κοινοτικής μετάφρασης**» [Communicative and institutional parameters of a useful but neglected service: a first approach to community translation]. The author proposes a brief literature review in order to provide the state of the art of community translation at international level. To this end, he focuses on the related concept with emphasis on the texts to be translated and their recipients. The degree of institutionalization and training possibilities are also investigated as community translation is considered as specialized translation.

A really original study has been conducted by **María Teresa Ortego Antón**, the development and results of which are described in her article “**Community Interpreting–oriented Terminology Management Tools**”, where she analyzes the role that computer-assisted tools for terminology management play in fulfilling community interpreters’ needs. The author establishes a set of parameters in order to assess to what extent a selected number of terminology management tools meet these needs. Findings suggest a need for implementing terminology management in computer-assisted tools in the field of community interpreting as well as training the community interpreters and trainees in new searching procedures.

Do community interpreting and conference interpreting converge or diverge? This is what **Παρασκευή Κόττη [Paraskevi Kotti]** and **Eduardo Fiorillo** address in their article «**Σημεία τομής και απόκλισης της Κοινοτικής Διερμηνείας με τη Διερμηνεία Συνεδρίων**» [Points of Convergence and divergence between Community and Conference Interpreting] by analyzing the important points of convergence and divergence between community and conference interpreting. The purpose of this analysis is to highlight mainly the professional aspects which differentiate community interpreters from conference interpreters such as: professional profile, social and cultural education, prestige and objectivity, workplace and working hours, working languages, language register and modes of interpreting, working conditions and interpreters’ remunerations.

The multifaceted question of quality is what **Περικλής Τάγκας [Periklis Tagkas]** addresses in his paper «**Η Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Κοινοτική Διερμηνεία: η περίπτωση των κύριων αγγλόφωνων χωρών**» [Quality assurance in Community Interpreting: the case of main English-speaking countries] by exploring the data related to quality assurance in providing community interpreting services in the “inner circle” of English-speaking countries, comprising: the United Kingdom, the USA, Australia, and Canada. The study focuses on presenting the certification and evaluation processes, and the codes of conduct governing community interpreters’ function. At the same time, issues related to the optimization and systematization of the institution are discussed, in order to transfer know-how and attain the objective of upgrading community interpreting services in Greece.

Again in the Anglophone world and more specifically in the USA: in her article “**Comparing the Court and Medical Interpreters in the USA: the certification process**”, **Thei Zervaki** draws our attention to the current Court and Medical Interpreting certification process in the USA by highlighting interesting administrative aspects of certification for both Courts and Healthcare institutions. Author explains that in the United States of America, the term *Community Interpreting* is not commonly used, but two major types of interpretation exist: Court and Medical. The first is offered in US State and Federal courts to all LEP clients; the second is offered to the Healthcare Institutions as hospitals, healthcare centers and clinics to name a few.

Άννα Χήτα [Anna Chita] comments on the recent job advertisement of the Federal Office for Migration and Refugees in Germany for community interpreters to work with persons applying for asylum status. This is what she wants to share with us in her article entitled «**Για τη γλωσσική διαμεσολάβηση στη διαδικασία αίτησης ασύλου η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων της Γερμανίας ψάχνει...**» [Language mediation in the process of asylum application: The Federal Office of Migration and Refugees is looking for...]. Having in mind the heterogeneity of education in the field of community interpreting in Germany, the author points out that as the demand for community interpreters rises constantly in view of the refugee crisis, the Federal Office is inclined to hire persons who are not qualified or experienced in this working field, given that, strangely enough, according to the job ad, such persons are not excluded. She concludes that the asylum hearing being a complicated process, special qualification criteria should be fulfilled for anyone who would like to work as a language mediator.

Things are even worse in Greece. The weaknesses of the Greek legal system as far as community interpreting is concerned are the starting point of the article by **Παναγιώτης Γ. Κριμπάς [Panagiotis G. Krimpas]** entitled «**Κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: διαθεσιμότητα, ποιότητα, κατάρτιση και πρόταση συναφών διατάξεων**» [Community Interpreting in Greece: availability, quality, training and proposal of relevant provisions]. The author proposes a model of legal provisions to be taken into account in any future legal treatment of community interpreting (CI) in Greece so that a Unified Independent

Interpreters' Register will be established in an effort to create a really professional framework for well qualified interpreters.

For the end, some research tool methodology. More specifically, the overview of some methodological aspects of the questionnaire distributed to migrants and refugees in the framework of the CiGreece project constitutes the core of the contribution entitled «**Στατιστικές μέθοδοι ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας ερωτηματολογίων. Η περίπτωση του CiGreece**» [Statistical Methods for Testing Questionnaire Reliability and Validity: the case of the CiGreece project questionnaire] by **Γεώργιος Ίσερης [George Iseris]**. The author examines the application of a combination of statistical methods in the design of questionnaires in order to overcome eventual weaknesses and obtain the validity and reliability of measurement scales.

Editors of the collective volume:
Eleftheria Dogoriti & Theodoros Vyzas
Associate Professor - Adjunct Lecturer

Από τη Μακιαβελική Διερμηνεία κατά την Ανάκριση Αιχμαλώτων στην Κοινοτική Διερμηνεία της Νεωτερικότητας.

Θεμιστοκλής Γκόγκας

ΤΕΙ Ηπείρου

thegogas@teiep.gr

Περίληψη

Το παρόν άρθρο εξετάζει την Κοινοτική Διερμηνεία υπό το πρίσμα των αιτιωδών σχέσεων που την παρήγαγαν. Συγκεκριμένα, ανατρέπει στην διαμόρφωση του διανοητικού και φιλοσοφικού πλαισίου που οδήγησε στην αναγνώριση της ανάγκης των αλλοδαπών για επικοινωνία. Το γεγονός ότι σε προγενέστερες φάσεις της κοινωνικής και διανοητικής εξέλιξης, μία από τις ελάχιστες χρήσεις της διερμηνείας ήταν η ανάκριση αιχμαλώτων, ήτοι η χρήση του γλωσσικού διαμεσολαβητή για αποκόμιση πληροφοριών χρήσιμων για το κράτος, σημαίνει ότι το διανοητικό εργαλείο της γλωσσικής διαμεσολάβησης χρησιμοποιείται επ' ωφελεία του κράτους. Από το σημείο της μακιαβελικής αυτής αντίληψης μέχρι την παροχή γλωσσικής διαμεσολάβησης με σκοπό την πληροφόρηση του πολίτη (έστω και αλλόγλωσσου), η απόσταση είναι μεγάλη. Διανύθηκε τότε μόνον, όταν οι κοινωνικές συνθήκες ανέδειξαν το σεβασμό στην ετερότητα σε μείζον ζήτημα. Σ' αυτό το βήμα προόδου σαφώς και συνετέλεσε ο Διαφωτισμός και η νεωτερικότητα, όπως και τα φιλοσοφικά ρεύματα αυτών των περιόδων. Τελικώς, αυτό που τονίζεται στο παρόν είναι η Εγγεληνή αντίληψη και η συμβολή της στην ανάπτυξη της Κοινοτικής Διερμηνείας.

Λέξεις κλειδιά: Κοινοτική Διερμηνεία, Ουμανισμός, Πλουραλισμός, Hegel

Εισαγωγή

Στην άρθρωση ενός κανονιστικού λόγου σχετικά με την κοινοτική διερμηνεία θα πρέπει να ανατρέξουμε στις αιτιώδεις σχέσεις αναφορικά με τη δημιουργία της. Θα πρέπει να αναζητήσουμε αφενός μεν την αναγκαιότητα που οδήγησε στη θεσμοθέτησή της και αφετέρου στη μεταβολή των κοινωνικών συνθηκών που επέτρεψαν το σχηματισμό του πλαισίου αναγνώρισης της ανάγκης και συνακόλουθα στη δημιουργία του θεσμού της κοινοτικής διερμηνείας.

Παρά το ότι αλλόγλωσσες ομάδες ή και μεμονωμένα άτομα απαντώνται στα γεωγραφικά μήκη και τα ιστορικά πλάτη, μόνον πρόσφατα αναγνωρίστηκε η ανάγκη της παροχής διερμηνείας μέσω ενός οργανωμένου πλαισίου με σκοπό την εξυπηρέτηση επικοινωνιακών αναγκών. Η καθυστέρηση στην αναγνώριση του προβλήματος οφείλεται σε ένα πλήθος παραγόντων που ξεκινούν από τις αντιλήψεις περί καθαρότητας του έθνους ή της φυλής –και κατ' επέκταση της γλώσσας- και καταλήγουν στους περιορισμένους πόρους που μια οργανωμένη πολιτεία διέθετε για κάτι ελάχιστο χρηστικό. Θα έπρεπε να αρθούν οι αγκυλώσεις του Αιώνα των Εθνικισμών, να εδραιωθεί η αντίληψη περί ισοτιμίας των γλωσσών, να εμποδωθεί η αντίληψη για τα δικαιώματα των μειονοτήτων (εν προκειμένω των γλωσσικών μειονοτήτων) όπως και τα δικαιώματα των μεταναστών ή προσφύγων, προκειμένου να αρχίσει να διαμορφώνεται ένα πλαίσιο κατ' αρχάς κατανόησης των αναγκών και κατά δεύτερον παροχής υπηρεσιών διερμηνείας. Αυτονόητα, η εξάπλωση των αντιλήψεων γύρω από την αναγκαιότητα της κοινοτικής διερμηνείας δεν βρήκε παντού το ίδιο πρόσφορο έδαφος. Είτε για τους προεκτεθέντες λόγους (εθνοκεντρικές αντιλήψεις και ελάσσονα προτεραιότητα στην εξεύρεση πόρων) είτε για αντικειμενικούς λόγους (λ.χ.

αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού), η καθιέρωση της κοινοτικής διερμηνείας σήμερα παρουσιάζει όλο το εύρος των πιθανοτήτων: από τις οργανωμένες υπηρεσίες των Σκανδιναβικών χωρών, μέχρι το απόλυτο μηδέν. Ειδικά, όσον αφορά το τελευταίο αυτό άκρο του φάσματος, ως μη φανταστεί κανείς ότι αναφερόμαστε σε κάποια απομονωμένη τριτοκοσμική χώρα: ακόμη και στον «εσωτερικό μανδύα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης συναντά κανείς χώρες με ανύπαρκτες πρόνοιες ως προς την παροχή υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας. Ακόμη και η πλημμυρίδα των πρόσφατων προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών δεν κατάφερε να συνεγείρει υπνώττους κρατικές οντότητες.

Τα αίτια αυτής της καθυστέρησης είναι πολλαπλά και μπορούν να αναζητηθούν τόσο στην κυρίαρχη ιδεολογία των αδρανών κρατών όσο και στις πολιτικές πρακτικές που συντηρούν ένα λαβύρινθο γραφειοκρατικών δομών με αλληλοκαλυπτόμενες αρμοδιότητες που οδηγούν, τελικά, στη μετακύλιση ευθυνών και τελικά στην αποτελμάτωση. Ωστόσο, στο παρόν δεν προτιθέμεθα να επισημάσουμε και να αναλύσουμε τα αίτια τη αδράνειας, όσο να ερμηνεύσουμε τις πρακτικές που εφαρμόζονται με επιτυχία σε συγκεκριμένες χώρες. Βασική επιδίωξή μας είναι, μέσα από την προβολή ορισμένων χαρακτηριστικών αποσπασμάτων από επίσημα κείμενα να τονίσουμε τις θετικές και αρνητικές πτυχές της λειτουργίας της κοινοτικής διερμηνείας και να αναδείξουμε το πλαίσιο ως υπόδειγμα. Δεν είναι μόνον η λειτουργία ενός συστήματος που μας αφορά, αλλά επιπλέον είναι οι παράμετροι και οι μεταβλητές του συστήματος, που η ανάλυσή τους το καθιστά περισσότερο κατανοητό. Γινόμαστε αμέσως σαφείς. Ως παραμέτρους χαρακτηρίζουμε την υφιστάμενη υποδομή σε όλα τα επίπεδα: από την εκπαίδευση και την επιλογή των διερμηνέων, μέχρι την αμοιβή και τις εργασιακές συνθήκες. Με δυο λόγια, όλη τη βάση (ιδεολογική, διανοητική, εκπαιδευτική, υλική και λειτουργική) πάνω στην οποία στηρίζεται το εποικοδόμημα που μόλις αποκαλέσαμε «μεταβλητές». Μεταβλητές, εν προκειμένω, είναι οι άνθρωποι που κινούνται μέσα στο σύστημα, είτε αυτοί είναι οι διερμηνείς (ως διαμεσολαβητές) είτε τα δύο επικοινωνιακά άκρα (υπάλληλοι και ετερόγλωσσοι): είναι οι ζώσες μεταβλητές χάριν και εξαιτίας των οποίων το σύστημα της κοινοτικής διερμηνείας λειτουργεί.

Γιατί το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί σημαντική δέσμη μεταβλητών; Από το στοιχείωδες της επαγγελματικής επάρκειας στη γλωσσική συγκρότηση ενός διερμηνέα, μέχρι τον κάματο του και το βαθμό που αυτός γίνεται σεβαστός, τούτα είναι σημαντικά στοιχεία που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Ταυτόχρονα, οι αιτούμενοι των υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας αποτελούν επίσης σημαντική παράμετρο με ποσοτικά (πλήθος αιτούντων) και ποιοτικά (πλήθος γλωσσικών ποικιλιών) χαρακτηριστικά. Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσδίδουν μια πολυμέρεια στην εμφάνιση και μια πολυπλοκότητα στη διαχείριση του φαινομένου καθεαυτού. Τέλος, ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που υπεισέρχεται, είναι η συνεργασιμότητα των κοινοτικών υπηρεσιών.

1. Κοινοτική διερμηνεία

Δεν θα επιμείνουμε περισσότερο στην ανάλυση ενός εκάστου των παραγόντων. Το μόνο στο οποίο θα επιμείνουμε στο σημείο αυτό είναι ο πολιτισμικός χώρος μέσα στον οποίον η κοινοτική διερμηνεία εφαρμόζεται και αναπτύσσεται: είναι σε χώρες του λεγόμενου «Πρώτου» ή Δυτικού κόσμου και αυτό γιατί –θεωρητικά– είναι πιο πλούσιες. Όντως, μια απλουστευτική προσέγγιση του φαινομένου θα ήθελε αυτές τις χώρες να πρωτοπορούν μόνο και μόνο επειδή είναι πλούσιες: στην επιπόλαιη προσέγγιση των κοινωνικών φαινομένων τα απλουστευτικά σχήματα είναι πάντα γοητευτικά! Και όμως, υπάρχουν ένιες χώρες του λεγόμενου «Τρίτου» κόσμου ή κάποιες ραγδαία αναπτυσσόμενες χώρες που συσσωρεύουν

σημαντικό πλούτο. Πλην όμως, εκεί δεν τίθεται καν ζήτημα παροχής υπηρεσιών διερμηνείας. Απλώς γι' αυτούς ο ξένος «οφείλει να προσαρμοστεί» χωρίς το κράτος –ή οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες του- να συμβάλουν κατά τι έστω στην προσαρμογή του!

Είναι γεγονός ότι οι απαρχές της θεσμοθέτησης της κοινοτικής διερμηνείας μπορούν να αναζητηθούν κατ' αρχάς στον Αγγλοσαξονικό κόσμο στον πρώιμο 20^ο αιώνα (Hlavac, 2015). Στις ΗΠΑ, επί παραδείγματι, όπου στη διάρκεια του τελευταίου αιώνα έγιναν χώρος υποδοχής εκατομμυρίων μεταναστών που προσέρχονταν εκεί από σχεδόν ολόκληρο τον κόσμο, η πανσπερμία γλωσσών, σε συνδυασμό με τις ολοένα αυξανόμενες επικοινωνιακές ανάγκες οδήγησαν στη λήψη μιας σειράς μέτρων προς ανακούφιση του προβλήματος. Στο ίδιο -περίπου- πλαίσιο κινήθηκαν η Αυστραλία και ο Καναδάς, ενώ με μια μικρή καθυστέρηση η Βρετανία ακολούθησε την κούρσα. Η Βρετανία, ειδικότερα αποτέλεσε και τον χώρο όπου ο όρος «Κοινοτική Διερμηνεία» πρωτοεμφανίζεται σε μια άτυπη συγκέντρωση του Institute of Linguistics, στο Λονδίνο (Longley, 1984: 178). Το σημείο που χρήζει έμφασης δεν έχει να κάνει με το πλήθος των γλωσσών των μεταναστών σε μια χώρα, αλλά με την αποδοχή ή μη της ισοτιμίας των ατόμων, ανεξαρτήτως γλώσσας ή εθνικής προέλευσης. Και ενώ υπάρχουν πολλές χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου όπου χρησιμοποιούνται πολλές γλώσσες, πέραν της κυρίαρχης, εν τούτοις η κοινοτική διερμηνεία αποτελεί terra incognita.

Χωρίς να ξεφεύγουμε από τον στόχο μας, τολμούμε να διατυπώσουμε μία υπόθεση, πάνω ακριβώς σ' αυτή τη διαφορά που κάνει τον δυτικό κόσμο να πρωτοπορεί. Αναμφισβήτητα, η κοινοτική διερμηνεία αποτελεί έναν από τους πυλώνες που στηρίζονται στη βάση αποδοχής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αδιάφορο αν είναι κύριος ή δευτερεύων πυλώνας, αποτελεί πτυχή του Δυτικού πολιτισμού. Απορρέει όμως –πιθανότατα- από την ίδια τη διαλεκτική φύση του συγκεκριμένου πολιτισμού, καθώς αποδέχεται την ύπαρξη αντιθέσεων στο πολιτισμικό σώμα και, χωρίς συγκρουσιακές πρακτικές, επιτυγχάνει τη σύνθεση. Ο διαλεκτικός συνθετικός χαρακτήρας της διαδικασίας έχει προσφέρει την πολιτισμική ώσμωση, καθώς και μία έτι περαιτέρω διαπολιτισμική θεώρηση των όντων. Αν, λοιπόν, θεωρούμε ως σημαντική την κοινοτική διερμηνεία, αυτό δεν οφείλεται στις τεχνικές ή στις πρακτικές που αναπτύχθηκαν. Πολλώ δε μάλλον δεν μπορεί να θεωρηθεί κοινωνικό επίτευγμα *per se*. Η κατ' ουσία πολιτισμική επιτυχία έγκειται στο ότι η κοινοτική διερμηνεία ενσωματώνει τις διαλεκτικές δομές που αποτελούν και τη θεσμική βάση του πολιτισμικού οικοδομήματος. Απομένει ένα τελευταίο ζήτημα να διευκρινιστεί. Διατυπώθηκε ανωτέρω η διχοτομία μεταξύ των χωρών που εκπροσωπούν τον Δυτικό πολιτισμό και των λοιπών, όσες τουλάχιστον αφορά το ζήτημα της κοινοτικής διερμηνείας. Παρά ταύτα, και μεταξύ των χωρών της πρώτης ομάδας, δεν παρατηρείται ομοιογένεια χαρακτηριστικών. Ως το αντιπαράδειγμα θα μπορούσε να προβληθεί η Ελλάδα, που, παρά τις μαζικές μεταναστευτικές ροές της τελευταίας πενταετίας δεν κατέστη δυνατή η θεσμοθέτηση μιας υπηρεσίας κοινοτικής διερμηνείας. Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκεται συντονισμένη και η Σλοβακία, όπου όπως παρατηρεί ο Hrehončík (2009: 160) «στη Σλοβακία και πιθανότατα και στις λοιπές χώρες της περιοχής, είναι μια άγνωστη έννοια [η κοινοτική διερμηνεία]». Μια επιπόλαιη ερμηνεία αυτής της ανυπαρξίας θα είχε να κάνει με το βαθμό αποδοχής της ετερότητας σε κάθε χώρα. Προχωρώντας την ανάλυσή μας ένα επίπεδο πιο πάνω, θα συναντήσουμε παγιωμένες πρακτικές και νόρμες σκέψης και πράξης που αποτρέπουν τη δημιουργία δομών κοινοτικής διερμηνείας, όχι διότι η ετερότητα δεν γίνεται αποδεκτή, αλλά διότι στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων η κοινοτική διερμηνεία δεν βρίσκεται καν. Είτε διότι οι εθνοκεντρικές αντιλήψεις του πρόσφατου παρελθόντος παραμένουν ισχυρές, είτε διότι η ηγεμονική επιβολή της κυρίαρχης γλώσσας δεν αφήνει περιθώρια ανάπτυξης παράλληλων συστημάτων, είτε,

τέλος, γιατί ο εγκιβωτισμός επί δεκαετίες, σε ένα καθεστώς πολιτικού απομονωτισμού συγκρατεί μονολιθικές και άκαμπτες γραφειοκρατικές δομές. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι η ονομαζόμενες «χώρες του Βίζεγκραντ»¹ που στην τρέχουσα προσφυγική και μεταναστευτική κρίση στην Ευρώπη είναι εκείνες που επιδεικνύουν την πλέον σκληροπυρηνική στάση και φυσικά η πρόσφατη ιστορία τους χαρακτηρίζεται από τον πολιτικό απομονωτισμό.

2. Το ουμανιστικό «πρόσωπο» της κοινοτικής διερμηνείας

Ανατρέχοντας κανείς στην πληθώρα των ιστοτόπων που προσφέρονται σε μία τυχαία διαδικτυακή αναζήτηση στο λήμμα “Community Interpreting” πιθανόν να συναντήσει τυχαία το <http://www.thecommunityinterpreter.com/>. Ο συγκεκριμένος ιστότοπος δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να διαφημίζει μία σειρά παρεχόμενων υπηρεσιών, όπως συμβουλές, βιβλία, οπτικοαουστικό υλικό ή εκπαίδευση. Φυσικά, τίποτε από τα παραπάνω δεν είναι καινοφανές: εκατομμύρια πάροχοι υπηρεσιών ή προϊόντων διαφημίζονται μέσω διαδικτύου. Ο λόγος της αναφοράς μας είναι άλλος: ο επίτιτλος της κεντρικής ιστοσελίδας στον εν λόγω ιστότοπο χαρακτηρίζει τις συγκεκριμένες υπηρεσίες ως “The Voice of Professionalism and Humanity”: Η φωνή του επαγγελματισμού και του ανθρωπισμού. Πιθανόν η συγκεκριμένη αναφορά να βρίσκεται στα όρια της υπερβολής. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε το ποιον των υπηρεσιών που ισχυρίζεται ότι παρέχει η εταιρεία στον ιστότοπό της. Δεν παύει όμως, να τονίζει μια πραγματικότητα: η κοινοτική διερμηνεία βασίζεται στον επαγγελματισμό και ηθικοποιείται καθώς εφαρμόζει τις θεμελιώδεις αρχές του ανθρωπισμού/ουμανισμού. Κατά την αντίληψή μας, αυτά είναι κατ’ ουσίαν τα βασικά χαρακτηριστικά οίου συστήματος κοινοτικής διερμηνείας και εκεί θα εστιαστεί η αναζήτησή μας στη συνέχεια. Δεδομένου ότι στο Ερευνητικό Πρόγραμμα *CiGreece – Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα*, που αποτέλεσε και τη βάση της εκπόνησης του παρόντος, το ζήτημα της επαγγελματικής επάρκειας έχει παρουσιαστεί εμβριθώς, συνεπώς θα πρέπει να αναφερθούμε επ’ ολίγον στο ζήτημα του ανθρωπισμού.

Ο ουμανισμός, ένα πνευματικό κίνημα του πρώιμου 19^{ου} αιώνα, δημιούργησε ένα ρεύμα επιστροφής προς τις αξίες του ανθρώπου (βλ. σχ. Grafton & Jardine, 1988· Grafton, 1990· Hetzler, 1990). Είναι η φάση της ανθρώπινης διανοητικής (και κατά συνέπεια κοινωνικής) επανάστασης, όπου αναζητάται η αιτία των φαινομένων, ενώ ο άνθρωπος, ως κοινωνική και διανοητική οντότητα τίθεται στο κέντρο του ενδιαφέροντος. Η απεμπόληση των μεσαιωνικών αντιλήψεων επαναφέρει στο προσκήνιο την ατομικότητα. Αυτό είχε ως βασική συνέπεια την ανάπτυξη της έρευνας, της τεχνολογίας, της ιατρικής αλλά και των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών επ’ ωφελεία του ατόμου. Κατά τη γνώμη μας, η φιλοσοφική αρχή της κοινοτικής διερμηνείας μπορεί να αναζητηθεί στο έργο του Hegel. Κατά τον Hegel, το ανθρωπιστικό ιδεώδες, ερχόμενο σε αντίθεση με τη Μεσαιωνική βαρβαρότητα, αναβιβάζει το άτομο στη θέαση της ύψιστης αισθητικής αρτιότητας, όπου εκεί μπορεί να αναζητήσει την ελευθερία, απομακρυνόμενο από μια κατάσταση «γενικής βαρβαρότητας ή βαρβαρότητας του όχλου» (Hegel, 1977). Η Εγγελιανή αντίληψη είναι αυτή που αντικατοπτρίζεται στη μεταστροφή από τη βάρβαρη συλλογικότητα στην «ωραία ατομικότητα» (Μεσημέρης, 1997).

¹ Για την αντίληψη της ομάδας των 4 χωρών του Βίζεγκραντ (Πολωνία, Τσχία, Σλοβακία και Ουγγαρία) βλ. σχ. την κοινή δήλωση για το Μεταναστευτικό “Joint Statement on Migration” στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on>.

Αυτό αποτυπώνεται σε ένα ενημερωτικό κείμενο της Ελβετικής Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Δημόσιας Υγείας. Παρά το ότι είναι γραμμένο σε υπηρεσιακό ύφος, εν τούτοις αποδίδει με σαφήνεια την ουσία των αρχών του ουμανισμού:

«Σήμερα ζουν στην Ελβετία περίπου 200.000 άνθρωποι που δεν κατανοούν καμία από τις εθνικές γλώσσες ή τα Αγγλικά. Επιπρόσθετα, ο αριθμός των μεταναστών που είναι σε θέση να διαχειριστούν μια καθημερινή συζήτηση αλλά που χρειάζονται βοήθεια στην κατανόηση περίπλοκων εξηγήσεων που σχετίζονται με θέματα υγείας, δεν πρέπει να υποτιμάται. Διαφορετικά, τα προβλήματα επικοινωνίας ενδέχεται να εμποδίσουν την ιατρική φροντίδα, ακόμη και να καταστήσουν αδύνατη τη θεραπεία. Για το λόγο αυτό, η διαπολιτισμική μετάφραση/διερμηνεία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο το εθνικού προγράμματος “Μετανάστευση και Δημόσια Υγεία”» (Swiss Federal Office of Public Health, 2014).

Το κείμενο είναι εξαιρετικά σαφές και εστιάζει σε έναν από τους πλέον ευαίσθητους τομείς του δημόσιου βίου, την υγεία. Η βραχεία επεξήγηση ότι εξαιτίας δυσχερειών στην επικοινωνία μπορεί να προκληθούν προβλήματα στην υγεία των ατόμων, αποτελεί και το κίνητρο της συγκρότησης μιας υπηρεσίας κοινοτικής διερμηνείας. Πράγματι, η Ελβετική Συνομοσπονδία από τη συγκρότησή της το 1291 και χάρη στο σύστημα των Καντονίων, διαμόρφωσε έναν *εξωτερικά πλουραλιστικό* χαρακτήρα: μία χώρα με τέσσερις ομιλούμενες γλώσσες. Έτσι, η Γερμανική, η Γαλλική, η Ιταλική και η Ραιτορωμανική αποτελούν τις εθνικές επίσημες γλώσσες της Συνομοσπονδίας. Ο χαρακτηρισμός που μόλις αποδώσαμε ως κράτους με *εξωτερικά πλουραλιστικό* χαρακτήρα, σημαίνει απλούστατα ότι κάθε Καντόνι έχει τη δική του επίσημη γλώσσα (έστω δύο κύριες γλώσσες, όπως επί παραδείγματι στο Καντόνι του Vaud: Γαλλικά και Γερμανικά) και, φυσικά, δύσκολα θα συναντούσε κανείς Ελβετό που να χειρίζεται με άνεση και τις τέσσερις γλώσσες. Αυτό δημιουργεί μια ιδιομορφία, δεδομένου ότι ο μέσος κάτοικος της χώρας μετακινείται εντός των συνόρων και μεταβαίνοντας από το ένα Καντόνι στο άλλο συναντά γλωσσικούς φραγμούς. Εκ κατασκευής, συνεπώς, η Ελβετία βρίσκεται στο επίκεντρο του προβλήματος και –αν μη τι άλλο– ιστορικά τουλάχιστον βίωσε το πρόβλημα της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων που επισκέπτονται μια υπηρεσία και των υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτή. Πιο απλά, η Ελβετική πολιτική ηγεσία ήταν ενήμερη ενός προβλήματος, το οποίο οι μεταναστευτικές ροές το επαύξησαν. Στο ίδιο κείμενο αναγράφεται ότι προκειμένου να βελτιωθεί η υγεία του πληθυσμού θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην υγεία των μεταναστευτικών ομάδων, για τις οποίες έχει διαπιστωθεί ότι τόσο η υγεία, όσο και η *διανοητική τους ισορροπία* (sic) υστερούν έναντι των γηγενών (Swiss Federal Office of Public Health, 2014). Όταν το 2002 έγινε ευρέως αντιληπτό ότι οι αλλόγλωσσοι επί Ελβετικού εδάφους προσεγγίζουν το 20% του συνολικού πληθυσμού², θεσμοθετήθηκε το «Εθνικό Πρόγραμμα Μετανάστευσης και Υγείας». Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος ήταν η βελτίωση της ενημερότητας των μεταναστών σε θέματα δημόσιας υγείας με άμεση συνέπεια την έναρξη ενός προγράμματος κοινοτικής διερμηνείας.

Επιλογικά σχόλια

Δεν νομίζουμε ότι χρειάζεται να επιμεινουμε περισσότερο, προς απόδειξη των όσων υποστηρίζουμε σχετικά με τον ουμανιστικό χαρακτήρα της κοινοτικής διερμηνείας.

² Για το 2009 οι αριθμοί των αλλόγλωσσων είναι ακόμη πιο ενισχυμένοι. Στη μελέτη των Bischoff & Hudelson (2009, σελ. 15) επί παραδείγματι, αναφέρεται ότι στη Γενεύη το 43% του πληθυσμού είναι αλλογενούς προέλευσης και ότι το 25% των κατοίκων χρησιμοποιούν στο σπίτι γλώσσα διάφορη της Γαλλικής.

Θα προσπαθήσουμε εδώ να τονίσουμε εν μέρει αυτό που υποστηρίζει πιο πάνω ο Hrehončík, σε σχέση με την Ελβετική αντίληψη για την κοινοτική διερμηνεία: για τον Hrehončík η κοινοτική διερμηνεία στη Σλοβακία ήταν –και παραμένει- terra incognita. Η δική μας αιτιολογική αντίληψη του φαινομένου στηρίζεται αφ’ ενός μεν στον πολιτικό απομονωτισμό τόσο της Σλοβακίας, στην οποία αναφέρεται ο Hrehončík, όσο και των λοιπών πρώην Ανατολικών χωρών. Η κοινοτική διερμηνεία βασίζεται στην αντίληψη περί πλουραλισμού, τόσο εσωτερικού, όσο και εξωτερικού. Η διαμόρφωση της πολιτικής σκέψης στο Ανατολικό μπλοκ, για το μείζον μέρος των μεταπολεμικών δεκαετιών, βασίστηκε στην ομογενοποίηση και συνακόλουθα τον εξοβελισμό του πλουραλισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το βιβλίο του Α. Βίνκλερ (1983) με τίτλο: *Πλουραλισμός. «Μοντέλο» της Αντεπανάστασης*, όπου απαξιώνεται ο πλουραλισμός επ’ ωφελεία της επανάστασης. Αυτονομία, η ανάπτυξη ενός προνοιακού καθεστώτος στο συγκεκριμένο σημείο προσκρούει στην κυρίαρχη ιδεολογία περί ομογενοποίησης των μαζών. Αντίθετα, στο Ελβετικό μοντέλο, ο πλουραλισμός, είτε εσωτερικός, είτε εξωτερικός γίνεται ιδεολογικά αποδεκτός πρώτον για ιστορικούς λόγους και έπειτα για λόγους που επιβάλλει η καπιταλιστική ανάπτυξη της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι το πέρασμα από το ένα άκρο του τίτλου του παρόντος, στο άλλο άκρο: από την μακιαβελική αντίληψη για τον έτερο στη νεωτερική. Αν αναγράψαμε στον τίτλο για *Ανάκριση Αιχμαλώτων*, αυτό έγινε μόνο και μόνο για να τονιστεί ότι η πανάρχαια τέχνη (βλ. σχ. Mikkelson, 2014: 10. Ertl & Pöllabauer, 2010: 165) της διερμηνείας χρησιμοποιήθηκε κάποτε για να καλύψει ανάγκες των ανακριτών, θέτοντας τον αιχμάλωτο υποκείμενο σε ένα καθεστώς βαρβαρότητας. Και παρά το γεγονός ότι οι Ertl & Pöllabauer (2010: 165) θεωρούν ότι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα δεν έχουν αλλάξει και πολλά, η άποψή μας είναι ότι στον χώρο της γλωσσικής διαμεσολάβησης οι αλλαγές είναι σημαντικές, τόσο όσο και στους λοιπούς τομείς της κοινωνικής δράσης. Συγκεκριμένα, η διαφύλαξη του αγαθού της υγείας μόλις πρόσφατα (ήτοι το 2002 βλ. σχ. Swiss Federal Office of Public Health, 2014) έγινε αντιληπτή ως θεμελιώδης υποχρέωση του κράτους (βλ. Ρούσης, 1994· McCormick, 2011), η διερμηνεία εκφεύγει των στενών χρησιμοθηρικών ορίων και διεισδύει στο ευρύ πεδίο των προνοιακών αντιλήψεων (σαφώς ανθρωπιστικού χαρακτήρα). Όσο για την αξία καθαυτή των κοινοτικών διερμηνέων, αρκεί κανείς να διαβάσει το άρθρο – διαμαρτυρία της Hof για την περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων των κοινοτικών διερμηνέων στην Ολλανδία. Έπειτα από Υπουργική Απόφαση του Μαΐου 2011, παύει έπειτα από 35 χρόνια η κρατική χρηματοδότηση της νοσοκομειακής διερμηνείας για λόγους περιστολής των δημοσίων εξόδων. Το σημαντικότερο των επιχειρημάτων δεν είναι το motto της ότι «οι Ολλανδοί νοσοκομειακοί διερμηνείς έμειναν άφωνοι. Βοηθήστε τους να ανακτήσουν τη φωνή τους!», αλλά το ότι το μέτρο πλήττει τους ασθενείς και ακόμη ότι τέτοιες πρακτικές δίνουν βήμα σε ακραίες αντιλήψεις του στυλ: “They should learn Dutch” (πρέπει [ενν. οι μετανάστες] να μάθουν Ολλανδικά), αντίληψη που ουδόλως συνάδει με τη φιλελεύθερη Ολλανδική κοινωνία, πολλώ δε μάλλον δεν αρμόζει στον καπιταλιστικά ανεπτυγμένο Δυτικό κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βίνκλερ, Α. (1983). *Πλουραλισμός. «Μοντέλο» της Αντεπανάστασης*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Μεσημέρης, Σ. (1997). Ο Σπυρίδων Ζαμπέλιος και η «ωραία ατομικότης» του Hegel. *Ιστορικά* 14(26), 29-52.
- Ρούσης, Γ. (1994). *Το Κράτος από τον Μακιαβέλι στον Βέμπερ*. Αθήνα: Γκοβόστης.

- Bischoff, A. & Hudelson, P. (2009). Communication with Foreign Language-Speaking Patients: Is Access to Professional Interpreters Enough? *Journal of Travel Medicine*, 17(1), 15-20.
- Ertl, A. & Pöllabauer, S. (2010). Training (Medical) Interpreters—the Key to Good Practice. MedInt: A Joint European Training Perspective. *The Journal of Specialised Translation* 14, 165-193.
- Grafton, A. & Jardine, L. (1988). From Humanism to the Humanities. *British Journal of Educational Studies* 36(2), 175-177.
- Grafton, A. (1990). “Humanism, Magic and Science”. In A. Goodman & A. MacKay (eds.) *The Impact of Humanism on Western Europe* (pp. 99-117). London: Longman.
- Hegel, G.W.F. (1977). *The Difference between Fichte’s and Schelling’s System of Philosophy*. Albany: State University of New York Press.
- Hetzler, F.M. (1990). From Humanism to the Humanities. *Idealistic Studies* 20(1), 86-88.
- Hlavac, J. (2015). Formalizing Community Interpreting Standards: A Cross-National Comparison of Testing Systems, Certification Conventions and Recent ISO Guidelines. *International Journal of Interpreter Education* 7(2), 21-38.
- Hof, M.R. (2013). The death of healthcare interpreting in the Netherlands. Ανακτήθηκε 02/03/2016, από <http://aiic.net/p/6612>.
- Hrehovčík, T. (2009). Teaching Community Interpreting: A New Challenge?. In M. Ferenčík & J. Horváth (eds.) *Language, literature and culture in a changing transatlantic world: International conference proceedings*. Ανακτήθηκε 22/04/2016 από http://www.meta-ops.cz/sites/default/files/teaching_community_interpreting.pdf.
- Longley, P. (1984). What is Community Interpreter? Some Thoughts after the first experimental course in Peterborough. *The Incorporated Linguist* 23(3), 178-181.
- McCormick, J. P. (2011). *Machiavellian Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mikkelsen, H. (2014). Evolution of Public Service Interpreter Training in the U.S., *FITISPos International Journal*, 1, 9-22. Ανακτήθηκε στις 23/01/2016 από http://www3.uah.es/fitispos_ij/OJS/ojs-2.4.5/index.php/fitispos/article/view/6/3.
- Swiss Federal Office of Public Health (2014). National Programme on Migration and Health. Ανακτήθηκε στις 20/02/2016 από <http://www.bag.admin.ch/themen/gesundheitspolitik/07685/07688/index.html?lang=en>.

Ιστότοποι (Ανακτήθηκαν 15-05-2016)

<http://www.thecommunityinterpreter.com/>

<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on>

Προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας.

Φρειδερίκη Μπατσαλιά

E.K.Π.Α.

fbatsal@gs.uoa.gr

Ελένη Σελλά

E.K.Π.Α.

elesella@turkmas.uoa.gr

Περίληψη

Οι αυξημένες μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές προς τη χώρα μας προκάλεσαν, μεταξύ άλλων, και αυξημένες ανάγκες διευκόλυνσης της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων αυτών και των εκπροσώπων κρατικών, κοινωνικών ή/και μη-κυβερνητικών δομών και φορέων. Η έλλειψη επαρκούς αριθμού επαγγελματιών μεταφραστών και διερμηνέων για την παροχή αυτών των υπηρεσιών, οδήγησε στην αξιοποίηση ατόμων που διαθέτουν γνώση γλώσσας ή γλωσσών που ομιλούν οι μετανάστες/πρόσφυγες.

Με αφετηρία τη θεωρητική αναφορά στα διάφορα είδη χρήσης της γλώσσας και τις ποικίλες χρήσεις του όρου 'γλωσσική διαμεσολάβηση', διερευνώνται από γλωσσολογική και μεταφρασεολογική σκοπιά οι όροι «γλωσσική διαμεσολάβηση» και «γλωσσικοί διαμεσολαβητές» και αποτυπώνονται οι διαφορές μεταξύ της ανεπίσημης, καθημερινής διαγλωσσικής συναλλαγής (στην οποία, μεταξύ άλλων, αποβλέπει η διδασκαλία ξένης γλώσσας εντός σχολικού περιβάλλοντος), της μετάφρασης και διερμηνείας (η οποία απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, πέραν της άριστης γλωσσομάθειας) και της διαγλωσσικής δράσης, η οποία επιτελείται κατά την επικοινωνία μεταξύ μεταναστών/προσφύγων και κρατικών ή/και κυβερνητικών δομών και φορέων.

Λέξεις-κλειδιά: Διαμεσολαβητές, Μετανάστες/Πρόσφυγες, Διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας, γλωσσομάθεια, εκπαίδευση γλωσσομαθών

1. Θεωρητικό πλαίσιο και ορισμοί

Θεωρητική μας αφετηρία είναι η θέση ότι οι έννοιες δεν αναπτύσσονται εν κενώ, δεν συνιστούν εγγενείς ιδιότητες της γλώσσας. Αντίθετα, τα νοήματα προκύπτουν όταν οι χρήστες της γλώσσας ακούν, διαβάζουν, μιλούν ή γράφουν, όταν δηλαδή χρησιμοποιούν τη γλώσσα για συγκεκριμένο επικοινωνιακό σκοπό εντός συγκεκριμένου κοινωνικού πλαισίου.

Προκειμένου, λοιπόν, να προβούμε σε μια πρώτη διερεύνηση και αποσαφήνιση των όρων αυτών, θα αναφερθούμε στα διάφορα είδη χρήσης της γλώσσας, και στις βασικές παραμέτρους των πράξεων λόγου.

1.1 Είδη χρήσης της γλώσσας

Ως προς τα διάφορα είδη χρήσεων της γλώσσας, διακρίνουμε¹:

- πληροφοριακή (πρόσληψη, αξιοποίηση ή/και μετάδοση πληροφοριών),

¹ Συμβούλιο για την Πολιτιστική Συνεργασία, Επιτροπή Παιδείας, Τμήμα Σύγχρονων Γλωσσών (2001). *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη γλώσσα: εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση*, Στρασβούργο, Κεφάλαιο 4.

- διαπροσωπική (σύναψη, διατήρηση ή/και διακοπή κοινωνικής επαφής, όπως και συμμετοχή σε κοινωνικές περιστάσεις),
- δημιουργική (παραγωγή λόγου με τρόπο πρωτότυπο, ο οποίος αποτυπώνει προσωπικές επιλογές ή/και στάσεις του χρήστη) και
- διαμεσολαβητική, όπου διακρίνουμε:
 - ο απόδοση σε άλλη γλώσσα ενός νοήματος, μιας πληροφορίας ή έννοιας που εκφράστηκε σε μια συγκεκριμένη γλώσσα,
 - ο μετάδοση νοημάτων που εκφράζονται μέσω μιας γλωσσικής ποικιλίας ή υφολογικής εκδοχής με επιλογή άλλης γλωσσικής ποικιλίας ή υφολογικής εκδοχής,
 - ο προφορική ή γραπτή απόδοση νοήματος ή πληροφορίας που αποτυπώθηκε με τη μορφή εικόνας, σχεδιαγράμματος, πίνακα, και αντίστροφα, δηλαδή μετατροπή σε εικόνα, σχεδιάγραμμα ή πίνακα πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε κείμενο, καθώς και
 - ο μετάδοση νοημάτων που εκφράζονται μέσω ενός κώδικα ή καναλιού επικοινωνίας με άλλον κώδικα επικοινωνίας ή άλλο κανάλι (π.χ. αποκρυπτογράφηση σημάτων του στρατού ή απομαγνητοφώνηση ομιλίας).

Δεν θα εστιάσουμε την προσοχή μας στις τρεις τελευταίες υποκατηγορίες, δηλαδή την εκφορά νοημάτων μέσω άλλης γλωσσικής ποικιλίας ή υφολογικής εκδοχής, την λεκτική απόδοση εικόνας ή σχεδιαγράμματος, και την αλλαγή κώδικα ή καναλιού επικοινωνίας.

Η υποκατηγορία η οποία μας ενδιαφέρει είναι η απόδοση σε άλλη γλώσσα ενός νοήματος, μιας πληροφορίας ή έννοιας που εκφράστηκε σε μια συγκεκριμένη γλώσσα και αυτό, διότι σε αυτήν την υποκατηγορία κατατάσσεται η επικοινωνία μεταξύ προσφύγων/μεταναστών και κρατικών αρχών, εκπροσώπων κοινωνικών δομών ή φορέων, δεδομένου ότι – όπως εκθέτουμε κατωτέρω αναλυτικώς – ο επικοινωνιακός σκοπός και των δύο πλευρών δεν έγκειται στην πιστή απόδοση των εκφερομένων μηνυμάτων (όπως λ.χ. κατά την μέσω διερμηνέων επικοινωνία, αλλά αποβλέπει στην μετάδοση των απαραίτητων εκείνων πληροφοριών, ώστε να γίνει αντιληπτός ο εκάστοτε συγκεκριμένος επικοινωνιακός στόχος (λ.χ. πού και πώς θα γίνει η καταγραφή των στοιχείων των προσφύγων/μεταναστών).

1.2 Οι ποικίλες χρήσεις του όρου ‘γλωσσική διαμεσολάβηση’

Μέχρι περίπου το 1980, η βιβλιογραφία αναφερόταν με τον όρο ‘γλωσσική διαμεσολάβηση’² αποκλειστικά στη Μετάφραση και τη Διερμηνεία (Prunk, 2007: 15).

Σήμερα, όμως, ο όρος αυτός περιλαμβάνει και άλλες γλωσσικές δραστηριότητες, οπότε οφείλουμε να διευκρινίσουμε το σημασιολογικό του πεδίο, ώστε να είναι κατανοητό σε τι εστιάζουμε κάθε φορά την προσοχή μας όταν χρησιμοποιούμε τους όρους αυτούς.

Είναι καταρχήν σαφές ότι η Μετάφραση και η Διερμηνεία συνιστούν μορφές διαμεσολαβητικής χρήσης της γλώσσας.

² Mediation στα Αγγλικά, médiation στα Γαλλικά, Sprachmittlung στα Γερμανικά και mediacion και mediazione στα Ισπανικά και Ιταλικά αντίστοιχα.

Ο όρος ‘διαμεσολάβηση’ και ο όρος ‘διαμεσολαβητής’ αναφέρονται όμως και σε άλλους τρόπους χρήσης της γλώσσας. Διαμεσολαβητής αποκαλείται αφενός ο γλωσσομαθής, ο οποίος αποτελεί ‘συνδετικό κρίκο’ μεταξύ ατόμων που δεν έχουν γνώση της γλώσσας του άλλου (λ.χ. ο κοινός γνωστός αλλοδαπών και Ελλήνων σε κοινή έξοδό τους). Διαμεσολαβητές αποκαλούνται αφετέρου και εκείνα τα άτομα τα οποία, έχοντας γνώση των κοινωνικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων και των δύο πλευρών, επιδιώκουν να γφυκώσουν τις όποιες διαφορές αυτές, οι οποίες ενδεχομένως να δυσχέριαν την επικοινωνία (λ.χ. όταν ο διαμεσολαβητής ‘εξηγεί’ ότι η ερώτηση για την ηλικία μιας γυναίκας στο πλαίσιο καταγραφής των στοιχείων της από κρατικό φορέα ή υπηρεσία δεν συνιστά προσβολή). Εμείς θα αποκαλέσουμε ‘διαμεσολαβητές’ μόνο εκείνους τους γλωσσομαθείς οι οποίοι συνδράμουν την επικοινωνία προσφύγων/μεταναστών με αλλόγλωσσους, διότι ιδιαίτερα σε αυτήν την επικοινωνιακή περίσταση είναι ζωτικής σημασίας η ικανότητα διαμεσολάβησης μεταξύ τυχόν κοινωνικο-πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων ή/και ετεροτήτων.

Οι τρόποι εκφοράς νοημάτων σε άλλη γλώσσα από γλωσσομαθείς ή από διαμεσολαβητές, είναι μεν παραπλήσιοι με τους τρόπους της μετάφρασης και της διερμηνείας (κατά τη μεταφορά/απόδοση νοημάτων σε άλλη γλώσσα), διαφέρουν όμως σε συγκεκριμένα και πολύ βασικά σημεία, τα οποία θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε παρακάτω αναλυτικά, ώστε να φωτίσουμε τα μεταξύ τους διαφορετικά σημασιολογικά πεδία και τον εκάστοτε πραγματολογικό χώρο, εντός του οποίου χρησιμοποιούνται κάθε φορά οι όροι αυτοί.

Ως προς τη διαμεσολάβηση κατά την εκμάθηση ξένης γλώσσας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, παρατηρούμε ότι στο Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες (ΕΠΣ-ΞΓ) αποδίδεται σημαντική θέση σε αυτήν τη δραστηριότητα και συγκεκριμένα στη ‘διαγλωσσική διαμεσολάβηση’, η οποία θεωρείται ότι υφίσταται «όταν λ.χ. ακούμε ένα Γαλλικό τραγούδι με μια φίλη που δεν καταλαβαίνει Γαλλικά και της λέμε σε τί αναφέρεται το τραγούδι ή της εξηγούμε σημεία που νομίζουμε πως θα τη συγκινήσουν»³.

Σε γενικές γραμμές, κατά το ΕΠΣ-ΞΓ, «οι ενέργειες της διαμεσολάβησης απαιτούν ο χρήστης της ξένης γλώσσας να είναι σε θέση να λειτουργήσει ως ‘ενδιάμεσος’ σε μια περίσταση επικοινωνίας και να εξηγήσει αυτά που άλλοι δεν καταλαβαίνουν γιατί δεν ξέρουν τη γλώσσα που χρησιμοποιείται ή δεν την ξέρουν τόσο καλά όσο απαιτείται για την περίσταση»⁴.

Επί πλέον, η διαμεσολαβητική ικανότητα κατά το ΕΠΣ-ΞΓ αφορά στην ικανότητα των μαθητών «να διαβάζουν ένα ή περισσότερα κείμενα σε μια γλώσσα, να αποκωδικοποιούν τις πληροφορίες τους, να επιλέγουν τα πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται για την επίτευξη του επικοινωνιακού τους στόχου και τελικά να μεταφέρουν στη γλώσσα-στόχο τα μηνύματα με τρόπο κατάλληλο για την επικοινωνιακή περίσταση (με σκοπό δηλαδή να εξηγήσουν, να ενημερώσουν, να μεταδώσουν πληροφορίες). Έτσι, “διαμεσολαβώ” δεν σημαίνει ‘αναπαράγω’ σε μια γλώσσα ένα κείμενο γραμμένο/εκφωνημένο σε μια άλλη. Σημαίνει ‘κρίνω’, ‘επεξεργάζομαι’ και ‘ερμηνεύω’ νοήματα ενός κειμένου σε μια γλώσσα, ‘επιλέγω’ νοήματα που χρησιμεύουν για την επίτευξη του επικοινωνιακού στόχου και ‘μεταφέρω’ τελικά τις απαραίτητες πληροφορίες χρησιμοποιώντας την ξένη γλώσσα, με τρόπο κατάλληλο για τη συγκεκριμένη περίσταση επικοινωνίας»⁵. Στο σημείο αυτό εμείς θέλουμε

³ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (χ.χ.). *Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες*, σελ. 19.

⁴ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (χ.χ.). *Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες*, σελ. 19.

⁵ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (χ.χ.). *Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες*, σελ. 19-20.

να επισημάνουμε ότι η διαμεσολαβητική ικανότητα αφορά τόσο στην παραγωγή γραπτού, όσο και στην παραγωγή προφορικού λόγου.

Από τα ανωτέρω προκύπτει σαφώς, κατά την άποψή μας, ότι ο μαθητής/υποψήφιος πιστοποίησης γλωσσομάθειας δεν καλείται να μεταφράσει ή να διερμηνεύσει όταν έχει να αντιμετωπίσει ασκήσεις/δοκιμασίες διαμεσολάβησης. Η έννοια της διαμεσολάβησης μετατοπίζεται από το σημασιολογικό πεδίο που καταλαμβάνει στις βασικές παραδοχές όλων των μεταφρασεολογικών θεωριών: εκφορά ισοδύναμου και αντίστοιχου κειμένου, ώστε ισοδύναμος με τον πρωτότυπο επικοινωνιακός στόχος να επιτευχθεί στο πλαίσιο αντίστοιχου πραγματολογικού χώρου της γλώσσας-στόχου (Μπατσαλιά & Σελλά-Μάζη, 2010: 238-241)⁶. Επί πλέον, η διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας μετατρέπεται σε εργαλείο επίτευξης προσωπικού επικοινωνιακού σκοπού του χρήστη, ο οποίος επιλέγει εκείνο το νόημα ή εκείνη την πληροφορία που θα αποδώσει στη ξένη γλώσσα προκειμένου είτε να ενημερώσει τον συνομιλητή του, είτε να τον προτρέψει ή να τον αποτρέψει, να συμβουλέψει, να εντυπωσιάσει, να απειλήσει, να κολακέψει κ.ά.

Ο όρος ‘διαμεσολάβηση’, συνεπώς, όταν αναφέρεται σε επικοινωνιακές περιστάσεις όπου ένας γλωσσομάθης αποβλέπει στην επίτευξη δικού του επικοινωνιακού στόχου (προαναφέραμε το παράδειγμα όπου εξηγούμε σε φίλη αποσπάσματα ενός τραγουδιού που νομίζουμε πως θα τη συγκινήσουν) δεν αφορά ούτε τη δημιουργία ‘γέφυρας’ μεταξύ πρωτοτύπου και μεταφρασμένου λόγου, όπως και δεν αφορά ούτε τη δημιουργία ‘γέφυρας’ μεταξύ κοινωνικο-πολιτισμικών ετεροτήτων. Ακριβώς, όμως, αυτή η τελευταία δεξιοτέχνη είναι απολύτως απαραίτητη για την επίτευξη των επικοινωνιακών στόχων στη μεταξύ προσφύγων/μεταναστών επικοινωνία με εκπροσώπους κρατικών αρχών ή κοινωνικών δομών και φορέων.

2. Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές: άνθρωποι και αριθμοί

Η μαζική μετανάστευση προς την Ελλάδα, η οποία άρχισε τη δεκαετία του 1990 και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα άλλαξε άρδην τα κοινωνικά καθώς και τα εκπαιδευτικά πράγματα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ από την απογραφή του 2011, επί συνόλου 10.815.197 ατόμων, οι 911.929 δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα (8,4% του συνόλου των απογραφέντων). Σύμφωνα με την απογραφή, 199.101 είναι πολίτες χωρών της Ε.Ε. (συμπεριλαμβανομένων πλέον της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας), και 708.003 έχουν υπηκοότητα τρίτων χωρών. Το μεγαλύτερο ποσοστό (52,7%) των αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα έχουν αλβανική υπηκοότητα, το 8,3% βουλγαρική, το 5,1% ρουμανική, το 3,7% πακιστανική, το 3% γεωργιανή, το 1,9% ουκρανική, το 1,7% αγγλική (Η.Β.), το 1,7%

⁶ Σημειωτέον δε ότι κατά τη δεκαετία του 2000 (Hatim (2001), ο όρος “mediation” στη μετάφραση συνδέθηκε με το εύρος και το βάθος της “επιτρεπόμενης διαμεσολάβησης” σε θέματα τόσο “μετάφρασης της ιδεολογίας” (the translation of ideology), όπου το βάρος πέφτει στο κοινωνιολογικό τύπου περιεχόμενο του κειμένου προς μετάφραση (λ.χ. θέματα φεμινισμού ή εθνικισμού) όσο και “ιδεολογίας της μετάφρασης” (the ideology of translation), όπου το βάρος πέφτει σε καθαρά μεταφρασεολογικού περιεχομένου ζητήματα, όπως η φυσικότητα του λόγου (fluency). Για τον Hatim (2001, 127 κ.ε.) η διαμεσολάβηση του μεταφραστή δύναται να είναι αφεραυτής “ιδεολογική”: από ιδεολογικής πλευράς, ο μεταφραστής διαμεσολαβεί ώστε να εκφράσει τον δικό του φεμινισμό ή εθνικισμό, λ.χ., ενώ από μεταφρασεολογικής πλευράς ο μεταφραστής διαμεσολαβεί ώστε να διατηρήσει τα ήθη της μεταφραστικής παράδοσης (δηλ. την παράδοση της μεταφραστικής πράξης: είδη μεταφραστικής προσέγγισης/ μεθοδολογίας κλπ).

Αυτή η “διπλής όψεως” σχηματοποίηση (ιδεολογίας και μετάφρασης) σε συνδυασμό με το εύρος της “παρεμβατικής” διαμεσολάβησης του μεταφραστή είναι έκδηλη σε κάθε είδους αξιολόγηση της μεταφραστικής πράξης.

κυπριακή, το 1,6% πολωνική, το 1,5% ρωσική, το 1,2%, ινδική, το 1,2%, μπαγκλαντεσιανή, το 1,2% γερμανική, το 1,1% αιγυπτιακή, το 1,1% μολδαβική, και το 1,1% φιλιπινέζικη.⁷ Ποσοστό 11,9% προέρχεται από άλλες χώρες ή είναι άτομα χωρίς υπηκοότητα ή με αδιευκρίνιστη υπηκοότητα (η τελευταία ομάδα αποτελείται από 4.825 είναι άτομα).

Οι μετανάστες που ζουν στην Ελλάδα έχουν διαφορετικές μητρικές γλώσσες. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, κατά το σχολικό έτος 2010-11 καταμετρώνται τριάντα τρεις (33) διαφορετικές “μεγάλες” μητρικές γλώσσες, και άλλες οι οποίες δεν κατονομάζονται, εμφανιζόμενες στους σχετικούς πίνακες ως “λοιπές” ή “άγνωστες”.⁸ Οι τριάντα τρεις “μεγάλες” αναφερόμενες μητρικές γλώσσες είναι οι εξής (κατ' αλφαβητική σειρά): Αγγλική, Αιθιοπική, Αλβανική, Αραβική, Αρμενική, Βιετναμέζικη, Βουλγαρική, Γαλλική, Γερμανική, Δανέζικη, Εβραϊκή, Ινδονησιακή, Ισπανική, Ιταλική, Κινέζικη, Κουρδική, Νιγηριανή, Ουγγρική, Ολλανδική, Ουκρανική, Ουρντού, Περσική, Πολωνική, Πορτογαλική, Ρουμανική, Ρωσική, Σερβοκροατική, Σουηδική, Τουρκική, Τσεχική, Φιλιπινέζικη, Φιλανδική, Φλαμανδική, [10.865 μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μιλούν “λοιπές” γλώσσες]. Είναι σαφές ότι από τον κατάλογο αυτόν απουσιάζουν γλώσσες, ποικιλίες και διάλεκτοι τις οποίες θα ανέμενε κανείς να δει, σύμφωνα με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, όπως η Γεωργιανή, Χίντι, Μπεγκαλί, Παστού, Νταρί, Παντζαμπί, Σομαλικά, Σουαχίλι, Φαρσί και άλλες. Προφανώς οι ίδιοι οι ομιλητές συμπλήρωσαν την ονομασία της μητρικής τους γλώσσας, με τα γνωστά σε θέματα κοινωνιογλωσσολογίας ζητήματα που προκύπτουν όταν ζητηθεί από ομιλητές να δηλώσουν τη μητρική τους γλώσσα, μια έννοια ούτως ή άλλως “πολύσημη”, δεδομένου ότι καθορίζεται από διάφορους παράγοντες όπως η προέλευση, η ικανότητα, η λειτουργία, η στάση -ταύτιση ή μη- των ομιλητών έναντι αυτής κ.α. (Σελλά-Μάζη, 2016α). Από τις προαναφερθείσες γλώσσες και σε συνδυασμό με τα αριθμητικά στοιχεία των ανωτέρω απογραφέντων, η Αλβανική, Βουλγαρική, Ρουμανική, οι ομιλούμενες στο Πακιστάν Ουρντού, Παντζαμπί και Παστού και η Γεωργιανή θα πρέπει να συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό ομιλητών (Σελλά-Μάζη, 2016b).

Η δε προσφυγική κρίση έφερε εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες από την 1η Ιανουαρίου μέχρι τις 16 Φεβρουαρίου 2016, 120.065 άνθρωποι έφθασαν δια θαλάσσης. Οι Σύροι και οι Ιρακίνοι εξακολουθούν να αποτελούν την πλειονότητα των αφιχθέντων, ο δε αριθμός των Αφγανών συνεχώς αυξάνεται. Εξ αυτών, η Ελλάδα δέχθηκε 111.099 πρόσφυγες και μετανάστες. Τον Ιανουάριο του 2016, επί 67.415 ανθρώπων που έφθασαν στην Ελλάδα, το 44% ήταν άνδρες, το 22% γυναίκες και το 34% παιδιά⁹.

Η ελληνική κυβέρνηση, παρότι ορθά ίδρυσε ειδικό υπουργείο για τη Μεταναστευτική Πολιτική, δεν το έχει μέχρι σήμερα οργανώσει (με οργανόγραμμα, διευθύνσεις, τμήματα

⁷ Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), Απογραφή πληθυσμού 2011. Βλ. και Hellenic Statistical Authority Announcement of the demographic and social characteristics of the Resident Population of Greece according to the 2011 Population – Housing Census.

⁸ Στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, έγγραφο “Αλλοδαποί μαθητές Δημοτικού (Γυμνασίου, Λυκείου) κατά ΥΠΑ, φύλο, μητρική γλώσσα, φορέα και είδος σχολείου 2010”. 2010, Παλινοστούντες και Αλλοδαποί Μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα και Φορέα (Δημοτικά) <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED13/>. 2010, Παλινοστούντες και Αλλοδαποί Μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα, Φορέα και Είδος Σχολείου (Γυμνάσια) <http://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SED22/>. 2010, Παλινοστούντες και Αλλοδαποί μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα, Φορέα και Είδος Σχολείου (Λύκεια) <http://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SED24/>.

⁹ και <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>

κλπ), ούτε το έχει στελεχώσει επαρκώς με το απαραίτητο προσωπικό για την υποδοχή των προσφύγων. Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι υπάρχει πρόβλημα επικοινωνίας μεταξύ μεταναστών ή/και προσφύγων και ελληνικής διοίκησης. Επίσημες δομές κατάρτισης μεταφραστών και διερμηνέων ειδικών για τις ανάγκες των αλλοδαπών των εισερχομένων στην ελληνική επικράτεια στην πραγματικότητα δεν υφίστανται. Κατά περίπτωση μόνον διαπιστώνουμε προσπάθειες “κατάρτισης” ειδικών για τις ανάγκες των μεταναστών/προσφύγων μεταφραστών και διερμηνέων (οι όροι εναλλάσσονται χωρίς διάκριση), όπως αυτή του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού ο οποίος παρέχει δύο χρήσιμες εξειδικευμένες υπηρεσίες για τους πρόσφυγες και μετανάστες. Πρόκειται για την υπηρεσία Αποκατάστασης Οικογενειακών Δεσμών (Restoring Family Links), καθώς επίσης και τη μόνιμη τηλεφωνική γραμμή που προσφέρει πληροφορίες για την εξυπηρέτηση των προσφύγων, “με τη βοήθεια μεταφραστών σε δέκα ξένες γλώσσες”¹⁰. Η Αραβική (για τους Σύρους και τους Ιρακινούς) και η Φαρσί (για τους Αφγανούς) είναι οι γλώσσες που κυρίως χρησιμοποιούν οι “διαμεσολαβητές/μεταφραστές” (sic)¹¹, οι οποίοι, όμως, πρέπει να γνωρίζουν καλά και την ελληνική και την αγγλική γλώσσα, και επιπροσθέτως θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την ιατρική ορολογία.¹²

3. Διαμεσολαβητές και πρόσφυγες/μετανάστες

Με δεδομένη την πρόσφατη προσφυγική κρίση, αυξήθηκε ραγδαία η ανάγκη κάλυψης της επικοινωνίας μεταξύ προσφύγων/μεταναστών και κρατικών φορέων ή/και δομών υποστήριξης. Υπό αυτό το πρίσμα, η παρουσίαση πορισμάτων ερευνητικού προγράμματος του ΤΕΙ Ηπείρου για την Δικαστηριακή Διερμηνεία (DiDi) (Βλαχόπουλος κ.ά. 2015) αποκτά ενδιαφέρον, όπως και η εκ μέρους του Α. Ιωαννίδη επιχειρούμενη διάκριση μεταξύ δικαστηριακής και κοινοτικής διερμηνείας, η οποία συχνά ταυτίζεται με διερμηνεία που παρέχεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενώ αντλεί το σημασιολογικό της πεδίο από τον όρο «community work», που αναφέρεται στη «δραστηριότητα ενός προσώπου το οποίο ερασιτεχνικά και αμισθί παρείχε τις υπηρεσίες του στις κοινότητες των μεταναστών» (Ιωαννίδης, 2015: 1).

Ακόμα και σήμερα, δυστυχώς, διατηρείται το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο (Πολίτης, 2008: 63-64), με βάση το οποίο κάθε μετάφραση δικηγόρου γίνεται δεκτή από τα δικαστήρια,

¹⁰ <http://www.news.gr/kosmos/evroph/article-wide/257275/metrontas-thn-prosfyghikh-krish-oi-roes-prosfygon.html>

¹¹ <http://www.onmed.gr/yegeia-eidhseis/item/341230-oi-dyo-pio-xrisimes-ypiresies-gia-tous-prosfyges-apo-ton-elliniko-erythro-stavro>

¹² Έκπληξη, ει μη τι άλλο, προκαλεί η αναφορά στις ελάχιστες προϋποθέσεις γλωσσομάθειας για την πρόσληψη διερμηνέα Αραβικής ο οποίος θα συνδράμει τη ΜΚΟ “Γιατροί του Κόσμου”, μεταξύ άλλων, κατά την «λήψη ψυχοκοινωνικού ιστορικού» και θα ενημερώνει τον αλλοδαπό για «το ιστορικό του ή την έκθεση που συντάχθηκε για αυτόν»: Αραβικά σε επίπεδο μητρικής και Ελληνικά “τουλάχιστον σε επίπεδο Α1” (!) <http://mdmgreece.gr/anazitisi-anthropinou-dinamikou-gia-tis-kinites-monades-ton-gtk/>. Σε ανάλογη δε προκήρυξη του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού: “ο μεταφραστής, εκτός από την άριστη γνώση αραβικών, πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά την αγγλική και ελληνική γλώσσα και να μπορεί να μεταφράσει ιατρική ορολογία”. *Δύο προσλήψεις από τον ΕΕΣ, για τις ανάγκες των προσφύγων, 30.1.2016*: <http://astraparis.gr/dio-proslipseis-apo-ton-ees-gia-tis-anages-ton-prosfigon/>. Προφανώς, όμως, όταν δεν καλύπτονται οι μάλλον αυξημένων απαιτήσεων προκηρύξεις αυτές, ως “μεταφραστές” χρησιμοποιούνται ακόμη και έφηβοι “παλαιότεροι” πρόσφυγες στην Ελλάδα οι οποίοι έμαθαν τη γλώσσα κατά τον χρόνο παραμονής τους στην Ελλάδα. *Τον προσέλαβαν ως μεταφραστή Φαρσί στη Μυτιλήνη αλλά η ALPHA Bank διαφωνεί...2.1.2016*: <http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/koinonia/ton-proselavan-os-metafraستي-farsi-i-mytilini-alla-i-alpha-bank>

ενώ δεν πιστοποιείται ούτε ελέγχεται η γλωσσομάθειά του. Κατά δε την ακροαματική διαδικασία, ο δικαστής «επιλέγει κατά συνείδηση» (Πολίτης, 2008: 63) τον πραγματογνώμονα-μεταφραστή, του οποίου επίσης τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα δεν προσδιορίζονται σε κανένα ρυθμιστικού χαρακτήρα έγγραφο.

Ως προς την επισκόπηση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφικής έρευνας σχετικά με τη Μετάφραση και τη Διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα, παραπέμπουμε στο σχετικό κεφάλαιο της Φ. Αποστόλου (2015: 22-31), αν και θα μπορούσαν να υπάρχουν αναφορές και σε άλλους αξιόλογους Έλληνες ερευνητές.

Ως προς την διάκριση μεταξύ διαμεσολαβητών και διερμηνέων, ήδη το 2012 παρατηρήσαμε¹³ ότι κρατικοί φορείς ενώ αναφέρονται ρητά στην παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης, προβαίνουν στην συγκρότηση «Μητρώου Διερμηνέων και Διαμεσολαβητών», παραγνωρίζοντας την προηγουμένως εκτεθείσα ουσιώδη διαφορά μεταξύ μετάφρασης/ διερμηνείας και διαμεσολάβησης.

Συγκεκριμένα, με βάση τον Ν.3907/2011 (ΦΕΚ 7 τ.Α') ιδρύονται η Υπηρεσία Ασύλου και η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής (sic!), οι οποίες υπάγονται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο πλαίσιο της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών».

Η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής εκδίδει τον Οκτώβριο του 2012 την με αριθμ. πρωτ. 15.1/1292/9-10-12 απόφαση, σύμφωνα με την οποία συγκροτείται «μητρώο διερμηνέων και διαμεσολαβητών για την παροχή διερμηνείας ή και μετάφρασης στα Κέντρα ή Μονάδες Πρώτης Υποδοχής.»¹⁴ Ακολούθως, στις 5.11.2012, η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής προβαίνει σε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για εγγραφή στο μητρώο αυτό.¹⁵

Η αίτηση, την οποία πρέπει να συμπληρώσουν οι ενδιαφερόμενοι, περιλαμβάνει την καταγραφή των προσωπικών στοιχείων των ενδιαφερομένων και την συμπλήρωση του ακόλουθου πίνακα:

Πίνακας 1: Γ. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ [Καταγράψτε την ονομασία του τίτλου σπουδών σας (στήλη β.), αυτόν που αντιστοιχεί στην αιτιολογία (στήλη α.)

α. Αιτιολογία	β. Ονομασία τίτλου
1. Για τη γνώση της Ελληνικής Γλώσσας	
2. Για τη γνώση της μητρικής γλώσσας	
3. Για το καθεστώς παραμονής στην Ελλάδα (μόνο για αλλοδαπούς)	

Πηγή: Διαύγεια, ΑΔΑ: Β4281-ΠΨΞ

Καθώς προφανώς δεν υπάρχουν επαγγελματίες διερμηνείς και μεταφραστές για πολλές γλώσσες που ομιλούν οι αιτούντες άσυλο πρόσφυγες/μετανάστες, συγκροτούνται φορείς που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο αυτό χώρο και οι οποίοι φορείς αναζητούν μέσω σχετικής ανάρτησης στις ιστοσελίδες τους άτομα, τα οποία θα καταρτίσουν προκειμένου να

¹³ Τα κατωτέρω παραδείγματα παρουσιάσαμε στην 4^η Συνάντηση Μεταφρασεολόγων, Θεσσαλονίκη, 23-25 Μαΐου 2013, σε ανακοίνωσή μας με τίτλο «Μεταφραστικές δεξιότητες και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας» http://www.frl.auth.gr/files/programma_synantisis_metafrasi_4.pdf

¹⁴ Βλ. ανάρτηση στον ιστότοπο Διαύγεια: ΑΔΑ: Β4391-ΓΗΕ, ημερομηνία πρόσβασης: 16.5.2013.

¹⁵ Βλ. ανάρτηση στον ιστότοπο Διαύγεια: ΑΔΑ: Β4281-ΠΨΞ, ημερομηνία πρόσβασης: 16.5.2013.

αναλάβουν αυτήν την παροχή υπηρεσιών. Ενδιαφέρον έχει ότι οι φορείς αυτοί εμφανίζονται ως εάν έχουν την απαιτούμενη κατάρτιση για την εκπαίδευση διερμηνέων.

Ενδεικτικά παραθέτουμε δύο σχετικές αναρτήσεις:

Ζητούνται άτομα που να γνωρίζουν πολύ καλά Ελληνικά και μια από τις παρακάτω γλώσσες [αναφέρονται οι γλώσσες]. Οι ενδιαφερόμενοι θα παρακολουθήσουν 10ήμερο σεμινάριο εκπαίδευσης διερμηνέων και εφόσον επιτύχουν στις εξετάσεις ενδέχεται να προσληθθούν ως διερμηνείς.

Η ΜΚΟ [αναφέρεται ονομασία], ειδικευμένη στην εκπαίδευση διερμηνέων, ζητά άτομα με πολύ καλή γνώση Ελληνικών και μια από τις παρακάτω γλώσσες [αναφέρονται οι γλώσσες] για ενδεχόμενη εργασία στην Οργάνωση.

Βέβαια, μετά από σχετική έρευνα διαπιστώσαμε ότι υπάρχει χρηματοδότηση των φορέων που αναλαμβάνουν την παροχή «εξειδικευμένων υπηρεσιών διερμηνείας στις συνεντεύξεις ασύλου». Ενδεικτικά αναφέρουμε την επιχορήγηση μιας ΜΚΟ με 299.318,37 € για το χρονικό διάστημα από 1/7/2012 έως και 30/4/2013, προκειμένου να «επωφεληθούν 2.500 άτομα από υπηρεσίες διερμηνείας στις συνεντεύξεις ασύλου (19 γλώσσες) σε 12 Αστυνομικές Διευθύνσεις και Υποδιευθύνσεις εκτός Αττικής».¹⁶

Ανεξάρτητα όμως από την τοποθέτησή μας ως προς τα ζητήματα ασύλου, της χρηματοδότησης των ΜΚΟ ή και της πιστοποίησης όσων εμπλέκονται στην ‘εκπαίδευση/κατάρτιση’ γλωσσομαθών προκειμένου αυτοί να αποκτήσουν τα ενδεδειγμένα εφόδια για την παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας και μάλιστα εντός 10-ημέρου, παρατηρούμε ότι οι εκάστοτε γλωσσομαθείς, προκειμένου να συνδράμουν τις κρατικές αρχές κατά τις συνεντεύξεις μεταναστών και προσφύγων, αφενός έχουν την υποχρέωση να μεταφράσουν τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις των εμπλεκόμενων μερών, αφετέρου δε να προβαίνουν και σε ‘διαπολιτισμική’ διαμεσολάβηση, εξηγώντας πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που ενδέχεται να δυσχεραίνουν την επικοινωνία. Έτσι, λ.χ. πρέπει να εξηγήσουν στον αστυνομικό ότι ο αιτών άσυλο δεν απαντά την ερώτηση για την ηλικία της μητέρας του, όχι επειδή περιφρονεί τον συγκεκριμένο αστυνομικό, αλλά διότι θεωρεί την παροχή αυτής της πληροφορίας σε έναν ξένο άνδρα ασέβεια προς την μητέρα του. Στον δε αλλοδαπό θα πρέπει να εξηγήσουν ότι η ερώτηση αυτή δεν είναι απόπειρα προσβολής του, αλλά συμπεριλαμβάνεται στα καθήκοντα του αστυνομικού και ότι η απάντηση θα οδηγήσει ενδεχομένως στην αποδοχή του αιτήματος για χορήγηση ασύλου.

Με βάση τα ανωτέρω, διαπιστώνουμε ότι η αποκαλούμενη ‘διερμηνεία με μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο’ συνιστά ένα είδος διαμεσολαβητικής χρήσης της γλώσσας, καθώς πράγματι επιτελείται μεταφορά νοημάτων σε άλλη γλώσσα, προκειμένου να επιτευχθεί ο επικοινωνιακός στόχος του εκφέροντα τον πρωτότυπο λόγο. Έτσι, δικαίως αυτή η χρήση της γλώσσας μπορεί να θεωρηθεί ως ένα είδος διαμεσολάβησης.¹⁷ Όμως, κατά την άποψή μας, μόνο πιστοποιημένοι φορείς θα πρέπει να εμπλέκονται στην κατάρτιση των γλωσσομαθών σε θέματα διαμεσολάβησης. Η δε πιστοποίηση των φορέων κατάρτισης γλωσσομαθών θεωρούμε ότι πρέπει να ανατεθεί σε επιτροπή η οποία θα στελεχωθεί από

¹⁶ Βλ. Ανάρτηση στον ιστότοπο Διαύγεια: ΑΔΑ: Β4Ω9Θ-6ΨΖ, ημερομηνία πρόσβασης: 16.5.2013

¹⁷ Σημειωτέον ότι την έννοια του “διαμεσολαβητή” την χρησιμοποιούν εσχάτως για την κάλυψη των σχετικών με τους πρόσφυγες αναγκών εξισώνοντάς την όμως με την έννοια του “διερμηνέα”. “Τις ακόλουθες θέσεις για τους Ξενώνες φιλοξενίας Ασυνοδευτών Ανηλίκων Μεταναστών/Προσφύγων Θεσσαλονίκης και Σερρών: (...) Διαπολιτισμικών Μεσολαβητών ή Διερμηνέων (Αραβικών και Φαρσί). Θέσεις εργασίας για τους Ξενώνες φιλοξενίας Ασυνοδευτών Ανηλίκων Μεταναστών/Προσφύγων, 4. 2016. <http://xenesglosses.eu/2016/04/theseis-ergasias-gia-tous-xenones-filo/>

ειδικούς επιστήμονες με εμπειρία στην εκπαίδευση μεταφραστών και διερμηνέων καθώς και την ανάπτυξη των διαμεσολαβητικών δεξιοτήτων. Το θέμα είναι σοβαρό και θα έπρεπε να κινητοποιηθούν οι κατάλληλοι κρατικοί φορείς.¹⁸

Βέβαια, υπάρχουν και μη κρατικοί φορείς, οι οποίοι φαίνεται να έχουν (πλέον;) επίγνωση των ιδιαίτερων απαιτήσεων αυτού του είδους επικοινωνιακών περιστάσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την από 21.3.2016 ανάρτηση της Μη Κυβερνητικής Φιλανθρωπικής Οργάνωσης «Κάριτας Ελλάς», με την οποία προκηρύσσεται η πλήρωση της θέσεως «Διερμηνέα / Μεταφραστή / Πολιτισμικού Μεσολαβητή».¹⁹

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας και με βάση την έμφαση που αποδίδουμε στη διερεύνηση της σπουδαιότητας και του κεντρικού ρόλου παραμέτρων των πράξεων λόγου, όπως μήνυμα, νόημα και επικοινωνιακός σκοπός, συνθήκες, τρόποι και συμβάσεις κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης, καθώς και γλωσσικές συμβάσεις που αφορούν υφολογικά και πραγματολογικά δεδομένα που διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος κειμένου και την επικοινωνιακή κατάσταση, παρατηρούμε τα ακόλουθα:

1. Η ανεπίσημη, καθημερινή διαγλωσσική συναλλαγή συνίσταται στην απόδοση νοημάτων και πληροφοριών σε άλλη γλώσσα για προσωπικές επικοινωνιακές ανάγκες. Αυτή η χρήση της γλώσσας διδάσκεται, αξιολογείται και πιστοποιείται στο πλαίσιο της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης.
2. Οι συμβάλλοντες στη συνεννόηση προσφύγων/μεταναστών με υπηρεσίες της χώρας καταγραφής ή/και υποδοχής να μην προβαίνουν και αυτοί σε γραπτή ή/και προφορική απόδοση/μεταφορά νοημάτων που εκφράστηκαν σε άλλη γλώσσα, αλλά οφείλουν να συνειδητοποιούν την επισιμότητα της συγκεκριμένης συνθήκης επικοινωνίας και των επιπτώσεων που η διαγλωσσική τους δράση τους έχει τόσο ως προς το μέλλον των μεταναστών/προσφύγων, όσο και ως προς τις αρχές και κοινωνικές δομές του κράτους καταγραφής ή/και υποδοχής.
3. Το προφίλ των γλωσσομαθών που μετέχουν στην ανωτέρω διαγλωσσική διάδραση απαιτεί όχι μόνον τις ειδικές δεξιότητες ενός μεταφραστή ή/και διερμηνέα, αλλά και την ενεργό διαπολιτισμική διαμεσολάβηση εκ μέρους τους, καθώς οφείλουν να κοινωνήσουν τον επικοινωνιακό σκοπό του ενός μέρους στο άλλο, επεξηγώντας το πολιτισμικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίζεται ο σκοπός αυτός.
4. Η μετάφραση και η διερμηνεία, όμως, είναι εκείνες οι διαμεσολαβητικές δραστηριότητες των οποίων ο επικοινωνιακός σκοπός είναι απόλυτα και άρρηκτα συνδεδεμένος με τον πρωτότυπο λόγο, ενώ παράλληλα απαιτούν την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, οι οποίες δεν αποκτώνται αυτόματα και αυτονόητα κατά την εκμάθηση μιας ξένης ή/και δεύτερης γλώσσας (Μπατσαλιά, 2010: 69-76).²⁰

¹⁸ Μόλις το 2016, η Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών αναπτύσσει σχετικό προβληματισμό και διοργάνωσε στις 14.5.2016 στη Θεσσαλονίκη συζήτηση με θέμα «Η γλώσσα της προσφυγιάς» «Η γλώσσα της προσφυγιάς» - Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών

¹⁹ <http://career.duth.gr/portal/?q=node/21035#.V0tKXSajVM>

²⁰ Επιπρόσθετα, στο κείμενο συμπερασμάτων του Συνεδρίου για «Το μέλλον των γλωσσικών επαγγελματιών» που εξέδωσε στις 8.11.2014 το Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην ενότητα «Μετάφραση και διερμηνεία για μετανάστες», τονίζεται η ανάγκη συντονισμένης

5. Εσχάτως, με τη μαζική εισροή μεταναστών και προσφύγων, αναπτύσσεται, και στην ελληνική πραγματικότητα, μια νέα “γλωσσοπολιτισμική” δραστηριότητα η οποία δεν αποτελεί ούτε “μετάφραση” ούτε “διερμηνεία”, ούτε “διαμεσολάβηση” με την έννοια του όρου στο πλαίσιο είτε της εκμάθησης ξένης γλώσσας είτε της μεταφρασεολογίας. Η δραστηριότητα αυτή, η οποία γεννήθηκε προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ποικίλες ανάγκες των νεοεισερχομένων μεταναστών ή προσφύγων σε ένα κράτος, στην ουσία συνιστά ένα διαφορετικό από τα γνωστά είδη “διερμηνείας”: συνιστά ένα είδος “διερμηνείας ως διάδρασης” (Wadensjö, 1998) το οποίο εφαρμόζεται σε καταστάσεις “διερμηνείας διαλόγου”.
6. Η διαλογική αυτή διερμηνεία διαφέρει από τη γνωστή διερμηνεία συνεδρίων ή άλλη, συνιστά ένα περίπλοκο είδος επικοινωνίας που διαδραματίζεται κατά την περίπτωση μιας κατά πρόσωπο διάδρασης (face to face interaction), και χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερες στρατηγικές επικοινωνίας, ιδιαίτερες επιτελεστικές πράξεις, πάμπολλες επικοινωνιακές δυσχέρειες και πιθανές παρανοήσεις καθώς και σκοπέλους υπονοημάτων (Wadensjö, 1998: 61 κ.ε., 81 κ.ε., 197 κ.ε.).
7. Αυτός ο διερμηνέας-διαμεσολαβητής, ορατός αυτή τη φορά στη σκηνή, συμπρωταγωνιστής συγκεκριμένων κοινωνικών γεγονότων ή περιστάσεων, και όχι “αόρατος” όπως στις συνήθεις συνθήκες διερμηνείας, οφείλει αφενός να κατασκευάσει γέφυρες προκειμένου να φέρει κοντά τους άλλους δύο συμπρωταγωνιστές του, και αφετέρου, σεβόμενος τις ετερότητές τους, να τις διακοινωνήσει προκειμένου να κατανοήσει ο ένας τη διαφορετικότητα του άλλου, και αυτό τηρώντας μια ενδιάμεση στάση μεταξύ ουδετερότητας και συμμετοχής (Wadensjö, 1998: 239).

Συμπερασματικά: ως μεταφρασεολόγοι θεωρούμε ότι διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας υφίσταται όταν το πρωτότυπο νόημα εκφέρεται σε άλλη γλώσσα προκειμένου αυτό το πρωτότυπο μήνυμα να επιτελέσει εντός του πραγματολογικού χώρου της γλώσσας-στόχου τον επικοινωνιακό του σκοπό.

Θα πρέπει η ελληνική πραγματικότητα, δημόσια ή ιδιωτική, να διακρίνει μεταξύ μετάφρασης, διερμηνείας και διαμεσολάβησης στην περίπτωση της χρήσης των τριών αυτών δραστηριοτήτων για την κάλυψη των επικοινωνιακών αναγκών των μεταναστών και των προσφύγων. Τα διάφορα είδη διαμεσολάβησης θα πρέπει επίσης να διαφοροποιηθούν και να συνειδητοποιήσουμε τί ακριβώς αναζητούμε όταν μιλάμε για “διερμηνεία για μετανάστες/πρόσφυγες” ή για “πολιτισμικό (δια)μεσολαβητή”, ή για “(δια)γλωσσικό μεσολαβητή”, ή για “πολιτισμικό διερμηνέα” ή για “κοινοτικό διερμηνέα (μιας ανθρώπινης κοινότητας)”.²¹ Η οριοθέτηση των εννοιών και των χαρακτηριστικών αυτών αλλά και των δεξιοτήτων που πρέπει να διαθέτουν οι άνθρωποι που θα καταρτισθούν βάσει αυτών των εννοιών είναι πρωτεύουσας προτεραιότητας προκειμένου να εξυπηρετήσουμε με εγγυημένη ποιότητα και αποτελεσματικότητα τους αλλόγλωσσους μετανάστες και πρόσφυγες. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την επιτυχή επικοινωνία μεταξύ μεταναστών/προσφύγων και δημοσίων αρχών είναι η κατάρτιση από το ελληνικό κράτος ειδικών επαγγελματιών και

δράσης για την εξασφάλιση του επαγγελματισμού, αξιολόγησης, πιστοποίησης αλλά και της προστασίας των “διερμηνέων” στον χώρο αυτό (όπου) “η διερμηνεία πρέπει να καταστεί διαμεσολάβηση”. Μόνον που η τελευταία αυτή φράση μάλλον συσκοτίζει παρά αποσαφηνίζει τα πράγματα... <http://ec.europa.eu/greece/pdf/20141108-conclusions-final-file-1.pdf>

²¹ Για την πληρέστερη συζήτηση της σύγχυσης των όρων και των λειτουργιών των αντίστοιχων επαγγελματιών, βλ. Αποστόλου, 2015: 42-75.

όχι η προσφυγή στην εθελοντική προσφορά, όπως το ίδιο το κράτος θεσπίζει²², ή η ανάληψη αυτής από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αποστόλου, Φ. (2015). *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα*. Αθήνα, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
- Βλαχόπουλος, Στ., Τάγκας, Π., Γκόγκας, Θ., Δογορίτη, Ε. & Βυζάς, Θ. (2015). Αλλοδαποί ενώπιον της Θέμιδος: δικαστηριακή διερμηνεία στην Ελλάδα. Στο 4^η Συνάντηση Ελλήνων Μεταφρασεολόγων. *Η Μεταφρασεολογική Έρευνα και η Μεταφραστική Πρακτική στον Ελληνόφωνο Χώρο*. 23-25.5.2013. Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Ανακτήθηκε 29.5.2016 από http://www.frl.auth.gr/sites/4th_trad_congress/speakers.php
- Ιωαννίδης, Α. (2015). Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα. Στο 4^η Συνάντηση Ελλήνων Μεταφρασεολόγων. *Η Μεταφρασεολογική Έρευνα και η Μεταφραστική Πρακτική στον Ελληνόφωνο Χώρο*. 23-25.5.2013. Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Ανακτήθηκε 29.5.2016 από http://www.frl.auth.gr/sites/4th_trad_congress/speakers.php
- Μπατσαλιά, Φ. (2010). Γλωσσομάθεια και μεταφραστικές δεξιότητες. Στο Φρ. Μπατσαλιά, Μ. Σιδηροπούλου & Αν. Αντωνοπούλου (επιμ.) *Οι μεταφραστικές σπουδές σήμερα. Πρακτικά Ημερίδας* (σσ. 69-76). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διαπανεπιστημιακό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.
- Μπατσαλιά, Φρ. & Σελλά-Μάζη, Ε. (2010). *Γλωσσολογική Προσέγγιση στη Θεωρία και τη Διδακτική της Μετάφρασης*. Δεύτερη βελτιωμένη έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (χ.χ.). *Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες*.
- Πολίτης, Μ. (2008). Το νομικό πλαίσιο της μετάφρασης ενώπιον των ελληνικών αρχών. Στο ΕΝΟΠΟΤΕΜ (Εργαστήριο Νομικής, Οικονομικής, Πολιτικής και Τεχνικής Μετάφρασης) *Η Μετάφραση και η Διερμηνεία στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Πρακτικά Ημερίδας* (σσ. 58-64). Κέρκυρα, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.
- Σελλά-Μάζη, Ε. (2016a). *Διγλωσσία, εθνική ταυτότητα και μειονοτικές γλώσσες*. Αθήνα: Λειμών.
- Σελλά-Μάζη, Ε. (2016b). Η Διγλωσσία στην Ελλάδα. Στο Ε. Σκούρτου (επιμ.) *Διγλωσσία και διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. Κάλυπος. Ηλεκτρονικό βιβλίο: 15523 (υπό έκδοση).
- Συμβούλιο για την Πολιτιστική Συνεργασία, Επιτροπή Παιδείας, Τμήμα Σύγχρονων Γλωσσών (2001). *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη γλώσσα: εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση*, Στρασβούργο.
- Hatim, B. (2001). *Teaching and Researching Translation*. Pearson, Harlow.
- Prunk, E. (2007). *Entwicklungslinien der Translationswissenschaft*. Tübingen: Frank & Timme
- Wadensjö, C. (1998). *Interpreting as Interaction*. London & New York: Longman.

²² Εθνική Στρατηγική για την έναρξη των πολιτών τρίτων χωρών, 23 Απριλίου 2014: 63, http://www.yypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf

Ιστοσελίδες (τελευταία ημερομηνία πρόσβασης 15/06/2016)

- Αστραπάρης (2016) Δύο προσλήψεις από τον ΕΕΣ, για τις ανάγκες των προσφύγων, 30.1.2016
διαθέσιμο στο: <http://astraparis.gr/dio-proslipseis-apo-ton-ees-gia-tis-anages-ton-prosfigon/>
- Διαύγεια: ΑΔΑ: Β4Ω9Θ-6ΨΖ, διαθέσιμο στο
<https://diavgeia.gov.gr/decision/view/%CE%924%CE%A99%CE%98-6%CE%A8%CE%96>
- Διαύγεια: ΑΔΑ: Β4281-ΠΨΞ, διαθέσιμο στο <https://diavgeia.gov.gr/doc/B4281-ΠΨΞ>.
- Διαύγεια: ΑΔΑ: Β439Ι-ΓΗΕ, διαθέσιμο στο http://career-office.uoa.gr/downloads/diavgeia_diamesolavites.pdf.
- Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών, 23 Απριλίου 2014: 63,
http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ethniki_stratigiki.pdf
- ΕΛΣΤΑΤ (2010) Παλιννοστούντες και Αλλοδαποί Μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα και Φορέα (Δημοτικά), διαθέσιμο στο <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED13/>.
- ΕΛΣΤΑΤ (2010) Παλιννοστούντες και Αλλοδαποί Μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα, Φορέα και Είδος Σχολείου (Γυμνάσια), διαθέσιμο στο <http://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SED22/>.
- ΕΛΣΤΑΤ (2010) Παλιννοστούντες και Αλλοδαποί μαθητές κατά ΥΠΑ, Φύλο, Μητρική Γλώσσα, Φορέα και Είδος Σχολείου (Λύκεια)_διαθέσιμο στο <http://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SED24/>.
- Μπατσαλιά, Φρ. & Σελλά, Ε. (2013) Μεταφραστικές δεξιότητες και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας, διαθέσιμο στο http://www.frl.auth.gr/files/programma_synantisis_metafrasi_4.pdf
- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών. “Η γλώσσα της προσφυγιάς” διαθέσιμο στο
<http://www.pem.gr/%CE%B7-%CE%B3%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84/>
- Lesvosnews (2016) Τον προσέλαβαν ως μεταφραστή Φαρσί στη Μυτιλήνη αλλά η ALPHA Bank διαφωνεί..., 2.1.2016 διαθέσιμο στο: <http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/koinonia/ton-proselavan-os-metafrasti-farsi-i-mytilini-alla-i-alpha-bank>
- <http://ec.europa.eu/greece/pdf/20141108-conclusions-final-file-1.pdf>
- <http://career.duth.gr/portal/?q=node/21035#.V0tKXSaljVM>
- <http://www.onmed.gr/ygeia-eidhseis/item/341230-oi-dyo-pio-xrisimes-ypiresies-gia-tous-prosfiges-apo-ton-elliniko-erythro-stavro>
- <http://www.news.gr/kosmos/evroph/article-wide/257275/metrontas-thn-prosfigikh-krish-oi-roes-prosfigon.html>
- <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>

Από την κοινοτική στην ιατρική διερμηνεία: η διεθνής εμπειρία και η ελληνική πραγματικότητα.

Ελευθερία Δογορίτη

ΤΕΙ Ηπείρου

edogor@teiep.gr

Περίληψη

Η κοινοτική και η ιατρική διερμηνεία έχοντας αναπτυχθεί και θεσμοθετηθεί σε κάποιες χώρες που έχουν δεχτεί οικονομικούς μετανάστες αλλά και πρόσφυγες, αποτελούν την πυξίδα για την οργάνωση και την ποιότητα παροχής υπηρεσιών διερμηνείας στις δημόσιες υπηρεσίες. Το παρόν πόνημα διερευνά μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε ευρωπαϊκές χώρες την ταυτότητα της κοινοτικής και της ιατρικής διερμηνείας με στόχο να αναδείξει τον κοινωνικό τους ρόλο, την ακαδημαϊκή και επαγγελματική τους υπόσταση, και προσπαθεί να κάνει μια πρώτη αποτίμηση της παροχής διερμηνείας σε υπηρεσίες υγείας στην Ελλάδα έχοντας ως μέσο σύγκρισης τη διεθνή πρακτική. Θα διαπιστωθεί ότι η έλλειψη καταρτισμένων ιατρικών διερμηνέων ισορροπείται από άτομα του οικείου περιβάλλοντος των αλλοδαπών ασθενών τα οποία λειτουργούν ως διαπολιτισμικοί μεσολαβητές, ενώ οι επαγγελματίες στο χώρο της υγείας αγνοούν βασικές αρχές ιατρικής διερμηνείας και προσπαθούν να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους σπληνίζόμενοι στην διαπολιτισμική μεσολάβηση των διερμηνέων.

Λέξεις-κλειδιά: κοινοτική διερμηνεία, ιατρική διερμηνεία, υπηρεσίες υγείας

1. Απαρχές της κοινοτικής διερμηνείας στην Ευρώπη

Όπως διαπιστώνουν οι Ertl & Pöllabauer (2010: 165), οι διερμηνείς επιτελούν το ίδιο λειτουργήμα εδώ και χιλιάδες χρόνια εξακολουθώντας να λειτουργούν ως μεσολαβητές για τουλάχιστον δύο μέρη σε διαφορετικές καταστάσεις και επίπεδα ουδετερότητας, ενώ υπάρχει πλέον μεγάλη ζήτηση στους τομείς της διοίκησης όπου οι αλλόγλωσσοι δεν μιλούν την επίσημη γλώσσα της χώρας υποδοχής και καλούνται να επικοινωνήσουν με τις αρχές. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τον τομέα της υγείας, όπου όπως υποστηρίζει στον πρόλογο του βιβλίου της η Angelelli (2004: 2) μέχρι τη δεκαετία του '90 η ιατρική διερμηνεία θεωρούνταν ποικιλία της διερμηνείας με μικρότερο γόητρο και η ζήτηση για διερμηνεία να έχει λυθεί σε ad hoc βάση σε πολλές χώρες.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70, δεν υπήρχε καμία ενασχόληση με το πεδίο της κοινοτικής διερμηνείας εφόσον η πρόσληψη αλλοδαπών εργαζομένων στις αναπτυσσόμενες οικονομίες αφορούσε συγκεκριμένες ανάγκες και οι εργαζόμενοι επέστρεφαν στις χώρες τους (Sauvêtre, 2002). Έτσι, αρκούσε μια στοιχειώδης επικοινωνία. Όλα αλλάζουν όταν οι ευρωπαϊκές χώρες, η μία μετά την άλλη, με την πετρελαϊκή κρίση και την οικονομική κρίση αποφάσισαν να σταματήσουν τη μεταναστευτική ροή. Η απόφαση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την μόνιμη εγκατάσταση των μεταναστών οι οποίοι στο μεταξύ φέρνουν και την οικογένειά τους. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι αυτό της ενσωμάτωσης. Είναι από αυτή τη στιγμή που αναδύεται η έννοια της "διερμηνείας στην πόλη" (*l'interprétariat dans la cité*), ιδιαίτερα στον τομέα των δημόσιων υπηρεσιών που έχουν να κάνουν με τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Δύο χώρες δείχνουν μια σαφή πολιτική βούληση για το θέμα αυτό: η Σουηδία και η Ολλανδία. Η Σουηδία είναι η πρώτη που οργανώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '60 δημιουργώντας δημοτικές υπηρεσίες διερμηνείας (*local immigrant services bureaux*) οι

οποίες ενισχύθηκαν το 1978 με έναν εθνικό νόμο ο οποίος συνιστά στις διοικήσεις να παρέχουν διερμηνείς σε όσους την έχουν ανάγκη. Η «επ'άλληλη διερμηνεία» ή «διερμηνεία επαφής» είναι μία μόνο πτυχή του επαγγέλματος, αναγνωρισμένη πλήρως από την επαγγελματική ένωση διερμηνείας. Η Νορβηγία, η Δανία και η Φινλανδία θα ακολουθήσουν το παράδειγμα της Σουηδίας. Όσο για την Ολλανδία, ήδη από το 1976, δημιουργούνται έξι κέντρα διερμηνείας που καλύπτουν το σύνολο της χώρας για την δωρεάν παροχή «διερμηνέων συνομιλίας», (*interpretes de conversation*) σε δημόσιες επιχειρήσεις και σε φορείς παροχής βοήθειας. Επίσης η τηλεφωνική διερμηνεία παρέχεται σε 24ωρη βάση. Ο Sauvêtre καταλήγει ότι στις χώρες της βόρειας Ευρώπης οι διοικήσεις ενθαρρύνουν, οργανώνουν και διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα για να στηρίξουν τη διερμηνεία, ενώ γύρω στις αρχές της δεκαετίας του '70 κάνει την εμφάνισή της η διερμηνεία στη Βρετανία και τη Γαλλία όπου οι ιδιαιτερότητες στα μοντέλα ενσωμάτωσης που υιοθέτησαν οι χώρες αυτές όπως και οι γερμανόφωνες χώρες είχαν επίδραση επάνω της.

1.1 Κοινοτική και ιατρική διερμηνεία. Μορφές εκπαίδευσης.

Η κοινοτική διερμηνεία δεν αποτελεί επάγγελμα κατοχυρωμένο με ακαδημαϊκές σπουδές σε πολλές χώρες αλλά βασίζεται σε σεμινάρια και εκπαιδευτικές ενότητες εντασσόμενες σε κάποια εκπαιδευτικά προγράμματα με εξαίρεση αυτό του διερμηνέα συνεδρίων και του δικαστηριακού διερμηνέα (Ozolins, 2000· Roberts, 2000· Kalina, 2002· Niska, 2007). Τα περισσότερα εκπαιδευτικά προγράμματα κοινοτικής διερμηνείας προσφέρονται σε μεταπτυχιακό επίπεδο, είτε ως μέρος προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης. Αυτό που είναι κοινό σε πολλά πανεπιστημιακά προγράμματα είναι ότι είναι αποσπασματικά, με μεγάλη ποικιλομορφία ως προς το περιεχόμενό τους και δεν οδηγούν σε πλήρη τίτλο σπουδών προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου, παρά σε μια πιστοποίηση (Roberts, 2002).

Σε ό,τι αφορά τη διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες, ο Röschhacker διαπιστώνει ότι «προσφέρεται ελάχιστη εκπαίδευση ακαδημαϊκού επιπέδου σε διερμηνείς που εργάζονται σε κοινοτικούς χώρους» (2004: 30) ενώ η Hale (2007: 167) επιμένει στην ανάγκη για εκπαίδευση, η οποία θεωρείται ως ο μόνος παράγοντας που μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης των κοινοτικών διερμηνέων. Η εκπαίδευση τείνει να λάβει χαρακτήρα διάκρισης, διότι «άλλοι επαγγελματίες που εργάζονται με διερμηνείς, από τους οποίους έχει απαιτηθεί να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα προκειμένου να ασκήσουν το επάγγελμά τους, δικαιολογημένα τείνουν να μην αντιμετωπίζουν τους διερμηνείς ως ίσους». Ταυτόχρονα η Tgyuk (2008: 88) υπογραμμίζει ότι η επαγγελματοποίηση αποτελεί το τρίτο στάδιο μετά την βασική και την ακαδημαϊκή εκπαίδευση ώστε η αγορά να αυτορρυθμιστεί και να αναγνωρισθεί το επάγγελμα του διερμηνέα. Όπως επισημαίνει η Rudvín (2015), τα χαρακτηριστικά που οδηγούν στην επαγγελματοποίηση του διερμηνέα είναι το αποκλειστικό μονοπώλιο, μια μορφή νομικής προστασίας του τίτλου και ο αυστηρότερος έλεγχος εκείνων που εισέρχονται στο επάγγελμα, ο οποίος θα ρυθμίσει μακροπρόθεσμα τον τομέα της μετάφρασης και της διερμηνείας.

Έναν πολύ ενδιαφέροντα ισχυρισμό σχετικά με το επάγγελμα του μεταφραστή και του διερμηνέα ο οποίος έχει προεκτάσεις στον τομέα της υγείας με τον οποίο ασχολούμαστε, βρίσκουμε στην έρευνα των Sela-Sheffy & Shlesinger (2008: 80-81) οι οποίες αναφέρουν ότι οι μεταφραστές και οι διερμηνείς αποτελούν ένα ενδιαφέρον παράδειγμα της επαγγελματικής ταυτότητας της ομάδας στην οποία ανήκουν «εξαιτίας του αμφιλεγόμενου και ανασφαλούς καθεστώτος του επαγγέλματός τους» με αποτέλεσμα το επαγγελματικό τους κύρος να είναι

αναπόφευκτα ασθενέστερο από εκείνο των επαγγελματιών με υψηλή επιστημονική κατάρτιση και κωδικοποιημένες διαδικασίες, όπως η ιατρική, η νομική ή η μηχανολογία. Η περιθωριοποίηση των μεταφραστών και των διερμηνέων είναι ιδιαίτερα παράδοξη, δεδομένης της δύναμης που χαρακτηρίζει το έργο τους ως κατεξοχήν διαπολιτισμικών μεσολαβητών. Μάλιστα, αυτή η δύναμη φαίνεται όλο και πιο σημαντική σήμερα, όταν δίνεται τόση προσοχή στις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης, της μετανάστευσης και της διεθνικότητας. Ενώ ορισμένοι λογοτεχνικοί μεταφραστές και διερμηνείς συνεδριάσεων, θεωρούνται δεξιοτέχνες, οι περισσότεροι που ασκούν το επάγγελμα (κυρίως στις δημόσιες υπηρεσίες), συνήθως ανεκπαιδευτοι, εξακολουθούν να θεωρούνται ως αντηχεία. Ένα τέτοιο πρόβλημα ως προς το επαγγελματικό τους προφίλ, υποθέτουν οι ερευνήτριες ότι όχι μόνο επηρεάζει τις επιδόσεις τους, αλλά και την εικόνα που έχουν για την εργασία τους από την οποία εξαρτώνται για να αισθανθούν αναγνώριση.

Ένας από τους κύριους λόγους στον οποίο οφείλεται το χαμηλό επαγγελματικό προφίλ των μεταφραστών και διερμηνέων είναι το ότι αυτοί στηρίζονται στις γλωσσικές και κειμενικές δεξιότητες οι οποίες ανήκουν στα εφαρμοσμένα αντικείμενα των ανθρωπιστικών σπουδών, και ένας δεύτερος λόγος, η παρουσία και επικράτηση των γυναικών στον χώρο αυτό, φαίνεται να επιδρά αρνητικά στη δημόσια εικόνα που αποκτά κανείς για το προφίλ αυτών των επαγγελματιών. Προς επίρρωση των παραπάνω η Gentile αναφέρεται στη θέση της Bartlett (2014 στο Gentile, 2016: 175), σύμφωνα με την οποία τόσο το επάγγελμα της δασκάλας όσο και της νοσηλεύτριας θεωρούνται κατά κύριο λόγο παραδοσιακά «γυναικεία, χαμηλού προφίλ» αλλά και «ημι-επαγγελματικής» απασχόλησης, μια δήλωση που επιβεβαιώνει ότι η πλειοψηφία των γυναικών και η έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης είναι τα κύρια χαρακτηριστικά που σηματοδοτούν την διαφορά ανάμεσα σε επαγγελματίες και ημι-επαγγελματίες. Μέσα από αυτό το θεωρητικό πλαίσιο η Gentile θα προσπαθήσει να διερευνήσει κατά πόσο υπάρχει σύνδεση μεταξύ της αυτοαντίληψης που έχουν οι διερμηνείς για το επάγγελμά τους και το στάτους που αποδίδεται σε ημι-επαγγελματίες, όπως οι νοσηλεύτριες. Μέσα από μια εμπειρική έρευνα τα ευρήματα επιβεβαίωσαν ότι η διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες αποτελεί γυναικείο επάγγελμα του οποίου τα μέλη δεν διαθέτουν ειδική κατάρτιση στη μετάφραση και διερμηνεία. Οι διερμηνείς κλήθηκαν να αξιολογήσουν με ποια επαγγελματική ομάδα πιστεύουν ότι η κοινωνία τους συγκρίνει και πιστεύουν ότι οι μη ειδήμονες συγκρίνουν το προφίλ τους με εκείνο των ημι-επαγγελματιών και των κοινωνικών λειτουργών, επιβεβαιώνοντας έτσι την θέση των Sela-Sheffy & Shlesinger (βλ. παραπάνω) σύμφωνα με την οποία οι κοινοτικοί διερμηνείς είναι ακόμα πολύ ανασφαλείς σχετικά με την επαγγελματική τους ιδιότητα και ότι η κατάσταση αυτή μπορεί επίσης να συνδέεται με το γεγονός ότι η μετάφραση / διερμηνεία είναι σε μεγάλο βαθμό ένα γυναικείο επάγγελμα (*pink-collar profession*). Ωστόσο, πρόσφατες προσεγγίσεις στη νοσηλευτική (Nehring & Lashley, 2013 στο Gentile, 2016: 183) και την διερμηνεία (Valero-Garcés 2015 στο Gentile, 2016: 183) δείχνουν ότι υπάρχει πρόοδος στην εκπαίδευση διερμηνέων για το μέλλον που, μακροπρόθεσμα, θα μπορούσε να έχει θετικό αντίκτυπο στην αυτοαντίληψη για το επάγγελμά τους.

1.1.1 Η ιατρική διερμηνεία

Τη δεκαετία του '90 η κοινοτική διερμηνεία εμφανίζεται ως πεδίο στον χώρο των σπουδών διερμηνείας και οι ιατρικοί διερμηνείς προχωρούν στη δημιουργία των πρώτων επαγγελματικών οργανώσεων κοινοτικής διερμηνείας πέρα από αυτές της νομικής διερμηνείας (Pöchhacker & Shlesinger, 2007: 1). Η ιατρική διερμηνεία μάλιστα αποτελούσε αντικείμενο μελέτης στις ιατρικές και κοινωνικές σπουδές και πολύ λιγότερο στις

γλωσσολογικές σπουδές πριν το συγκεκριμένο πεδίο βρει διεθνή απήχηση μέσα από το First Critical Link Conference το 1995. Ωστόσο διαπιστώνεται – από φορείς όπως το Εθνικό Συμβούλιο Ιατρικών Διερμηνέων (National Council for Interpretation in Health Care - NCiHC) των ΗΠΑ, την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Διερμηνέων Νοηματικής Γλώσσας (EFSLI) ή από τον ευρωπαϊκό σύνδεσμο των ενώσεων κοινοτικών διερμηνέων Babelea – αδυναμία εναρμόνισης καθώς οι δημόσιοι φορείς εμφανίζονται ανίκανοι από οικονομική άποψη ή απρόθυμοι να δαπανήσουν χρήματα για υψηλού επιπέδου υπηρεσίες διερμηνείας ή και να επενδύσουν σε κατάρτιση διερμηνέων υψηλού επιπέδου (Pöchhacker, 2004: 30).

Μέσα από μια βιβλιογραφική ανασκόπηση οι Ertl & Pöllabauer (2010: 175-178) παρουσιάζουν τις χώρες που προσπάθησαν να δημιουργήσουν προγράμματα σπουδών και κατάρτισης για διερμηνείς στον χώρο της υγείας. Υπερέχουν αυτά της Αυστραλίας και των Ηνωμένων Πολιτειών παρόλο που δεν υπάρχουν πολλοί εξειδικευμένοι εκπαιδευτές στην ιατρική διερμηνεία. Στην Ευρώπη, η Σουηδία θεωρείται η πιο εξελιγμένη χώρα στην εκπαίδευση των ιατρικών διερμηνέων, με την Ελβετία να εκπαιδεύει ιατρικούς διερμηνείς μέσω της ένωσης INTERPRET (*Association suisse pour l'interpréariat communautaire et la médiation interculturelle*) η οποία είναι υπεύθυνη για την εκπαίδευση και την προώθηση της κοινοτικής διερμηνείας και της διαπολιτισμικής μεσολάβησης καθώς και της πιστοποίησης των διερμηνέων. Η δραστηριότητα της διερμηνείας και της διαπολιτισμικής μεσολάβησης βασίζεται, πρώτον, στην βαθιά γνώση της γλώσσας και του κοινωνικοπολιτισμικού συστήματος αναφοράς της μίας ή περισσότερων ομάδων των μεταναστών και, δεύτερον, στη γνώση της επίσημης τοπικής γλώσσας, των δομών και της εγχώριας και περιφερειακής πραγματικότητας. Οι κοινοτικοί διερμηνείς και διαπολιτισμικοί μεσολαβητές είναι ικανοί να κινούνται ανάμεσα στα δυο συστήματα αναφοράς και να τα συσχετίζουν. Η διαπολιτισμική μεσολάβηση είναι στο δεύτερο επίπεδο του συστήματος εκπαίδευσης και προσόντων των κοινοτικών διερμηνέων και διαμεσολαβητών.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η ιατρική διερμηνεία παρέχεται ως μια από τρεις προτεινόμενες εξειδικεύσεις για την απόκτηση του Διπλώματος Κοινοτικής Διερμηνείας (Diploma in Public Service Interpreting -DPSI) ενώ εκπαίδευση παρέχουν πανεπιστήμια, εκπαιδευτικοί οργανισμοί καθώς και φορείς διερμηνέων. Και ενώ στην Ισπανία και την Αυστρία δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλεψη εκπαίδευσης για ιατρικούς διερμηνείς, η Ισπανία φαίνεται να προσφέρει ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην ιατρική διερμηνεία.

Με τη συνεχή μετακίνηση των μεταναστών και των προσφύγων σε όλο τον κόσμο, πολλές χώρες έχουν αυξημένη ανάγκη σε διερμηνείς στον τομέα της υγείας δεδομένων των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι υγειονομικοί φορείς να παράσχουν υπηρεσίες σε ασθενείς διαφορετικών πολιτισμικών και γλωσσικών υπόβαθρων. Σε έρευνα που εκτόνησε η Hsieh (2006) παρατηρήθηκε αδυναμία των φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας να προσφέρουν βοήθεια σε ασθενείς με διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο και αυτό είχε να κάνει με την ποιότητα διερμηνείας και το επίπεδο εκπαίδευσης των διερμηνέων.

Η σημασία της καλής προ-επαγγελματικής εκπαίδευσης δεν μπορεί να υποτιμηθεί για την προετοιμασία διερμηνέων οι οποίοι θα κληθούν να εργαστούν στον χώρο της υγείας (Crezee, 2015· Hale, 2012), ωστόσο σε πολλές χώρες παρατηρείται ποικιλία ως προς το επίπεδο της εκπαίδευσης που παρέχεται ως προς τη στόχευση, τη διάρκεια και κατά πόσον η διερμηνεία προέρχεται από επαγγελματίες κοινοτικούς διερμηνείς, νοσοκομεία ή τριτοβάθμια ιδρύματα προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου.

2. Η σημασία του ρόλου του διερμηνέα σε ιατρικό περιβάλλον. Η ιατρική διερμηνεία ως γλωσσική και πολιτισμική μεσολάβηση

Στον χώρο της υγείας, η σχέση ικανοποίησης και εμπιστοσύνης μεταξύ ασθενούς και ιατρικού προσωπικού στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην αποτελεσματική επικοινωνία. Πολλοί ερευνητές έχουν συχνά δηλώσει ότι «η ποιότητα της επικοινωνίας μεταξύ των ασθενών και των ιατρών μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην έκβαση υγείας» (Brach, Fraser & Paez, 2005: 424). Επιπλέον, σύμφωνα με την Angelelli (2004: 21), ο κίνδυνος να μην αναπτυχθεί μια σχέση εμπιστοσύνης «αυξάνει την πιθανότητα των γιατρών να παρερμηνεύσουν τις περιγραφές των συμπτωμάτων των ασθενών τους, και να μειώσει την πιθανότητα να συμμορφωθούν οι ασθενείς στις συστάσεις των ιατρών». Η εξάλειψη των γλωσσικών δυσκολιών αποτελεί ζωτική προϋπόθεση για επιτυχείς ιατρικές συμβουλές μεταξύ του ιατρικού προσωπικού και των αλλοδαπών ασθενών εξαιτίας των γλωσσικών εμποδίων.

Τα αποτελέσματα μιας έρευνας που διεξήχθη σε περιβάλλον υγειονομικής περίθαλψης της Ισπανίας, έδειξαν ότι εκπαιδευμένοι διερμηνείς προσπάθησαν να κρατήσουν αμερόληπτη στάση υιοθετώντας το πρώτο πρόσωπο σε αντίθεση με ανεκπαιδευτους διερμηνείς οι οποίοι χρησιμοποιούσαν το τρίτο πρόσωπο, όπως γίνεται σε κάθε μονόγλωσση συνομιλία όταν ο ομιλητής αναφέρεται σε άλλους (Valero-Garcés, 2008: 173-174).

Εστιάζοντας σε ίδιο περιβάλλον, ο Davidson (2000: 381) περιγράφει τη μεσολάβηση των διερμηνέων ως μια μορφή διαπολιτισμικής επικοινωνίας ανάμεσα σε μετανάστες που προέρχονται ως επί το πλείστον από τον Τρίτο Κόσμο και υπαλλήλους φορέων του Πρώτου Κόσμου. Τη θέση αυτή συμμερίζεται και ο Yuste Frías (2014a, 2014b), όσον αφορά τη θέση του διερμηνέα στην ιατρική διερμηνεία. Ο συγγραφέας προάγει μια προσέγγιση επικοινωνίας μεταξύ πολιτισμών στην προσπάθειά του να υπερβεί τη διχοτομία διαπολιτισμικότητα-πολυπολιτισμικότητα διαφοροποιώντας την ταυτότητα από την επιθυμία του «ανήκειν» σε μια νέα κοινότητα ενώ εξετάζει όχι μόνο τη συνάφεια αλλά και τις διαφορές μεταξύ μεσολάβησης και διερμηνείας. Παρατηρεί (Yuste Frías, 2014b: 80-82) πως στα γαλλικά ο όρος *interprète* αντιστοιχεί σε διαφορετική έννοια από εκείνη του *médiateur* (μεσολαβητής), του *travailleuse bilingue* (δίγλωσσος εργαζόμενος) ή του *informateur culturel* (πολιτισμικός πληροφορητής). Καθώς λοιπόν σύμφωνα με τον Yuste Frías αποκλείεται η επίλυση διαφορών από τον διερμηνέα, αυτός δεν πρέπει ποτέ να συγχέεται με έναν μεσολαβητή αν και υπάρχουν και κοινά σημεία μεταξύ των δύο, στοιχείο που άλλωστε επισημαίνουν και οι Martín & Phelan (2010) επίσης για την ιατρική διερμηνεία. Οι ερευνήτριες διαπιστώνουν ότι στην Ιρλανδία η ιατρική διερμηνεία και η πολιτισμική μεσολάβηση είναι δύο διακριτές επαγγελματικές οντότητες σε πλήρη ανέλιξη, με την πρώτη να έχει ιδιαίτερη ζήτηση στη χώρα. Ανταποκρίνονται και οι δύο στην ίδια κοινωνική ανάγκη που είναι να επιτρέψουν ή να διευκολύνουν την επικοινωνία μιας γλωσσικής μειονότητας με τη διοίκηση. Τα δύο επαγγελματικά προφίλ προσπαθούν ακόμη να εδραιωθούν και πάσχουν από σοβαρή αστάθεια αν και διαθέτουν το καθένα τον δικό του κώδικα δεοντολογίας. Αν και πρόκειται για συμπληρωματικούς ρόλους, αυτοί πρέπει να είναι διακριτοί, τη στιγμή μάλιστα που η διερμηνεία στην Ιρλανδία, αλλά και αλλού, δεν είναι θεσμοθετημένο επάγγελμα.

Η διαφορά είναι ότι:

- Ο μεσολαβητής παρεμβαίνει ρητά στην επικοινωνιακή διαδικασία αφού πρέπει να επιλύσει τις ενδεχόμενες διαφορές ενώ μέσα στα καθήκοντά του είναι μεταξύ άλλων και η πληροφόρηση, η συνοδεία, η διοικητική υποστήριξη. Και όλα αυτά με στόχο την προσέγγιση μεταξύ των δυο μερών.

- Ο μεταφραστής διερμηνέας πρέπει να παραμένει πάντα αμερόληπτος και να διαθέτει επάρκεια στις δύο γλώσσες και πολιτισμούς. Δεν είναι εκεί για να προλαμβάνει ούτε για να επιλύει τις διαφορές αλλά μόνο για να βοηθάει στην πρόληψη και την επίλυσή τους. Στα καθήκοντά του δεν περιλαμβάνεται ούτε η πληροφόρηση, ούτε η συνοδεία, ούτε η διοικητική υποστήριξη. Ο ρόλος του επαγγελματία κοινοτικού διερμηνέα είναι λοιπόν να μειώνει τον κίνδυνο σύγκρουσης κατά τη διάρκεια των παρεμβάσεων του χωρίς να υποβαθμίζει τη διαπολιτισμική δυναμική που υπάρχει ανάμεσα στον αλλόφωνο, τον πάροχο υπηρεσίας και τον εαυτό του.

Με τη σειρά του και ο υπάλληλος της υπηρεσίας δεν είναι εκεί για να υποβαθμίσει ή να απαλείψει τη διαφορά αλλά για να την υποδεχτεί και σε αυτό πρέπει να συνεργαστεί με τον διερμηνέα ο οποίος πρέπει να μειώνει τις πιθανότητες σύγκρουσης. Ο ρυθμός του τριαδικού διαλόγου επηρεάζεται από τις αναπαραστάσεις που ο καθένας από τους συμμετέχοντες έχει για τον εαυτό του και για τον άλλο αλλά κυρίως από την αντίληψη που έχουν για τη μεσολάβηση.

Αν και αναγνωρίζεται η χρησιμότητα και των δύο (διερμηνέα και μεσολαβητή), οι ρόλοι τους φαίνονται να αλληλεπικαλύπτονται παντού στην Ευρώπη και ειδικά στη Γαλλία, την Ιταλία και εν μέρει στο Βέλγιο και τη Γερμανία, χώρες στις οποίες θέση έχει και ο διαπολιτισμικός μεσολαβητής. Μετά από βιβλιογραφική επισκόπηση οι ερευνήτριες διαπιστώνουν πως ελάχιστες είναι οι αναφορές σε πολιτισμικά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της ιατρικής διερμηνείας, υποστηρίζοντας πως η έννοια του πολιτισμού είναι πολύ ευρεία για να μπορεί να εφαρμοστεί με το ίδιο σκεπτικό σε όλες τις περιπτώσεις ενώ καλούν τους διερμηνείς να είναι πολύ επιφυλακτικοί σε ζητήματα που απαιτούν συμβουλή πολιτισμικής υφής καθώς δεν έχουν ειδικές γνώσεις.

Ο Farini (2013) επικαλούμενος κοινωνιογλωσσολογικές μελέτες για τη διερμηνεία διαλόγων (dialogue interpretation) σε υγειονομικά περιβάλλοντα δείχνει ότι οι διερμηνείς παίζουν διπλό ρόλο: διερμηνεύουν και συντονίζουν την επικοινωνία. Για τον λόγο αυτό, η διερμηνεία θεωρείται μορφή διαπολιτισμικής μεσολάβησης. Οι πολιτισμικές διαφορές αναγνωρίζονται ως παράγοντας που επηρεάζει την επικοινωνία μεταξύ ιατρού και ασθενή (Schiavo, 2007), και οι ιατρικοί διερμηνείς αποτελούν τον ρόλο του διαπολιτισμικού μεσολαβητή στον χώρο της υγείας. Αντίστοιχα στην Ιαπωνία, γλώσσα και πολιτισμός είναι αδιαχώριστες έννοιες δεδομένου ότι εκφράσεις για διάφορα ιατρικά περιστατικά διαφέρουν μεταξύ των πολιτισμών (Anazawa et al., 2012) αλλά και γενικότερα οι έννοιες της ασθένειας μπορεί να διαφέρουν πολιτισμικά (Kleinman et al., 1978· Schiavo, 2007· Dupre, 2009), όπως επίσης η εχεμύθεια στο θέμα των προσωπικών θεμάτων υγείας, οι στάσεις και συμπεριφορές του ιατρικού προσωπικού, καθώς και λέξεις και φράσεις που αφορούν σε διάφορες συναισθηματικές και σωματικές εκφράσεις (Kaufert & Putsch, 1997· Angelelli, 2004).

Ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα των ιατρικών διερμηνέων είναι η διαμεσολαβούμενη επικοινωνία σχετικά με την παροχή συναίνεσης του ενημερωμένου ασθενούς, μια κρίσιμη διαδικασία στο ιατρικό περιβάλλον που επιτρέπει στους ασθενείς να λάβουν ιατρικές πληροφορίες από τους γιατρούς για επικείμενες ιατρικές πράξεις, και έτσι μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την κλινική έκβαση (Betancourt & Jacobs, 2000· Lehna, 2005· Costas et al., 2013). Μια μελέτη που διεξήχθη στις ΗΠΑ διαπίστωσε ότι τα διαγράμματα των ασθενών με περιορισμένη χρήση αγγλικής γλώσσας ήταν λιγότερο πιθανό να έχουν την συναίνεσή των για επεμβατικές ιατρικές διαδικασίες από ό,τι των αγγλόφωνων ασθενών (Schenker et al., 2007). Το εύρημα αυτό τονίζει την ανάγκη για διερμηνείς, καθώς

και τη σημασία του ρόλου τους σε σχέση με τις κλινικές και νομικές πτυχές της ιατρικής πρακτικής.

Ακόμα και όταν ο ασθενής και ο γιατρός μοιράζονται το ίδιο εθνοτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, η επικοινωνία μεταξύ τους συχνά μπορεί να είναι δύσκολη λόγω των διαφορετικών προοπτικών και των προσδοκιών τους σχετικά με την ασθένεια και τη θεραπεία της. Για τους ασθενείς με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, η επικοινωνία με τον γιατρό και τη διαδικασία συναίνεσης του ενημερωμένου ασθενούς μπορεί να είναι πιο δύσκολη λόγω διαφορετικών πολιτισμικών πεποιθήσεων και των εθίμων που αφορούν την ιατρική εξέταση και τη λήψη αποφάσεων (Anazawa et al., 2012). Σε τέτοιες περιπτώσεις, η απομάκρυνση των γλωσσικών και πολιτισμικών εμποδίων μεταξύ ασθενούς και γιατρού από έναν διερμηνέα με πολιτισμική επάρκεια αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική επικοινωνία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συναίνεσης του ενημερωμένου ασθενούς. Σε αντίθετη περίπτωση, οι διαφορές μεταξύ των ασθενών και ιατρών μπορεί να επιφέρουν λανθασμένες διαγνωστικές εξετάσεις, χαλαρή συμμόρφωση στη θεραπεία, χαμηλά ποσοστά παρακολούθησης, ελλιπείς αναφορές και ανολοκλήρωτες έρευνες καθώς επίσης και χαμηλά ποσοστά προληπτικών παρεμβάσεων από ιατρούς.

Η έλλειψη σωστής επικοινωνίας θέτει τους ασθενείς στον κίνδυνο της λανθασμένης διάγνωσης, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ακατάλληλη ή ανεπαρκή ιατρική αγωγή (Vasquez & Javier, 1991) ή σε περιττές εισαγωγές στο νοσοκομείο (Hampers & McNulty, 2002). Και οι ασθενείς όπως και το ιατρικό προσωπικό μπορεί να έχουν ένα χαμηλό ποσοστό ικανοποίησης σε τέτοιες καταστάσεις (Leanza, 2006, 2005).

Οι ιατρικοί διερμηνείς μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε διάφορες κατηγορίες σύμφωνα με το επίπεδο επαγγελματισμού, διαθεσιμότητας και διερμηνευτικής ποιότητας (Hsieh, 2006). Προηγούμενες μελέτες έχουν κατηγοριοποιήσει τους διερμηνείς ως επαγγελματίες, *ad hoc*, εκπαιδευόμενους και ανεκπαιδευτους (Angelelli, 2004· Flores, 2005). Οι επαγγελματίες διερμηνείς πληρώνονται και είναι συχνά πιστοποιημένοι σε κρατικό επίπεδο. Οι *ad hoc* διερμηνείς αποτελούνται από δίγλωσσα μέλη οικογενειών, φίλους ή νοσηλευτικό προσωπικό οι οποίοι μπορούν να παράσχουν γλωσσική βοήθεια στους ασθενείς.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των Hofner et al. (2015) οι οποίοι αναλύουν μια βιντεοσκοπημένη ιατρική εξέταση περιλαμβάνοντας έναν γερμανόφωνο γιατρό, μια τουρκόφωνη ασθενή που πάσχει από διαβήτη και μια διερμηνέα που μιλά τα τουρκικά και τα γερμανικά και η οποία έχει εργαστεί σε ιατρικό περιβάλλον για σειρά ετών. Η ανάλυση λόγου δείχνει το γνωστικό φορτίο που δέχεται η διερμηνέας σε αυτή τη συνάντηση, όταν έρχεται αντιμέτωπη με τις οδηγίες για φαρμακευτική αγωγή. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η αλληλεπίδραση θα μπορούσε να ήταν πιο αποτελεσματική αν η διερμηνέας είχε αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με το διαβήτη πριν από την επίσκεψη ή αν είχε αναγνωρίσει τα δομικά στοιχεία του λόγου. Στην πραγματικότητα, η διερμηνέας δεν μπορεί να δημιουργήσει μια επιτυχή επικοινωνία μεταξύ του γιατρού και του ασθενούς. Ο ίδιος ο ασθενής φαίνεται να γνωρίζει πολύ καλά όσα σχετικά με το διαβήτη ως αποτέλεσμα της προσωπικής του εμπειρίας από ότι η διερμηνέας. Προκύπτει λοιπόν, ότι οι διερμηνείς χρειάζονται μια καλή γνώση της συγκεκριμένης ιατρικής κατάστασης (*top-down* διαδικασία), προκειμένου να διερμηνεύσουν τις αλληλεπιδράσεις επαρκώς σε μια περίπλοκη υπόθεση, όπως ο διαβήτης. Αν οι διερμηνείς δεν έχουν επαρκείς ιατρικές γνώσεις σε μία από τις ποικίλες αναθέσεις τους, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την κειμενική ικανότητά τους και την τυπική, λογική επιχειρηματολογία για να συμπεράνουν τις συνδέσεις μεταξύ των προτάσεων (*bottom-up*). Έτσι, η γνωσιακή-γλωσσική ικανότητα των διερμηνέων θα μπορούσε σε κάποιο βαθμό να αντισταθμίσει την έλλειψη γνώσης ενός ειδικού πεδίου. Παρόλα αυτά, τα στοιχεία

δείχνουν ότι οι διερμηνείς χρειάζονται εξειδικευμένη εκπαίδευση, όχι μόνο στην ανάλυση λόγου αλλά και σε ειδικούς τομείς γνώσης και ορολογίας.

Εν κατακλείδι, όπως τονίζει ο Leanza (2005), η εργασία των διερμηνέων δεν είναι μόνο η «παθητική» μετάφραση, η οποία συνήθως εμπεριέχεται σε αυτό το είδος τεχνικής κατάρτισης, αλλά χαρακτηρίζεται επίσης από ενεργή συμβολική, συναισθηματική και διαδραστική διάσταση που πρέπει να γίνει κατανοητή ως τέτοια από τους φορείς υγειονομικής περίθαλψης. Αυτές οι πτυχές της εργασίας μαζί με τους διερμηνείς δεν μπορούν να διαχθούν ως μια λίστα με «πρέπει» και «δεν πρέπει».

3. Η κοινοτική διερμηνεία σε φορείς υγείας στην Ελλάδα

Η πρώτη ερευνητική προσπάθεια καταγραφής της κοινοτικής διερμηνείας γίνεται το 2016 στα πλαίσια του προγράμματος CiGREECE το οποίο ανέλαβε επιστημονική ομάδα του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (κατεύθυνση Εφαρμοσμένες ξένες γλώσσες στη διοίκηση και την οικονομία) του ΤΕΙ Ηπείρου, χρησιμοποιώντας ως πεδίο έρευνας τις δημόσιες υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας της Αττικής, της βόρειας Ελλάδας και νησιών του βόρειου Αιγαίου στα οποία καταφεύγουν πρόσφυγες από τις εμπόλεμες περιοχές της Συρίας και από γειτονικές της χώρες. Μια πρώτη εκτίμηση της προσφοράς υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας παρουσιάζουμε στο παρόν άρθρο, η οποία αξίζει να σημειωθεί, δεν είναι ούτε θεσμοθετημένη ούτε οριοθετημένη στην Ελλάδα, με στόχο να εντοπίσουμε τις εγγενείς αδυναμίες που καθιστούν προβληματικό αυτό το είδος διερμηνείας.

Από την πλευρά των αλλοδαπών:

Σε ό,τι αφορούσε τις υπηρεσίες υγείας, από τους 296 ερωτηθέντες αλλοδαπούς απάντησαν οι 231 εκ των οποίων οι 218 επιβεβαίωσαν ότι είχαν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας σε αντίθεση με τους υπόλοιπους 13. Έτσι, το 80,7% αυτών που επισκέφτηκαν υπηρεσίες υγείας, είχε έρθει στην Ελλάδα πριν το 2008, ενώ το 19,3% ήρθε από το 2009 και μετά. Αν και ένα μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων (6,9%) αποτελείται από άτομα που αιτούνται άσυλο οι οποίοι φαίνονται πιο διστακτικοί σε σχέση με αυτούς που έχουν άδεια παραμονής (63,4%) ή διαμένουν στην Ελλάδα για άλλο λόγο, το συντριπτικό ποσοστό επισκέπτεται τις υπηρεσίες υγείας.

Η επικοινωνία των αλλοδαπών στις υπηρεσίες υγείας φαίνεται να πραγματοποιείται με συμπατριώτες τους ή μέλη της οικογένειάς τους οι οποίοι μιλούν ελληνικά (63,3% και 65,6% αντίστοιχα), ενώ φαίνεται να μην προτιμούν να συνοδεύονται από κάποιο μέλος μιας ΜΚΟ (97,2%) ούτε από διερμηνέα (96,8%).

Ωστόσο στο ερώτημα εαν είχαν ποτέ σκεφτεί να ζητήσουν διερμηνέα το 53,8% απάντησε καταφατικά και από το 78,9% όσων κατάφεραν τελικά να τους παρασχεθεί διερμηνέας το 11,3% κατάφερε να επιλέξει δικό του διερμηνέα ενώ το 88,7% όχι. Σε ένα μεγάλο ποσοστό (64,5%) ο διερμηνέας δεν μιλούσε τη μητρική τους γλώσσα αλλά τα αγγλικά (58,8%), τα αγγλικά μαζί με τα γαλλικά (10,3%), τα ρώσικα (7,4%), τα ιταλικά (5,9%), τα αραβικά (1,5%), τα φαρσί (2,9%), ακολουθούν τα αγγλικά μαζί με τα ιταλικά με ίδιο ποσοστό, ενώ τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ντάρι-φαρσί, τα παντζάμπι και τα ελληνικά με ποσοστό 1,5% αντίστοιχα.

Σε ίδια σχεδόν ποσοστά οι αλλοδαποί καταλάβαιναν τον διερμηνέα (47,8%) με αυτούς που τον καταλάβαιναν εν μέρει (46%), με ένα μικρό ποσοστό (6,2%) να μην τον

καταλαβαίνει καθόλου, ενώ ο διερμηνέας στις περισσότερες περιπτώσεις δεν κρατούσε σημειώσεις (89,5%).

Όσον αφορά τον υπάλληλο της υπηρεσίας (γιατρός, νοσοκόμος, μαία, βοηθός μικροβιολόγου) στις περισσότερες περιπτώσεις (77%) δεν απευθυνόταν προσωπικά στον αλλοδαπό και στο 83% των περιπτώσεων απευθυνόταν στον διερμηνέα. Ο διερμηνέας φαίνεται να μετέφερε όσα διαμείβονταν στο 54,4% των ερωτηθέντων ενώ το 45,6% απάντησε αρνητικά. Ωστόσο, για το 55,2% των αλλοδαπών ο διερμηνέας δεν εξήγησε τυχόν πολιτισμικές διαφορές ενώ για το 44,8% ο διερμηνέας πρόεβη σε εξηγήσεις.

Σημαντική φαίνεται να είναι η συμμετοχή του διερμηνέα και στην διεκπεραίωση άλλων θεμάτων με το 76,5% των αλλοδαπών να απαντούν ότι οι διερμηνείς τους βοηθούσαν να συμπληρώσουν μια αίτηση ή να τηλεφωνήσουν. Επίσης για το 63,8% των αλλοδαπών ο ρόλος του διερμηνέα χαρακτηρίζεται ουδέτερος ενώ το 36,2% απάντησε αρνητικά. Όσοι απάντησαν αρνητικά, λίγο παραπάνω από τους μισούς (56,8%), θεωρούν ότι ο διερμηνέας ήταν εναντίον τους ενώ το 43,2% θεωρούν ότι ήταν υπέρ τους.

Σε γενικές γραμμές το ένα τρίτο των αλλοδαπών φαίνεται να είναι πολύ ικανοποιημένο από τη διερμηνεία (32,1%) όπως και το 30,4% να είναι ικανοποιημένο, ενώ το 10,7% φαίνεται να είναι πολύ δυσαρεστημένο. Με μικρή διαφορά φαίνεται ότι το 52,2% θα ζητούσε τον ίδιο διερμηνέα σε άλλη περίπτωση ενώ το 47,8% δεν θα το έκανε. Συνολικά οι υπηρεσίες του ατόμου που εκτελούσε χρέη διερμηνέα αξιολογούνται για το 28,6% των αλλοδαπών ως καλές, για το 27,7% ως πολύ καλές, για το 12,5% ως μέτριες ενώ για το 23,2% ως πολύ κακές.

Είναι σαφές ότι ουσιαστικός τριαδικός διάλογος δεν υπάρχει καθώς σύμφωνα με τους αλλοδαπούς οι διερμηνείς διερμηνεύουν και επικοινωνούν με το ιατρικό/νοσηλευτικό προσωπικό το οποίο απευθύνεται άμεσα σε αυτούς, καθώς ο ρόλος των διερμηνέων συμπληρώνεται από αυτόν του διαπολιτισμικού μεσολαβητή.

Από την πλευρά του προσωπικού σε υπηρεσίες υγείας:

Στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αφορούσε ιατρούς (55,8%), νοσηλευτές (24%), μαίες (12,5%) και βοηθούς μικροβιολόγων (7,7%). Στην πλειοψηφία τους οι εκπρόσωποι των υπηρεσιών υγείας (71,2%) συμφωνούν ότι δεν υπάρχει διερμηνέας ή άλλο άτομο με γνώση γλωσσομάθειας στην υπηρεσία τους σε μόνιμη ή έκτακτη βάση ενώ θετικά απάντησε το 28,8%.

Ταυτόχρονα η συντριπτική πλειοψηφία αυτών (96%) δεν γνωρίζουν τα τυπικά προσόντα του διερμηνέα που χρησιμοποιεί η υπηρεσία τους αν και έχουν συνεργασθεί μαζί του στο πλαίσιο των καθηκόντων τους οι μισοί περίπου (49,5%).

Για το 64,4% η συνεργασία με διερμηνέα στην υπηρεσία τους δεν φαίνεται να απαιτείται παρά για μερικές φορές, για το 25,6% πολλές φορές ενώ μόνο το 8,9% θεωρούν πάντα απαραίτητη τη συνεργασία του διερμηνέα με την υπηρεσία. Το 39,6% του προσωπικού υπηρεσιών υγείας κρίνει σχετικά ικανοποιητική την ποιότητα διερμηνείας που προσφέρεται από τους διερμηνείς που χρησιμοποιεί η υπηρεσία τους, με αμέσως επόμενη εκτίμηση την μάλλον απογοητευτική 26,4% ποιότητα της διερμηνείας. Το 18,9% την θεωρεί ουδέτερη, 13,2% απόλυτα ικανοποιητική και 1,9% απόλυτα απογοητευτική. Το μεγαλύτερο ποσοστό του ιατρικού προσωπικού (40,4%) είχε την εντύπωση ότι ο διερμηνέας δεν κατανόησε το σύνολο των λεγομένων του αλλοδαπού από καμμία έως πέντε περιπτώσεις, αμέσως μετά το 25,5% το διαπίστωσε από 6 έως 11 φορές ενώ το 19,1% πάνω από 20 φορές.

Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού (40%) είχε την αίσθηση ότι οι διερμηνείς δεν απέδιδαν πλήρως το νόημα των λεγομένων του αλλοδαπού στα ελληνικά από καμμία έως πέντε περιπτώσεις, το 24,4% είχε την αίσθηση ότι αυτό συνέβη από έξι έως έντεκα φορές και το 20% πάνω από 20 φορές. Επιπλέον, το 56,5% του προσωπικού εκτιμά ότι από καμμία έως πέντε φορές ο αλλοδαπός είχε τη δυνατότητα να παρακολουθεί τη συνολική διαδικασία, το 23,9% από 6 έως 11 φορές, ενώ το 8,7% πάνω από 20 φορές.

Στην περίπτωση που δόθηκε η εντύπωση ότι ο αλλοδαπός είχε τη δυνατότητα να παρακολουθεί τη συνολική διαδικασία το 75,6% πίστευε ότι αυτό οφειλόταν στις γνώσεις ελληνικών του αλλοδαπού ενώ το 24,4% δεν το πιστεύει. Το προσωπικό εκτιμά το επίπεδο ικανοποίησης του αλλοδαπού από τη παρεχόμενη διερμηνεία ως μέτριο σε ποσοστό 32,7% ενώ το 26,5% ως καλό, το 22,4% ως επαρκές και μόνο το 10,2% ως εξαιρετικό.

Το 56,5% του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού έχει τη βεβαιότητα ότι δεν είχε ενημερωθεί καθόλου ο διερμηνέας εκ των προτέρων για την υπόθεση του αλλοδαπού, με το 19,6% να απαντά ότι είχε ενημερωθεί από 1 έως 10 περιπτώσεις, το 15,2% να απαντά ότι είχε ενημερωθεί από 11 έως 20 περιπτώσεις, ενώ το 2,2% απαντά ότι είχε ενημερωθεί σε πάνω από 40 περιπτώσεις. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό του προσωπικού (52,3%) δήλωσε ότι δεν υπήρξε καμμία περίπτωση κατά την οποία απέδιδε ο διερμηνέας στην ξένη γλώσσα όσα έλεγαν οι λοιποί παρευρισκόμενοι σχετικά με την υπόθεση, έναντι ενός 27,3% οι οποίοι δηλώνουν ότι αυτό συνέβη από 1 έως 10 περιπτώσεις, ενός 11,4% οι οποίοι δηλώνουν από 21 έως 30 περιπτώσεις και ενός 4,5% οι οποίοι δηλώνουν πάνω από 40 περιπτώσεις.

Το 27,3% του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού δήλωσε ότι ο διερμηνέας μιλούσε σε τρίτο πρόσωπο σε πάνω από 40 περιπτώσεις, ενώ μόλις το 9,1% δήλωσε ότι ο διερμηνέας δεν μίλησε σε τρίτο πρόσωπο. Το παραπάνω επιβεβαιώνεται με την απάντηση στο επόμενο ερώτημα που αφορά στις φορές που μιλούσε ο διερμηνέας σε πρώτο πρόσωπο και στο οποίο απάντησαν αρνητικά το 84,1%. Καταφατικά απάντησε ένα 9,1% ότι αυτό συνέβη από μια έως πέντε φορές και ένα 6,8% από 6 έως 10 φορές.

Η παρουσία δυο διερμηνέων όταν επρόκειτο για μια λιγότερο ομιλούμενη γλώσσα απασχόλησε μόνο το 11,1% του προσωπικού από μια έως δέκα περιπτώσεις ενώ για το 88,9% δεν υπήρξε καμμία τέτοια περίπτωση. Το 87% δηλώνει ότι σε καμμία περίπτωση δεν λήφθηκε υπόψη η κόπωση του διερμηνέα ούτε ρωτήθηκε εάν είχε κουραστεί, με το 10,9% να δηλώνει ότι από μια έως 10 περιπτώσεις ότι αυτό λήφθηκε υπόψη.

Το 93,6% του ιατρικού προσωπικού δήλωσε ότι σε καμμία περίπτωση δεν συμβουλευτήκε ο διερμηνέας λεξικά ή κάποια άλλη πηγή ενώ το 6,4% απάντησε ότι από μια έως δέκα περιπτώσεις ο διερμηνέας συμβουλευτήκε λεξικό.

Ενώ το 41% του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού δεν χρειάστηκε καμμία φορά να συνεργαστεί για τη συμπλήρωση κάποιου εντύπου ή άλλης δραστηριότητας με τον αλλοδαπό, το 48,7% δήλωσε ότι συνεργάστηκε από μια έως δέκα φορές, το 2,6% από 21 έως τριάντα φορές και το 7,7% από 31 έως 40 φορές. Στο ερώτημα εάν ο διερμηνέας θα έπρεπε να συνεργάζεται με την υπηρεσία υγείας η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε καταφατικά (92,6%). Επίσης, η συντριπτική πλειοψηφία (79,1%) του προσωπικού θεωρεί σκόπιμη τη παροχή διευκρινίσεων στις αρχές εκ μέρους του διερμηνέα ως εμπειρογνώμονα και συμβούλου σε θέματα αλλοδαπού πολιτισμού, με το 20,9% να απαντά αρνητικά.

Με μικρή διαφορά, το 36% του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού θεωρεί ότι είναι σκόπιμο ο διερμηνέας να αποδίδει κατά λέξη τα λεγόμενα έναντι του 34% που πιστεύει ότι

είναι σκόπιμο να χρησιμοποιεί ισοδύναμες έννοιες ενώ ένα 30% πιστεύει σε μια μικτή χρήση κρίνοντας κατά περίπτωση.

Τόσο οι γλωσσικές όσο και οι πολιτισμικές διαφορές φαίνεται να επηρεάζουν την επικοινωνία των αλλοδαπών ασθενών με το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό το οποίο αποδεικνύεται απροετοίμαστο και ανεκπαιδευτο για περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται ιατρική διερμηνεία ή διεκπεραίωση άλλων δομητικών καθηκόντων. Το αποτέλεσμα είναι οι τελευταίοι να αρκούνται σε όσα επιλέγει και μπορεί να μεταφράσει ο διερμηνέας, ο οποίος μην ακολουθώντας κάποιο κώδικα δεοντολογίας ούτε έχοντας γνώση του αντικειμένου ούτε προσφεύγοντας σε βοηθητικές πηγές αλλά προσπαθώντας να βοηθήσει όπως ο ίδιος κρίνει καλύτερα, είτε μεταφράζοντας όσα κατανοεί είτε δίνοντας πληροφορίες ή επεξηγήσεις, να χτίσει μια σχέση αποτελεσματικής επικοινωνίας από την οποία βγαίνει ικανοποιημένο τουλάχιστον το ένα τρίτο των αλλοδαπών ασθενών και αντίστοιχα του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού. Είναι εμφανές ότι ο ρόλος του ad hoc διερμηνέα είναι αυτός του διαπολιτισμικού μεσολαβητή.

Συμπεράσματα

Η ιατρική διερμηνεία όπως και η κοινοτική αποτελούν δυο γόνιμα πεδία έρευνας και εφαρμογής για την Ελλάδα αλλά και όλη την Ευρώπη δεδομένου του καταλυτικού ρόλου του μεταναστατευτικού/προσφυγικού ρεύματος στον κοινωνικό ιστό κάθε χώρας που παρατηρείται τον τελευταίο χρόνο. Παρουσιάζοντας ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της κατάστασης στον χώρο της υγείας σχετικά με το πώς διεξάγεται η ιατρική διερμηνεία στην Ελλάδα, θεωρούμε ότι η πρόκληση είναι μεγάλη τόσο σε επιστημονικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Κώδικας δεοντολογίας, εκπαίδευση/κατάρτιση κοινοτικών διερμηνέων, νέα προγράμματα σπουδών, εξετάσεις πιστοποίησης, ενημέρωση κοινωνικών φορέων είναι μερικά από όσα πρέπει να υλοποιηθούν στο άμεσο μέλλον. Η ευκαιρία που δίνεται μέσω του ερευνητικού προγράμματος CiGreece να διερευνηθούν οι ελλείψεις και τα εμπόδια για μια επαγγελματική, αμερόληπτη επικοινωνιακή διαδικασία μεταξύ μιας γλωσσικής μειονότητας με τις υπηρεσίες υγείας είναι μείζονος σημασίας για μια αποτελεσματική επικοινωνία και σωστή διάγνωση/αντιμετώπιση ενός ιατρικού προβλήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anazawa, R., Ishikawa, H. & Kiuchi, T. (2012). The accuracy of medical interpretations: a pilot study of errors in Japanese-English interpreters during a simulated medical scenario, *The International Journal for Translation & Interpreting Research*, 4(1), 1-20.
- Angelelli, C.V. (2004). *Medical Interpreting and Cross-cultural Communication*. London: Cambridge University Press.
- Betancourt, J. R. & Jacobs, E. A. (2000). Language barriers to informed consent and confidentiality: the impact on women's health. *Journal of American Medical Women's Association*, 55(5), 294-295.
- Brach, C., Fraser, I & Paez, K. (2005). Crossing the language chasm. *Health Affairs* (Millwood), 24(2), 424-434.
- Costas, R., Sen, R., Leng, J., Aragonés, A., Ramirez, J. & Gany, F. (2013). Cancer stage knowledge and desire for information: Mismatch in Latino cancer patients?. *Journal of Cancer Education*, 28(3), 458-465. Retrieved 18/05/2016 from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3755090/>

- Crezee, I. (2015). Semi-authentic practices for student health interpreters. *The International Journal for Translation & Interpreting Research*, 7(3), 50-62.
- Davidson, B. (2000). The interpreter as institutional gatekeeper: the social-linguistic role of interpreters in Spanish-English medical discourse. *Journal of Sociolinguistics*, 4(3), 379-405.
- Dupre, A. D. (2009). *Communicating about health*. New York: Oxford University Press.
- Ertl, A. & Pöllabauer, S. (2010). Training (Medical) Interpreters—the Key to Good Practice. MedInt: A Joint European Training Perspective, *The Journal of Specialised Translation*, 14, 165-193.
- Farini, F. (2013). Interpreting and Intercultural Mediation in Italian Healthcare Settings. Retrieved 26/04/2016 from <http://immi.se/intercultural/nr33/farini.html>
- Flores, G. (2005). The impact of medical interpreter services on the quality of health care: A systematic review. *Medical Care Research and Review*, 62(3), 255-299. Retrieved 26/04/2016 from <http://mighealth.net/eu/images/3/3b/Flores2.pdf>
- Gentile, P. (2016). The professional status of public service interpreters. A comparison with nurses. *FITISPos International Journal*, 3, 174-183. Retrieved 26/04/2016 from http://www3.uah.es/fitispos_ij/OJS/ojs-2.4.5/index.php/fitispos/article/viewFile/110/140
- Hale, S. (2012). Are we there yet? Taking stock of where we are up to and where we are heading. Jill Blewett Memorial Lecture. *AUSIT Biennial National Conference*. Sydney, Australia 1-3 December 2012. Retrieved 26/04/2016 from http://ausit.org/AUSIT/Documents/2012_jbl.pdf
- Hale, S. B. (2007). *Community Interpreting*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hampers, L. & McNulty, J. (2002). Professional interpreters and bilingual physicians in a pediatric emergency department: Effect on resource utilization. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 156 (11), 1108-1113.
- Hlavac, J. (2015). Formalizing Community Interpreting Standards: A Cross-National Comparison of Testing Systems, Certification Conventions and Recent ISO Guidelines. *International Journal of Interpreter Education*, 7(2), 21-38.
- Hofer, G., Eggler, M. & Slepsova, M. (2015). “I feel we don’t really understand each other”: Interpreting medication instructions for a Turkish-speaking diabetes patient. *Translation & Interpreting*, 7(3), 63-75.
- Hsieh, E. (2006). Understanding medical interpreters: reconceptualizing bilingual health communication. *Health Communication*, 20 (2), 177-186.
- Kalina, S. (2002). Interpreters as Professionals. *Across Languages and Cultures*, 3(2), 169-187.
- Kaufert, J. M. & Putsch, R. W. (1997). Communication through interpreter in healthcare: Ethical dilemmas arising from differences in class, culture, language and power. *Journal of Clinical Ethics*, 8(1), 71-87.
- Kleinman, A. R., Eisenberg, L. & Good, B. (1978). Culture, illness, and care: Clinical lessons from anthropologic and cross cultural research. *Annals of Internal Medicine*, 88(2), 251-258. Retrieved 26/04/2016 from <http://in.bgu.ac.il/en/fohs/communityhealth/Family/Documents/ShlavB/culture%20illness%20and%20care.pdf>
- Leanza, Y. (2006). Accueil de familles migrantes dans une polyclinique de pédiatrie : tensions, mutisme, Désarticulation et ruptures. *Interactions*, 9(2), 39-61. Retrieved 26/04/2016 from https://www.usherbrooke.ca/psychologie/fileadmin/sites/psychologie/espace-etudiant/Revue_Interactions/Volume_9_no_2/V9N2_LEANZA_Yvan_p39-62.pdf
- Leanza, Y. (2005). Roles of community interpreters in pediatrics as seen by interpreters, physicians and researchers. *Interpreting*, 7(2), 167-192.

- Lehna, C. (2005). Interpreter services in pediatric nursing. *Pediatric Nursing*, 31(4), 292-296. Retrieved 26/04/2016 from <http://www.medscape.com/viewarticle/512639>
- Martin, M. C. & Phelan, M. (2010). Interpreters and Cultural Mediators – different but complementary roles. *Translocations: Migration and Social Change*, 6(1). Retrieved 26/04/2016 from http://doras.dcu.ie/16481/1/Martin_and_Phelan_Translocations.pdf
- Niska, H. (2007). From helpers to professionals: Training of community interpreters in Sweden. In C. Wadensjö, B. Englund Dimitrova & A. L. Nilsson (eds) (2007). *The Critical Link 4. Professionalisation of interpreting in the community. Selected papers from the 4th International Conference on Interpreting in Legal, Health and Social Service Settings* (pp. 297-310). Stockholm, Sweden, 20-23 May, 2004. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Ozolins, U. (2010). Factors that determine the provision of Public Service Interpreting: comparative perspectives on government motivation and language service implementation. *The Journal of Specialised Translation*, 14, 194-215. Retrieved 26/04/2016 from http://www.jostrans.org/issue14/art_ozolins.pdf
- Pöchhacker, F. & Shlesinger, M. (eds) (2007). *Healthcare Interpreting. Discourse and Interaction*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Pöchhacker, F. (2004). *Introducing Interpreting Studies*. London: Routledge.
- Roberts, R. P. (2002). Community interpreting: a profession in search of its identity. In E. Hung, (ed.) *Teaching Translation and Interpreting 4: Building bridges* (pp. 157-176). Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Roberts, R. P. (2000). Interpreter Assessment Tools for Different Settings. In R. P. Roberts, S. Carr, D. Abraham & A. Dufour (eds) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community. Selected papers from the 2nd International Conference on Interpreting in Legal, Health, and Social Service Settings* (pp.103-120). Vancouver, BC, Canada, 19-23 May, 1998. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Rudvin, M. (2015). Interpreting and Professional Identity. In H. Mikkelsen & R. Jourdenais (eds) *The Routledge Handbook of Interpreting* (pp. 432-446). London and New York: Routledge.
- Sauvêtre, M. (2002). L'interprète en milieu social en Europe. A la croisée du dit et du non dit... *Ecartés d'identité*, N°99, 48-53.
- Schenker, Y., Wang, F., Selig, S. J., Ng, R. & Fernandez, A. (2007). The impact of language barriers on documentation of informed consent at a hospital with on-site interpreter services. *Journal of General Internal Medicine*, 22(Suppl 2), 294-299. Retrieved 26/04/2016 from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2078548/>
- Schiavo, R. (2007). *Health communication: From theory to practice*. San Francisco: John Wiley & Sons, Inc. Retrieved 26/04/2016 from http://www.sanjeshp.ir/phd/phd_91/Pages/References/Health%20communication/Renata%20Schiavo2007.pdf
- Sela-Sheffy, R. & Shlesinger, M. (2008). Strategies of Image-Making and Status Advancement of Translators and Interpreters as a Marginal Occupational Group: a Research Project in Progress. In A. Pym, M. Shlesinger & D. Simeoni (eds.) *Beyond Descriptive Translation Studies: Investigations in Homage to Gideon Toury* (pp. 79-90). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Tryuk, M. (2008). Five Years Later. Picture of Community Interpreting in Poland. In C. Valero-Garcés, (ed.) *Research and Practice in Public Service Interpreting and Translation. Challenges and Alliances* (pp. 87-102). Alcalá de Henares: Servicio de Publicaciones Universidad de Alcalá.

- Valero-Garcés, C. (2008). Hospital interpreting practice in the classroom and the workplace. In C. Valero-Garcés and A. Martin (eds) *Crossing borders in community interpreting. Definitions and dilemmas* (pp. 165-186). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Vasquez, C. & Javier, R. A. (1991). The problem with interpreters: Communicating with Spanish-speaking patients. *Hospital and Community Psychiatry* 42 (2), 163-165.
- Yuste Frías, J. (2014a). Interculturalité, multiculturalité et transculturalité dans la Traduction et l'Interprétation en Milieu Social. *Çédille revista de estudios franceses*, Monografías 4, 77-89. Retrieved 02/12/2015 from <http://cedille.webs.ull.es/M4/07yuste.pdf>
- Yuste Frías, J. (2014b). Aux seuils de la traduction et de l'interprétation en milieu social. In J.-M. Benayoun & E. Navarro (éds) *Interprétation et médiation, deux objets pour un concept pluriel*, 1, (pp. 80-100). Paris: Michel Houdiard éditeur.

Professionalization and trust in public sector interpreting.

Hanne Skaaden

HiOA of Oslo

hanne.skaaden@hioa.no

Abstract

This article approaches interpreting in the public sector or “community” from the vantage point of the sociology of professions. The aim is to examine the interpreter function in light of the process of professionalization and concepts such as professional trust and the exercise of discretion. How well does the interpreter function fulfill the criteria of being a profession? What is holding the process of professionalization back? In exploring these issues, I observe the interpreter function through the prism of a model of professionalization outlined by a group of Scandinavian sociologists (Molander & Terum, 2008; Grimen 2008ab; Grimen & Molander, 2008). The model divides professionalization into performative and organizational aspects. What is the professional status of the interpreter in the public sector in terms of these aspects? The empirical data originate from chat discussions where students with different working languages (WL) who are going through a blended course (30 ECTS) on interpreting, discuss issues of professionalization. The analysis shows that the interpreter function fulfills the criteria of the performative aspect, while the organizational aspect is less developed.

Keywords: public sector interpreting, professionalization, the exercise of discretion, professional trust

1. Interpreting in the public sector or community

What is often referred to as “community interpreting” in English, refers to interpreting as practiced in the *public sector setting*. These interpreters, thus, work within *institutional discourses*, i.e. encounters where “one person who represents an institution encounters another person, seeking its services” (Agar, 1985: 147). Interpreting in this setting enables practitioners of other professions, such as medicine and law, to inform, guide and hear the parties in spite of language barriers (Skaaden, 2003: 74). Evidently, in institutional discourse problems are associated with the control of interpreting quality due to the confidential nature of the encounters (Gentile, 1997: 113). At the same time, few countries offer training for interpreters in the language pairs where interpreting is needed in the public sector (Ozolins, 2000: 22, 2010: 7; Giambruno, 2014: 149ff, 189). As a result, the interpreter function is often taken on by unskilled practitioners both within legal and medical settings, as illustrated in empirical research (see Barsky, 1994; Morris, 2008, and Meyer, 2001; Merlini, 2009, reflecting the situation in legal and medical settings, respectively). In fact, Hale (2007: 44) notices a number of studies where those who perform the interpreter function “are for the most part completely untrained in interpreting”. Since the interpreter in the public sector setting serves professionals within law and medicine in their institutional discourse, the current situation concerns not only on the professional status of the interpreter, but also has bearing on the professional integrity of the established professions (Felberg & Skaaden, 2012: 108). With this in mind, let us next examine the professional nature and status of the interpreter in the public sector setting. How well does the interpreter function fulfill the criteria of being a profession? What is the professional status of the interpreter function in the public sector with regard to performative and organizational aspects?

2. The process of professionalization

The American sociologist Talcott Parsons, who in many respects fathered the sociology of the professions, states that professions are:

Occupational groups that perform certain rather specialized functions for others ('laymen') in the society on the basis of high-level and specialized competence, with the attendant fiduciary responsibility (Parsons, 1978: 40).

Parsons' interest was in the development of professions in general as established for the classic professions of medicine, law and theology. Of particular interest to Parsons were the professions of medicine and law. Since these are professions that the interpreter often encounters in the public sector setting, we note Parsons' emphasis that "the institutionalization of medicine as a profession, like that of law, was a process beset with serious difficulties" (Parsons 1968: 540). Parsons (ibid.: 536) who recognizes that professionalization is a *process*, furthermore, emphasizes the importance of *organized training*, for a societal function to develop into a profession.

Since Parsons' time, numerous professions have seen the day of light and the sociology of professions has grown into a branch of science in its own right. Elaborations on Parsons' definition above divide the phenomenon of profession into a *performative* aspect and an *organizational* aspect (Molander & Terum, 2008: 18-20). First, we shall examine the interpreter in light of *the performative aspect*, before we return to the organizational aspect in terms of *training*, below.

The *performative aspect* of a profession is described by Molander & Terum (2008: 20) as "what 'practice' means in the sense of professional activity"¹. They list several criteria that an activity must fulfil to be labelled a profession. In essence, the professional *offers a service, for clients* who depend upon the professional's specialized skills *to solve a «how to»-problem*, by applying his *specialized skills in unique situations* that are difficult to standardize. Hence, the professional *exercises discretion* (ibid.: 19-20). How well does the interpreter's task or function coincide with sociology's requirements for professional performance?

2.1 The performative aspect and the interpreter

When we juxtapose the activity of the interpreter with the characteristics of the performative aspect just described, we see that the interpreter fulfills the performative criteria of "'practice' in the sense of professional activity" with good margin, as displayed in Table 1. Accordingly, the interpreter (1) *offers a service* by rendering and coordinating someone else's talk in another language (2) *for clients*, i.e., speaker and listener alike (3) who both *depend on the interpreter's specialized skills* to solve their *problem of how to communicate verbally* (4) by *applying his/her specialized interpreting skills in unique situations* that are difficult to standardize. Hence, (5) the interpreter *exercises discretion* (Skaaden, 2013a: 219). The criteria in table 1, accordingly, elaborate on Parsons' delineation of a profession above.

Table1: The performative aspect of a 'profession' vs the interpreter

	The professional	The interpreter
1	offers a service	offers a service by rendering and coordinating someone else's speech in another language

¹ Author's translation from Norwegian: «hva 'praksis' i betydningen profesjonell virksomhet betyr» (ibid. p. 20).

2	for clients who depend upon the professional's specialized skills	for clients , i.e., the speaker <i>and</i> listener, who both depend on the interpreter's specialized skills
3	to solve a « how to »- problem	to solve their problem of how to communicate (<i>verbally</i>)
4	by applying his specialized skills in unique situations that are difficult to standardize	by applying her/his specialized interpreting skills in unique situations that are difficult to standardize
5	Hence, the professional exercises discretion	Hence, the interpreter exercises discretion

In the following, we shall take a closer look at the second and fifth criteria. Before returning to these criteria, it is worth noticing that Molander & Terum (2008: 19-20) list three additional, but partly interrelated and overlapping, criteria with those already described. First, professional activity is “change oriented” in the sense that the activity should promote change, e.g., from sick to healthy, from non-functioning to functioning etc., Molander & Terum (*ibid.*: 19) argue. The activity of interpreting fulfills the criterion of *change* through the transition from “non-communicating” to “communicating (*verbally*)”. Secondly, the professional “*applies a systematized amount of knowledge onto unique cases*” (*op cit.* 19)². Since the systematization of knowledge is a process, I would argue the criterion cannot be absolute (Skaaden 2013a: 218), and below we shall relate this factor to the organizational aspect. Finally, Molander & Terum (*ibid.*: 20) argue that professional activity is carried out according to a “norm” and is, thus, “fallible”. The final factor elaborates on the *exercise of discretion*. Let us therefore consider what *the exercise of discretion* in professional activity means, before we turn to the nature of the interpreter’s exercise of discretion.

Professionals, who apply their skills in practice, constantly make judgements and decisions on the spot in situations that are each unique. All professionals therefore *exercise discretion* in one form or another, Grimen & Molander (2008: 179) state. Discretionary powers come into play because the norms of action do not cover every detail. In terms of *applied knowledge*, the exercise of discretion is “an evaluating enterprise under the conditions of vagueness,” Grimen & Molander (2008: 182) explain. Consequently, they continue, all professional activity is *fallible* and therefore characterized by a certain degree of *indeterminacy*.

Interpreting is clearly a *fallible activity*. But what might the exercise of discretion look like in the case of the interpreter? An example from a Norwegian courtroom, illustrates the nature of the interpreter’s *exercise of discretion*. The incident in example 1 bears witness to the narrow, and yet complex, domain within which the interpreter must exercise discretion. The “norm” in the case of interpreting, is designated not only by the code of ethics and its principle of accuracy, but also by the conventions of the interpreter’s working languages instantiated in a given context:

Example 1: The interpreter’s exercise of discretion

² Author’s translation from Norwegian: “*anvender en systematisert kunnskapsmengde på enkelttilfeller.*” (*loc cit.*)

1. Prosecutor: hadde du et kallenavn? -- *hadde du et kallenavn?* (did you have a nick name? -- *did you have a nick name?*)
2. Interpreter: jeste li Vi imali kakav nadimak? (did[-Polite] you[-Polite] have[-Polite] some kind of nick name?)
3. Witness: Dada
4. Interpreter (to the court): Ja, ja (Yeah, yeah)
5. Interpreter (to the witness): Dada?
6. Witness (confirming): mhm
7. Interpreter (to the court): Dada. Tolkens feil, *Dada* (Dada. Interpreter's mistake. *Dada*) (Skaaden 2013: 152).

The linguistic unit that illuminates the interpreter's exercise of discretion here is the witness' nickname, *Dada*. In the source language, Bosnian, Croatian or Serbian, this linguistic unit coincides phonetically with a very frequent SL unit, where [da:da], also means "yes, yes", or *yeah, yeah* as in "naturally". In the actual instantiation, the more frequent unit also happens to be a logical answer to the prosecutor's question: "did you have a nick name?" The interpreter's first reaction to the witness' response in line 3, the translation "ja, ja", meaning *yeah, yeah/naturally* in the target language Norwegian, is therefore a plausible choice and not a "mistake". The interpreter's quick response and repair here, rather, illustrates this interpreter's resourcefulness (Skaaden, 2013a: 152). In essence, as example 1 illustrates, the outcome of the interpreter's exercise of discretion rests at the multifaceted interface between the interpreter's *cognition*, the *conventions* of his working languages and the specific *context* (Skaaden, 2013a: 214).

2.1.1 The interpreter's exercise of discretion and trust

The exercise of discretion is closely associated with the phenomenon of *trust*, as was pointed out already in Parsons' delineation of the concept 'profession'. We seek the services of a professional, because we trust that the professional will make better judgements in solving our how-to-problem than would a layperson, who by definition lacks the virtues that the professional possesses through his specialized skills. Grimen (2008a: 199, 207) who differentiates between *personal* and *professional trust*, states that while the former type of trust is emotionally founded, professional trust is impersonal and based on knowledge that is attested through license and mandate (ibid. 197ff). *Professional trust* thus relates to the organizational aspect of the professions through society's measures for assigning "license and mandate" to individuals who conduct a specific task according to certain standards. Like the exercise of discretion, *trust* is an abstract phenomenon that is rather difficult to delineate, Grimen (ibid.: 197) admits. In his approach to the phenomenon, he chooses a definition from political science, stating that:

trust involves a judgement, however tacit or habitual, to accept vulnerability to the potential ill will of others by granting them discretionary power over some good (Warren, 1999: 311).

Grimen, accordingly, takes on a transactional perspective to the concept, and states that "trust implies that the giver of trust [i.e., the person who trusts another person] leaves something in someone else's keeping in good faith" (Grimen, 2008a: 198). Moreover, he explains, the giver of trust "always transfers *de facto* discretionary powers over this something to the other [i.e. the trustee]" (ibid.) with the implicit expectation that the trustee will *take appropriately care of it*.

The "something" that the speaker (as "giver of trust") leaves in good faith to the interpreter's discretionary power, are her/his own utterances. An exchange between four interpreting students in a chat room highlights the issue of trust and its link to the interpreter's

position between the *two* clients, the speaker and listener. As indicated by the facilitator’s question on how signals of distrust may “drain the interpreter’s energy”, the agenda of the exchange is the interpreter’s own health and the danger of burnout³. The students’ response point to two other aspects of trust, however. Firstly, the exchange sheds light on the fact that many professionals in need of an interpreter tend to associate the interpreter with the speaker of the minority language. The tendency comes to the fore for instance when a professional party refers to the interpreter and the minority speaker jointly with the plural form of the pronoun *you* (“dere”) in Norwegian (line 2). Secondly, the comment in line 6 alludes to the fact that non-professionals are often trusted to serve as interpreters in institutional discourse.

Example 2: Interpreting and distrust

1. Facilitator 18:24> When a party shows distrust towards the interpreter, e.g. because of ethnic differences. How may this drain the interpreter’s energy? Examples?
2. mStudent1-18:25> one thing that I have noticed is that some look upon the interpreter as a representative for the client. Even they use the word ”dere” [i.e. ”you-plural”; the two of you]
3. fStudent2 -18:26> right, I have experienced that plenty of times. In particular at the Official Driving Test (ODT)
4. fStudent3 -18:27> what happened at the ODT?
5. fStudent2 -18:28> that the sensor was very skeptical, and seemed suspicious. It is something that is very annoying, and you cannot avoid thinking about it.
6. mStudent 4 -18:30> I have heard that some interpreters have misused their position at the ODT (Skaaden & Wattne, 2009: 83).

The student’s comment in line 6 points to cases referred in the Norwegian media where the person performing the interpreter function sat the Driver’s Test on behalf of the candidate. On the one hand, the exchange in example 2, accordingly, relates to the role of training in the process of professionalization. At the same time, the students’ responses draw attention to the link between *trust* and the principle of *impartiality*, which is a central principle in interpreters’ professional ethics, but debated in the literature (Hale, 2007: 41-42). Before we return to the organizational aspect and the role of training, let us therefore first take a closer look at the interpreters’ clients.

2.1.2 The interpreter’s clients

The aspect of the interpreter always having *two* clients – speaker *and* listener – who equally depend upon the interpreter’s skills to solve their how-to problem, is unique to the interpreter profession. A core meaning of the word *client* is “dependent”, and by definition “clients are dependent in the sense that they seek assistance from the professional in order to handle issues that to them are important” (Molander & Terum, 2008: 19)⁴. From the perspective of the interpreter the ‘clients’ on both sides of the table, accordingly represent Parsons’ aforementioned *laymen* (Skaaden, 2013a: 219). In institutional discourse, one may object, one of the interpreter’s “clients” is himself a professional. This is of course correct. In the public sector setting one of the interpreter’s clients is normally a highly ranked professional, often a

³ The chats are carried out in the students’ common working language, Norwegian, but for the sake of brevity, only the author’s English translations are rendered here. In the chat-log excerpts, students from several working languages discuss issues of professionalization as part of a university level training course on interpreting (Skaaden & Wattne, 2009, Skaaden, 2013b, *in press*). In the excerpts, each posting signifies the student’s gender (m/f), the order of appearance in the quoted excerpt, and the time of posting.

⁴ *Klienter er avhengig i den forstand at de søker bistand fra fagpersonen for å kunne håndtere forhold som for dem er betydningsfulle* (Molander and Terum, 2008: 19) (Author’s translation into English).

practitioner of medicine or law. However, as far as the services offered by the interpreter go, even legal professionals (as just witnessed in excerpts 1 and 2) are *laymen*, in that they depend on the specialized skills of the interpreter to make themselves understood. Accordingly, when confronted with a language barrier, professionals of law and medicine alike are themselves, in the role of speaker/listener, dependent on the interpreter's specialized skills and exercise of discretion in rendering the institutional discourse.

Situations such as the Driver's Test in example 2, highlight the fact that both speaker and listener, or professional and client, equally rely on the interpreter's exercise of discretion in institutional discourse. Yet, the students' discussion reveals an attitude among their clients that the interpreter is the minority speaking party's "helper". The attitude is widespread among professionals in charge of institutional discourse (Felberg & Skaaden, 2012: 100). The tendency is interesting, when we take into account the importance of *verbal communication* between the professionals and their clients, as stressed within medicine and law alike (Skaaden, 2013a: 28, 192). The professional party's obligation to *inform, guide and hear* their clients is stated both in the professions' codes of conduct and in legal documents regulating their professional activities. For the legal professions, *Equality of Arms* is a central principle, asserting the right of every party to present their case on an equal footing (see e.g., Giambruno, 2014: 9, on *Directive 2010/64/EU* and *Directive/29/EU*). For the profession of medicine, "the conversation between doctor and patient is *the heart of the practice of medicine*," as Woloshin et al. (1995: 724) put it. In fact, the practice of medicine has a legal side as well. As substantiated in Norway in the *Patients' Rights Act*, this involves both the rights and obligations of both parties involved in institutional discourse (Felberg & Skaaden, 2012: 99).

Given the importance of the interpreter function to the established professions and their own professional integrity when viewed from this angle, it is quite a conundrum that the "interpreters" called upon in institutional discourse have no professional training. We keep this observation in mind, as we next view the interpreter function in light of the organizational aspect.

3. The interpreter and the organizational aspect

Briefly stated, the organizational aspect of professionalization is about society's measures for establishing license and mandate for persons trusted to perform a certain societal task, and thus, secure society with high quality services (Molander & Terum, 2008: 22). Organized training is a basic prerequisite on the path to ensuring high quality services for a given task or function (Parsons, 1968: 536). The importance of training also receives focus in contemporary studies of the professions, which emphasize that *training* not only builds the students' *knowledge and skills* as future practitioners, but also brings *professional identity and status*, and ultimately *monopoly to perform a certain task* (Smeby, 2008: 88). Moreover, the sociology of professions emphasizes the interplay between practice, research and training as a major factor in the process of professionalization (Grimen, 2008b: 76-77).

3.1 Training as path to professionalization

Despite the fact that interpreting has been practiced since the beginning of civilization, the organizational aspect of the profession is in its infancy. In fact, the organizational aspect of the interpreter profession is stepmotherly cared for in most countries (Ozolins, 2000: 22;

2010: 7, Giambruno, 2014: 149). This state of affairs represents a paradox since the interpreter in the public sector daily serves the established professions. In the domain of research, studies where “worst practice” rather than “best practice” sets the standard mirror in this situation. An excerpt from Meyer (2001: 93) illustrates this type of activity where a daughter is “interpreting” between her mother, the patient, and a surgeon, preparing the patient for operation:

Example 3: Doctor-patient dialogue via a non-professional interpreter

1. Doctor: Das ist die Leber. (1.2) Das ist die – (*That is the liver. – That is–*)
2. Patient: hm, hm
3. Doctor: Gallenblase. (1.3) (the gall bladder) Da sitzen die Steine drin, (,) nech? (,) Und (,) das is (,) ein Speicher für die Galle und de/ (...) die Galle wird (,) über den Gallengang (...) in den Darm abgegeben (xxx) (*The stones are in there, (,) right? (,) And (,) it is (,) a reservoir for the bile and th/ (...) the bile (,) is via the bile duct (...) passed into the Intestine (xxx)*)
4. „Interpreter“: Also vai pra ... Äh (,) aqui é o coisu, ja? Tu dizes que é o veneno dos coelhos. Vai, e depois vai para os (*So it moves... er (,) here is the thingy, right? What you call the rabbit’s poison. It moves, and then it moves to -*)
5. Patient: Bom (*ok*) (from Meyer, 2001: 93).

The fact that this type medical practice takes place is important to document, and the information that medical professionals are “happy to make do” with this type of “interpreting” (Meyer et al. 2003: 75) is interesting given the obligation of the professional party to inform and hear *their* clients. Meyer’s study is not exceptional. As already mentioned, studies of interpreted institutional dialogues mediated by unskilled practitioners are numerous, both within medicine and law. The real problem, I will maintain, arises when this type of exchange receives the label “an archetype of community interpreting” (Meyer, 2001: 113).

The study of the unskilled interpreter relates to the lack of training options for the interpreter. On the one hand, it is fair to say that the development of the profession hinges on challenges associated with establishing proper measures for license and mandate through training. On the other hand, this situation places particular responsibility on the researcher. Due to the interrelationship between practice, research and training – where the latter two eventually, feed back into practice, it is important to prevent that “worst practice” is accepted as norm. Many students of interpreting today are already practicing in the public sector. This opens up for direct interplay between practice and training. Accordingly, we shall next look into a group of students’ discussions on professional status and trust.

3.2 Interpreter students on professional status and trust

Norway has offered web-based university level courses on interpreting since 2003 (cf. footnote 3 above). The students we meet in the next excerpts, like those we met in excerpt 2 above, all take part in real time chat discussions on professionalization, professional ethics and interpreting practice as part of the course. Students with different working languages participate in each online exchange. The chat exchanges take place in between on-campus gatherings where the students meet for interpreting exercises. Each exchange has a preset agenda, such as the “interpreter’s own health” or “professionalization” as is the case in the excerpts presented here.

Since the interpreter constantly serves two clients, speaker and listener alike, the interpreter’s allegiance is always double (Skaaden, 2013a: 25-28). In the literature, a recurrent topic, often discussed under the label “role”, therefore concerns the extension of the interpreter’s area of responsibility, or in our terms – *the domain over which the interpreter*

exercises discretion. The topic, which relates to the principle of impartiality, is also debated in our students' chats. In their discussion, which takes place in the first semester, the students relate the danger of burnout to the interpreter's impartiality. The facilitator's reference to a curriculum text on elements in the work situation that may lead to burnout, initiates the exchange:

Example 4: On professional status and own health

1. Facilitator 19:39> "The fuzzy boundaries of your responsibilities" is included in the literature as one element [that may lead to burnout]. How does this [element] apply to the interpreter?
2. fStudent1 19:40> All users [of the interpreter's services] do not understand in the same way what an interpreter can do and cannot do and therefore the boundaries of the interpreter's area of responsibility appear unclear
3. fStudent2 19:41:12> if someone is uncertain about what [type of] tasks an interpreter should actually take on
4. fStudent2 19:41> ito [i.e. in terms of] "extra" tasks that suddenly pop up during an assignment
5. fStudent3 19:42> Fuzzy boundaries would be if s/he [the interpreter] is given tasks which are outside the interpreter's boundaries [of responsibility], and carries them out without clearly signalling that this is not the interpreter's responsibility
6. fStudent4 19:44 > Vague boundaries may also mean being unclear about your own skills and abilities as an interpreter
7. fStudent5 19:44> and it may also be that users ask the interpreter to breach her/his own professional ethics, like client confidentiality? (That a user asks the interpreter about how his case is coming along, like in the video we watched at our [on-campus] gathering?).

Interestingly, as a first response the students (lines 2-5 and 7) point to the fact that their clients' have a diffuse picture of the interpreter's area of responsibility and its boundaries. As a result, their clients ("the users") meet the practicing interpreter with expectations that go beyond his specialized skills. Importantly, the student in line 6 draws attention to the fact that inadequate awareness about your own abilities and limitations (i.e., lack of training) also implies unhealthy vagueness for the practitioner. Accordingly, the lack of education for interpreters, along with their clients' lack of knowledge about the interpreter function, harms the practice of interpreting. The exchange in the next excerpt takes place towards the end of the course. Here, eight students of another set of working languages discuss the process of professionalization explicitly, and we learn what remedies the students recommend for the process to succeed:

Example 5: On the interpreter function's process of professionalization

1. Moderator 20:54> What is necessary in order to enhance the interpreter profession's status in the public sector?
2. fStudent1 20:54> That we all behave as professionals
3. fStudent2 20:54> inform about the interpreter's role to everybody that we have assignments for
4. mStudent3 20:54> Official Stamp on your a...
5. fStudent4 20:54> that we act like a group, not only as individuals. And that everyone represents the same, behave as professionals, and are proud of their work
6. mStudent5 20:55> agree with fStudent2, explain every time the interpreter's role
7. fStudent6 20:55> Not to interpret for your own family members
8. fStudent7 20:55> an interpreter education that is obligatory for everyone who wants to work as an interpreter in the public service sector
9. fStudent8 20:56> users of interpreting services harm the interpreter profession when they use non-competent interpreters
10. fStudent1 20:56> mandatory use of the best in the Interpreter Portal [the public online register of available interpreters and their qualifications]
11. mStudent3 20:57> We were once incompetent...don't forget that we were once cubs...

Here the students stress the importance of the organizational aspect for the process of professionalization. Accordingly, they point to the need for “license and mandate” through measures such as certification (line 4), education (line 8), and a register of accredited practitioners (line 10). Moreover, the students call attention to the responsibility of the professionals in charge of institutional discourses to acknowledge the professional status of the interpreter by hiring trained interpreters (lines 9 and 10). Most importantly, the exchange signals an emerging professional identity (lines 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11). The professional “we” that surfaces through the exchanges, bear witness to the socializing effect of education on the process of professionalization as accentuated by Scandinavian sociologists (Smeby, 2008: 88).

Conclusion

The analysis shows that the interpreter function fulfills the performative aspect of being a profession with good margin. However, the underdeveloped organizational aspect holds the process of professionalization back. The above excerpts illuminate the fact that the interpreter is equally important for the clients on both side of the table. In fact, the interpreter’s exercise of discretion is of particular importance for the professional party, who has an obligation to communicate with his or her clients – both according to institutional standards and own professional integrity. At the same time, empirical research indicates that professionals of both medicine and law allot trust to “interpreters” who lack training and necessary skills to manage the interpreter’s task. Future research should therefore continue to explore not only the question: “What do the interpreter’s discretionary powers embrace?” We must also address the question: “How does the interpreter affect the discretionary powers of the established professions in charge of the institutional discourse?” The answers have impact not only on the development of the interpreter profession. They will also have impact on the professional integrity of the professions that the interpreter serves in institutional discourse.

REFERENCES

- Agar, M. H. (1985). Institutional Discourse. *Text*, 5, 147-168.
- Barsky, R. F. (1994). *Constructing a Productive Other. Discourse theory and the convention refugee hearing*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Felberg, T. R. & Skaaden, H. (2012). The (de)construction of culture in interpreter-mediated medical discourse. In V. Monalt & M. Shuttleworth (Eds) *Linguistica Antverpiensia New Series. Themes in Translation Studies*, 11/12 (pp. 67-84). Antwerp: LANS-TTS.
- Gentile, A. (1997). Community Interpreting or Not? Practices, Standards and Accreditation. In S. Carr, R. Roberts, A. Dufour & D. Steyn (Eds.) *The Critical Link: Interpreters in the Community. Papers from the first international conference on interpreting in legal, health and social service settings* (pp. 109-119). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Giambruno, C. (2014). *Assessing Legal Interpreter Quality through Testing and Certification. The Qualitas Project*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.
- Grimen, H. (2008a). Profesjon og tillit. [«Professions and trust»] In A. Molander & L. I. Terum (Eds.) *Profesjonsstudier* (pp. 197-215). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimen, H. (2008b). Profesjon og kunnskap. [«Professions and knowledge»]. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier* (pp. 71-87). Oslo: Universitetsforlaget.

- Grimen, H. & Molander, A. (2008). Profesjon og skjønn. [«Professions and the exercise of discretion”] In A. Molander & L. I. Terum (Eds.) *Profesjonsstudier* (pp. 179-196). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hale, S. (2007). *Community Interpreting*. London and New York: Palgrave Macmillan.
- Merlini, R. (2009). Interpreters in Emergency Wards. An Empirical Study of Doctor-Interpreter-Patient Interaction. In R. De Pedro Ricoy, I. Perez & W. C. (Eds.) *Interpreting and Translating in Public Service Settings. Policy, Practice, Pedagogy* (pp. 89-115). Manchester: St Jerome Publishing.
- Meyer, B. (2001). How Untrained Interpreters Handle Medical Terms. In I. Mason (Ed.) *Triadic Exchanges. Studies in Dialogue Interpreting* (pp. 87-107). Manchester: St. Jerome.
- Meyer, B., Apfelbaum, B., Pöchhacker, F. & Bischoff, A. (2003). Analysing Interpreted Doctor-Patient Communication from the Perspectives of Linguistics, Interpreting Studies and Health Sciences. In L. Brunette, G. Bastin, I. Hemlin & H. Clarke (Eds.), *Critical Link 3: Interpreters in the Community* (pp. 67-79). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Molander, A. & Terum, L. I. (2008). *Profesjonsstudier – en introduksjon*. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.) *Profesjonsstudier* (pp. 13-27). Oslo: Universitetsforlaget.
- Morris, R. (2008). Missing stitches: An overview of judicial attitudes to interlingual interpreting in the criminal justice systems of Canada and Israel. *Interpreting*, 10 (1), 34-65.
- Ozolins, U. (2000). Communication needs and interpreting in multilingual settings: the international spectrum of response. In R. Roberts, S. E. Carr, D. Abraham & A. Dufour (Eds.) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community* (pp. 21-33). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Ozolins, U. (2010). Factors that determine the provision of Public Service Interpreting: comparative perspectives on government motivation and language service implementation. *The Journal of Specialised Translation. JosTrans*, 14, 194-215.
- Parsons, T. (1968). Professions. In D. L. Sills (Ed.) *International Encyclopedia of the Social Sciences*, 12 (pp. 536-547). New York: The Free Press.
- Parsons, T. (1978). *Action theory and the human condition*. New York: The Free Press.
- Skaaden, H. (2003). On the bilingual screening of interpreter applicants. In Á. Collados-Aís, M.M. Fernández Sánchez & D. Gile (Eds.) *La evaluación de la calidad en interpretación: investigación* (pp. 73-85). Granada: Comares.
- Skaaden, H. (2013a). *Den topartiske tolken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skaaden, H. (2013b). No Set Answers? Facilitating Interpreter Students’ Learning in an Experiential Approach. In C. Wadensjö (Ed.) *Training the Trainers: Nordic Seminar on Interpreter Education* (pp. 12-24). Stockholm: Stockholm University.
- Skaaden, H. (in press). Training interpreters online. An experiential-dialogic approach. In Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (Eds.) *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion*. Leuven: Lannoo.
- Skaaden, H. & Wattne, M. (2009). Teaching interpreting in cyber space. The answer to all our prayers? In R. De Pedro Ricoy, I. Perez & C. Wilson (Eds.) *Interpreting and Translating in Public Service Settings. Policy, Practice, Pedagogy* (pp. 74-88). Manchester: St. Jerome Publishing.
- Smeby, J. C. (2008). Profesjon og utdanning. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.) *Profesjonsstudier* (pp. 87-99). Oslo: Universitetsforlaget.
- Warren, M.E. (1999). *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.

Woloshin, S., Bickell, N.A., Schwartz, L.M., Gany, F. & Welch, G. (1995). Language barriers in medicine in the United States. *Journal of the American Medical Association*, 273, 724-728.

A context-based approach to community interpreting. Perceptions and expectations about professional practice in the Spanish context.

Leticia Santamaría Ciordia

PhD in Translation and Intercultural Communication

Professor of conference and community interpreting

FTI University of Valladolid, Spain

leticia.santamaria@lesp.uva.es

Abstract

The paper provides an overview of the evolution of the community interpreter's profile in the direction of a more inclusive, participatory role where the effectiveness of the message and success of the communication rely on the basis of cooperation, empathy and mediation skills. On the basis of an empirical study carried out in medical and legal settings, this paper reflects on the perceptions and expectations among both service providers and interpreting practitioners about the interpreter's role, and the competences and the degree of involvement that should be expected as a result. The findings suggest that a gap seems to exist between real-life practices and standards of behaviour on paper, which are so limiting that they oblige the interpreter to 'step out' of the normative role. A correlation also seems to exist between the interpreter's attitudes and the level of professionalization of community interpreting; in this sense, attention will be paid to the impact that current lack of regularisation in countries such as Spain has on the interpreter's performance. Finally, the author singles out clients' expectations and the nature of the interpreted encounter as key paradigms in determining the interpreter's involvement, and concludes that it is not an entirely free choice on the part of the interpreter, but also and significantly a reaction to the expectations of the clients about which role is considered appropriate in a given setting.

Keywords: *community interpreting, natural interpreting, normative framework, perception, expectations.*

1. Introduction

Despite a number of international conventions that uphold the existence of fundamental rights, including non-discrimination on the basis of ethnicity, and establish that interpreter and language assistance services should be provided at no cost (Laster & Taylor, 1994: 74), in many countries, including Spain, the regulations are not precise as to the qualifications of a competent interpreter and how qualification should be assessed. Therefore, as Metin (2015) argues, "the profession is left in the hands of the profession".

The sensitive situations which community interpreters are frequently involved with in encounters which frequently differ in their quality and empowerment, may present dilemmas related to role-adopting and decision-making. The interpersonal interaction that characterises community interpreting was described by Mason (1999:148) as "the prime determiner of the range of concerns which dialogue interpreters experience in their day-to-day work".

The topic of the interpreter role has dominated the field of community interpreting, and studies within this particular sphere have traditionally centred on "perceptions and expectations among users of interpreting services and interpreting practitioners" (Jacobsen, 2009:155). Determining the interpreter's role is regarded by Pöchhacker and Schlesinger (2005:162) as "the most widely discussed topic and the most controversial one" in the field.

The explanation for this focus arises from the debate about the visibility of the interpreter, his/her presence at the speech event and the fact that, although the “official role was that of a passive participant” (Lang, 1978:241), community interpreters are frequently active participants. The question underlying is to which extent it is legitimate for an interpreter to interact and mediate.

2. Determining the interpreter’s role

The complexity of the community interpreter’s role has led to opposing views of the interpreters. On one hand, an interpreter can be seen as a *verbatim* reproducer of messages in another language, remaining neutral, invisible, a *non-person* (Goffman, 1981; Berk-Seligson, 1990); and, on the other hand, the interpreter can actively manage the communication as a cultural mediator, rendering services of “advocacy” or “cultural brokering” (Giovannini, 1992) or as an “interpreter/conciliator” who plays a critical role in conflict resolution when intercultural and interracial differences arise (Schneider, 1992). So despite the near-universal consensus on the ethical principles of the profession of community interpreter, i.e. confidentiality, accuracy and impartiality (Bancroft, 2015), there is far less consensus regarding interpreting ethics and standards for interpreter’s role and scope of practice, as Jiang (2007) states:

There is neither consensus on the interpreter’s role in an actual interpreted-mediated setting nor a consensus on which communicative parameters determine the individual interpreter’s role within those two opposite views in a concrete interpreting scenario (Jiang, 2007: 312).

Eraslan (2008) draws attention to the social turn that has taken place in interpreting studies, which prompted rethinking of the role of the interpreter and the influence of the context in the performance. The role played by the interpreter in social settings has an impact on the outcome of the interaction, and the debate about the most advisable role not only has occupied the attention of the scholars for the past years, but also of the interpreters themselves, as Roy (1990: 84) recognises: “interpreters don’t have a problem with ethics, they have a problem with the role”. A plural approach to the interpreter’s role is necessary, and research on this particular field should include not only users’ but also interpreters’ self-perceptions of their own performance.

On the other hand, Kaufert et al. (2009: 239) note that the empowerment of the interpreter through a cultural mediation approach “is not without risk”, because of its implications “for ethical practice and the maintenance of professional competence”. Indeed, the more participative the intervention of the interpreter is, the more the boundaries between professionalism and interference become increasingly blurred, and the lack of consensus that still exists about where the boundaries of the interpreter’s involvement should lie is especially evident in countries such as Spain, where “the current situation of de-regularisation affecting this activity hinders the development of a specific norm framework for community interpreting and as such its consolidation” (Toledano, 2010:11). Moreover, the lack of fixed parameters and their variance in different settings make it difficult to determine a unique way of acting, as Pöchhacker (2001) states:

Interpreting is not a single invariant phenomenon but a (more or less professionalised) activity which takes different forms in different contexts. Therefore, the concept of quality cannot be pinned down to some linguistic substrate but must be viewed also at the level of its communicative effect and impact on the interaction within particular and institutional constraints (Pöchhacker, 2001: 421).

3. Naturalising the interpreter's behaviour

Traditionally, the concept of neutrality has only been taken for granted in the conduit or machine model, where the interpreter restricts his or her activities to interpreting. From this normative perspective, the less the interpreter would get involved in the interaction, the more objective and professional he or she is likely to be.

The new perspectives in interpreting research, however, question this equation for reasons of being aprioristic and prescriptive, not taking into account the complexity of the interpreting task and disregarding the importance of cultural mediation in community interpreting. However, the reality of daily practice shows different, as Bancroft (2015: 14) highlights, and although some countries adopt formal guidelines dictating interpreting practice, on the ground most community interpreters make decisions about their role “nearly by instinct”, depending on their training, market pressures, emotional expectations brought to bear, the influence of their cultural communities and their personal values.

The interpreters' perception also contradicts the normative approach, and interpreters in general perceive themselves as having some degree of visibility:

To some extent (sometimes greater, sometimes lesser), [interpreters] perceive that they play a role in building trust, facilitating mutual respect, communication affect as well as message, explaining cultural gaps, controlling the communication flow, and/or aligning with one of the parties to the interaction in which they participate (Angelelli, 2004: 82).

Llewelyn-Jones & Lee (2014: 9) argue that the role of the interpreter has been defined in such a way that the interpreter cannot act ‘naturally’: “many of the ‘dos and don’ts of the prescriptive/proscriptive codes merely serve to inhibit or de-normalise interactions”, so community interpreters “can only help to normalise dysfunctional interactions by acting *normally* [emphasis in the original]”. The authors claim that standards of practice telling the interpreters to “pretend they are not there” violate conversational norms and cause confusion amongst the participants, who “read the interpreter’s failure to engage not as a sign of formality or professionalism, but as a lack of interest in what they were saying” (p. 27). So by providing the interpreter with greater freedom to decide on communication strategies, i.e., by normalising or *naturalising* their own communicative behaviours, “acting in ways that are similar to other participants, interpreters can be more effective in facilitating successful interactions” (Llewelyn-Jones & Lee, 2014: 31).

Such an approach is consistent with the idea that, in many cases, the traditional models of interpreting fail in the primary principle of face-to-face interaction, that is, to develop trust among all the interlocutors, and that is so critical in interpreter-mediated encounters. In Mason’s opinion (1999: 155), instead of investigating the results of training, “based as it is on sets of normative assumptions about what constitutes appropriate behaviour”, it is important to study the spontaneous behaviour of natural interpreters, “prior to any norms of behaviour inculcated in training”, in order to better understand the mechanisms involved in the process of interpreting. The concept of *natural* interpreting was coined by Harris in 1978 to refer to bilinguals with no training as interpreters, who were –and still are– frequently called upon to act as interpreters. The intention is neither to take for granted that interpreting coexists with bilingualism nor that anyone knowing a foreign language can interpret, but to argue that interpreter’s training and professional practice can be enriched with empathy, mediation skills power management strategies and problem solving abilities, skills that Walichowski’s research (2001), among others, has shown to be a part of natural interpreters behavioural

repertoire and which have been shown to provide a more effective response when dealing with sociocultural issues.

Our approach singles out clients' expectations as a key aspect of determining the role assumed by the interpreter, and concludes that it is not an entirely free choice of the interpreter, but often a reaction to the expectations of the clients in a given setting. These theoretically-posed hypotheses about the influence exerted by the interpreting context and by client's expectations were addressed through an empirical study whose results are summarized below.

4. Constraints on interpreters' behaviour and practices

4.1 The normative framework

As Linell (1997: 64) points out, norms on interpreting, understood as what is considered to be neutral or correct interpreting, have an impact on [the interpreters'] conduct. The question, however, is whether and/or to what extent these norms would be valid in all interpreting context and situations.

Ortega & Foulquié (2008) draw attention to the correlation that seems to exist between the interpreter's attitudes and the level of professionalization of community interpreting. Research on the field underscores that in countries like in Spain where, although progress has been made still persists a lack of fixed, standardized protocol of norms about what is considered to be neutral or correct interpreting, interpreters tend to base their behavioural repertoire on intuition and personal experience, instead of pre-established protocols.

In countries such as the United Kingdom, Canada or Australia, where the figure of the community interpreter is highly professionalized and regulated, the passive role of the interpreter and the preference for the first person (and his/her subsequent invisibility) seems to predominate. For its part, in countries without such a fixed protocol to which interpreters must adhere in order to gain accreditation, such as Spain or the United States, intuition, their own judgement and empathy seem to guide the interpreters' work, and the interpreters seem more willing to act as full participants in the interaction.

4.2 Interpreters' perception and clients' expectations in a particular setting

A study conducted by Angelelli (2004) showed that the perceptions that interpreters have about their role varies, along a visibility/invisibility continuum, according to the setting in which they work. The study revealed, for example, that medical interpreters perceived themselves as more visible than court or conference interpreters and that settings in which interpreters work place constraints on their behaviour and practices.

Another survey carried out by Franz Pöchhacker (2000) on the expectations of interpreters and service providers in Vienna hospitals and family affairs centres regarding the interpreter's role showed that the demands of service providers on the interpreters in medical settings are much higher than "just translating". Interpreters are expected to take over coordinating tasks such as asking parties to clarify when statements are not comprehensible or pointing to misunderstandings. Moreover, they are expected to "adapt their utterances to clients' communicative needs and abridge circumlocutory utterances by clients" (Pöchhacker, 2000: 49-63).

4.3 Interpreters' training background

A study carried out by Ortega & Foulquié (2008) about interpreting in police settings in Spain concluded that interpreters' attitudes to their work are based primarily on their intuition, their own training and personal experience, without resort to pre-established protocols. In the authors' opinion, this is probably motivated by the fact that interlocutors, being more accustomed to ad hoc interpreters rather than to professionals following a fixed, standardized protocol, see the interpreter as an accompanying person or someone with competence in the foreign language and willing to lend a hand, so they themselves often address the interpreter, instead of addressing the other party directly, using formulas such as 'tell him/ her' or 'ask him/her' (Ortega & Foulquié, 2008: 35).

Despite an evolution in the direction of a more "involved" role model, Kotzé (2014: 127) admits that the Code Model which states that the interpreter should remain as invisible and uninvolved as possible in the communicative act "still enjoys great normative support" as the "correct" role to be accepted by interpreters. In fact, it is not by chance that "those of them who stay within the conduit role tend to label themselves 'professional interpreters' (Bancroft, 2015: 14). The influence of inculcated training on interpreter's attitude and on the dynamics of the interaction can be observed in the use of the first or third person when interpreting, and its subsequent repercussion for the invisibility of the interpreter. The results of an empirical study carried out by Valero-Garcés in 2005 about hospital interpreting practice showed that trained interpreters assumed an impartial role and were more likely to use the first person (the *non-person* approach), whereas untrained interpreters more frequently used the third person – 'tell her', 'ask her', 'she says', etc.- (Valero-Garcés, 2008: 173-174), the same deictic reference that any speaker would use in a monolingual conversation to refer to others.

Our research experience supports Hale's idea that interpreters with no specific formal training would be more willing "to base their decisions on intuition and natural inclination rather than on any systematic method" (2004: 14). However, the outcomes of the inquiry out to the nature of the interaction as the most influential factor determining the patterns of behaviour in daily practice, to a much greater extent than the interpreter's training background.

The results also revealed that behavioural convergence exists for interpreters regardless of their training background or lack of it. In this sense, an increasing number of interpreters in general seems to challenge the traditional standards of behaviour that avoid responsibility for the interaction under the guise of a utopic neutrality, in favour of more expanded roles where effectiveness of the message and success of the communication rely on the basis of cooperation, empathy and mediation skills.

5. An approach to performance on professional practice. Conclusions of an empirical study about interpreting in legal and medical settings in Spain

5.1. Contextualization of the survey

This section provides a brief overview of the main findings and conclusions drawn from an empirical study carried out in 2015 about the perception of the interpreter's role in two primary community interpreting settings: health care institutions and courtrooms.

The aim of the inquiry was to provide insight into the common ground shared by trained and natural interpreters and also the differences, in order to establish an overview of daily

practice in Spain. The hypothesis addressed was that attitudes identified as inherent to natural interpreting, which in principle are inconsistent with prescriptive norms of conduct and discouraged by most interpreter trainings, could be also part of trained interpreters' daily performance. This finding would strengthen the idea that, despite formal guidelines dictating interpreting practice, the reality on the ground somehow contradicts the normative approach and shows that the complexity of the interpreting task demands active rather than passive roles in order to lead to more effective communication, with the interpreter acting as an agent who intervenes in re-balancing power differences between participants. Any convergence could also be used to enrich and standardize methodologies in professional training programs.

To test this hypothesis, twenty professional interpreters were interviewed:

- Ten *trained* professional interpreters, i.e. interpreters who had followed specific academic training in interpreting and had at least two years of experience as regular interpreters in legal and medical settings.
- Ten *natural* professional interpreters, i.e. bilingual mediators who had no specific training in community interpreting but have worked regularly as interpreters for public services for at least two years.

The selection criteria were therefore based on specific prior training in interpreting, or lack of it, of professional interpreters in every case, meaning by this an individual who is dedicated to community interpreting in a professional way. For this reason, family, friends or any other *ad hoc* interpreter who sporadically act as 'spontaneous', voluntary interpreters were left out of the object of study.

- Finally, in order to see if the interpreters' performance was in line with service providers' expectations about interpreter-mediated encounters, ten service providers (five lawyers as five medical practitioners) were invited to participate in the study and comment on their views about the interpreter's role in their particular setting.

5.2. Summary of outcomes

The empirical study came out with interesting findings; among them, noteworthy are the convergence in the behaviour of trained and natural interpreters, as well as the correlation that seems to exist between services providers' perception about the appropriate role for each context and interpreters' performance in daily practice, regardless of their training background or lack of it. This congruence points to expectations and the nature of the interpreted encounter as the two main paradigms in determining the interpreter's degree of involvement and empowerment in the encounter.

5.2.1. Role perception is dependent upon the interpreting setting

The results underscored a notable difference between lawyers' and medical practitioners' perceptions of interpreters' duties. The majority of lawyers (80%) call upon the interpreters to strictly translate the statements, only with possible addition of some explanation about terminology; for their part, most medical practitioners (60%) claimed to encourage interpreters to become more involved and provide the patient with some contextual information and trusted the interpreter's expert power to omit unnecessary parts of the patients speech. This finding is in line with Marrone's questionnaire-based study among end-users, which concluded that the interpreter is "quite permitted –and, indeed, encouraged- to go

beyond mere fidelity and use his/her resources as a professional linguist” (Marrone, 1993: 38).

5.2.2. Awareness of services providers’ expectations influences both trained and natural interpreter’s performance

The responses point to the view that the interpreting role is not an entirely free choice by the interpreter. Awareness of providers’ expectations appeared to have an impact on the interpreter’s behaviour, regardless of training background. 70% of trained interpreter and 60% of natural interpreters claimed to behave strictly as linguistic clarifier, i.e. the normative role, in courtroom sessions, which is consistent with the expectations of the majority of lawyers (60%).

As regards medical encounters, again, the interpreters’ performance seemed to be in line with practitioners’ expectations, which in general dismissed passive roles. In this line, a much more active and involved role was described as being the most desirable one by 70% of trained interpreters and 90% of natural interpreters.

5.3. Reasoning about context-dependent performance in community interpreting

Various explanations can be put forward for the different attitudes towards the interpreter’s role in different contexts. One explanation might be that the more the interpreter becomes an active party in an interaction, the higher his or her degree of responsibility is thought to be. This might explain why most interpreters prefer to avoid unnecessary contact with the parties in legal settings; instead, they stick to the rules established by most of the codes of professional responsibility for interpreters in the Spanish Court system.

Another reason may be the interpreter’s perceptions about the dynamics of communication: whilst the exchange that takes place in the courtroom is considered as a question-and-answer session which will become a signed declaration with legal implications, a medical consultation may be conversational, with the focus, especially in the initial stages, on information sharing between the patient and the doctor. This could explain the shift of footing over the course, from a strict linguistic role to a culture-broker or mediator’s role, depending on the nature of the questions (specific, direct questions or broader questions).

5.4. Behavioural convergence and divergence in trained and natural interpreters performance

The results of the study show that, within each context, a majority of interpreters appears to follow similar patterns of behaviour. Courtroom interpreters, regardless of their training and inculcated norms or lack of it, followed stricter patterns of behaviour and displayed closer adherence to established standards of conduct, which is likely to be influenced by providers’ expectations, the very nature of the context (e.g. greater awareness of the legal consequences of their choices) and the fact that the procedure is long established, which ensures homogeneous behaviour. On the other hand, a greater freedom in deciding on communication strategies, based much more on one’s own criteria and what the interpreter considers as appropriate according to the nature of the session seems to be a more common behavioural pattern in medical settings, not only for natural interpreters, which was predictable, but also for a substantial portion of trained interpreters. This could also explain why 80% of service providers from our sample did not point out significant disparities in the behaviour of trained and natural interpreters in medical or legal settings.

That said, it is worth noting that natural interpreters seem to play a slightly more participatory role than trained interpreters in both contexts, but more so in medical settings, where only 10% of natural interpreters claimed to adhere to a normative, strict linguistic clarifier role, versus 30% of trained interpreters.

The most obvious difference in performance between trained and natural interpreters concerned discourse markers, and more specifically the use of personal deictics ('I say' *versus* 'he/she says'). Whereas the use of direct first-person speech seems consistent in legal settings –used by 80% of trained interpreters and 70% of natural interpreters in the study-, the difference appears to be much more marked during medical encounters, where 60% of trained interpreters claimed to use the direct speech when interpreting, against only 30% of natural interpreters.

The lack of pre-established protocols is probably behind this divergence, causing that many trained interpreters make their choices under the influence of rules inculcated in training (like the use of 'I' statements when interpreting), whereas natural interpreters, in the absence of explicit behavioural parameters indicating otherwise, would prefer to normalise the interaction by naturalising their own communicative behaviour.

Despite this particular use of discourse deictics inculcated in training, the fact that only 30% of trained interpreters in medical settings chose to play the normative role of strict linguistic clarifier underlines how, regardless of the standards of the profession, interpreters in general consider more expanded roles to be appropriate.

5.5. Discussion

Unlike in courtroom settings, where interpreters are bound to a strict code of conduct, the interpreter's performance in medical settings would be perceived to be more natural, less mechanical and therefore less technical. The interpreter is often put in the front line of the interaction, as a visible participant, the basic translating function often being extended, for example, to providing the doctor with extra information which might be useful in understanding the patient's cultural background, encouraging the patient's collaboration and, in general, building trust between doctor and patient. This would explain why, besides linguistic proficiency, the interpreters interviewed enhanced the importance of personal and psychological skills such as empathy and personal engagement -that Llewelyn & Lee (2014: 135) called "emotional intelligence"-, along with good judgements, intuition, cultural understanding and sensibility and non-verbal communication skills.

The results seem to support the idea that the degree of interpreter involvement is inevitably affected and therefore significantly influenced by the nature of the interaction being interpreted and by service provider's expectations about the kind of behaviour considered advisable in a particular setting. In line with this, research reveals that a dichotomy exists between codes of ethics and everyday professional practice, as well as a break with the one-dimensional, unidirectional concept of transfer, which was characterized by strong confidence in a set of rules and the adjustability of such rules to any interpreting situation, like some sort of "recipe for interpreting" (Bahadir, 2011: 20).

Establishing some reference standards for community interpreting is needed in order to provide consistency, improve the quality of interpreter services and contribute to better understanding and more fruitful relationships between interpreters and public services providers. That said, daily practice seems to move from prescriptive rules to a descriptive and

more realistic, context-based approach, where the interpreting performance is linked to an ethical reflection and defined in terms of the nature of the session, and the interpreter is able to switch models according to the circumstances and especially to the expectations of service providers, who, in the absence of a formal, regulatory framework, would assume the role of normalising agents in practice.

Thoughts on future challenges

Capturing reflections from the interpreters' self-perspective and from those who interact with them in daily practice from a context-based approach will contribute to progress towards the understanding and professionalization of the community interpreter. Likewise, further ethnographic studies which analyse the implications of the micro and macro context on the interpreter's performance should be provided, and descriptive studies should be enriched with the analysis of semiotic and pragmatic constraints such as footing shifts, social interaction, power dynamics and negotiation of meaning and distance.

Like in any other profession, recognition shall be achieved through education, legislation and public relations, and for this, as Toledano (2010: 14) argues, universities can play a very important role as "a norm-setting authority" by providing research, training and informative activities.

Finally, integrating mediation and empathy open new opportunities to reflect on community interpreting and broaden educational horizons in training programs from a more realistic perspective, increasing the basis of the interpreter's power and giving a new meaning to the concepts of invisibility and neutrality in community interpreting.

The greater visibility of the interpreter would help both users and Public Services' providers gain better understanding of the interpreter's role, increase awareness of how much can be gained from the interpreter's language, social and cultural expertise, an consolidate community interpreting as an professional, independent discipline. For this, a flexible approach based on empathy and critical skills, which does not lose sight the negotiable nature of this profession, should be encouraged since the student training, alongside establishing realistic rules from a multi-dimensional perspective based on daily practice.

REFERENCES

- Angelelli, C.V. (2004). *Medical Interpreting and Cross-cultural Communication*. London: Cambridge University Press.
- Bahadir, S. (2011). Interpreting enactments: A new path for interpreting pedagogy. In C. Kaintz, E. Prunc and R. Schögler (eds.) *Modelling the Field of Community Interpreting. Questions of Methodology in Research and Training* (pp. 177-210). Berlin: LIT Verlag.
- Bancroft, M. (2015). *The Community Interpreter: An international textbook*. Columbia: Culture & Language Press.
- Berk-Seligson, S. (1990). *The Bilingual Courtroom: Court Interpreters in the Judicial Process*. Chicago: University of Chicago Press.
- Eraslan, S. (2008). Cultural mediator or scrupulous translator? Revisiting role, context and culture in consecutive conference interpreting. In P. Boulogne (ed.) *Translation and Its Others. Selected Papers of the CETRA Research Seminar in Translation Studies 2007*. Retrieved 22/04/2016 from <https://www.arts.kuleuven.be/cetra/papers/files/eraslan-gercek.pdf>

- Giovannini, M. (1992). On Both Sides of the Fence: *Proceedings of the Evaluation of the Professional Development Seminar for Trainers of Cultural Interpreters held in Toronto, August 26-28, 1992*. Report prepared for the Ontario Ministry of Citizenship.
- Goffman, E. (1981). *Forms of Talk*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Hale, S. B. (2004). *The Discourse of Court Interpreting: Discourse practices of the law, the witness and the interpreter*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Jacobsen, B. (2009). The Community Interpreter: A Question of Role. *Hermes- Journal of Language and Communication Studies* 42, 155-166.
- Jiang, L. (2007). From ‘Community Interpreting’ to ‘Discourse Interpreting’: Establishing Some Useful Parameters. *MuTra – LSP Translation Scenarios: Conference Proceedings*: 1-10.
- Kaufert, P., Kaufert, J. M. & LaBine, L. (2009). Research ethics, interpreters and biomedical research. In S. Hale, U. Ozolins and L. Stern (eds.) *The Critical Link 5: Quality in Interpreting: a Shared Responsibility* (pp. 235-250). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Kotzé, H. (2014). Educational interpreting: A dynamic role model. *Stellenbosch Papers in Linguistic Plus*, 43, 127-145.
- Lang, R. (1978). Behavioral Aspects of Liaison Interpreters in Papua New Guinea: some Preliminary Observations. In D. Gerver & H. W. Sinaiko (eds.) *Language Interaction and Communication* (pp. 231-244). New York/ London: Plenum.
- Laster, K. & Taylor, V. (1994). *Interpreters in the Legal System*. Sydney: The Federation Press.
- Linell, P. (1997). Interpreting as communication. In Y. Gambier, D. Gile & C. Taylor (eds.) *Conference Interpreting: Current Trends in Research* (pp. 53-69). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Llewelyn-Jones, P. & Lee, R. G. (2014). *Redefining the role of the community interpreter: The concept of “role space”*. Lincoln, UK: SLI Press.
- Marrone, S. (1993). Quality: A Shared Objective. *The Interpreters’ Newsletter* 5, 35-39.
- Mason, I. (1999). Introduction. In I. Mason (ed.) *The Translator* 5(2). *Special Issue on Dialogue Interpreting* (pp. 147-161). Manchester: St Jerome Publishing.
- Metin, E. (2015). *Community Interpreting in the USA. Contributions of a Broad-based National Organization*. M.A. dissertation, Istanbul University, Institute of Social Sciences. Translation Studies. Retrieved 28/04/2016 from: http://www.academia.edu/1734219/Community_Interpreting
- Ortega Herráez, J. M. & Foulquié Rubio, A. I. (2008). Interpreting in police settings in Spain: Service Providers’ and interpreters’ perspectives. In C. Valero & A. Martin (eds.) *Crossing Borders in Community Interpreting. Definitions and Dilemmas* (pp. 123-146). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Pöchhacker, F. (2000). “The Community Interpreter’s Task: Self-Perception and provider News”. In R. P. Roberts, S. E. Carr, D. Abraham & A. Dufour (eds.) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community, Selected Papers from 2nd International Conference on Interpreting in Legal, Health and Social Service Settings*, (pp. 49-65). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Pöchhacker, F. (2001). Quality Assessment in Conference and Community Interpreting. *Meta* 46 (2), 410-425.
- Pöchhacker, F. & Schlesinger, M. (2005). Introduction: Discourse-based research on healthcare interpreting. In F. Pöchhacker and M. Schlesinger (eds.) *Interpreting: International Journal of Research and Practice in Interpreting* 7(2). *Special Issue. Healthcare Interpreting: Discourse and Interaction* (pp. 157-167). Amsterdam: John Benjamins.

- Roy, C. (1990). Interpreters, their role and metaphorical language use. In A. L. Wilson (ed.) *Looking Ahead: Proceedings of the 31st Annual Conference of the American Translation Association*. (pp. 77-86). Medford, NJ: Learned Information Inc.
- Schneider, P. D. (1992). Interpreter/conciliator, an evolving function. In E. F. Losa (ed.). *Proceedings of the 1992 American Translators Association Conference*. (pp. 57-64). Medford, NJ: Learned Information Inc.
- Toledano, C. (2010). Community interpreting: breaking with the ‘norm’ through normalisation. *JosTrans, The Journal of Specialised Translation* 14, 11-25.
- Valero-Garcés, C. (2008). Hospital interpreting practice in the classroom and the workplace. In C. Valero Garcés & A. Martin (eds.) *Crossing borders in community interpreting. Definitions and dilemmas* (pp. 165-186). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Walichowski, M. (2001). Language Brokering: Laying the Foundation for Success in Bilingualism. In R. Lara-Alecio (Chair), *Research in Bilingual Education. Symposium conducted at the Annual Educational Research Exchange*. Texas: Colleague Station. College Station.

Community Interpreting in the Context of Bosnia and Herzegovina.

Sanel Hadžiahmetović Jurida

University of Tuzla, Faculty of Philosophy, English Department
sanel.h.jurida@untz.ba

Tanja Pavlović

University of Tuzla, Faculty of Philosophy, English Department
tanja.memisevic@untz.ba

Abstract

The present paper surveys the development and the current position of community interpreting (CI) in Bosnia and Herzegovina (BiH), by providing an insight into the emergence of this “out of necessity” concept. The paper is a reflection of the origins and major features of the profession, from the perspective of active participants in this process. Since the research in this field practically does not exist in BiH, the paper attempts to highlight the fundamentals of the profession, fields of practice, professional organizations and training opportunities. The paper portrays the historical background of CI in the context of BiH, trying to capture the interpreting activities and the accompanying practicalities both in the conflict (1992-1995) and post-conflict periods. CI in BiH is mainly performed by semi- and non-professionals, due to the fact that education and training institutions for community interpreters are traditionally non-existent in this country. The paper brings a historical paradigm into the emergence of the interpreting profession and its inherently embedded international character in BiH. The study of CI may not have such a long tradition as other disciplines, but has immensely gained in popularity in recent decades, particularly in the context of ever-growing interest by scholars. The paper follows these recent global trends aiming at contributing to a more comprehensive research in the field in the context of BiH, highlighting the importance of CI in the evolving society challenged by the newly-emerging social phenomena.

Keywords: community interpreting, Bosnia and Herzegovina, interpreting activities

1. Introduction

Given the current status of Community Interpreting (CI) in Bosnia and Herzegovina (BiH), in terms of both lack of its presence in scholarly research, and legally unregulated social practice, we recognised the need to address this issue by providing an overview of the emergence of this “out of necessity” concept and its development in various stages. Keeping in mind the relatively recent historical and political developments in present-day BiH, covering the period of approximately three decades (since the early 1990s), the CI concept can be seen as clearly divided in two major periods with 1992 being the clear division line. Prior to 1992, interpreting activities were present to a certain degree in rather limited contexts, while after 1992, the emerging social circumstances (the conflict) brought radical changes in the practice of interpreting in general, with the arrival of a number of international organisations responsible for peacekeeping activities. Until now, any scholarly research into CI in BiH has been related to the politics and identity-based linguistic issues. The scholars have mainly focused on interpreting activities through the prism of legal, political or economic points of view. However, rather interestingly, these scholars, coming from foreign countries, most certainly lack the native perspective in this process.

2. Literature Review

According to Gile (2004: 11), community interpreters (also called dialogue interpreters, public service interpreters, etc.) work mostly in environments where individuals from minority groups or foreigners, interact with the public authorities and medical authorities in a host-country. This 'social' classification of interpreting has implications for the development of research, on the one hand, and on the practice itself, on the other.

Gile (2004: 20) further argues that more research on dialogue and community interpreting is needed. While it is difficult to pinpoint the precise weight of each factor in its present evolution, it appears easy to acknowledge the social need for better provision of such interpreting services in many countries over the past decade or so, and this clear need has led to much interest on the part of public authorities in the relevant countries in research into these forms of public service interpreting. This has been reflected in both funding of and effective cooperation from such authorities in research projects (see Roberts *et al.*, 2000) and is generating more research into the relevant types of interpreting.

Cambridge (2004: 49) states that Public Service Interpreting (PSI) is an emerging professional grouping within the interpreting profession. The challenges faced by Public Service Interpreters are closely related to training issues. Furthermore, the need for Public Service Providers (PSPs) to understand the professional purposes and needs of their interpreters and to incorporate them into the multidisciplinary team on the basis of an understanding mind is often overlooked. The result can be like a dance with three participants, of whom only one knows the steps (*ibid.*).

As the results of the research by Inghilleri (2004: 72) indicate, the close textual analysis of interpreting processes has importantly called attention to the constraints found within specific interpreting contexts linked to issues of power and ideology manifested in the encounter.

In her 2007 study, Tryuk aims at identifying the problems connected with community interpreting in Poland on the eve of Poland's accession to the European Union. It presents the results of an investigation carried out in a sample group of different types of community interpreters in Poland and discusses a questionnaire conducted among sworn translators rendering this kind of service. Her article ends with proposals for community oriented education of interpreters and the perspectives for the emergence and professionalization of this kind of interpreting in Poland.

Other authors observed the general lack of interest in CI as both the practical activity on the part of the state administration, and research topic with great potential, relatively under-investigated by the academic community. This was particularly described at Critical Link conferences by Dubslaff & Martinsen (2003) and Angelelli (2003).

In spite of the fact that research in the area of community interpreting has been conducted worldwide for decades now (see e.g. Roberts 1997, Niska 2002), what lacks is the systematic observation or analysis of CI in newly emerging markets (see Mizuno 2007), with the focus on the settings in which an interpreter is a participant or the attitudes and perceptions of interpreters across settings. This is deemed crucial in understanding the interpreters' perceptions of their own roles, their beliefs, and their behavior in practice. The studies addressing these issues for the Yugoslav successor states mainly focused on the employment of international organizations, peacekeeping forces and other humanitarian organizations (see Stahuljak 2000, Baker 2014). This clearly creates a gap that needs to be properly addressed by

the academic community in order to provide more comprehensive research into CI, thus yielding a sound basis for creating an effective system to cope with this multi-faceted social phenomenon.

3. Community Interpreting in Bosnia and Herzegovina

This paper examines the historical evolution and current status of CI in BiH, while also highlighting the legal frameworks, fields of practice, training opportunities and future directions for this area of interpreting. It is a reflection of the origins and major features of the profession, from the perspective of authors as active participants in this process.

As Baker (2014) states, referring to the 1992-1995 conflict period, these active participants (usually locally recruited language intermediaries and project workers working in the international organisation sector Yugoslav successor states), do not appear in the literature as the protagonists, but rather as supporting characters whose narrative is out of the focus. This is precisely what we provide by bringing in the personal perspective of the period when CI emerged as a concept in BiH, continuing with the description of its treatment, development and status in the years that followed, through the lens of legal framework and regulations, as well as of the real needs in the society.

As already noted, rather limited contexts of interpreting activities in BiH were largely conditioned by the position of BiH as an independent republic within the former Yugoslavia. This position directly affected rather self-sufficient BiH economy towards a limited number of countries and international markets. For example, a well-known fact regarding interpreting activities meant that banking institutions had to hire interpreters if they wanted to do proper business internationally.

3.1 The 1992-1995 Interpreting Context

The new interpreting context appeared in 1992, with the outbreak of the conflict. It can be divided into two main stages (1992-1995, and 1995 onwards, respectively).

Stage 1 covers the period of the actual armed conflict from 1992 to 1995 in BiH. Over these years, interpreting activities primarily related to the conflict itself and the consequences of it, in all of its aspects, ranging from high-level meetings and negotiations with national authorities to meetings with local authorities, discussing a variety of topics. International organisations arriving in BiH, mandated with their peacekeeping mission, were in dire need of a large number of interpreters or language intermediaries. However, in doing so, they faced multiple obstacles primarily due to the fact that, at the time, there was no professional tool of interpreters to hire from. In practice, this meant going out to the community itself in an organised manner and seeking individuals with the minimum language skills required by means of testing prospective candidates in writing and speaking English.

Most locally recruited language intermediaries were, in fact, English teachers with no or minimum interpreting experience. They left their teaching positions pursuing completely new careers as interpreters, which was most certainly quite a challenging task since they had not received any institutional or formal training in interpreting before. Some of the major international organisations that vastly recruited language intermediaries (often assigned the position of language assistants) were the European Community Monitoring Mission (ECMM), and the United Nations Protection Force (UNPROFOR). On a much smaller scale,

local interpreters were hired by various non-governmental organisations (NGOs), providing humanitarian aid to the population in all parts of the country.

Community interpreters in-the-making at the time were caught in a situation where they found themselves in between two opposite ends. On one end were the employers, chiefly international organizations including both native and non-native English speakers. On the other end was a highly diverse and wide range of communities represented by members of local authorities, individuals, often not well-educated people, various socially vulnerable groups and individuals, and in general, conflict-affected population which by default was frightened and not accustomed to interpreting settings as such. This made grounds for interpreters becoming a distinctive social group both having to keep its invisibility whilst at the same time taking direct part in the ongoing interpreting activities.

Depending on which international organization they were hired by, such interpreters were exposed to various interpreting settings and experienced numerous dangers in their jobs. This required them to be more than just interpreters as they had to struggle not to get emotionally attached or engaged in discussions, negotiations and meetings of all sorts at all levels.

As the end of the conflict was approaching, and the country moved towards signing the Dayton Peace Agreement, the tasks of the locally recruited language intermediaries saw a radical shift.

3.2 The 1995-onwards Interpreting Context

With the signing of the Dayton Peace Agreement in December 1995, the international community replaced its peacekeeping mission with the implementation and stabilization missions (referring to the Peace Agreement). This meant moving the focus away from the armed conflict to implementing the Annexes of the Peace Agreement, of which each regulated a specific segment of the society (the Constitution of BiH, repatriation, human rights etc.)¹

In turn, this led to the diversification in scope of the interpreting needs and activities, whereby interpreters were pooled into international organisations respectively responsible for the implementation of a particular annex or a group of Annexes. For example, the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) was responsible for issues relating to repatriation (return of refugees and displaced persons, in all of its aspects), the Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE) was primarily responsible for the organisation of the first post-conflict elections in BiH, while the Office of the High Representative acted as the umbrella international organisation, making sure that all aspects of legislation are complied with, to mention just a few. In linguistic terms, this meant the interpreters' being exposed to a register specific to the activities of the given organisation, and resulted in their specific skill development.

Recent developments and efforts invested by the BiH authorities towards European integration, meaning becoming a signatory party to a range of relevant international instruments and agreements² and the country's road to the European Union (EU) brought a completely different perspective into CI, shifting the focus again into more economy and legislation centred interpreting practices. Under such circumstances, CI becomes restricted to the activities implemented by the police, health care institutions, tourist offices, and those

¹ For more, see: <http://www.nato.int/ifor/gfa/gfa-home.htm>

² For more, see <http://www.cefta.int/>

local service providers which lack their own interpreters (e.g. municipal bodies, social welfare centres, free legal aid centres etc.).

When we compare BiH to other countries where CI is a full-fledged and rather common variety of interpreting, what becomes evident is the lack of interest in this kind of activity on behalf of the BiH state administration, as well as of the professional groups that use CI services quite regularly. Such situation resulted in the so-called grey zone and is certainly further conditioned by the structure of the legal framework which does not regulate CI as a profession. According to the BiH Agency for Statistics, the only relevant professional title or qualification listed is *prevodilac (translator-interpreter)*, which is quite vague in terms of its definition. Namely, the term itself can refer to both translation and interpreting activities, with the words ‘community’ or ‘court’ completely left out³.

At the same time, the increase of BiH’s contacts with other countries, liberalization of the visa regime and the opening of the frontiers, and a possible wave of immigrants and refugees result in growing need for community interpreting that is overlooked by the administration. Another BiH peculiarity is the lack of community-oriented training of interpreters and the lack of generally accepted and recognized qualitative standards of community interpreting.

Furthermore, there are no translator/interpreting education or training institutions as such in BiH (see the study by Hadžiahmetović Jurida and Pavlović, forthcoming 2016). Most people who engage in translation/interpreting hold a degree in modern languages and many do translation/interpreting part time. Companies which offer translation or interpreting services are very rarely found in BiH. The only professional association of translators/interpreters in Bosnia and Herzegovina is the Association of Translators of BiH (*Udruženje prevodilaca Bosne i Hercegovine*). It has an active role in the field of professional translation and it offers the services provided by their members. Some of their members are also court interpreters appointed by the Federal Ministry of Justice.

Conclusion

This paper attempts to outline some of the CI issues, advance discussion of, and encourage research into such matters as client education and improved interdisciplinary understanding and collaboration. This does not seem possible without finding a common ground for all key actors in this complex endeavour. All relevant factors such as proper legal framework, academic support and involvement, and in particular the support by the state administration are needed for a successful operation in the CI field.

This is precisely what needs to remain in the focus of researchers and practitioners so that prospective community interpreters are equipped with a broad range of skills that are specific to this profession. In that way, they will be better prepared for the demanding world arena that is language industry.

Further studies have yet to capture the CI activities in our country, in order to help establish the professional field and its regulation overall. These studies should target CI practitioners and at the same time link the findings with the academic setting so as to help institutionalise CI and award it the proper position it occupies in the professional community.

³ See BiH Agency for Statistics, alphabetical list of professions, available at http://dissemination.bhas.ba/classifications/kzbih/KZBIH-08_abecedni_popis_h.pdf

REFERENCES

- Angelelli, C. (2003). The Interpersonal Role of the Interpreter in Cross-Cultural Communication: A Survey of Conference, Court and Medical Interpreters in the US, Canada and Mexico. In L. Brunette, G. Bastin, I. Hemlin, & H. Clarke (eds) *The Critical Link 3: Interpreters in the Community* (pp. 15-26). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Baker, C. (2014). The Local Workforce of International Intervention in the Yugoslav Successor States: ‘Precariat’ or ‘Projectariat’? Towards an Agenda for Future Research, *International Peacekeeping* 21(1), 91-106. Oxford: Taylor & Francis.
- Cambridge, J. (2004). Public Service Interpreting: Practice and Scope for Research. In C. Schäffner (ed.) *Translation Research and Interpreting Research: Traditions, Gaps and Synergies* (pp. 49-51). Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Dubslaff, F. & Martinsen, B. (2003). Community Interpreting in Denmark. In L. Brunette, G. Bastin, I. Hemlin, & H. Clarke (eds) *The Critical Link 3: Interpreters in the Community* (pp. 113-125). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Gile, D. (2004). Translation Research versus Interpreting Research: Kinship, Differences and Prospects for Partnership. In C. Schäffner (ed.) *Translation Research and Interpreting Research: Traditions, Gaps and Synergies* (pp. 10-34). Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Hadžiahmetović Jurida, S. & Pavlović, T. (forthcoming). Translation Curriculum Development at a Modern Language Faculty in Bosnia and Herzegovina: A Case of the University of Tuzla.
- Inghilleri, M. (2004). Aligning Macro- and Micro- Dimensions in Interpreting Research. In C. Schäffner (ed.) *Translation Research and Interpreting Research: Traditions, Gaps and Synergies* (pp. 71-76). Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Mizuno, M. (2007). The History of Community Interpreting Studies in Japan. *Linguistica Antverpiensia, New Series* 5/2006, 69–80. Antwerpen: The Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken.
- Niska, H. (2002). Community Interpreter Training: Past, Present, Future. In G. Garzone & M. Viezzi (eds) *Interpreting in the 21st Century* (pp. 135-146). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Roberts, R. (1997). Community Interpreting Tomorrow and Today. In S. Carr, R. Roberts, A. Dufour, & D. Steyn (eds) *The Critical Link: Interpreters in the Community* (pp. 7-26). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Roberts, R., Carr, S., Abraham, D. & Dufour, A. (2000). *The Critical Link 2: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Stahuljak, Z. (2000). Violent Distortions: Bearing Witness to the Task of Wartime Translators. *TTR : traduction, terminologie, rédaction* 13(1), 37-51. Retrieved 12/10/2015 from <http://id.erudit.org/iderudit/037392ar>
- Tryuk, M. (2007). Community interpreting in Poland. In C. Wadensjö, B. Englund Dimitrova, & A. L. Nilsson (eds) *The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community* (pp. 95-105). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Internet sources (retrieved 25/06/2016):

<http://www.nato.int/ifor/gfa/gfa-home.htm>

<http://www.cefta.int/>

http://dissemination.bhas.ba/classifications/kzbih/KZBIH-08_abecedni_popis_h.pdf

Community interpreting in Poland. Formal legislation, role and opportunities.

Dominika Krysztofowicz

Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland
dominika.krysztofowicz@amu.edu.pl

Zofia Krupienicz

Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland
z.krupienicz@gmail.com

Abstract

Community interpreting is a new and still developing field of research in Poland. With the outbreak of the Ukrainian Crisis in 2014, followed by the Refugee Crisis in 2015, its role has become especially crucial and apparent. However, more detailed formal legislation in that regard is still lacking. There are also many complex issues connected with the perception of community interpreting in Poland. The paper will focus on the actual status of community interpreting in Poland, in connection to already existing formal legislation, role and possible work opportunities in the field of community interpreting.

Keywords: *community interpreting in Poland*

1. Community interpreting in Poland – a new field of study

Community interpreting in Poland became a specialized field of research only in 2006, with the publication of a monography titled *Przekład ustny środowiskowy* by Małgorzata Tryuk⁴. Up to that point, the general discourse devoted to interpreting services had approached this phenomenon primarily without a coherently used term. E.g. Dąbska-Prokop (2000) referred to a very general term of *bilateral interpreting* while discussing interpreting services, including the ones provided for diplomacy, tourists and the immigrants in various situations.

As it was the case in many other languages, the process of finding a proper Polish equivalent for this kind of interpreting services was described by many as questionable (Kruk-Junger, 2013: 48-51). After Tryuk's publication in 2006, *Przekład ustny środowiskowy* or simply *przekład środowiskowy* has become acknowledged as the commonly used term. It encompasses a combination of two words – the appellative *przekład*, meaning *translation* or *interpreting*⁵, and the adjective *środowiskowy*, associated with the word *environment*. Thus, the Polish term seems slightly misleading, as it does not refer to the Polish word *community* in the meaning of a group of people with similar interests, nationality and/or cultural background, i.e. *społeczność*, with the adjective being *społeczny*. It is therefore advisable to consider a redefinition of this term in the nearest future. However, these struggles reflect only the very same problems that have been already signaled while defining the scope of English terms such as *community interpreting*, *public service interpreting* or *cultural interpreting* (Roberts, 1995).

⁴ Tryuk, M. (2006). *Przekład ustny środowiskowy*. Warszawa: PWN

⁵ The terms such as *przekład* or *tłumaczenie* in Polish can mean both, *translating* and *interpreting*.

Community interpreting is still not recognized as a standard subject worth mentioning in the academic curriculum. However, last years display some visible attempts to implement it in translating and interpreting studies in Poland. These apply especially to the academic syllabuses offered by the biggest Polish universities. Warsaw University introduced *Przekład środowiskowy* as an obligatory subject taught on the Institute of Applied Linguistics in 2015⁶. The Institute of Applied Linguistics of Adam Mickiewicz University in Poznań has been offering a course in *Community and consecutive interpreting* since 2013⁷. Adam Mickiewicz University in Poznań was also the only university in Poland that conducted postgraduate studies in English devoted solely to community interpreting, introduced in 2009⁸. However, these studies have not yet been continued later on. On the other hand, Gdańsk University offers community interpreting within the curriculum of postgraduate studies in medical translation and interpreting⁹.

It is worth mentioning that not only public universities seem to identify community interpreting as an important educational asset. Tischner European University, a private college based in Kraków, offers postgraduate studies in translation and interpreting, in frames of which community interpreting is taught as well¹⁰.

Consequently, there are not many opportunities to specialize, and even less up-to-date publications in Polish language that directly discuss community interpreting. This situation may be partially caused by the fact that community interpreting in Poland still lies in its pre-professional phase, which is characterised by a lack of recognition of interpreting as a professional activity (Tryuk, 2012: 198).

Within many years following Poland's entrance into European Union the country did not have to struggle with any serious demographical changes. According to the Polish Central Statistical Office (2011), 93.9% citizens of Poland were of Polish national-ethnic identity. This national homogeneity remained even in spite of flourishing international cooperation and multicultural work environments, that became more and more apparent on the Polish market. A need for new professions, which have already been established and functioning in Western European countries, emerged in Poland slowly, fuelled mainly by such issues as international cooperation and business.

2. Formal legislation and lack of professionalization

The profession of a community interpreter as a formal occupation has no tradition in Poland. The only kind of interpreting that is highly professionalized, recognized and legally regulated is legal interpreting together with legal translating, also in relation to actual community interpreting services provided in the courts or within administrative proceedings. The profession of a *tłumacz przysięgły* (*sworn translator and interpreter*), who traditionally specializes in legal and court translations, was constituted as a distinct profession in 2004, with the adoption of *The Polish Sworn Translators and Interpreters Act* dated 25.11.2004 (Journal of Laws No. 273, item 2702 with further amendments).

⁶ http://informatorects.uw.edu.pl/pl/courses/view?prz_kod=3201-1PRZSRH

⁷ https://usosweb.amu.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&kod=09-T%C5%9AIAK-ILS-z-12

⁸ http://wa.amu.edu.pl/wa/studium_podyplomowe_tlumaczenia_srodowiskowego_ifa_uam

⁹ http://ug.edu.pl/33609/translatoryka_-_przeklad_medyczny

¹⁰ <http://www.podyplomowe.wse.krakow.pl/tlumaczenie-przysiegle-i-specjalistyczne>

In order to become a sworn translator and interpreter in Poland, several requirements have to be fulfilled. A possibility to practice this profession is given to every person who knows Polish, has full legal capacity and has not been convicted of an intentional offence prosecuted by public indictment, a fiscal offence or for an unintentional economic and trade related offence. It is also necessary to hold a university degree (in any field of specialization). Fulfilling these criteria allows one to apply for admission to the official state exam that shall prove language skills and the knowledge of specialized terminology of the applicant.

The state exam is performed by the State Examinations Commission appointed by the Minister of Justice. It consists of two parts:

1. translation from Polish into a foreign language and from the foreign language into Polish;
2. interpreting from Polish into a foreign language and from the foreign language into Polish.

The formula of the exam has not changed much since its establishment in 2004 and the pass rate stays very low, as it amounts only to 24% (Zieliński, 2011: 118). The examinees have to write the translation part by hand, however, they may use printed dictionaries. The material scope of the exam covers legal and financial matters. It should be noted that it does not reflect the fact that the sworn translators and interpreters in Poland are authorised to work in all possible fields where translating and interpreting is needed, which does not limit only to legal translating and interpreting.

However, only sworn translators and interpreters are qualified to officially take part in court proceedings and translate legal documents used in various administrative proceedings. There is no guarantee that a sworn interpreter can automatically fit into the role of a community interpreter, which requires specific skills and knowledge. The curricula of postgraduate studies offered for future sworn translators focus mainly on problems connected with legal translation and interpreting.

It is also controversial whether the definition of community interpreting should include such specific field of interpreting as court interpreting. Roberts (2002: 162) argues that community interpreting differs from court interpreting, as there are (i) different objectives, (ii) different types of parties involved, (iii) different number of parties, (iv) different discourse used, (v) different mode of interpreting, and (vi) differences in the directionality of interpreting. Some researchers argue that this kind of interpreting can be understood as a special type of community interpreting (see Garber, 2000: 14; Apfelbaum, 2004: 32; Tryuk, 2006: 25). Typical community interpreters, however, usually have to fulfil a different role than this of a court interpreter. The degree of responsibility varies as well. Because of this, community interpreters are often related to non-professional interpreting services rendered by whoever is available as possible *ad hoc* service provider, including medical hospital staff or family members.

The issue of professionalization has been one of the main issues raised by researchers studying the theory and the practice of interpreting for public services (see Angelelli, 2004; Gentile et al., 1996; Kadric, 2000; Pöchhacker & Kadric, 1999; Valero Garcés, 2008; Wadensjö et al., 2007).

The community interpreter must work in both languages and often must overcome cultural barriers that block communication. Usually, the environment is one of high emotion where misunderstanding will expose the parties to some serious risk. For example, it may result in

improper diagnosis, unneeded tests, loss of income, criminal charges being wrongfully laid or the failure to lay criminal charges when warranted. Unfortunately, most community interpreting is done by volunteers, often family members, who have had no training, whose competence is unknown, and who have had no exposure to the ethical issues inherent in this type of interpreting (Pym, 2003: 42).

Hale (2007) suggested that one way of obtaining a high degree of professionalism in translating and interpreting would be a strict obedience to rules and norms, which generally are presented as a set of recommendations or codes of good practices.

Therefore, sworn translators and interpreters are suggested to follow *The Polish Code of Sworn Translator and Interpreter (Kodeks Tłumacza Przysięgłego)*, being a set of good practices published by the Polish Society of Sworn and Specialised Translators and Interpreters (TEPIS) in 2004. According to the Code, there are three principal norms of legal translation and interpreting: accuracy, impartiality and discretion. These three rules constitute the pillars of professionalism and indicate the quality of the translator's and interpreter's performance (Tryuk, 2012: 119). The rules proposed by TEPIS can serve as guidelines also for non-sworn translators and interpreters.

Only legal and court translating and interpreting, including community interpreting, are formally stipulated by a legal act. Such legislation is lacking in regard to other organisational situations and fields of work of community interpreters, such as medical or immigration areas.

In other settings, like health or immigration, legal we can observe a total absence of mechanisms of professionalisation. As a consequence, the recruitment of (professional) interpreters is an exception, and, other than in the legal environment, ad hoc solutions are the order of the day. The person of the interpreter is largely ignored by the different institutions, but most noticeably by the healthcare sector and the immigration services, which is astonishing, considering the fact that their personnel are assigned to work with foreign patients and refugees who, as a rule, do not speak Polish. If the institutions recruit anyone, they tend to prefer "bilingual and bicultural" clerks, doctors or nurses who double up as translators/interpreters. In Poland, we still have neither certification nor accreditation procedures for professional interpreters (Tryuk, 2012: 117).

The roots of this problem are, however, more complex. As Garber (2000: 13) notices, community interpreting has arisen from a completely different tradition than conference and diplomatic interpreting, and consequently, community interpreters often have no formal education in translation and interpretation. In countries where this tradition is longer, the process of professionalization takes place on a whole different level than in Poland.

It should be emphasized that lack of specialization may be connected to the lacking access to the professionalized community interpreters in Poland, especially for refugees and poorer immigrants. The country does not offer many positions for community interpreters, as such services are not always covered by the state. The help offered to the foreigners with refugee status or subsidiary protection does not, in general, cover the translation and interpreting costs. According to the Law on Social Assistance dated 12.03.2004 (Journal of Laws from 2008, No. 115, item 728 with further amendments) and the Ordinance of the Minister of Labour and Social Policy of 9.03.2009 on granting assistance to the foreigners with refugee status or subsidiary protection in Poland (Journal of Laws from 2008, No. 45, item 366), the assistance is granted only for the period of 12 months upon an application that shall be submitted within 60 days after obtaining the status of a refugee or subsidiary protection and includes:

1. cash benefits for the coverage of accommodation costs and the costs connected to learning Polish language (about 100-260 € per person a month);

2. coverage of the health insurance contributions;
3. specialized social counselling.

In addition, in most cases even during administrative procedures for granting a refugee status or subsidiary protection there is no interpreter present. This role is usually fulfilled by a Polish official who knows the language of the applicant, but has no professional qualifications in the field of interpreting. Sometimes these language competences are very basic or even deficient. As the officials admit, they usually do not possess knowledge of the appropriate terminology (Tryuk, 2006: 164-166). In spite of the fact that every foreigner has the right to ask for a qualified interpreter during the official procedures, it is rarely done so.

Tryuk (2006: 159-168) researched the attitude of refugee camps' workers in Poland towards specialized interpreting services. She determined that it is quite common for them to find an interpreter lacking skills needed for successful communication with a foreigner. The officials disbelieve in interpreters' qualifications and competences. Workers of one of the biggest refugee camp in Poland, located in Warsaw, agreed that interpreters cannot fit into specific relations in refugee camps. They emphasize that intervention of a specialized interpreter may disadvantage the actual communication and pose a threat to the direct form of communication. Some officials suggest that interpreters do not know how to behave towards aggressive migrants. They tend to especially appreciate the psychological rather than linguistics aspects of communication with foreigners seeking official help. The majority of the interviewees are convinced that the presence of a professional community interpreter is not needed in everyday work of the refugee camp or immigration office.

At present, the help of voluntary translators and interpreters to the refugees is offered by the Polish Foreigners' Office upon application. The range of such help is determined individually¹¹. People providing those services are not obliged to prove any prior preparation and usually lack professional education, as their only value is the knowledge of a foreign language.

The situation seems slightly more preferable for interpreting practices within court proceedings, where the presence of an interpreter is sometimes required by law. According to Art. 265 § 1 of Polish Civil Procedure Code, the court may summon an interpreter for the purpose of hearing a witness who does not provide a sufficient command of the Polish language. Art. 204 § 1 of Polish Criminal Procedure Code regulates that an interpreter is summoned if there is a need for the examination of (i) a person who is deaf or mute and for whom written communication is not sufficient, (ii) a person who has no command of Polish language. An interpreter should also be summoned if there is a need to translate a document drawn up in a foreign language into Polish or vice versa, or to familiarize the party with the content of the evidence. It is to be noted that the civil court may, but does not have to, summon an interpreter. It can be avoided if the court knows the language spoken by the witness. On the other hand, such solution remains impossible within criminal procedure, where the participation of an interpreter is always obligatory (Pieńkos, 1999: 132-133).

¹¹ <http://udsc.gov.pl/formularz-pomoc-uchodzcom/>, as accessed on 25.05.2016.

3. Role of community interpreters in Poland

The role of community interpreters in Poland has been the subject of a vast questionnaire survey conducted by Tryuk. The data was collected in Warsaw in 2008 and 2009 concerning the way in which the interpreter's role is perceived by professionals working in courts and hospitals (Tryuk, 2012: 117).

The questionnaire survey conducted in legal setting consisted of three general questions on norms in legal interpreting, interpreting practice and interpreters' influence on the course of the trial. First of all, the judges and attorneys at law strongly agreed that interpreters should not simplify legal language for their recipients. Adversely, they had problems deciding if the interpreter should explain legal terms to the foreigners as the answers were not very precise. It might be so due to the fact that legal professionals are not able to verify and assess the interpreter's work due to their lack of skills in foreign languages.

Question 3 concerned summarising long and clumsy utterances for the client during the proceedings (...). Almost 80% of the responses to the first part of the survey were negative, which means that, in the eyes of judges and attorneys at law, utterance summarising is unacceptable. This also reflects a more intuitive approach to standards in court interpreting rather than a real knowledge of and adherence to professional norms. This assumption is also proven by the results of the second part of the survey which was to determine the reality of professional practice. It shows discrepancies between norms, i.e. actions that the interpreter should undertake, and real life practice, i.e. actions that the interpreter actually performs (Tryuk, 2012: 122).

The respondents were asked to judge if the interpreters explain cultural differences. The question about cultural differences turned out to be the most problematic for respondents, with a relatively high percentage of "Difficult to say" responses (17%). What is more, the large number of negative answers (about 22%) demonstrated that many respondents did not perceive the issue of cultural differences as potential obstacles for communication processes, suggesting that this phenomenon is of minor importance and as such rarely attracts their attention. However, the majority of the respondents answered favourably to the need to explain cultural differences. The respondents were also in favour of interpreters informing clients of misunderstandings. Legal professionals commonly recognise the importance of the role played by the interpreter in the courtroom, with more than 75% positive answers. This result is even more important, as the situation is perceived differently in the medical setting, where the interpreter is perceived as an unnecessary intruder or element. (Tryuk, 2012: 121-124).

Tryuk's other study was devoted to community interpreting in medical setting. It consisted of a questionnaire and a series of interviews and observations carried out in Polish public and private healthcare centres in order to discover the reality (or the non existence) of medical interpreting.

The aim of the survey was first of all to examine the way in which communication between medical staff and foreign language patients is carried out. The analysis was to determine whether, and in what ways, healthcare institutions hire or in any way cooperate with professional interpreters or other figures who ensure the necessary language assistance. In addition, the survey made it possible to examine the way in which a patient is asked to give his/her consent for surgery and whether the terms of consent are always translated/interpreted and, if so, by whom (Tryuk, 2012: 131).

It is of great importance that the vast majority of answers reflected on a growing number of non-Polish speaking patients in both public and private hospitals. However, it is not

common for hospitals and clinics in Poland to use the services of professional community interpreters in this area. Only 8% of hospitals indicated that they cooperate with interpreters on a regular basis. What is more, almost 68% of respondents admitted that it was mainly the healthcare staff who interpret during medical consultations. Most medical staff workers admit to be rather against introducing interpreting services while dealing with the patients (Tryuk, 2012: 131-134). The following opinion of a hospital manager depicts the discussed problem in a very clear manner:

In our clinic, it is the doctor who's responsible for bilingual communication. I'm convinced that it's the best solution. The presence of the interpreter could only unnecessarily complicate the whole situation. Firstly, the patient would undoubtedly be distrustful of a strange additional person present during the consultation. You can't forget that the appointment concerns very delicate matters. How would a woman undress? It is difficult enough for her even in the doctor's presence! So far we haven't had any problems connected with the breakdown of communication between a doctor and a patient. Let's not forget that medicine is based not only on communication. Still, there is the examination. Touch, eye contact. Very often it is sufficient for a proper diagnosis of the patient (Tryuk, 2012: 134).

The results of Tryuk's survey show that the practice of medical interpreting in Poland functions quite the opposite of what may be observed in many other countries (see Angelelli, 2004). We have no adequate legislation concerning language assistance for foreigners in healthcare sector. This means that bilingual communication is ensured by persons lacking proper competences, such as medical staff, patients' family members, friends and volunteers. Medical interpreting as such is practically non-existent (Tryuk, 2012: 135).

4. Opportunities for community interpreting in Poland

Professional community interpreting has not been perceived as an important asset in communication with foreigners up until now, as the Polish community did not have to face problems connected to mass migration. Therefore, the possibilities of taking advantage of serious interpreting services have been underappreciated.

This situation should have changed with the breakout of the Ukrainian Crisis in April 2014. As the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2014) notices, among the European Union member states, Poland is the country that registered the highest number of applications for international protection from Ukrainian citizens. As of 26 November 2015, Poland had the highest number of asylum applications from Ukrainians, after the Russian Federation and Belarus. Not only 2043 Ukrainian citizens have applied for international protection in Poland, but other 25,816 individuals have chosen other forms of legal stay, such as applications for temporary and permanent residence permits in Poland, and also EU long-term residence permits. This trend changed drastically as a sharp increase in fighting forced people to avoid travelling over the frontline and Polish government changed its policy towards migrants. Since the outbreak of the Ukrainian Crisis, Poland has granted asylum to only three Ukrainian refugees. As of March 2016, with about 13% of all submitted applications, Ukrainians constitute the third biggest group among all applicants in Poland; with the first and second being Russian Federation and Tajikistan.

The Polish National Office for Foreigners reports in 2013 about 80 decisions that concerned granting subsidiary protection and international protection from Ukrainian refugees. In September 2014 there were 350 decisions given, what shows an increase in applications at least by 337.5%. According to the newest statistics prepared by Polish

National Office for Foreigners (as of 23.12.2015), in years 2013-2014 there were 2881 people from Ukraine that applied for refugee status in Poland, while in 2013 there were only 46 Ukrainians who have asked for it. From all the Ukrainians that asked for refugee status in Poland in 2014, only 21 people were granted protection or permit of tolerated stay (*zgoda na pobyt tolerowany*), 634 decisions were negative and 361 proceedings declined. According to Polish officials, Ukrainians have so called internal flight alternative – they can always migrate to the Western parts of the country as Internally Displaced Persons (IDPs).

The numbers illustrate how dynamically the migration from Ukraine into Poland is changing. In order to get to Poland, Ukrainians are also trying to obtain work permits or the so called Pole's Card (Karta Polaka). In the first half of 2014 Poland issued the record number of over 183 000 work permits to Ukrainian citizens (over 30% more than in previous year), which makes the first time in modern history of Poland when more people migrate to Poland instead of leaving the country. Of course, the most popular way out of Ukraine was always and still is illegal immigration. There are no official estimates of the total number of illegal immigrants in Poland, but according to all known information, they remain the highest. In 2013 the Proksenos Foundation approximated the number of Ukrainians residing in Poland – legally and illegally – between 180,000 and 300,000. It is supposed that way more than the half of them crossed the border illegally.

The following Refugee Crisis caused by the war in Syria made the situation even more complex and is still an important topic due to its prolonged duration and a difficult state of affairs that affects Poland, as well as other European countries. As a EU member state, Poland shall take 2000 refugees from their redistribution quotas this year, divided in two parts. The first part of relocated refugees entered the country in April 2016, and the second part of resettled refugees is anticipated from June 2016, coming in groups no bigger than 150 people at once. This situation caused multiple formerly unknown problems to arise and revealed that proper legal and institutional solutions are still lacking in Poland. With the new problems, however, new opportunities arise. The increasing workload with foreigners in various fields may show clearly the need of professionalization of community interpreting services and provoke the officials to take advantage of them.

Conclusion

Community interpreting services in Poland prove to be strongly polarized. On one hand, they are provided in a semi-professionalized form in the courts. On the other hand, the role of community interpreters in immigration offices, medical care sector and other fields strictly connected with everyday work with foreigners seem not only to be depreciated, but also perceived as obstacle. It is to be noted that court interpreters may lack proper intercultural competences and communicative qualifications that are specific for operating in culturally or ethnically heterogeneous contexts.

In the face of such problems as the Ukrainian Crisis or the Refugee Crisis and their massive scale, in comparison to the previous experiences of Polish offices dedicated to cope with applications made by foreigners, the assets of introducing help of a specialized community interpreter may prove crucial, as such professionals have both language knowledge and intercultural competence that are essential in resolving complex matters in multicultural communication situations. However, Poland still lacks certification and accreditation procedures for professional interpreters (see Tryuk 2007, 2008). Moreover, in many fields there is no regular cooperation with translator/interpreter agencies or, if there is

any, it is an exception rather than the rule. Another problem constitutes the absence of academic training for community interpreters, except for legal interpreters and translators. Therefore, it seems important for educational institutions engaged in translation and interpreting training in Poland to change the curricula in a way that would enable further development of competences needed for community interpreting.

It is to be hoped that the growing demand for legal and medical services provided for foreigners, including refugees, legal residents and other immigrants, will be an incentive to undertake more efforts on the road to the professionalization of community interpreting in Poland.

REFERENCES

- Angelelli C. (2004). *Revisiting the Interpreters' Role. A Study of Conference, Court, Medical Interpreters in Canada, Mexico and the United States*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Apfelbaum, B. (2004). *Gesprachsdynamik in Dolmetsch-Interaktionen*. Radolfzell: Verlag für Gesprächsforschung.
- Dąmbska-Prokop, U. (2000). *Mala encyklopedia przekładoznawstwa*. Częstochowa: Wyd. WSJOiE.
- Garber, N. (2000). Community Interpreting: A Personal View. In R. Roberts, S. Carr, D. Abraham & A. Dufour (eds) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community. Papers from the Second International Conference on Interpreting in Legal, Health, and Social Service Settings, Vancouver, Canada, 19–23 May 1998*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Gentile, A. et al. (1996). *Liaison Interpreting*. Melbourne: Melbourne University Press.
- Hale, S. (2007). *Community Interpreting*. Basingtoke/New York: Palgrave Macmillan.
- Kadric, M. (2000). Interpreting in the Austrian courtroom. In R. Roberts, S. Carr, D. Abraham & A. Dufour (eds) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Kruk-Junger, K. (2013). *Przekład ustny środowiskowy: teoria, normy, praktyka*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe ATH.
- Pieńkos, J. (1999). *Podstawy jurslingwistyki. Język w prawie – Prawo w języku*. Warszawa: Muza SA.
- Pöhhacker, F. (2000). The community interpreter's task: self-perception and provider views. In R. Roberts, S. Carr, D. Abraham & A. Dufour (eds) *The Critical Link 2: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Pöhhacker, F. & Kadric, M. (1999). The hospital cleaner as healthcare interpreter. A case study. In I. Mason (ed.) *Dialogue Interpreting, Special Issue of The Translator 5/2* (pp. 161-178).
- Pym, A., Fallada, C., Biau, J. R. & Orenstein, J. (2003). *Innovation and E-Learning in Translator Training*. Intercultural Studies Group. Universitat Rovira i Virgili.
- Roberts, R. (2002). Community interpreting: A profession in search of its identity. In E. Hung (ed.) *Teaching Translation and Interpreting 4: Building Bridges*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Roberts, R. P. (1995). Community Interpreting Today and Tomorrow. In S. E. Carr (ed.) *The Critical Link: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

- TEPIS (2005). *Kodeks Tłumacza Przysięgłego z komentarzem*. Warszawa: Wyd. TEPIS.
- Tryuk, M. (2008). Five years later. Picture of community interpreting in Poland. In Valero Garcés et al. (eds) *Investigación y práctica en traducción e interpretación en los servicios públicos. Desafíos y alianzas. Research and Practice in Public Service Interpreting and Translation. Challenges and Alliances*. Alcalá de Henares: Servicios de Publicaciones Universidad de Alcalá.
- Tryuk, M. (2006). *Przekład ustny środowiskowy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Tryuk, M. (2007). Community Interpreting in Poland. In C. Wadensjö, B. Englund Dimitrova & A. Nilsson (eds) *The Critical Link 4. Professionalisation of Interpreting in the Community*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Tryuk, M. (2012). The judge, the doctor, the immigration officer and the interpreter. Community interpreters' role perception - a Polish perspective. *The Interpreters' Newsletter 17* (pp. 117-138).
- Valero Garcés, C. & Martin, A. (2008). *Crossing Borders in Community Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Wadensjö, C., Englund Dimitrova, B. & Nilsson, A. (2007). *The Critical Link 4. Professionalisation of Interpreting in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Zieliński, L. (2011) Egzami na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych. *Rocznik Przekładoznawczy: Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu 6* (pp. 117-130). Toruń.

Webpages (retrieved 25/05/2016)

- Formularz pomocy uchodźcom, Polski Urząd ds. Cudzoziemców, <http://udsc.gov.pl/formularz-pomoc-uchodzcom/>
- Informator ECTS Uniwersytetu Warszawskiego dla przedmiotu Przekład środowiskowy, http://informatorects.uw.edu.pl/pl/courses/view?prz_kod=3201-1PRZSRH
- Informacja w zakresie rocznych studiów podyplomowych, Wydział Anglistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, http://wa.amu.edu.pl/wa/studium_podyplomowe_tlumaczenia_srodowiskowego_ifa_uam
- Informacja dot. Studiów Podyplomowych Translatoryka – przekład medyczny, Uniwersytet Gdański http://ug.edu.pl/33609/translatoryka_-_przeklad_medyczny
- Informacja dot. Studiów Podyplomowych Tłumaczenie przysięgłe i Specjalistyczne, WSE w Krakowie, <http://www.podyplomowe.wse.krakow.pl/tlumaczenie-przysiegle-i-specjalistyczne>
- Katalog przedmiotów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przedmiot: Tłumaczenie środowiskowe i konsekwentne, https://usosweb.amu.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&kod=09-T%C5%9AIAK-ILS-z-12

Επικοινωνιακές και θεσμικές παράμετροι μιας χρήσιμης αλλά παραγνωρισμένης υπηρεσίας: μια πρώτη προσέγγιση της κοινοτικής μετάφρασης.

Θεόδωρος Βυζάς

ΤΕΙ Ηπείρου

vyzas@teiep.gr

Περίληψη

Το άρθρο αυτό αποτελεί μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση που επιδιώκει να δώσει το γενικότερο στίγμα της κοινοτικής μετάφρασης σε διεθνές επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό, θα γίνει προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης με έμφαση στα προς μετάφραση κείμενα, τις μεταφράσεις και τους αποδέκτες τους. Στη συνέχεια θα εξεταστεί η σχέση κοινοτικής μετάφρασης και κοινοτικής διερμηνείας, καθώς η δεύτερη έχει ουσιαστικό προβάδισμα έναντι της πρώτης, ενώ θα γίνει αναφορά και στις σχέσεις εξουσίας που διαμορφώνονται μέσα από τη μετάφραση. Κατόπιν θα διερευνηθεί ο βαθμός θεσμοθέτησης, μέσα από την τυχόν ύπαρξη νομικού πλαισίου και την ενδεχόμενη εφαρμογή του και στο τέλος η προσοχή μας θα στραφεί στις δυνατότητες κατάρτισης των κοινοτικών μεταφραστών. Θα αποδειχθεί ότι η κοινοτική μετάφραση αποτελεί ταυτόχρονα εξειδικευμένη μετάφραση και κοινωνική υπηρεσία που δεν έχει ως τώρα τύχει ανάλογου ενδιαφέροντος.

Λέξεις-κλειδιά: κοινοτική μετάφραση, τύποι κειμένων, δημόσιες υπηρεσίες, σχέσεις εξουσίας, νομοθεσία, κατάρτιση

1. Εισαγωγικά

Στις μέρες μας οι ροές πληθυσμών που μπορεί να οφείλονται σε οικονομική μετανάστευση, φυσικές καταστροφές ή ένοπλες συρράξεις διογκώνονται. Χώρες, όπως οι νοτιοευρωπαϊκές, που σε περασμένες δεκαετίες ήταν τόποι προέλευσης μεταναστών δέχονται σήμερα πληθώρα μεταναστών και προσφύγων από ασιατικές και αφρικανικές χώρες, γεγονός που επιβάλλει τη συνύπαρξη γλωσσικών κοινοτήτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ελλάδα λόγω της κομβικής γεωγραφικής θέσης της στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Συνύπαρξη γλωσσικών κοινοτήτων είτε προσωρινή είτε μόνιμη – δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις παλαιόθεν πολύγλωσσες κοινωνίες – σημαίνει ότι υπάρχει αφενός μια μείζων κοινότητα και η αντίστοιχη γλώσσα και αφετέρου μια ή περισσότερες γλωσσικές – και πολιτισμικές – μειονότητες καθώς και η ανάγκη για επικοινωνία που προκύπτει και από τη μία και από την άλλη πλευρά (Taibi & Ozolins, 2016: 17). Τα όποια επικοινωνιακά χάσματα έρχονται να γεφυρώσουν η διερμηνεία και η μετάφραση. Εστιάζοντας ειδικά στην παγκοσμιοποίηση, ο Pym (2006) αποδεικνύει ότι αυτή έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο περισσότερες μετακινήσεις αλλά και πολύ περισσότερη επικοινωνία, μέρος της οποίας είναι και η μετάφραση και η διερμηνεία ενώ κατά την Bachmann-Medick (2009: 2) αν η μετάφραση με την ευρεία έννοια αποτελεί προϋπόθεση για επικοινωνία σε παγκόσμιο επίπεδο, ταυτόχρονα αποκαλύπτει πολιτισμικές διαφορές και ανισότητα στις σχέσεις εξουσίας. Κατά συνέπεια, τόσο η κοινοτική διερμηνεία όσο και η κοινοτική μετάφραση αποκτούν διαρκώς μεγαλύτερη σημασία από διάφορες απόψεις.

Το άρθρο αυτό αποτελεί μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση που φιλοδοξεί να αποδείξει ότι η κοινοτική μετάφραση είναι ταυτόχρονα εξειδικευμένη μετάφραση και κοινωνική υπηρεσία που δεν έχει ως τώρα τύχει ανάλογου ενδιαφέροντος. Για τον σκοπό

αυτό, θα προσπαθήσουμε να οριοθετήσουμε εννοιολογικά την κοινοτική μετάφραση δίνοντας βαρύτητα στα προς μετάφραση κείμενα, τις μεταφράσεις και τους αποδέκτες τους, στη συνέχεια θα εξετάσουμε τη σχέση κοινοτικής μετάφρασης και κοινοτικής διερμηνείας, ενώ θα θίξουμε και τις σχέσεις εξουσίας που διαμορφώνονται μέσα από τη μετάφραση. Κατόπιν θα προσπαθήσουμε να δούμε αν υπάρχει νομικό πλαίσιο και ποια η εφαρμογή του και στο τέλος θα εξετάσουμε τι συμβαίνει σε επίπεδο κατάρτισης κοινοτικών μεταφραστών.

2. Οροθέτηση και παράμετροι της κοινοτικής μετάφρασης

2.1 Ορισμός, όροι και όρια της κοινοτικής μετάφρασης

Για να δώσουμε εξαρχής το βασικό πλαίσιο λειτουργίας της κοινοτικής μετάφρασης προτιμάμε τον ορισμό της Graham (2012: 10) που μελετά την αγγλική πραγματικότητα: η διερμηνεία και μετάφραση για δημόσιες υπηρεσίες ορίζεται ως η παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης σε οποιονδήποτε γλωσσικό συνδυασμό φυσικών και νοηματικών γλωσσών μέσα στο πλαίσιο των δημόσιων υπηρεσιών. Η ερευνήτρια επισημαίνει ότι οι δημόσιες υπηρεσίες παρέχονται από το κράτος και τους φορείς του προς όφελος των πολιτών μιας χώρας.

Για να εξετάσουμε και την ουσία της μετάφρασης αυτής καθαυτήν, διαπιστώνουμε πως η Niska (2002: 135) ορίζει την κοινοτική μετάφραση ως «μετάφραση κατά κύριο λόγο πληροφοριακών κειμένων που απευθύνονται από αρχές και θεσμούς σε άτομα που δεν κατανοούν κείμενα που είναι γραμμένα στη γλώσσα του δημιουργού των κειμένων» και συνεπώς πρέπει να μεταφραστούν στη γλώσσα του εκάστοτε αλλοδαπού. Ο Taibi (2011: 214-215) πάντως διαφωνεί εν μέρει επισημαίνοντας ότι τα κείμενα αυτά δεν είναι μόνο πληροφοριακά ούτε παράγονται αποκλειστικά από κάποιο δημόσιο φορέα. Μπορεί να συντάσσονται από μη κυβερνητικές οργανώσεις, παράγοντες της τοπικής γλωσσικής κοινότητας, ιδιωτικούς ή άλλους κοινωνικούς φορείς και η μετάφρασή τους έχει σκοπό να δώσει τη δυνατότητα σε αλλόφωνους να επικοινωνήσουν με τους γηγενείς και να συμμετάσχουν σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

Επιπλέον, όσον αφορά την κατεύθυνση της μετάφρασης, οι Taibi & Ozolins (2016: 50-52) επισημαίνουν ότι δεν υπάρχει μόνο μετάφραση από τη μείζονα προς τη γλώσσα του αλλοδαπού ή τη μειονοτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι περιπτώσεις αίτησης ασύλου, ο ενδιαφερόμενος συντάσσει στη μητρική του γλώσσα το σχετικό κείμενο το οποίο φυσικά πρέπει να μεταφραστεί στη μείζονα γλώσσα της χώρας υποδοχής.

Ο Gouadec (2007: 33-36) θεωρεί εξειδικευμένη την κοινοτική μετάφραση και εξηγεί πως περιλαμβάνει κάθε μετάφραση που έχει σκοπό να διευκολύνει τις σχέσεις μεταξύ αλλογλωσσών σε μια χώρα όπου συνυπάρχουν διαφορετικές γλωσσικές και πολιτισμικές κοινότητες. Συνδέει μάλιστα την κοινοτική μετάφραση με την κοινοτική διερμηνεία ως στοιχεία που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε δύο πράγματα: ο συγγραφέας α) προς αποφυγή σύγχυσης, κάνει λόγο για θεσμική μετάφραση (institutional translation) την οποία διαχωρίζει από την κοινοτική παρότι όσον αφορά τη διερμηνεία οι αντίστοιχες μορφές ενδέχεται να συναντώνται. Εξηγεί ότι η θεσμική μετάφραση απαντά σε δίγλωσσες ή πολύγλωσσες χώρες όπου η μετάφραση αυτή διεξάγεται εκ μέρους ή προς όφελος εθνικών ή διεθνών θεσμών και φορέων ενώ μεγάλο μέρος των σχετικών κειμένων είναι εμπιστευτικό, γι' αυτό και η μετάφραση ανατίθεται σε υπαλλήλους των υπηρεσιών αυτών. Η θεσμική μετάφραση δεν είναι κάτι αντίστοιχο της διερμηνείας δημόσιων υπηρεσιών (public service interpreting), καθώς δεν αφορά μετανάστες ή πρόσφυγες, β) διαχωρίζει επίσης

τη δικαστική μετάφραση, που διεξάγεται για τα δικαστήρια και τις αστυνομικές αρχές και επισημαίνει πως σε τέτοιες περιπτώσεις πρόκειται για ορκωτούς μεταφραστές και οι μεταφράσεις είναι πιστοποιημένες (certified).

Σε αυτή την πρώτη προσέγγιση θα πρέπει να επισημάνουμε πως δεν φαίνεται να υπάρχει εδραιωμένος όρος στην ελληνική γλώσσα για τη συγκεκριμένη μετάφραση καθώς δεν είχε ουσιαστικά απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα. Για τον αντίστοιχο τύπο διερμηνείας παλαιότερα είχε προταθεί ο όρος *κοινωνική διερμηνεία* (Βλαχόπουλος, 2006) χωρίς να δοθεί συνέχεια από όσο διαπιστώσαμε και χωρίς κάτι αντίστοιχο για τη μετάφραση ενώ η Αποστόλου (2016) υιοθετεί τον όρο *μετάφραση και διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες* – προφανώς εκ μεταφράσεως από τον αγγλικό-βρετανικό *public service interpreting and translation* – παράλληλα με τον όρο *κοινοτική διερμηνεία και μετάφραση*. Στα ελληνικά για τις ανάγκες του παρόντος άρθρου και για λόγους συμφωνίας με τον όρο *κοινοτική διερμηνεία*¹², ο οποίος είναι μεταφραστικό δάνειο από τον αγγλικό *community interpreting*, προτιμάμε τον όρο *κοινοτική μετάφραση*, επίσης μεταφραστικό δάνειο από την αγγλική, έστω και αν στην αγγλική ο όρος *community translation* έχει και την έννοια της συνεργατικής μετάφρασης, που επιτελείται μάλιστα συχνά εθελοντικά από μη ειδικούς, στα πλαίσια διαδικτυακής κοινότητας (Ο'Hagan, 2011: 11-12) και παρά το γεγονός ότι στα ελληνικά το επίθετο *κοινοτικός* παραπέμπει, όσον αφορά τη μετάφραση, σε ευρωπαϊκά κείμενα (Αποστόλου, 2016: 21-22).

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της κοινοτικής μετάφρασης: κείμενα και αποδέκτες

Ως υπο-πεδίο της μετάφρασης, η κοινοτική μετάφραση παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά της μετάφρασης ως μεσολαβητή ανάμεσα σε δύο πολιτισμούς, ωστόσο δεν αποτελεί κλασική μορφή και αυτό για διάφορους λόγους.

Πρώτ'απ'όλα, όσον αφορά τη μετάφραση αυτή καθαυτήν, όπως επισημαίνουν οι Wallmach & Kruger (1999: 276) με αφορμή τη μελέτη αφρικανικών γλωσσών και τη μετάφραση από και προς ευρωπαϊκές γλώσσες, οι πολιτισμικές διαφορές μεταξύ γλωσσών απαιτούν διεύρυνση της έννοιας της μετάφρασης με χρήση προσαρμογής και αναδιατύπωσης για να καλυφθούν οι ανάγκες του εκάστοτε αποδέκτη-αλλοδαπού, κάτι που τονίζει η Hale (2007: 9). Η Van Leuven-Zwart (1990: 228 στο Cygus, 2009: 89) δέχεται ότι οι μετατοπίσεις (shifts) κατά τη μετάφραση, που αποτελούν εγγενές στοιχείο της, πρέπει να εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό προκειμένου ένα κείμενο να καταστεί λειτουργικό στον πολιτισμό στόχο. Όπως σωστά επισημαίνει ο Hatim (2013: 73) αναφερόμενος στη σχέση του μεταφράσματος με το πρωτότυπο, «η μετάφραση αυτή καθαυτή οφείλει να αντανakλά αυτό που κάποιος άλλος σκέφτηκε ή είπε». Έτσι η γραπτή επικοινωνία μεταξύ ενός διοικητικού υπαλλήλου, για παράδειγμα, και ενός ατόμου από πολιτισμική μειονότητα όταν υπάρχει ένα παράπονο που προέρχεται από τον πολίτη συνταγμένο με απλό και όχι ιδιαίτερα οργανωμένο τρόπο το οποίο θα πρέπει να μεταφραστεί για να σταλεί στη διοίκηση σημαίνει ότι η απάντηση θα έρθει με ένα κατά τεκμήριο οργανωμένο και τεκμηριωμένο διοικητικό κείμενο που πρέπει να μεταφραστεί για να επιδοθεί στον πολίτη και μια απάντηση. Θα πρέπει λοιπόν ο μεταφραστής να φροντίσει ώστε να υπάρξει γεφύρωση του χάσματος κατά τη γραπτή επικοινωνία. Ο Hatim (1997) επισημαίνει επίσης μεταξύ άλλων τις διαφορές μεταξύ χωρών σε θεσμικά ζητήματα π.χ. διοικητικές διαιρέσεις της επικράτειας, δικαστική οργάνωση κλπ. που είναι καίριας σημασίας για τους εμπλεκόμενους ενώ άλλοι συγγραφείς (Kaplan 1972, Clyne 1987

¹² ο οποίος χρησιμοποιήθηκε στο παρόν ερευνητικό πρόγραμμα.

στο Taibi & Ozolins, 2016: 42) εστιάζουν στη διαφορετική οργάνωση του κειμένου από τον έναν πολιτισμό στον άλλο.

Σε μια προσπάθεια καταγραφής των κειμενικών τύπων που μεταφράζονται (Valero-Garcés, 2014: 169-171· Harkness & Schoua-Glusberg, 1998) παρουσιάζουμε αναλυτικά τους τύπους των κειμένων που μεταφράζονται:

- επίσημα και ημιεπίσημα έγγραφα, όπως σχολικοί έλεγχοι, γραπτή ενημέρωση των γονέων του μαθητή, έγγραφα επιχειρηματικών συναλλαγών, συμβόλαια ενοικίασης, συμφωνίες αγοράς κλπ.
- οδηγοί διάφορων διοικητικών και ιατρικών υπηρεσιών που εξηγούν π.χ. τη χρησιμότητα των εμβολιασμών ή δίνουν ακριβείς οδηγίες για την επίλυση διοικητικών θεμάτων και
- ενημερωτικά φυλλάδια κοινωνικών υπηρεσιών και άλλων θεσμών με πληροφορίες για τις αρμοδιότητές τους, την πρόσβαση κλπ.
- ερωτηματολόγια με ποικίλο περιεχόμενο καθώς συχνά χρησιμοποιούνται ως ερευνητικά εργαλεία.

Είναι προφανές ότι όσο σύντομα και αν είναι τα παραπάνω κείμενα περιέχουν ποικίλη ορολογία, γεγονός που τα καθιστά εξειδικευμένα σε κάποιο βαθμό, στοιχείο που με τη σειρά του καθιστά την κοινοτική μετάφραση μια ιδιαίτερη μορφή μετάφρασης ενώ οφείλουμε να επιστημονούμε ότι τα ερωτηματολόγια αποτελούν ιδιαίτερο κειμενικό τύπο, ο οποίος απαιτεί ανάλογη μεταχείριση με πολύ συγκεκριμένες οδηγίες προς τους μεταφραστές.

Πάντως η Snell-Hornby (2006) αναλύει διεξοδικά γιατί το ενδιαφέρον της μετάφρασης δεν πρέπει να περιορίζεται πλέον στα κειμενικά πλαίσια αλλά να επικεντρώνεται στον πολιτισμό και την πολιτική όπως αποτυπώνονται στα κείμενα. Η Baker (2011: 274-289) αφενός παρέχει ένα πανόραμα των ιδιαίτεροτήτων της κειμενικής οργάνωσης σε διάφορες γλώσσες και επισημαίνει τη σπουδαιότητα της οργάνωσης της πληροφορίας και της κειμενικής συνοχής για τους μεταφραστές, αφετέρου εφιστά την προσοχή των μεταφραστών στο γεγονός ότι αυτοί δεν είναι απλώς μεταδότες μηνύματος αλλά παραγωγοί γλώσσας και λόγου οι επιλογές των οποίων μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις σε πρόσωπα και κοινωνικές ομάδες. Στο ίδιο μήκος κύματος, η Tymoczko (2014: 232-249) επισημαίνει πως πριν από την έναρξη της μεταφραστικής διαδικασίας απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση η οποία θα πρέπει να λάβει υπόψη της διάφορα σημεία πολιτισμικής υφής: βασικά πολιτισμικά στοιχεία, πώς αυτά αποτυπώνονται στον λόγο, ρητές, υπόρητες και συμβολικές πολιτισμικές πρακτικές και τις διάφορες εκφάνσεις τους, καθώς και γλωσσικές και κειμενικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, για την έκφραση της ευγένειας, της ιεραρχίας ή την ανάδειξη του επίσημου χαρακτήρα ενός εγγράφου.

Έτσι, ως προς την πραγματολογική διάσταση, αν αυτή αφορά γενικά τη μετάφραση, τότε αφορά πολλαπλασιώς περισσότερο την κοινοτική μετάφραση, καθώς τα κείμενα αφενός συνδέονται στενά με θεσμικά και πολιτισμικά ζητήματα της πραγματικότητας στην οποία αναφέρονται και αφετέρου έχουν άμεση επίπτωση στην καθημερινότητα του αποδέκτη του μεταφράσματος, δηλαδή του αλλοδαπού (Wadensjö, 1998: 41). Πιο συγκεκριμένα, τα μεταφρασμένα κείμενα δεν προορίζονται για αναγνώστες που βρίσκονται σε χώρες διαφορετικές από εκείνη στην οποία γράφτηκε το πρωτότυπο αλλά για αποδέκτες – φορείς και άτομα – που ζουν στην ίδια χώρα, τη χώρα παραγωγής του μεταφράσματος, χωρίς όμως να χειρίζονται επαρκώς την επίσημη γλώσσα. Οι Taibi & Ozolins (2016: 40) επισημαίνουν ότι οι κοινοτικές μεταφράσεις συνήθως παράγονται σε κοινωνίες όπου οι διάφοροι πολιτισμοί

συνυπάρχουν χωρίς να έρχονται κατ'ανάγκη σε άμεση επαφή, ωστόσο ενδέχεται να υπάρχει ώσμωση. Με βάση λοιπόν τα κριτήρια του Röschhacker (2004: 10-13), όπως η κοινοτική διερμηνεία αποτελεί κατά βάση ενδοκοινωνική μορφή διερμηνείας έτσι και η κοινοτική μετάφραση αποτελεί ενδοκοινωνική μορφή μετάφρασης. Αυτό εξηγεί γιατί η απουσία μετάφρασης ή η κακή ποιότητα μετάφρασης έχει άμεση επίπτωση στις κοινωνικές σχέσεις και στις συναλλαγές με τις δημόσιες υπηρεσίες με πληττόμενο τον αλλοδαπό.

Ως προς τους αποδέκτες επίσης, έχει αξία να επισημάνουμε κάποιες ιδιαιτερότητες. Οι κοινοτικοί μεταφραστές πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί κατά τη μετάφραση καθώς ο αλλόφωνος που διαμένει επί μακρόν στη χώρα υποδοχής πιθανότατα έχει επηρεαστεί πολιτισμικά και γλωσσικά από το άμεσο περιβάλλον του, αυτό της χώρας υποδοχής, έχοντας έτσι απομακρυνθεί από το περιβάλλον της χώρας καταγωγής του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Australitalian, η γλωσσική ποικιλία της ιταλικής στην Αυστραλία: οι ιταλικής καταγωγής κάτοικοι της χώρας όχι μόνο δεν χρησιμοποιούν πλέον την κοινή ιταλική αλλά προβαίνουν και σε διάφορες λεξιλογικές και μορφοσυντακτικές παρεμβάσεις στη μητρική τους γλώσσα επηρεασμένοι από την αγγλική που καθημερινά χρησιμοποιούν (Merlini & Favaron, 2003: 222-223). Επιπλέον, κάτι που συμβαίνει σε χώρες όπως ο Καναδάς, ενδέχεται ο κοινοτικός μεταφραστής να μεταφράζει για γηγενή άτομα τα οποία όμως αποτελούν μειονότητα εντός της χώρας στην οποία υπάρχει μια επικρατούσα γλώσσα και αντίστοιχος πολιτισμός από τα οποία πιθανότατα έχουν επηρεαστεί (Fiola, 2004: 118-119).

Τέλος, οι Taibi & Ozolins (2016: 44) εξηγούν πως η κοινοτική μετάφραση πραγματώνεται σε δυο επίπεδα: πρώτα από την επικρατούσα κουλτούρα προς τη μειονοτική και σε δεύτερη φάση από την υπο-κουλτούρα του παραγωγού του πρωτότυπου προς την υπο-κουλτούρα του αναγνώστη του μεταφράσματος. Με άλλα λόγια, πέρα από το ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο, ο μεταφραστής πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη του τις συμβάσεις σύνταξης που ακολουθεί ο κάθε φορέας και τι αντιστοίχως αναμένει ο παραλήπτης του μεταφράσματος. Θα δούμε όμως λίγο καλύτερα τις αναντιστοιχίες αυτές παρακάτω στο τρίτο κεφάλαιο.

2.3 Κοινοτική μετάφραση και κοινοτική διερμηνεία: δύο όψεις του ίδιου επικοινωνιακού νομίσματος;

Με δεδομένο το πραγματολογικό πλαίσιο και τη σαφή κοινωνική διάστασή του αλλά και επειδή σε αυτές τις περιπτώσεις η μετάφραση χρησιμοποιείται υποστηρικτικά προς τη διερμηνεία, για να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε καλύτερα την κοινοτική μετάφραση, κρίνουμε σκόπιμο να την εξετάσουμε σε συνδυασμό με την κοινοτική διερμηνεία.

Εύστοχος είναι ο αφορισμός της Kelly (2014 στο Taibi & Ozolins, 2016: 23) ότι η κοινοτική μετάφραση είναι «η φτωχή αδελφή μιας φτωχής αδελφής», δηλαδή της κοινοτικής διερμηνείας. Και αυτό γιατί είναι παραμελημένη όχι μόνο από την έρευνα και τη βιβλιογραφία αλλά και από την κατάρτιση των μεταφραστών και ως παρεχόμενη υπηρεσία (Taibi & Ozolins, 2016: 23). Αυτό συμβαίνει διότι μόνο η διερμηνεία, έστω κι αν είναι επίσης υποτιμημένη, θεωρείται πως έχει ρόλο αιχμής στην επικοινωνία των αλλόγλωσσων κοινοτήτων με τις δημόσιες υπηρεσίες (Αποστόλου, 2016: 18). Επίσης συμβαίνει διότι επί δεκαετίες, στο πλαίσιο της δομικής γλωσσολογίας και μιας ανάλογης θεώρησης της μετάφρασης, δινόταν έμφαση στην αμιγώς γλωσσική πλευρά της μεταφραστικής ισοδυναμίας και μάλιστα ως τη δεκαετία του 1980 κατά κύριο λόγο στη λογοτεχνική μετάφραση (Taibi & Ozolins, 2016: 22· Snell-Hornby, 2006: 69·) με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενδιαφέρον για

την κοινωνική διάσταση της μετάφρασης. Πριν από δύο δεκαετίες μάλιστα, η Fraser (1993: 326) επισήμαινε πως η κοινοτική μετάφραση – κάτι που ίσχυε άλλωστε και για την κοινοτική διερμηνεία – θεωρείται ότι αφορά ομάδες χαμηλής κοινωνικής θέσης ή ακόμη ότι οι γλώσσες στόχοι είναι «αδύναμες» όπως οι ανατολικές γλώσσες (Faiq, 2016: 24) ή ακόμη επειδή υπάρχουν υπερεθνικές γλώσσες (αγγλική, γαλλική και ως ένα βαθμό γερμανική) για διεθνή επικοινωνία (Podkalicka, 2007: 57), με αποτέλεσμα να μην δίνεται προτεραιότητα σε όσα την αφορούν. Η στρόφη της γλωσσολογίας προς τις επικοινωνιακές πτυχές της γλώσσας στη δεκαετία του 1970 χάρη στη γονιμοποίησή της με τα διδάγματα της κοινωνιολογίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της ψυχολογίας και της φιλοσοφίας ήταν αυτή που προετοίμασε το έδαφος για την πολιτισμική στρόφη της δεκαετίας του 1980 ενώ η παγκοσμιοποίηση έδωσε μια ακόμη ώθηση στις μεταφραστικές σπουδές (Angelelli, 2014: 1· Snell-Hornby, 2006: 40, 47, 128· Baker & Pérez-González, 2011: 39). Επιπλέον, η γνωστική πλευρά της μετάφρασης δεν είχε ουσιαστικά διερευνηθεί ως τη δεκαετία του 1990 (Jääskeläinen, 1998: 265-269), κάτι στο οποίο έχουν συνδράμει σε μεγάλο βαθμό οι νέες τεχνολογίες τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Γενικότερα πάντως όσον αφορά τη μετάφραση – αλλά θεωρούμε ότι αφορά ειδικά και την κοινοτική μετάφραση – πριν από δύο δεκαετίες ο Venuti (1995: 8-9) έκανε λόγο για αυτο-εκμηδένιση του μεταφραστή καθώς όχι μόνον οι άλλοι εμπλεκόμενοι αλλά και ο ίδιος ο μεταφραστής, παραμερίζοντας τη μεταφραστική διαδικασία και τις παραμέτρους που τη χαρακτηρίζουν, δίνει σαφή προτεραιότητα στο πρωτότυπο κείμενο, τακτική που αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της αγγλο-αμερικανικής μεταφραστικής παράδοσης. Οι θεωρητικοί της αδελφής κοινοτικής διερμηνείας έχουν πάντως κατορθώσει να αποδείξουν ότι ο διερμηνέας δεν είναι αόρατος αλλά συμμετέχει ενεργά στη διάδραση η οποία χαρακτηρίζεται ως τριαδικός διάλογος (Wadensjö, 1998· Röchhacker, 2007).

Αφού όμως στην πράξη διαπιστώνεται ότι και οι δύο εξυπηρετούν συναφείς ανάγκες γιατί παρατηρείται διαφορετικός βηματισμός μεταξύ κοινοτικής μετάφρασης και κοινοτικής διερμηνείας; Ας δούμε συνοπτικά ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο καθώς η κοινοτική διερμηνεία συνήθως προηγείται χρονικά κατά την επαφή με αλλόφωνους και διακρίνεται από επικοινωνιακή ταχύτητα. Θα πρέπει να επισημάνουμε καταρχάς ότι για τη διερμηνεία βασικότατο ρόλο παίζει το κοινωνικό περικείμενο της διάδρασης, δηλαδή πού διεξάγεται (Röchhacker, 2004: 10-13). Απεναντίας, η μετάφραση γραπτού λόγου μπορεί να διεξάγεται οπουδήποτε με το κείμενο και τον αποδέκτη να παίζουν πρωτεύοντα ρόλο. Επιπλέον, σύμφωνα με την Hale (2007: 13), σημαντικό ρόλο παίζει το γεγονός ότι ο μεταφραστής έχει το πλήρες κείμενο μπροστά του άρα και την εποπτεία του, ίσως και τον χρόνο να προετοιμαστεί σε αντίθεση με τον διερμηνέα.

Ως προς την κατηγοριοποίηση, η Mikkelsen (2014: 9) θεωρεί ότι η κοινοτική διερμηνεία εκτείνεται από την ιατρική / υγειονομική διερμηνεία ως και τη νομική και τη δικαστηριακή διερμηνεία. Ωστόσο, μεταξύ άλλων οι Bancroft & Rubio-Fitzpatrick (2009) και Röchhacker (2004) ενώ δέχονται πως και η ιατρική και η νομική διερμηνεία υπάγονται στην κοινοτική, διαφοροποιούν τη δικαστηριακή λόγω εγγενών ιδιαιτεροτήτων. Άλλοι ερευνητές αναφέρονται ειδικά στην κοινοτική μετάφραση. Ο Pym (2011: 78) μάλιστα προτείνει, επειδή ήδη υπάρχει ορολογική πολυσημία, για να μην υπάρχει περαιτέρω σύγχυση, είναι προτιμότερο να μη γίνεται αόριστη αναφορά σε κοινοτική μετάφραση αλλά να προσδιορίζεται αν πρόκειται για ιατρική, δικαστηριακή κλπ. Ωστόσο, οι Taibi & Ozolins (2016: 15-16) επισημαίνουν ότι πολύ συχνά εμπλέκονται τουλάχιστον δύο φορείς σε μια μετάφραση οπότε είναι μάλλον αδύνατο να αποδοθεί συγκεκριμένη ετικέτα στην κάθε περίπτωση. Ενώ πάντως οι ξένοι ερευνητές δεν συνδέουν ευθέως τύπο διερμηνείας και

αντίστοιχη μετάφραση, η Αποστόλου (2016: 19) φαίνεται να συνδέει την κοινοτική μετάφραση με την ευρύτερη νομική διερμηνεία, καθώς η τελευταία, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες 2010/64/ΕΕ και 2012/13/ΕΕ, πρέπει να συνοδεύεται και από μεταφρασμένα έγγραφα, άρα πρόκειται για θεσμική σύνδεση.

Εν κατακλείδι, παρά τα κοινά στοιχεία μετάφρασης και διερμηνείας επί τη βάση του ενιαίου μεταφραστικού φαινομένου, αφενός ο προφορικός χαρακτήρας της διερμηνείας που συνάδει με το επείγον της επικοινωνίας και αφετέρου οι πραγματολογικές διαστάσεις της κάθε επικοινωνιακής περίπτωσης δίνουν προβάδισμα στη διερμηνεία έναντι της μετάφρασης, γι' αυτό, για παράδειγμα, μια ιατρική διερμηνεία δεν συνοδεύεται απαραίτητα από μια ιατρική μετάφραση.

3. Σχέσεις εξουσίας μέσα από την κοινοτική μετάφραση

Θα πρέπει καταρχάς να επισημάνουμε ότι σχέσεις εξουσίας υποθάλπονται σε πρώτη φάση από τις δεδομένες ασυμμετρίες μεταξύ γλωσσών στην ίδια κοινωνία. Οι λιγότερο αναπτυγμένες γλώσσες υπολείπονται έναντι της επικρατούσας γλώσσας αλλά πολύ συχνά γενικά οι μειονοτικές γλώσσες, αν και επίσημες, υπολείπονται της επικρατούσας. Αυτό συμβαίνει τόσο σε επίπεδο ορολογίας όσο και σε επίπεδο γενικής γλώσσας όπου πιθανότατα υπάρχουν αναντιστοιχίες πολιτισμικής υφής. Το στοιχείο αυτό έχει αρνητική επίπτωση στην ποιότητα των μεταφράσεων. Για να γίνει αυτό κατανοητό ας αρχίσουμε με τη διερμηνεία όπου η επικοινωνία είναι πιο απτή.

Στην κοινοτική διερμηνεία, όπου διεξάγεται ένας τριαδικός διάλογος, υπάρχει άμεση διαπροσωπική επαφή των μερών που συνδιαλέγονται. Ακριβέστερα, οι δύο πόλοι είναι από τη μια ο παροχέας υπηρεσίας που διαθέτει τη θεσμική εξουσία και την πρόσβαση στην πληροφορία και από την άλλη το μέλος της γλωσσικής (και κοινωνικής και εθνοτικής) μειονότητας που είναι αδύναμο απέναντι στον εκπρόσωπο του θεσμού σε μεγάλο βαθμό λόγω του γλωσσικού φραγμού. Ο διερμηνέας καλείται να γεφυρώσει το επικοινωνιακό χάσμα σε μια προσπάθεια να μειώσει την ανισότητα (Gentile et al., 1996: 18). Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στην κοινοτική μετάφραση, όπου, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει προφορική επικοινωνία και άμεση οπτική επαφή, η ανισότητα τεκμηριώνεται ως εξής: α) οι παρεχόμενες υπηρεσίες απευθύνονται σε αδύναμες κοινωνικές ομάδες των οποίων η γλώσσα / οι γλώσσες δεν συμπίπτουν με εκείνη της πλειονότητας και το κατά πόσον τα σχετικά κείμενα γίνονται προσιτά στις ομάδες αυτές εξαρτάται από την απόφαση της κρατούσας ομάδας, β) λόγω ιστορικών εξελίξεων και κοινωνικοπολιτικών σχέσεων οι μειονοτικές ομάδες έχουν χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο και αλφαριθμητισμό από την κρατούσα ομάδα, άρα έχουν προβληματική πρόσβαση στη γραπτή πληροφορία και γ) τα εν λόγω κείμενα, καθώς ο μεγαλύτερος όγκος τους προέρχεται από δημόσιους φορείς, περιέχουν εξειδικευμένο λεξιλόγιο και ορολογία, γεγονός που τα καθιστά ακόμη πιο απρόσιτα σε όσους έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Ο σκοπός της κοινοτικής μετάφρασης είναι ακριβώς αυτός: να ελαττωθούν οι προαναφερθείσες ασυμμετρίες ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση στην πληροφόρηση για εκείνους που αντιμετωπίζουν πρόβλημα και να αποκτήσουν δύναμη ακριβώς χάρη σε αυτή την πρόσβαση (Taibi & Ozolins, 2016: 18-19). Υπάρχει όμως η κατάλληλη νομοθεσία και, αν ναι, εφαρμόζεται;

4. Σε νομικό επίπεδο

4.1 Τι προβλέπουν οι συνθήκες

Πολλά διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα, από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ ως το Charter of Fundamental Rights of the European Union / Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαγορεύουν ρητά τις διακρίσεις λόγω γλώσσας ή αναγνωρίζουν δικαιώματα που, για ανθρώπους που δεν γνωρίζουν την τοπική γλώσσα ή που δεν μπορούν να επικοινωνήσουν χρησιμοποιώντας τη δική τους ή κάποια άλλη γλώσσα, μπορούν να εφαρμοστούν μόνο μέσω μετάφρασης και διερμηνείας. Τέτοια χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το δικαίωμα ασύλου ή σε νοσοκομειακό περιβάλλον το δικαίωμα σε εν επιγνώσει συναίνεση (SIGTIPS, 2011: 11)¹³. Ωστόσο, αν και όσον αφορά τη μετάφραση και διερμηνεία σε νομικά ζητήματα και ειδικά κατά την ποινική διαδικασία, ήδη γίνεται σαφής αναφορά από το 1950 στην Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms αλλά και πολύ πιο πρόσφατα στην Οδηγία 2010/64/ΕΕ και στην Οδηγία 2012/13/ΕΕ, κάτι τέτοιο δεν ισχύει για το δικαίωμα στη μετάφραση και τη διερμηνεία κατά την πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες. Οφείλουμε να επισημάνουμε ότι ανάλογη είναι η κατάσταση και στην Ελλάδα. Σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα, όπως διαπιστώνουμε αμέσως παρακάτω, ωστόσο το συγκεκριμένο δικαίωμα φαίνεται να είναι γενικά παραγνωρισμένο.

4.2 Τι πραγματικά συμβαίνει;

Η παροχή κοινοτικής μετάφρασης καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το κοινωνικοπολιτικό καθεστώς και από την προσέγγιση εθνικών και τοπικών κυβερνήσεων σε θέματα κοινωνικής ισότητας, ανθρώπινων δικαιωμάτων, πολυπολιτισμικότητας και γλωσσικού σχεδιασμού. Για να γίνει αυτό κατανοητό ας αρχίσουμε με τη διερμηνεία όπου η επικοινωνία είναι πιο απτή.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Καναδάς που είναι μια επίσημα δίγλωσση χώρα αλλά σύμφωνα με το Industry Canada (2007)¹⁴ υπηρεσίες κοινοτικής διερμηνείας και μετάφρασης πρέπει να παρέχονται σε γαλλόφωνες μειονότητες εντός αγγλόφωνων περιοχών, σε αγγλόφωνες νησίδες εντός γαλλόφωνων περιοχών, σε Αβορίγινες και σε μετανάστες. Άλλη σημαντική περίπτωση είναι αυτή της Αυστραλίας¹⁵ όπου μιλιούνται τουλάχιστον 300 γλώσσες (Eser, 2015: 48) και δωρεάν μετάφραση και διερμηνεία παρέχεται σε άτομα που δεν χειρίζονται καλά την αγγλική γλώσσα ενώ το Multicultural Access and Equity Policy¹⁶ διασφαλίζει την εφαρμογή των απαραίτητων σχετικών νομικών ρυθμίσεων. Ωστόσο, σύντομη έρευνά μας σχετικά με κάποιες άλλες χώρες με ευαισθησία στην επικοινωνία με αλλόγλωσσους έδειξε ότι σε καμιά από αυτές δεν υπάρχει ειδικά κώδικας δεοντολογίας κοινοτικής μετάφρασης, αλλά ακόμη και στους κώδικες δεοντολογίας κοινοτικής διερμηνείας των χωρών αυτών δεν αναφέρεται τίποτα σχετικό με την κοινοτική μετάφραση (Φινλανδία¹⁷, Ιρλανδία¹⁸, Γαλλία¹⁹, ΗΠΑ²⁰, Σουηδία²¹) με μοναδική ίσως εξαίρεση τον κώδικα του

¹³ European Commission (2011). Special Interest Group on Translation and Interpreting for Public Services

¹⁴ http://www.meta-ops.cz/sites/default/files/471_ok.pdf

¹⁵ <https://www.border.gov.au/about/corporate/information/fact-sheets/91tis>

¹⁶ <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-and-multicultural-affairs/programs-policy/multicultural-access-and-equity>

¹⁷ http://wasli.org/wp-content/uploads/2013/10/80_coe-svt.pdf

¹⁸ http://www.fit-europe.org/vault/ITIA_code_interpreters.pdf

¹⁹ http://www.sft.fr/clients/sft/telechargements/file_front/46316_deontologiefrancaisweb.pdf.pdf

²⁰ <http://www.ncihc.org/assets/documents/publications/NCIHC%20National%20Code%20of%20Ethics.pdf>

Ηνωμένου Βασιλείου²² όπου, αφού έχει γίνει εκτενής αναφορά στη διερμηνεία, γίνεται στο τέλος πολύ σύντομη αναφορά στην κοινοτική μετάφραση²³.

Πάντως κατά την Fraser (1993: 326), ακόμα και σε περιπτώσεις όπου υπάρχει πρόβλεψη για παροχή μετάφρασης, η ποιότητα της υπηρεσίας είναι συνήθως χαμηλή και διαφέρει από χώρα σε χώρα. Αρκετά χρόνια αργότερα η κατάσταση φαίνεται να μην έχει αλλάξει, αφού καθώς επισημαίνουν ο Taibi (2011) σχετικά με την αραβική γλώσσα και η Valero-Garcés (2014: 170) αναφερόμενη στην ισπανόφωνη πραγματικότητα, πολύ συχνά καλούνται να παράσχουν υπηρεσίες μετάφρασης εθελοντές, ελευθεροεπαγγελματίες μεταφραστές χωρίς σχετική ειδικευση, αλλά και απλώς δίγλωσσα άτομα χωρίς καμία απολύτως κατάρτιση.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η κοινοτική μετάφραση δεν είναι θεσμοθετημένη και φαίνεται σε γενικές γραμμές να θεωρείται περιφερειακός τύπος επικοινωνίας έναντι της κοινοτικής διερμηνείας.

5. Εκπαίδευση κοινοτικών μεταφραστών

Από τη στιγμή λοιπόν που η κοινοτική μετάφραση είναι μεν υπηρεσία προς αλλόφωνους αλλά μη θεσμοθετημένη, είναι επόμενο να μην έχει κινήσει το ενδιαφέρον των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων. Λίγα χρόνια πριν, ο Hertog (2010: 49) επισήμαινε ότι τα όποια σχετικά προγράμματα σπουδών υπάρχουν δίνουν έμφαση στην κοινοτική διερμηνεία και όχι στην κοινοτική μετάφραση. Αυτό μάλλον εξακολουθεί να συμβαίνει παρά τα όποια ενθαρρυντικά σημάδια (D'Haye, 2012) και για του λόγου το αληθές παραθέτουμε αμέσως τα δύο προγράμματα σπουδών με έμφαση στην κοινοτική μετάφραση που κατορθώσαμε να εντοπίσουμε.

Το πανεπιστήμιο Western Sydney (UWS) προτείνει ένα πρόγραμμα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών κοινοτικής διερμηνείας και μετάφρασης εγκεκριμένο από τη National Accreditation Authority for Translators and Interpreters στο οποίο η κοινοτική μετάφραση διδάσκεται επί ένα εξάμηνο με επίκεντρο τις απαιτούμενες δεξιότητες²⁴. Ένα άλλο ανάλογο μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι το Master of Intercultural Communication and Public Service Interpreting and Translation που προσφέρεται από το Πανεπιστήμιο του Alcalá στην Ισπανία με έμφαση σε ιατρικά, νομικά και διοικητικά κείμενα²⁵.

Η Graham (2012: 31-32) σε μελέτη για την Αγγλία επισημαίνει πάντως ότι βασικό πρόβλημα για τη διατήρηση τέτοιων προγραμμάτων σπουδών αποτελεί η μεταβλητότητα των αναγκών, καθώς ο πληθυσμός των διαφόρων κοινοτήτων μεταβάλλεται κυρίως στα μικρότερα αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα να απαιτείται διαρκής αναπροσαρμογή των μαθημάτων.

²¹ <http://www.sfoe.se/sidor/yrkesetisk-kod.aspx>

²² <http://www.nrpsi.org.uk/for-clients-of-interpreters/code-of-professional-conduct.html>

²³ βλ. και Valero-Garcés (2014: 16, 85-89).

²⁴ http://www.westernsydney.edu.au/future-students/postgraduate/postgraduate/postgraduate_courses/language_interpreting_and_translation_courses

²⁵ <http://www3.uah.es/master-tisp-uah/introduction-2/introduction/>

Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω προκύπτει πρώτ'απ'όλα ότι η κοινοτική μετάφραση είναι σαφέστατα εξειδικευμένη μετάφραση διότι: α) τα προς μετάφραση κείμενα είναι εξειδικευμένα με την έννοια ότι περιέχουν ορολογία άλλοτε σε άλλη έκταση από διάφορα επιστημονικά και τεχνικά πεδία, ενώ σε μεγάλο βαθμό τα κείμενα αυτά χαρακτηρίζονται νομικά και διοικητικά, καθώς ο συναλλασσόμενος αλλοδαπός απευθύνεται στον δημόσιο τομέα, άρα σε διοικητικές υπηρεσίες, β) τα εν λόγω κείμενα έχουν μια συγκεκριμένη τυπολογία ως πρωτότυπα και θα πρέπει, στην πλειονότητά τους, να έχουν επίσης συγκεκριμένη τυπολογία ως μεταφράσεις στη γλώσσα στόχο, γ) θα πρέπει να λαμβάνονται οπωσδήποτε υπόψη οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κατά τη μετάφραση, καθώς το κοινωνικό πλαίσιο – συνθήκες και αποδέκτες – μέσα στο οποίο προκύπτει η ανάγκη για μετάφραση δεν είναι ποτέ η ίδια και δ) υπάρχει σαφής πολιτική διάσταση που σχετίζεται με τις εκάστοτε κυβερνητικές επιλογές για την επικοινωνία των κάθε είδους γλωσσικών κοινοτήτων με το κράτος.

Διαπιστώνουμε επίσης ότι, παρά την πρόοδο της μετάφρασης σε θεωρητικό επίπεδο τις τελευταίες δεκαετίες, δεν έχει υπάρξει ανάλογο ενδιαφέρον από την πλευρά των περισσότερων κρατών για τη θεσμοθέτηση και την παροχή κοινοτικής μετάφρασης που παραμένει στη σκιά της λιγότερο παραγνωρισμένης κοινοτικής διερμηνείας.

Τέλος, προκύπτει ότι υπάρχει άμεση ανάγκη για προγράμματα κατάρτισης κοινοτικών μεταφραστών, κάτι που εξαρτάται από την πολιτική βούληση, τα οποία θα πρέπει να έχουν ως γνώμονα ότι η κοινοτική μετάφραση είναι μια γλωσσική υπηρεσία που διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων των ατόμων και κοινοτήτων για δημόσια ενημέρωση και παροχή υπηρεσιών, καθώς έτσι διευκολύνεται η κοινωνική, οικονομική και πολιτική συμμετοχή για να επιτευχθεί κοινωνική δράση, κοινωνική αλλαγή και ομαλότητα. Με άλλα λόγια, ο σωστά καταρτισμένος κοινοτικός μεταφραστής πρέπει να είναι απόλυτα πεπεισμένος ότι η κοινωνική αποστολή της κοινοτικής μετάφρασης είναι αδιαμφισβήτητη (Taibi & Ozolins, 2016: 17).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Angelleli, C. V. (2014). Introduction: the sociological turn in translation and interpreting studies. In C. Angelelli (ed.) *The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies* (pp. 1-6). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Bachmann-Medick, D. (2009). Introduction: The translational turn. *Translation Studies* 2(1), 2-16. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14781700802496118>
- Baker, M. (2011). *In other words*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Baker, M. & Pérez-González, L. (2011). Translation and Interpreting. In J. Simpson (ed.) *Routledge Handbook of Applied Linguistics* (pp. 39-52). London & New York: Routledge.
- Bancroft, M. & Rubio-Fitzpatrick, L. (2009). *The Community Interpreter: Professional Interpreter Training for Bilingual Staff and Community Interpreters*. Ellicott City, MD: Cross-Cultural Communications.
- Cyrus, L. (2009). Old concepts, new ideas: approaches to translation shifts. *MonTI. Monografías de Traducción e Interpretación 2009*, 1, 87-106. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/11973>
- D'Hayer, D. (2012). Public Service Interpreting and Translation: Moving Towards a (Virtual) Community of Practice. *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal* 57 (1), 235-

247. Ανακτήθηκε 12/11/2015 από <https://www.erudit.org/revue/meta/2012/v57/n1/1012751ar.pdf>
- Eser, O. (2015). Translation Services and the Australian ‘Multicultural Policy’. *International Journal of Comparative Literature & Translation Studies* 3(4), 43-48. Australia: Australian International Academic Centre. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <http://www.journals.aiac.org.au/index.php/IJCLTS/article/view/1910/1737>
- Faiq, S. (2016). Through the Master Discourse of Translation. In M. Taibi (ed.) *New Insights into Arabic Translation and Interpreting* (pp. 23-45). Bristol: Multilingual Matters.
- Fiola, M. (2004). Le ‘gain et le dommage’ de l’interprétation en milieu social. *TTR: traduction, terminologie, rédaction* 17(2), 115-130. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <https://www.erudit.org/revue/ttr/2004/v17/n2/013274ar.pdf>
- Fraser, J. (1993). Public Accounts: Using Verbal Protocolsto investigate Community Translation. *Applied Linguistics* 14 (4), 325-343.
- Gentile, A., Ozolins, U. & Vasilakakos, M. (1996) *Liaison Interpreting. A Handbook*. Melbourne: Melbourne University Press.
- Gouadec, D. (2007). *Translation as a profession*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Graham, A. M. (2012). Training provision for Public Service Interpreting and Translation in England. Arqueros Consulting Ltd. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <https://www.llas.ac.uk/news/6673>
- Hale, S. B. (2007). *Community Interpreting*, Basingstoke / New York: Palgrave Macmillan.
- Harkness, J. A., & Schoua-Glusberg, A. S. (1998). Questionnaires in translation. In J. A. Harkness (ed.), *Cross-cultural survey equivalence* (pp. 87-126). ZUMA-Nachrichten Spezial, 3. Mannheim, Germany: ZUMA.
- Hatim, B. (2013). *Teaching and Researching Translation*. London & New York: Routledge.
- Hatim, B. (1997). *Communication across cultures*. Exeter: University of Exeter Press.
- Hertog, E. (2010). Community Interpreting. In Y. Gambier & L. van Doorslaer (eds) *Handbook of Translation Studies I*, (pp. 49-54). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Jääskeläinen, R. (1998). Think-aloud Protocols. In M. Baker & K. Malmkjær (eds) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 265-269). London & New York: Routledge.
- Merlini, R. & Favaron, R. (2003). Community interpreting: re-conciliation through power management. *The Interpreters’ Newsletter* 12, 205-229. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <http://www.openstarts.units.it/dspace/bitstream/10077/2485/1/10.pdf>
- Mikkelsen, H. (2014). Evolution of Public Service Interpreter Training in the U.S. *FITISPos International Journal*, 1(1), 9-25. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από http://www3.uah.es/fitispos_ij/OJS/ojs-2.4.5/index.php/fitispos/article/view/6.
- Niska, H. (2002). Community interpreter training: Past, present, future. In G. Garzone & M. Viezzi (eds) *Interpreting in the 21st century: Challenges and Opportunities* (pp. 133-144). Amsterdam /Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- O’Hagan, M. (2011). Community Translation: Translation as a social activity and its possible consequences in the advent of Web 2.0 and beyond. *Linguistica Antverpiensia* 10, 11-23. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <https://lans-tts.uantwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/view/275/173>
- Pöhhacker, F. (2007). Critical linking up: Kinship and convergence in interpreting studies. In C. Wadensjö, B. E. Dimitrova & A.-L. Nilsson (eds) *The Critical Link* 4 (pp. 11-23). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Pöchhacker, F. (2004). *Introducing interpreting studies*. London / New York: Routledge.
- Podkalicka, A. (2007). *Lost in Translation? Language policy, media and community in the EU and Australia: some lessons of the SBS*. PhD dissertation, Queensland University of Technology. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από http://eprints.qut.edu.au/16696/1/Aneta_Podkalicka_Thesis.pdf
- Pym, A. (2011). Translation Research Terms: a tentative glossary for moments of perplexity and dispute. In A. Pym (ed.) *Translation Research Projects 3* (pp. 75-110). Tarragona: Intercultural Studies Group. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από http://isg.urv.es/publicity/isg/publications/trp_3_2011/index.htm
- Pym, A. (2006). Globalization and the Politics of Translation Studies. *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal* 51 (4), 744-757. Ανακτήθηκε 16/05/2016 από <http://id.erudit.org/iderudit/014339ar>
- Snell-Hornby, M. (2006). *The Turns of Translation Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Taibi, M. (2011). Public Service Translation. In K. Malmkjaer & K. Windle (eds) *The Oxford Handbook of Translation Studies* (pp. 214-227). Oxford: Oxford University Press.
- Taibi, M. & Ozolins, U. (2016). *Community Translation*. London/Oxford/New York/New Delhi/Sydney: Bloomsbury.
- Tymoczko, M. (2014). *Enlarging Translation, Empowering Translators*. Abingdon/Oxon: Routledge.
- Valero-Garcés, C. (2014). *Communicating Across Cultures. A Coursebook on Interpreting and Translating in Public Services and Institutions*. Lanham/Boulder/New York/Toronto/Plymouth UK: University Press of America.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility. A history of translation*. London & New York: Routledge.
- Wadensjö C. (1998). *Interpreting as Interaction*. London: Longman.
- Wallmach, K. & Kruger, A. (1999). "Putting a Sock on it": A contrastive analysis of problem-solving translation strategies between African and European Languages. *South African Journal of African Languages* 19 (4), 276-289. Ανακτήθηκε 17/05/2016 από <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02572117.1999.10587406>
- Αποστόλου, Φ. (2016). *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Ανακτήθηκε 20/05/2016 από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/962>
- Βλαχόπουλος, Στ. (2006). Κοινωνική διερμηνεία: η μεγάλη άγνωστη. Ανακοίνωση στο επιστημονικό συνέδριο «Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – πολιτικές – προοπτικές». Αθήνα, 23-24/11/06.

Ιστοσελίδες (τελευταία ανάκτηση στις 31/05/2016)

- Australian Government, Department of Social Services. Multicultural Access and Equity Policy, από <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-and-multicultural-affairs/programs-policy/multicultural-access-and-equity>
- Australian Government, Department of Immigration and Border Protection. Fact Sheet – Translating and Interpreting Service (TIS National), από <https://www.border.gov.au/about/corporate/information/fact-sheets/91tis>
- Code of Ethics for Community Interpreters, Tilaja: Suomen Viittomakielen Tulkit ry, από http://wasli.org/wp-content/uploads/2013/10/80_coe-svt.pdf

- Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, από http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
- European Commission (2011). Special Interest Group on Translation and Interpreting for Public Services, από http://ec.europa.eu/dgs/scic/docs/sigtips_en_final_2011.pdf
- Industry Canada. Community Interpreting in Canada, από http://www.meta-ops.cz/sites/default/files/471_ok.pdf
- Irish Translators' and Interpreters' Association. Itia Code of Ethics for Community Interpreters, από http://www.fit-europe.org/vault/ITIA_code_interpreters.pdf
- National Council for Interpretation in Health Care – NCIHC, από <http://www.ncihc.org/assets/documents/publications/NCIHC%20National%20Code%20of%20Ethics.pdf>
- National Register of Public Service Interpreters. Code of Professional Conduct, από <http://www.nrpsi.org.uk/for-clients-of-interpreters/code-of-professional-conduct.html>
- Société française des traducteurs. Code de déontologie, από http://www.sft.fi/clients/sft/telechargements/file_front/46316_deontologiefrancaisweb.pdf.pdf
- Swedish Association of Professional Translators, από <http://www.sfoe.se/sidor/yrkesetisk-kod.aspx>
- Universidad de Alcalá. MA in Intercultural Communication, Public Service Interpreting and Translation, από <http://www3.uah.es/master-tisp-uah/introduction-2/introduction>
- University of Western Sydney. TESOL, Interpreting and Translation Postgraduate Courses, από http://www.westernsydney.edu.au/future-students/postgraduate/postgraduate/postgraduate_courses/language_interpreting_and_translation_courses
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012) ΟΔΗΓΙΑ 2012/13/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:142:0001:0010:el:PDF>
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010) ΟΔΗΓΙΑ 2010/64/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Οκτωβρίου 2010 σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία, από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0064&from=FR>
- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, από <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
- Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Community Interpreting–oriented Terminology Management Tools.

María Teresa Ortego Antón

Spanish Department (Translation and Interpreting Area), University of Valladolid (Spain)

tortego@lesp.uva.es

Abstract

Unlike translators, who have a great variety of computer-assisted tools for terminology management, interpreters have not benefited from the same level of innovation. In fact, the task of community interpreter is to allow people who do not speak the official language(s) of the country to communicate with the providers of public services so as to facilitate full and equal access to legal, health, education, government and social services. Thus, having taken into account the special needs of community interpreters, in this paper we establish a set of parameters from the conclusions drawn from the literature review to assess to what extent terminology management tools meet these needs. Then, a selection of terminology management tools are analysed. From the results, conclusions are drawn which might suggest a need to take into account new proposals in order to implement terminology management in computer-assisted tools from the view of community interpreting as well as to inform new searching procedures used by trainees and community interpreters.

Keywords: *terminology management, computer-assisted tools, community interpreting, assessment, parameters.*

1. Introduction

Community interpreting is a service that is invariably rooted in the communities and societies that require and provide it. Thus, the role of community interpreters is “to enable people who are not fluent speakers of the official language(s) of the country to communicate with the providers of public services so as to facilitate full and equal access to legal, health, education, government and social services” (Roberts, 1994: 127).

Alternative terms have been used to describe this activity, as Mikkelson (2004) pointed out. For example, in the United Kingdom the preferred term is “public service interpreting”, while “cultural interpreting” is often used in Canada. Other designations include “dialogue interpreting” and “ad hoc interpreting”. However, “community interpreting” seems to be the term most widely accepted in the literature.

Community interpreting is distinguished from other types of interpreting, such as “conference interpreting” or “escort interpreting”, in that the services are provided to the residents of the community in which the interpreting takes place, not to conference delegates, diplomats or professionals travelling abroad to conduct business. In fact, the role of community interpreters differs in many aspects from the task undertaken by conference interpreters.

First of all, community interpreters primarily serve to ensure access to public services, so they are likely to work in institutional settings. In addition, they are more likely to be interpreting dialogue-like interactions than speeches, so they routinely interpret into and out of both or all of their working languages. Likewise, the presence of the community interpreter is much more noticeable in the communication process than is that of conference interpreter. Last but not least, community interpreters are often viewed as advocates or cultural brokers who go beyond the traditional neutral role of the interpreter. They do not merely carry out a

linguistic transfer, but also coordinate, mediate and negotiate cultural or social meaning (Valero Garcés, 2014: 28). In some cases, they serve as liaisons between two languages and two cultures, so they must have a high level of emotional stability in order to successfully perform their task as intermediary. Moreover, they must deal with service providers, many of whom do not know how to work with community interpreters and tend to ask them to perform tasks that are not directly associated with their profession but are more appropriate for social workers, e.g. making phone calls, explaining technical terms related to illnesses and treatments, filling out forms, writing reports, etc.

The current mass migration to Europe is raising the requirement for even more community interpreters to solve the barrier of interlinguistic communication among refugees and immigrants who need to have access to public services. Although the interest in community interpreting is growing in education and research (Valero Garcés, 2014: 27)—as demonstrated by the increasing number of published papers on this type of professional activity, international conferences organised and new initiatives developed, such as the establishment of an international standard (ISO, 2014)—a problem has arisen in relation to “a lack of adequate training and knowledge on the ethics of the profession as well as legal or other specialized terminology” (Valero Garcés, 2014: 29). Hence, the aim of this study is to establish the parameters from the conclusions drawn from the literature review to assess to what extent terminology management tools meet community interpreting needs.

2. Terminology for interpreting

Much attention has been devoted to terminology management for translators. However, the issue of terminology in interpreting has scarcely received the attention it deserves, especially if one considers the fact that interpreters are called upon to work in very different thematic scenarios in which they are given the task of transmitting highly specialized knowledge.

In fact, the first reports of discussions on terminology in interpreting date from the second half of the 1980s (Gile, 1985; 1986; 1987), and the topic resurfaced in the early 21st century (Rodríguez & Snell, 2009: 22).

Therefore, interpreters should, as other professionals do, benefit from the development of technology, which should bring about a considerable improvement of their working conditions (Costa et al., 2014a). However, language technology developments require more systematic research. To date, a limited number of studies have focused on the needs of interpreters regarding terminology (Gile, 1985; 1986; 1987; Moser-Mercer, 1992; Rodríguez & Snell, 2009; Bilgen, 2009; Costa et al., 2014a; 2014b; 2015). In these studies, it is commonly agreed that these tools that have been tailored to interpreters’ needs are few and need to be improved. In fact, they are described as insufficient and unable to fulfill all the necessary requirements (Costa et al., 2014a). Yet, at the same time, they are orientated toward conference interpreting. For example, Costa et al. (2015) present a ranking of terminology management tools based on conference interpreting needs.

Terminology management tool	Score
SDL Multiterm	77/100
Acrolinx	74/100
Flashterm	78/100
Glossary Assistant	53/100
The Interpreters Wizard	39/100

Chart 1: Terminology management tool score (Costa et al. 2015).

For any interpreter, the workflow begins the moment the contract is signed. Some years ago, interpreters used to read the material provided or pertinent literature if no material was provided in order to establish terminology, abbreviated forms and lists of proper names in the source language as well as in the target language. Although the use of the Internet and the introduction of computer-assisted interpreting tools have changed this procedure, interpreters still have limited time to prepare for new topics. In this regard, Stoll (2002) acknowledges that terminology research with tools tailored for interpreters frees up short-term memory and promotes the retrieval of more syntactic structure due to the fact that concepts in the database become quasi-active vocabulary for the interpreter.

Kutz (2003) distinguishes four stages of preparation for interpreting: theme-based preparation, linguistic preparation, translation preparation and interpreting preparation.

During theme-based preparation, interpreters become familiar with the subject field while defining the fields the records of the database and extracting terms specific to the subject field in order to compile a term database. As linguistic preparation, the interpreter analyses the compiled material and retrieves domain-specific terminology, for instance with an automatic term extractor such as *TermoStat Web 3.0*. (Drouin, 2003), as well as other data, such as synonyms, hyperonyms, acronyms and other abbreviated forms. During the translation process, interpreters transfer terms into the target language using data extracted from corpora in the working languages. For the interpreting process, the interpreter eliminates redundancies and highlights verbs, key words and important concepts. As for the terminology work done afterwards, it should be pointed out that the glossaries compiled beforehand are not finished products but active tools that may need corrections and additions at the end of the interpretation session to prevent any substantial loss of information. Consequently, this procedure demonstrates that the preparation for the interpretation is a careful task that involves, above all, good preparation with respect to terminology. It should not be forgotten that priority should be given to semasiological and associative principles because onomasiological structures may slow down the interpretation process, as stated by Rodríguez & Snell (2009: 27).

Having explained the essential role of terminology in interpreting preparation, we would like to focus on the particular characteristics of terminology management for community interpreting.

2.1 Terminology management for community interpreting

As we have previously detailed, creating a record of terms in a database is an essential task not only for translators but also for any type of interpreter. The question which arises at this point is related to the sort of information a community interpreter needs. Some of the fields are identical to those used in translation; for example, any entry in a terminological database needs to include the subject field, the subfield, the term in the source language and the equivalent in the target language, the definition and an example. However, the community interpreters also need other elements related to the concept, such as hyperonyms or synonyms, or the use of term in its context, e.g. abbreviated forms, proper names or names of products. Indeed, the community interpreter must record complete information on the register and preferences of the client, the pronunciation, and the phraseology units and verb-noun collocations that will make it easier to reconstruct the message.

Regarding the visual format of the entry, it should help the interpreter to locate information at a glance. It is essential to consider the possibility of developing small databases that vary according to the area of specialty or according to the situation and the client, as well as to avoid macro-databases at all costs. Mini-databases should be multilingual and include an option allowing the interpreter to switch the source and target languages.

In terms of software requirements, Rodríguez & Snell (2009: 27) distinguish five attributes that terminology tools for community interpreting must include among their features:

1. Fast speed of consultation.
2. Intuitive navigation.
3. The possibility of updating the terminology record while interpreting or just after the interpretation.
4. Considerable freedom to define the basic structure.
5. Multiple ways of filtering data depending on the interpreter's needs.

In order to carry out the terminology work preparation, several tools and applications have been implemented to fulfil the requirements of different interpreting contexts and modes. Even though some interpreters still store information and terminology on scraps of paper or Excel spreadsheets, there are some tools specially tailored for storing, managing and searching terminology. They are called terminology management systems. They are specifically designed to help the interpreter collect, maintain and access terminological data. According to Bilgen (2009: 28-35), they can be classified as stand-alone tools or integrated tools which work within a translation environment.

A huge number of tools are available to address the workflow and needs of community interpreters, some of which we have selected to assess in relation to community interpreters' needs.

3. Methodology of analysis

3.1 Terminology management tools for interpreters

First of all, we need to define the tools to be assessed in our research. In this regard, we have found multiple tools available to help interpreters manage terminology. For example, Costa et al. (2014a, 2014b, 2015) analyse some standalone terminology systems from a general interpreter view.

Due to the fact that a large number of terminology management tools are available on the market, in this paper we limit the analysis to the terminology tools that are most used by the International Association of Conference Interpreters (AIIC) (Rütten, 2014a; Rütten, 2014b). We would have liked to use the results given by an international association of community interpreters, but unfortunately, no such international association has been created yet.

A short description of each of the tools that will be analysed is provided as follows:

- Glossary Assistant is a free intuitive tool available from Google Play that provides intuitive search. It covers multiple alphabets, enables large glossaries, and is only limited by the memory available on the device. Existing glossaries in other formats

can be imported. It relies very much on short-touch, long-touch and swiping, and viewing and sorting it is really intuitive.

- Interplex is a multilingual glossary management program for interpreters and translators that can be used easily and quickly while the interpreter is working. Glossaries in other formats can be imported into Interplex, and the user can search them all at once (or search selected glossaries) as well as edit them. It does not, however, allow for classifying and filtering terms by customer, subject field, project, date, etc. It also runs on iOS devices, but in these cases the version is simpler and is named Interplex Lite for iPhone and Interplex HD for iPad.
- InterpretBank is a terminology management tool specifically designed for interpreters. It supports easy glossary sharing with colleagues, synchronization on more computers, import and export functions and automatic translation. It has a powerful conference modality, called ConferenceMode, for looking up glossaries while working and an easy-to-use tool to memorize terms. To help the interpreter prepare for a new assignment, it can interact with the web to search for translations and definitions or look up terms in interpreter reference texts.
- Interpreters Help is a browser-based web application which works on any device. For Mac OS users, there is an additional program called Boothmate which works offline as well. It is organised in glossaries with straightforward editing functions, an unlimited number of language columns and a limited number of additional columns: comment, category, definition, acronym and other. It enables the user to keep the terminology up to date on all devices: cloud, PC, tablet and smartphone. It is also possible to share it with colleagues. The search function is very swift, with the hit list being narrowed down with every additional character the user types.
- Lookup is a web-based tool that has a great quick-search function: when the user types the first few letters of a word, the hit list appears. It is limited to four languages, of which only three can be displayed at a time. It has many data fields: customer, subject, project, etc., and even semantic relations.
- Terminus is a multilingual terminology management system designed by interpreters for interpreters. Among its key features, it includes fast search, easy importation and exportation to other formats and the possibility of classifying data into different glossary, company or subject groups. In addition, when searching for terminology, the search can be limited to a particular subject field.

Now that the tools have been presented, we are going to apply the assessment criteria to these tools.

3.2 Analysis parameters for terminology management tools

Taking into account the needs of interpreters and community interpreters in particular, we have designed our own parameters of assessment based on previous papers (Bilgen, 2009; Rodríguez & Snell, 2009; Costa et al. 2014a, 2014b, 2015).

First of all, we decided to classify the parameters into four groups depending on the aspects they are related to; that is, whether they are part of the software features or are related to the tool's usability, the search engine or the database design and the recording features.

Regarding software features, we verify whether interpreters are included among the intended users of the tool. In addition, we determine whether they are standalone or integrated tools. We consider standalone tools to be more practical because they can be used without a suite of products. The price of the product and the possibility to use it offline are also interesting, given that on some occasions community interpreters must work in public places where no Internet connexion is available. The last parameter in this section corresponds to the operating system requirements. A good terminology management system for interpreters should work not only with Windows and iOS but also with Android, because in some cases, the only device the interpreter can work with in a public establishment is a tablet or a smartphone.

The second section is related to usability; that is, the tool should be easy to use because community interpreters cannot spend much time trying to learn how to use a new tool, as their efforts should focus on preparing for interpreting.

As regards the third section, it is devoted to the tool’s search function. On the one hand, the search engine should be fast and give results in a short period of time. In addition, it should enable different possibilities of filtering data depending on the community interpreter’s needs, e.g. only the term and the equivalent, the equivalent and hyperonyms, etc.

The last section is related to the database. Its structure should be defined by the community interpreter according to the needs of each project. It should allow the possibility of updating the record once the interpreting has taken place. In addition, it should allow importing and exporting records to different formats, such as .TXT, .PDF, .XLSX, .XML and .TMX.

4. Analysis and results

In order to describe the results with accuracy, we present the selected parameters in a table to indicate whether the terminology management tools selected fulfil each of the requirements.

TMS	Software requirements					Use	Searches		Database		
	For interpreters	Standalone or integrated	Price	Online/Offline	OS	User friendly	Fast search engine	Data filtering	Structure design	Record update	Import/Export
Glossary Assistant	Yes	S	Free	Offline	Android /Windows	Yes	Yes	No	Yes	Yes	Yes
Interplex UE	Yes	S	\$75	Offline	Android/Windows/iOS	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
InterpretBank	Yes	S	89€	Both	Android/Windows/iOS	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Interpreters Help	Yes	S (web)	19.99€/month	Online	Android/Windows/iOS	Yes	Yes	No	No	Yes	Yes
Lookup	No	S (web)	On request	Online	Android/Windows/iOS	Yes	No	No	Yes	Yes	Yes
Terminus	Yes	S	CHF 148	Both	Windows	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes

Chart 2: Terminology management tool assessment.

The chart indicated that some of the tools are more fit for use by community interpreters than others. Although the terminology management tools are said to be the most popular among interpreters, one of them, Lookup, does not include interpreters among its potential users.

Regarding availability, only one of the selected tools, Glossary Assistant, is free. The five other tools need to be purchased, and some of them are affordable, but others are pricey.

In addition, we found that two of the selected terminology management tools (Interpreter Help and Lookup) are web-based, which means they do not work if the user is offline. Hence, these tools are not really useful for community interpreting, as the interpreter does not know in advance whether the Internet will be available on-site.

Another constraint that we detected is related to the operating system. Those community interpreters with Apple devices will not be able to manage terminology with tools such as Glossary Assistant or Terminus.

On the other hand, it must be said that the interfaces of the analysed tools are friendly enough that anyone can use them. Nevertheless, Lookup does not provide a high-speed search engine or data filtering options. In two of the assessed tools, Glossary Assistant and Interpreter Help, it is not possible to filter data.

Moreover, Interpreters Help does not have the option to design the structure of the database, so community interpreters cannot create fields they consider to be relevant according to the community interpreting project.

One positive feature that every tool fulfils is the fact that the database can be updated at any moment, which means that the community interpreter can modify the content whenever he or she wants to add or improve the existing data. Besides, all of the assessed software allows importing and exporting data from and to other formats.

To sum up, the obtained results are encouraging. Community interpreters have tools in the market which can partly meet their needs when they are dealing with terminology. However, some improvements need to be carried out.

Conclusion

Translation management tools have become essential to community interpreters in their work. They contribute to storing, classifying and quickly retrieving expert knowledge, so they help community interpreters work more efficiently.

Hence, in the near future, new versions of the assessed tools or even new terminology management tools should fulfil each of the requirements previously described in order to meet community interpreters' needs: they should be affordable; enable use in different devices such as smartphones, tablets and laptops; be user-friendly, be able to import and export data; and have quick search engines that allow different query possibilities. In addition, community interpreters should be able to create their own database designs and update the records at any time.

Lastly, among our plans for the future, we would like to analyse other translation management tools available in the market as well as contrast the needs and results of other types of interpreters, such as conference interpreters.

REFERENCES

- Bilgen, B. (2009). *Investigating Terminology Management for Conference Interpreters*. MA dissertation, University of Ottawa, Ottawa, Canada.
- Costa, H., Corpas Pastor, G. & Durán Muñoz, I. (2014a). Technology-assisted Interpreting. *MultiLingual* 143, 25(3), 27–32.
- Costa, H., Corpas Pastor, G. & Durán Muñoz, I. (2014b). A comparative User Evaluation of Terminology Management Tools for Interpreters. In *Proceedings of the 4th International Workshop on Computational Terminology* (pp. 68-76) Dublin, Ireland, August 23 2014. Retrieved 13/05/2016 from <http://www.aclweb.org/anthology/W14-4809>.
- Costa, H., Corpas Pastor, G. & Durán Muñoz, I. (2015). *An Interpreters' Guide to Selecting Terminology Management Tools*. NATO Conference on Terminology Management. Brussels, Belgium. November 2015. Retrieved 13/05/2016 from <https://eden.dei.uc.pt/~hpcosta/docs/papers/201511-NATO.pdf>.
- Drouin, P. (2003). Term extraction using non-technical corpora as a point of leverage. *Terminology*, 9(1), 99-117.
- Gile, D. (1985). Les termes techniques en interprétation smultanée. *Meta: Translators' Journal*, 30(3), 199-210.
- Gile, D. (1986). Le travail terminologique en interprétation de conférence. *Multilingua* 5(1), 31-36.
- Gile, D. (1987). La terminotique en interpretation de conférence: un potentiel à exploiter. *Meta: Translators' Journal*, 32(2), 164–169.
- ISO (2014). *3611:2014(E) Interpreting – Guidelines for Community Interpreting*. Geneva: International Standards Association.
- Kutz, W. (2000). Training für den Ernstfall. Warum und wie sich die Vorbereitung auf den Dolmetscheinsatz lohnt, *MDÜ* 3.
- Mikkelson, H. (2004). The professionalization of community interpreting. *The AIIC Webmagazine*. Retrieved 13/05/2016 from <http://aiic.net/page/1546/the-professionalization-of-community-interpreting/lang/1>.
- Moser-Mercer, B. (1992). Banking on Terminology: Conference Interpreters in the Electronic Age. *Meta: Translators' Journal*, 37(3), 507–522.
- Roberts, R. (1994). Community Interpreting Today and Tomorrow. In Krawutschke, P. (Ed.) 35th Annual Conf. of the American Translators Association (pp. 127-138). Medford, NJ: Learned Information.
- Rodríguez, N. & Schnell, B. (2009). A Look at Terminology Adapted to the Requirements Interpretation. *Language Update*, 6(1), 21–27. Retrieved 13/05/2016 from http://www.btb.termiumplus.gc.ca/tpv2guides/guides/favart/index-eng.html?lang=eng&lettr=indx_autr8gijKBACeGnl&page=9oHAHvmFzkgE.html
- Rütten, A. (2014a). *Booth-friendly terminology management programs for interpreters – a market snapshot*. Retrieved 13/05/2016 from <http://blog.sprachmanagement.net/?p=265>
- Rütten, A. (2014b). *Booth-friendly terminology management revisited – 2 newcomers*. Retrieved 13/05/2016 from <http://blog.sprachmanagement.net/?p=305>
- Stoll, C. (2002). Terminologiesysteme für Simultandolmetscher, *MDÜ* 3, 4751.
- Valero-Garcés, C. (2014). *Communicating across Cultures. A Coursebook on Interpreting and Translating in Public Services and Institutions*. Lanham/Plymouth: University Press of America.

Webpages (Retrieved 14/05/2016)

Glossary Assistant: <http://swiss32.com/>

Interplex: <http://www.fourwillows.com/interplex.html>

InterpretBank: www.interpretbank.de

Interpreters Help: <https://interpretershelp.com/>

Lookup: <http://www.dog-gmbh.de/software-products/lookup.html?L=1>

Terminus: <http://www.wintringham.ch/cgi/ayawp.pl?T=terminus>

Σημεία τομής και απόκλισης της Κοινοτικής Διερμηνείας με τη Διερμηνεία Συνεδρίων.

Παρασκευή Κόττη

Μεταφράστρια, (Μ.Α.) Ιονίου Πανεπιστημίου
evi.kotti@gmail.com

Eduardo Fiorillo

Σχολείο Ευρωπαϊκής Παιδείας,
πρώην Διδάσκων Ιονίου Πανεπιστημίου -
ΤΕΙ Ηπείρου
eduardofiorillo@hotmail.com

Περίληψη

Τόσο η κοινοτική όσο και η συνεδριακή διερμηνεία αποσκοπούν στη διαγλωσσική και διαπολιτισμική προφορική επικοινωνία. Με βάση την παραδοχή αυτή, στην παρούσα εισήγηση εξετάζουμε τα βασικότερα σημεία στα οποία τα δύο ανωτέρω είδη διερμηνείας συγκλίνουν αλλά και αποκλίνουν μεταξύ τους. Στο πρώτο μέρος, αναφέρουμε τα σημεία τομής ήτοι την προφορική και άπαξ εκφορά του μηνύματος, τη λειτουργική προσέγγιση, τη συχνή χρήση ορολογίας, το εν μέρει όμοιο εργασιακό καθεστώς των διερμηνέων. Στο δεύτερο μέρος εστιάζουμε στα σημεία όπου διαφοροποιούνται. Ειδικότερα, αναλύουμε συνοπτικά τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά των διερμηνέων στην κοινοτική και στη συνεδριακή διερμηνεία και δη το γνωστικό τους υπόβαθρο, το κύρος τους και την αντικειμενικότητά τους. Επίσης, την κοινωνική και μορφωτική κατάσταση των διερμηνευομένων, την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή για τη διεξαγωγή της διερμηνείας, τον χώρο και το ωράριο εργασίας, τις γλώσσες εργασίας, το επίπεδο λόγου και τον τρόπο διερμηνείας, την αποζημίωση των διερμηνέων και τέλος την επαγγελματική τους κατοχύρωση, η οποία επίσης διαφοροποιείται ανάλογα με τη χώρα.

Λέξεις-κλειδιά: κοινοτική διερμηνεία, διερμηνεία συνεδρίων, δημόσιες υπηρεσίες, «αυτοσχέδιοι» διερμηνείς, «συνήγορος» μετανάστη, εργαλείο κρατικών αρχών

Εισαγωγή

Η *κοινοτική διερμηνεία* ως αντικείμενο σπουδών της Διερμηνείας καθιερώθηκε γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Ορόσημο για την καθιέρωση του εν λόγω τομέα της διερμηνείας στάθηκε το πρώτο διεθνές συνέδριο με τίτλο *Interpreters in the Community* που διεξήχθη στο Geneva Park κοντά στο Τορόντο του Καναδά το 1995. Στην αναγνώριση του συγκεκριμένου κλάδου της διερμηνείας συνέβαλε επίσης το γεγονός ότι το έγκυρο διεθνές περιοδικό *Interpreting* δημοσίευσε στο πρώτο του τεύχος ένα άρθρο για την κοινοτική διερμηνεία παρουσιάζοντας τη ως ένα δυναμικά αναδυόμενο επάγγελμα (βλ. Mikkelson 1996b: 125-129). Ωστόσο, η κοινοτική διερμηνεία, παρά το ομολογουμένως χρήσιμο έργο που προσφέρει στα μέλη της κοινότητας, δεν χαίρει της ίδιας εκτίμησης με άλλα είδη διερμηνείας, όπως λ.χ. τη *συνεδριακή*, κυρίως λόγω της μη ύπαρξης ενός αυστηρά καθορισμένου πλαισίου που να ορίζει τα επαγγελματικά προσόντα των διερμηνέων, τον κώδικα δεοντολογίας και τις αξιοπρεπείς αμοιβές τους. Επίσης, καταδηλωτικό της ασάφειας

που σε κάποιο βαθμό εξακολουθεί να περιβάλλει την κοινοτική διερμηνεία είναι η ύπαρξη πολλαπλής ορολογίας όσον αφορά την ονομασία της.¹

Όμως, παρά τις διαφορές τους ως προς τον ρόλο των διερμηνέων, το πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται και την επαγγελματική τους κατοχύρωση, δεν παύουν να υπάρχουν κι αρκετές ομοιότητες δεδομένου ότι αμφότερες αποσκοπούν στην προφορική μεταφορά ενός εκφωνήματος από τη γλώσσα-πηγή στη γλώσσα-στόχο.

1. Σημεία τομής μεταξύ της κοινοτικής διερμηνείας και της διερμηνείας συνεδρίων

Μολονότι, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν αρκετές και σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ της κοινοτικής και της συνεδριακής διερμηνείας, υπάρχουν ωστόσο κι ορισμένα σημεία τομής μεταξύ τους. Ειδικότερα:

- Τόσο η *κοινοτική διερμηνεία* όσο και η *διερμηνεία συνεδρίων* διαφοροποιούνται από τη μετάφραση, διότι ενώ η μετάφραση προϋποθέτει την αποτύπωση του πρωτοτύπου σε ένα γραπτό κείμενο στη γλώσσα αφίξεως (Κεντρωτής, 1996: 118), στη διερμηνεία η εκφορά του πρωτοτύπου μηνύματος γίνεται μέσω του προφορικού λόγου, αποσκοπώντας έτσι στη διαγλωσσική και διαπολιτισμική *προφορική επικοινωνία*.
- Σε αμφότερα τα είδη διερμηνείας προκρίνεται η *λειτουργική προσέγγιση*, η οποία καθορίζεται από εξωκειμενικούς παράγοντες και όχι μόνο από το (προφορικό) κείμενο αφητηρίας, δεδομένου ότι κάθε προφορικό ή γραπτό κείμενο, ως μέσο επικοινωνίας, χρησιμοποιείται για συγκεκριμένους σκοπούς κι από συγκεκριμένους αποδέκτες (Κελάνδριας, 2013: 417).
- Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το διερμηνευμα εκφέρεται άπαξ και λόγω έλλειψης του απαραίτητου χρόνου δεν υπάρχει η δυνατότητα να ελεγχθεί πλήρως και ενδεχομένως να διορθωθεί σε κάποιο μεταγενέστερο χρόνο (Κεντρωτής, 1996: 118).
- Πολύ συχνά πρόκειται για ειδικά ή τεχνικά κείμενα που χρησιμοποιούν συγκεκριμένη επιστημονική ορολογία (λ.χ. ιατρικό συνέδριο – κοινοτική διερμηνεία σε νοσοκομείο).
- Και στα δύο ανωτέρω είδη διερμηνείας, ο διερμηνέας είναι παρών κατά την εκφορά του μηνύματος της γλώσσας αφητηρίας, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να βιώσει και να ενταχθεί σε μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή κατάσταση (Βλαχόπουλος, 2014: 22).
- Και οι δύο διερμηνείες χρειάζεται αρκετές φορές να μετακινηθούν εκτός έδρας.
- Για τη διερμηνεία συνεδρίων χρειάζεται απαραίτητως κάποιος υλικοτεχνικός εξοπλισμός. Αν και δεν συμβαίνει πάντοτε, υπάρχουν περιπτώσεις που αυτός είναι απαραίτητος και στην κοινοτική διερμηνεία (*διερμηνεία με εικονοηλεκτρονική ή εξ' αποστάσεως*).

¹ Στα Αγγλικά συναντάμε τους όρους *public service interpreting*, *dialogue interpreting* (βλ. Jiang, 2007), *liaison interpreting*, *bilateral interpreting*, *cultural interpreting*, *ad hoc interpreting* κ.α.

2. Σημεία απόκλισης μεταξύ της κοινοτικής διερμηνείας και της διερμηνείας συνεδρίων

2.1 Συνεδριακοί και Κοινοτικοί Διερμηνείς: κύρος, υπόβαθρο, αντικειμενικότητα

Οι διερμηνείς συνεδρίων χαίρουν μεγάλης εκτίμησης στο επιστημονικό στερέωμα και γενικά συναναστρέφονται με άτομα κύρους και διεθνούς αναγνώρισης. Κατά τη διερμηνεία, η εκφορά του λόγου τους πρέπει να είναι ουδέτερη, ενώ οι ίδιοι επιχειρούν να είναι 'αόρατοι' αποφεύγοντας την προσωπική εμπλοκή στη συζήτηση (Leanza, 2007: 14). Επιπροσθέτως, οι συνεδριακοί διερμηνείς είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με υψηλό γνωστικό υπόβαθρο.

Στην κοινοτική διερμηνεία, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των μεταφραστών ποικίλλει. Συχνά, είναι και οι ίδιοι αλλοδαποί και σπανίως έχουν λάβει κάποιο είδος σχετικής εκπαίδευσης. Παρότι έχουν γίνει ορισμένες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, η κατάρτισή τους συνήθως δεν υπερβαίνει τις 40 ώρες (Roat, 2000: 18-20).

Συχνά μάλιστα, τον ρόλο του κοινοτικού διερμηνέα αναλαμβάνουν οι ίδιοι οι υπάλληλοι, παράλληλα με την κύρια αρμοδιότητά τους ή ακόμη και οι συγγενείς των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών τους. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν ισχύει στη δικαστηριακή διερμηνεία η οποία έχει κάνει βήματα ως προς την επιλογή καταλληλότερων διερμηνέων. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά την έρευνα του Γερμανικού Υπουργείου Υγείας (1996 έως 1999), όπου διαπιστώθηκε ότι το 35% των ασθενών που νοσηλεύονταν στη γνωστή γυναικολογική κλινική του Βερολίνου "Charité" δεν ήταν γερμανικής καταγωγής και μόλις το 66% εξ αυτών δήλωσαν ότι είχαν κατανοήσει πλήρως τις οδηγίες των ιατρών (Nord, 2003: 255). Μονάχα δύο φορές μέσα στα τελευταία δύο έτη είχε κληθεί ένας επαγγελματίας διερμηνέας προκειμένου να επιλύσει το πρόβλημα επικοινωνίας μεταξύ του ιατρού και της ασθενούς. Στις υπόλοιπες 201 περιπτώσεις, το νοσοκομειακό προσωπικό είχε καταφύγει στη χρήση «αυτοσχέδιων» (ad hoc) διερμηνέων και συγκεκριμένα (πιν.1) :

Πίνακας 1: «Αυτοσχέδιοι» διερμηνείς

«Αυτοσχέδιοι» διερμηνείς	Περιπτώσεις
ο σύζυγος	46
νοσηλευτικό προσωπικό	30
γυναίκα συγγενής	28
υπάλληλος καθαριότητας	23
τουρκόφωνη γυναίκα ιατρός	20
άλλη ασθενής στον ίδιο θάλαμο	18
άντρας ασθενής	14
άλλο άτομο	8
άλλη γυναίκα	7
επισκέπτης άλλου ασθενούς στον ίδιο θάλαμο	4
λοιπό προσωπικό της κλινικής	3

Ακόμη, οι περισσότεροι κοινοτικοί διερμηνείς ανήκουν και οι ίδιοι σε κάποια μειονοτική ομάδα της χώρας όπου δραστηριοποιούνται, αλλά εν αντιθέσει προς τα υπόλοιπα μέλη αυτών των ομάδων εκείνοι έχουν αφομοιωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό στη χώρα υποδοχής και είναι εξοικειωμένοι με τις δημόσιες υπηρεσίες και φορείς (Wadensjö, 1998: 43-47). Η καταγωγή τους αυτή αλλά και η φύση της κοινοτικής διερμηνείας, συχνά καθιστά δυσδιάκριτο τον ρόλο τους, δηλαδή - με εξαίρεση τη δικαστική διερμηνεία όπου η αντικειμενικότητα είναι υψίστης σημασίας - συχνά θεωρούνται ταυτόχρονα ως *υπερασπιστές* ή *συνήγοροι* του μετανάστη αλλά

και ως 'εργαλείο' των κρατικών αρχών. Το δίλημμά που καλούνται συχνά να αντιμετωπίσουν αναφορικά με τον ρόλο τους ως διαμεσολαβητές εντείνεται περαιτέρω λόγω του κοινωνικού ανταγωνισμού και της φυλετικής προκατάληψης που υπάρχει στην πλειοψηφία των χωρών.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι οι κοινοτικοί διερμηνείς, εν αντιθέσει προς τους διερμηνείς συνεδρίων, οφείλουν να διακρίνονται από *διακριτικότητα* και *εχεμύθεια* καθώς οι διερμηνευόμενοι χρειάζεται συχνά να αποκαλύψουν προσωπικά ευαίσθητα δεδομένα. Ακόμη, οι επιπτώσεις μιας ανακριβούς απόδοσης στην περίπτωση της κοινοτικής διερμηνείας ενδέχεται να είναι σημαντικές για τον πελάτη. Τι μπορεί να συμβεί εάν ο διερμηνέας διατυπώσει λάθος ή με ανακρίβεια κάτι στο πλαίσιο μιας δίκης ή δεν μεταφέρει σωστά τη σύσταση ενός γιατρού προς τον ασθενή; Αντιθέτως, τις περισσότερες φορές οι επιπτώσεις ενός μεταφραστικού λάθους δεν αποβαίνουν μοιραίες για τους ακροατές στην περίπτωση της συνεδριακής διερμηνείας.

2.2 Διερμηνευόμενοι

Οι ομιλητές ενός συνεδρίου έχουν ως επί το πλείστον υψηλό μορφωτικό επίπεδο, και συνεπώς η ομιλία τους διαπνέεται από ευφράδεια και ευγλωττία. Πρόκειται για επιστήμονες οι οποίοι, μέσω της εισήγησής τους, αποσκοπούν στη διάδοση της γνώσης.

Στην κοινοτική διερμηνεία, όμως, οι διερμηνευόμενοι είναι κυρίως μετανάστες ή πρόσφυγες όλων των ηλικιών, οι οποίοι είτε εισήλθαν προσφάτως στη χώρα είτε διαμένουν στη χώρα υποδοχής για χρόνια, αλλά δεν είναι σε θέση να χειριστούν την επίσημη γλώσσα του κράτους-υποδοχής με ευχέρεια, όπως συμβαίνει λ.χ. στην Πολωνική περιοχή στο Σικάγο των ΗΠΑ². Οι άνθρωποι αυτοί αρκετές φορές διαπνέονται από τον φόβο και την αβεβαιότητα, ή είναι αγράμματοι, και σαφώς βρίσκονται σε ένα μη οικείο περιβάλλον. Επομένως, ο λόγος τους δεν είναι τόσο επιτηδευμένος και χαρακτηρίζεται συχνά από έλλειψη ειρμού ή συνοχής εν αντιθέσει προς τους ομιλητές συνεδρίων οι οποίοι έχουν προετοιμάσει τα κείμενά τους εκ των προτέρων (Πετροχείλου, 2008: 36).

Επίσης, πέρα από τα αρνητικά συναισθήματα που βιώνουν, συχνά πρέπει να αντιμετωπίσουν τη βιασύνη των φορέων (ιατροί, νοσηλευτές, αστυνομικοί, κλπ.) που δεν έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ή τη θέληση για να ασχοληθούν διεξοδικά με την κάθε υπόθεση (Bowen, 2003). Για τον λόγο αυτό, στο πρόσωπο του διερμηνέα βλέπουν έναν σύμμαχο-διαμεσολαβητή. Άλλωστε, η Roberts (2002: 158) κατά την περιγραφή της κοινοτικής διερμηνείας επεξηγεί ουσιαστικά τον ρόλο που οφείλει να αναλαμβάνει ο διερμηνέας:

«Η κοινοτική διερμηνεία επιτρέπει στα άτομα που δεν μιλούν άπαιστα την/τις επίσημη/ες γλώσσα/ες του κράτους να επικοινωνήσουν με τους αρμοδίους των δημοσίων υπηρεσιών ώστε να διευκολυνθούν ως προς την πλήρη και ισότιμη πρόσβαση σε νομικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές, κυβερνητικές και κοινωνικές υπηρεσίες» (*Ανακοίνωση στο Πρώτο Διεθνές Συνέδριο για τη Διερμηνεία σε Νομικές, Υγειονομικές και Κοινωνικές Υπηρεσίες*).

Η Shackman (1984) επιβεβαιώνει τον ρόλο αυτό, υποστηρίζοντας ότι ο κοινοτικός διερμηνέας έχει την ευθύνη να διευκολύνει τον επαγγελματία και τον πελάτη, οι οποίοι έχουν πολύ διαφορετικό υπόβαθρο και αντιλήψεις, σε μια μη ισότιμη σχέση ισχύος και γνώσεων, ώστε να επικοινωνήσουν μεταξύ τους με σκοπό την αμοιβαία ικανοποίηση. Ο δύσκολος αυτός συνδυασμός είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω της *ελεγχόμενης* γλώσσας ('controlled

² Εκεί βρίσκεται ο μεγαλύτερος συγκεντρωμένος πολωνικός πληθυσμός μετά τη Βαρσοβία.

language’), η οποία, όπως διευκρινίζει η Παριανού (2003) «δεν συνίσταται στην απλούστευση της γλώσσας αλλά στην προσαρμογή της στις απαιτήσεις του τελικού αποδέκτη».

2.3 Γλώσσες εργασίας - επίπεδο λόγου – τρόπος διερμηνείας

Δεδομένου ότι η πλειοψηφία των εισηγήσεων στα συνέδρια, τουλάχιστον στον ελλαδικό χώρο, παρουσιάζονται συνήθως σε μία από τις *μείζονες* γλώσσες, όπως η αγγλική, γαλλική, γερμανική, οι περισσότεροι διερμηνείς συνεδρίων εργάζονται σε αυτές τις γλώσσες. Είναι αυτονόητο ότι οι γλωσσικοί συνδυασμοί μεταβάλλονται ανάλογα με την επίσημη γλώσσα της χώρας όπου διεξάγεται το συνέδριο.

Στον αντίποδα, οι γλώσσες εργασίας στην κοινοτική διερμηνεία ποικίλλουν σημαντικά. Ειδικότερα, στις ΗΠΑ η «κυρίαρχη» γλώσσα στην κοινοτική διερμηνεία είναι η Ισπανική (Hale, 2007), στη Γερμανία και την Αυστρία είναι η Τουρκική ενώ στην Αυστραλία είναι η Ιταλική και η Ελληνική. Στην Ιαπωνία (Mizuno, 2012) οι γλώσσες με τη μεγαλύτερη ζήτηση είναι η Κινεζική, η Κορεατική, η Πορτογαλική, η Ισπανική και η Ταγκάλογκ.³

Στην Ελλάδα, λόγω της μεγάλης εισροής μεταναστών, οι ανάγκες διερμηνείας εστιάζονται πλέον κυρίως σε γλώσσες της Μέσης Ανατολής ή της Αφρικής, είτε ακόμη σε κάποιες σπάνιες διαλέκτους. Ωστόσο, παρά τις αυξημένες ανάγκες για τη γλωσσική υποστήριξη των μεταναστών και παρά τη σχετική νομοθεσία⁴, μόνο ελάχιστα βήματα έχουν γίνει στον τομέα αυτό⁵. Η Αποστόλου (2011: 81) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι το 2010 στα κύρια σημεία παράνομης εισόδου μεταναστών, όπως στον Έβρο, τη Λέσβο και τη Σάμο, οι υπηρεσίες διερμηνείας διεξάγονταν στη συντριπτική πλειοψηφία από ορισμένους αγγλομαθείς αστυνομικούς οι οποίοι επικοινωνούσαν στα αγγλικά με τους μετανάστες, ενώ συχνά χρειαζόταν κάποιος άλλος μετανάστης που γνώριζε λίγα αγγλικά να κάνει τον διερμηνέα μεταξύ του αστυνομικού και του ομοεθνή μετανάστη, ενώ συχνά τα αγγλικά που γνώριζαν οι ίδιοι οι αστυνομικοί δεν ήταν σε πολύ καλύτερο επίπεδο.

³ Βασική διάλεκτος στις Φιλιππίνες.

⁴ Βλ. Άρθρο 3 του Π.Δ. 81/2009 (ΦΕΚ Α' 99/30.06.2009) όπου ορίζεται ότι «σε κάθε Αστυνομική Διεύθυνση της Χώρας συνιστάται Γνωμοδοτική Επιτροπή Προσφύγων [...] Η Επιτροπή καλεί τον αιτούντα με πρόσκληση, η οποία συντάσσεται σε γλώσσα που ευλόγως θεωρείται ότι αυτός κατανοεί [...] Η συνέντευξη γίνεται πάντα με τη συνδρομή διερμηνέα ικανού να εξασφαλίσει την αναγκαία επικοινωνία, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να επιβεβαιώσει όσα αναφέρει στην αίτησή του και να δώσει εξηγήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τα ακριβή στοιχεία της ταυτότητάς του ή τη μη κατοχή διαβατηρίου, το ακριβές δρομολόγιο που ακολούθησε για να εισέλθει στο ελληνικό έδαφος και τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τη χώρα της καταγωγής του ζητώντας προστασία.

⁵ Σε μια τέτοια κίνηση προέβη η Ελληνική Αστυνομία το 2014 με την απόφασή της για την πρόσληψη 100 μεταφραστών-διερμηνέων για τις γλώσσες και διαλέκτους *Αραβική, Φαρσί, Χίντι, Μπάγκλα ή Μπεγκάλι, Παστού και Παντζάμπι*. Μια άλλη περίπτωση είναι το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα για τη χρήση «25 διαπολιτισμικών μεσολαβητών» σε 20 επιλεγμένα νοσοκομεία στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης, το οποίο υλοποιήθηκε από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας και το ιδιωτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης «Διάσταση – Εκπαιδευτικές και Συμβουλευτικές Υπηρεσίες» τον Μάιο - Ιούνιο 2011. Στο εν λόγω πρόγραμμα εντάχθηκαν υπηρεσίες σε 35 γλώσσες και διαλέκτους, όπως: *αλβανικά, ρωσικά, ουκρανικά, γεωργιανά, σερβικά, κροατικά, ρουμανικά, αγγλικά, γαλλικά, γαλλικά Creole, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά, αγγλικά pidgin, αγγλικά ratwa, αγγλικά Creole* (σε χώρες της Αφρικής), *αραβικά, αφρικάνες, μπάγκλα, ούρντου, ζούλου, σουαχίλι, κικούγιου, γιορούμπου, λινγκουάλα, περσικά, φιλιπινέζικα, φάρσι, ντάρι, παντζάμπι, τηγκρίνια, αμάρικ, τουρκικά*. Βλ. σχετικά, Αποστόλου, Φ. (2011). Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα. Στο *Gramma: Journal of Theory and Criticism* 19(1), 77-91. Ανακτήθηκε 10/05/2016 από <http://www.enl.auth.gr/gramma/gramma11/Apostolou.pdf>

Σε άλλη κράτη, όπως λ.χ. στη Μεγάλη Βρετανία, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην εξυπηρέτηση των αλλόγλωσσων. Μάλιστα, στην ιστοσελίδα του Εθνικού Συστήματος Υγείας αναφέρεται ότι όλοι οι ασθενείς πρέπει να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας και να διασφαλίζεται ότι η γλώσσα τους δεν θα αποτελεί εμπόδιο για την παροχή του ίδιου επιπέδου φροντίδας με τους υπόλοιπους ασθενείς. Τονίζεται, μάλιστα, ότι οι νοσηλευτές θα πρέπει να γνωρίζουν το *πώς* και το *πού* θα βρουν διερμηνείς για *όλες τις γλώσσες*, συμπεριλαμβανομένης της Βρετανικής νοηματικής γλώσσας, *όποτε χρειάζεται*⁶.

Πέρα από τα ζεύγη γλωσσών που χρησιμοποιούνται στην κάθε περίπτωση, υπάρχει επίσης μεγάλη απόκλιση ως προς το επίπεδο λόγου. Στα συνέδρια ο λόγος των ομιλητών είναι υψηλού επιπέδου και η δυσκολία για τον διερμηνέα μπορεί να έγκειται στην απόδοση των ορολογικών όρων. Αντιθέτως, στην κοινοτική διερμηνεία ο λόγος είναι συνήθως ανεπιτήδευτος ενώ πρόκληση για τον διερμηνέα μπορεί να αποτελέσει η χρήση κάποιας διαλέκτου ή ο τρόπος εκφοράς του λόγου από τον διερμηνευόμενο (προφορά).

Τέλος, στα συνέδρια όπου συνήθως αναγιγνώσκονται επιστημονικές εισηγήσεις προκρίνεται η ευθεία - ταυτόχρονη διερμηνεία, ενώ στην κοινοτική όπου πρόκειται συνήθως για σύντομες ερωτοαπαντήσεις υπερτερεί η διαδοχική ή η ψιθυριστή διερμηνεία, ενώ συχνή είναι επίσης η από κειμένου διερμηνεία (*on sight interpreting*), ήτοι η προφορική απόδοση ενός γραπτού κειμένου. Ο κοινοτικός διερμηνέας οφείλει να προβαίνει σε τόσο σε ευθεία όσο και σε αντίστροφη διερμηνεία.

2.4 Χώρος εργασίας - Υλικοτεχνική υποδομή

Οι διερμηνείς συνεδρίων εργάζονται σε συνεδριακά κέντρα ή χώρους συνεδριάσεων που διαθέτουν κατάλληλα εξοπλισμένες καμπίνες (booth), σταθερές ή φορητές, για τη διεξαγωγή της ταυτόχρονης διερμηνείας⁷. Ειδικότερα, είναι απαραίτητο να υπάρχει (τουλάχιστον) μια καμπίνα για κάθε γλώσσα προς την οποία παρέχεται διερμηνεία, η οποία θα είναι εφοδιασμένη με τον κατάλληλο τεχνικό εξοπλισμό, ήτοι τουλάχιστον μία ατομική κονσόλα ανά διερμηνέα, μικρόφωνο, ακουστικά, τραπεζάκι, άνετη καρέκλα και επιτραπέζια λάμπα. Είναι δεδομένο ότι οι διερμηνείς συνεδριάσεων θα γνωρίζουν τον χειρισμό του ανωτέρω εξοπλισμού (Angermeyer, 2015: 131). Οι διαστάσεις της καμπίνας είναι συγκεκριμένες⁸ και θα πρέπει να διαθέτουν ηχομόνωση, αθόρυβο σύστημα κλιματισμού/εξαερισμού, κατάλληλο φωτισμό και να προσφέρουν ανεμπόδιση θέα στην αίθουσα επιτρέποντας την οπτική επαφή του διερμηνέα με τους συνέδρους και τις υπόλοιπες καμπίνες. Οι διερμηνείς εργάζονται στην καμπίνα μαζί με έναν συνάδελφο ώστε να εναλλάσσονται, ιδανικά, ανά 20-30 λεπτά.

⁶ <https://www.england.nhs.uk/commissioning/wp-content/uploads/sites/12/2015/07/interpreting-events-presentation.pdf>

⁷ Οι σταθερές καμπίνες οφείλουν να πληρούν το πρότυπο ISO 2603-1998 ενώ οι φορητές που διατίθενται στην αγορά διακρίνονται σε: α) «κλειστού τύπου» που πληρούν τις αντίστοιχες προδιαγραφές ISO 4043-1998 και β) «ανοιχτού τύπου» που έχουν χαμηλότερο κόστος αλλά δεν συστήνονται λόγω ανεπαρκούς ηχομόνωσης και υποδεέστερης ποιότητας ήχου, ενώ δεν θα πρέπει να επιλέγονται σε περίπτωση που είναι απαραίτητη η ύπαρξη κι άλλων καμπίνων στον ίδιο χώρο, καθώς το μη-ηχομονωμένο περιβάλλον επηρεάζει αρνητικά την απόδοση του διερμηνέα και ταυτόχρονα αποσπά την προσοχή των συνέδρων.

⁸ Για τις σταθερές καμπίνες οι ελάχιστες διαστάσεις της καμπίνας είναι: πλάτος 2,50 μ. (για 2 διερμηνείς) ή 3,20 μ. (για 3 διερμηνείς), βάθος 2,40 μ. και ύψος 2,30 μ. Για τις φορητές ισχύουν οι εξής ελάχιστες διαστάσεις: πλάτος: 2,40 μ. (για 2 διερμηνείς) ή 3,20 (για 4 διερμηνείς), βάθος: 1,60 μ. και ύψος 2,00 μ.

Παράλληλα, οι σύνεδροι και οι ακροατές του συνεδρίου εφοδιάζονται με ειδικά ακουστικά μέσω των οποίων (επιλέγοντας το κατάλληλο κανάλι) παρακολουθούν τη διερμηνευση στη γλώσσα επιλογής τους.

Στην κοινοτική διερμηνεία αντιθέτως, οι διερμηνείς καλούνται ώστε να παράσχουν τις υπηρεσίες τους σε διάφορα ιδρύματα και δομές, όπως σε δικαστήρια, δικηγορικά ή συμβολαιογραφικά γραφεία, σε αστυνομικά τμήματα, χώρους κράτησης ή στον τόπο ενός συμβάντος, σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης ή νοσοκομεία, σε χώρους υποδοχής μεταναστών ή γραφεία που ασχολούνται με ζητήματα μεταναστών, λ.χ. στέγαση και κοινωνική ασφάλιση, σε σχολικές δομές (Hertog, 2010).

Εδώ, δεν απαιτείται ειδικός εξοπλισμός, πέρα από ένα σημειωματάριο για τη λήψη σημειώσεων όποτε κρίνεται αναγκαίο. Συνήθως, οι διερμηνείς δεν χρειάζεται να έχουν λάβει κάποια περαιτέρω εκπαίδευση τεχνικής φύσεως, πέρα από, ενδεχομένως, τον τρόπο λήψης των σημειώσεων αυτών. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί επίσης: α) η *διερμηνεία με εικονοηλεκτρονική επικοινωνία* (videoconference interpreting) που αφορά λ.χ. την ακρόαση και ακολούθως τη διερμηνεία της κατάθεσης ενός εκ των μαρτύρων ο οποίος δεν παρίσταται στην αίθουσα του δικαστηρίου και β) η *εξ αποστάσεως διερμηνεία* (remote interpreting) σε περίπτωση που ο διερμηνέας βρίσκεται εκτός της αίθουσας δικαστηρίου και εργάζεται εξ αποστάσεως (Braun 2011, Βλαχόπουλος 2014). Και στις δύο αυτές μεθόδους, η διαρρύθμιση των αιθουσών πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε αφενός να μην καθίσταται ο ίδιος ο διερμηνέας το κεντρικό πρόσωπο στη συζήτηση, και αλτσοχροώνως ο διερμηνέας να έχει άριστη οπτική επαφή με τον διερμηνευόμενο ώστε να αντιλαμβάνεται όλες τις αποχρώσεις του λόγου του με σκοπό την εξάλειψη των ασαφειών και αμφισβημιών⁹. Ωστόσο, οι Roziner & Schlesinger (2010: 217-218) τονίζουν ότι παρόλο που η απόδοση του διερμηνέα δεν διαφέρει πρακτικά είτε διερμηνεύει κατά τον παραδοσιακό τρόπο είτε μέσω τηλεδιάσκεψης, οι ίδιοι οι διερμηνείς αναφέρουν ότι είναι λιγότερο ικανοποιημένοι με την απόδοσή τους στη δεύτερη περίπτωση.

Είναι εύλογο ότι όσο πιο ευρεία γίνεται η χρήση των νέων τεχνολογιών στη διερμηνεία και όσο περισσότερο οι διερμηνείς θα εξοικειώνονται με αυτή τη διαδικασία, τόσο λιγότερα προσκόμματα θα αντιμετωπίζουν στη διεξαγωγή της.

2.5 Ωράριο εργασίας

Κανένα από τα δύο είδη διερμηνείας δεν εγγυάται ένα συγκεκριμένο και αυστηρά καθορισμένο ωράριο εργασίας. Στην ουσία εργάζονται όποτε τους ζητηθεί, εφόσον και οι ίδιοι φυσικά δηλώσουν τη διαθεσιμότητά τους. Η διαφορά έγκειται, απλώς, στο ότι στην περίπτωση ενός συνεδρίου οι διερμηνείς γνωρίζουν με σχετική ακρίβεια το πότε θα ξεκινήσει και το πότε θα τελειώσει η εργασία τους βάσει της ειδικής συμφωνίας που έχει συναφθεί προηγουμένως με τον εκάστοτε φορέα - εργοδότη. Αυτό μπορεί, επίσης, να ισχύσει στην κοινοτική διερμηνεία αλλά όχι πάντοτε, διότι δεν είναι λίγες οι φορές που συμβαίνουν έκτακτα περιστατικά στα οποία θα χρειαστεί να παρευρεθούν. Επί παραδείγματι, η Βρετανική υπηρεσία Θεώρησης εισόδου και Μετανάστευσης αναφέρει χαρακτηριστικά στις κατευθυντήριες οδηγίες της προς τους διερμηνείς: «Δεν υφίστανται ελάχιστες ή μέγιστες απαιτήσεις όσον αφορά τις ώρες εργασίας. Επομένως, κάνουμε δεκτές τόσο τις αιτήσεις εκείνων που μπορούν να παράσχουν τις υπηρεσίες διερμηνείας σε συγκεκριμένες ώρες, όπως τα βράδια ή τα σαββατοκύριακα, όσο και εκείνων που είναι διαθέσιμοι ανά πάσα στιγμή.

⁹ https://e-justice.europa.eu/content_manual-71--maximize-el.do?idSubpage=6

Σαφώς, καθώς πολλά αεροδρόμια και λιμάνια λειτουργούν 24 ώρες το 24ωρο, χρειαζόμαστε συνεχώς τις υπηρεσίες διερμηνείας»¹⁰.

Αμφότεροι οι διερμηνείς χρειάζεται συχνά να μετακινηθούν πέρα των ορίων της κατοικίας τους, αλλά ενώ η εργασία στο πλαίσιο της κοινοτικής διερμηνείας συνήθως δεν υπερβαίνει τις δύο ώρες, οι συνεδριακοί διερμηνείς χρειάζεται συχνά να εργαστούν αρκετές ώρες την ημέρα στο πλαίσιο ενός συνεδρίου. Μάλιστα, έχει αναφερθεί χαρακτηριστικά ότι στην περίπτωση των συνεδρίων «μια γερή μέση είναι τόσο σημαντική όσο και οι καλές δεξιότητες στη διερμηνεία» (Ostarhild, 2002).

2.6 Απολαβές

Η πλειοψηφία των συνεδριακών διερμηνέων είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, όπως άλλωστε και οι κοινοτικοί διερμηνείς. Ωστόσο, η αμοιβή των διερμηνέων συνεδρίων είναι πολλαπλάσια¹¹ εκείνης των κοινοτικών διερμηνέων, παρότι και μεταξύ των συνεδριακών διερμηνέων υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις ανά χώρα. Ειδικότερα, η αμοιβή του διερμηνέα στο πλαίσιο της κοινοτικής διερμηνείας είναι πενιχρή. Η Αποστόλου (2011: 158) αναφέρει ότι η αποζημίωση για κάθε δικαστική υπόθεση ανέρχεται σε 17 ευρώ, ενώ μόλις σε 11 ευρώ για την ανακριτική διαδικασία και τη συνέντευξη στη διαδικασία ασύλου, και μάλιστα χωρίς να παρέχονται ασφάλιση, ένσημα ή συγκεκριμένο ωράριο εργασίας. Όπως τονίζει η Mikkelson (1996a: 77-89), το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη επαγγελματική κατοχύρωση του κοινοτικού διερμηνέα και την όχι τόσο μεγάλη εκτίμηση που χαιρεί στον επαγγελματικό χώρο, αποτρέπει τόσο τους επαγγελματίες διερμηνείς από το να ασχοληθούν ενεργά στον εν λόγω τομέα όσο και τους μη επαγγελματίες από το να προσπαθήσουν να λάβουν εξειδικευμένες γνώσεις.

2.7 Επαγγελματική κατοχύρωση

Στον ελλαδικό χώρο, παρά το γεγονός ότι όλοι σχεδόν οι συνεδριακοί διερμηνείς είναι πτυχιούχοι, το επάγγελμα δεν είναι επισήμως κατοχυρωμένο, ενώ η συμμετοχή τους ή όχι σε μία επαγγελματική ένωση δεν αποτελεί ισχυρό κριτήριο για την ανάθεση μιας διερμηνείας σε αυτούς. Ευλόγως, λοιπόν, τίθεται από τους διερμηνείς το ερώτημα γιατί το ελληνικό παράρτημα της ΑΙIC, η οποία αποτελεί τη μοναδική ένωση διερμηνέων στην Ελλάδα, δεν έχει ακόμη επιτύχει την πλήρη κατοχύρωση του επαγγέλματος και την ισχυροποίησή του στην αγορά (Ρέστα, 2015: 177).

Ωστόσο, οι κοινοτικοί διερμηνείς βρίσκονται σε ακόμη πιο δυσχερή θέση καθότι πάρα πολλοί εξ αυτών δεν είναι καν απόφοιτοι μιας οποιαδήποτε τριτοβάθμιας σχολής. Ευτυχώς, η αυξημένη ζήτηση σε κοινοτικούς διερμηνείς αλλά και η ανάγκη διασφάλισης ενός υψηλότερου επιπέδου διερμηνείας προς την κοινότητα έχουν ωθήσει ορισμένα κράτη ώστε να θέσουν ορισμένες προδιαγραφές για την άσκηση του επαγγέλματος. Επί παραδείγματι, στη

¹⁰ <https://www.gov.uk/government/publications/guidance-for-interpreters/guidance-for-interpreters>

¹¹ Σύμφωνα με τον Γάλλο διερμηνέα συνεδρίων, Edgar Weiser, η ημερήσια αποζημίωση ενός διερμηνέα σε διεθνή οργανισμό κυμαίνεται από 600 - 900 ευρώ. Από http://www.aiic.fr/old/actu/23012006_leparisien.pdf?PHPSESSID=a37f812f6fc769ad661eef6bcaffaff. Εξίσου υψηλές αμοιβές αναφέρονται στην ιστοσελίδα της Διεθνούς Ένωσης Διερμηνέων Συνεδρίων (ΑΙIC), βάσει της οποίας η ημερήσια αποζημίωση ενός διερμηνέα συνεδρίων κυμαίνεται από 600 - 1200 δολάρια ΗΠΑ, ανάλογα με τη χώρα διεξαγωγής του συνεδρίου και τον γλωσσικό συνδυασμό. Από <http://aiic.net/page/4026/how-much-will-it-cost/lang/1>.

Μ. Βρετανία οι κοινοτικοί διερμηνείς πρέπει να διαθέτουν δίπλωμα στη *Διερμηνεία στον τομέα του Δημοσίου* (Diploma in Public Service Interpreting) και να είναι εγγεγραμμένοι στο αντίστοιχο μητρώο. Στην πολιτεία της Ουάσινγκτον οι κοινοτικοί διερμηνείς πρέπει να έχουν πιστοποιηθεί και αδειοδοτηθεί από την εν λόγω Πολιτεία, ενώ και στην Αυστραλία υπάρχει αντίστοιχη εθνική πιστοποίηση (Bancroft, 2015: 217-235). Όμως, στην πλειοψηφία των χωρών, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, το επάγγελμα δεν διέπεται από συγκεκριμένα και αυστηρά καθορισμένα πρότυπα και δεοντολογικούς κανόνες.

Επίλογος

Διαπιστώνεται ότι μεταξύ της κοινοτικής και της συνεδριακής διερμηνείας υπάρχουν κάποιες ομοιότητες, ωστόσο οι διαφορές τους είναι περισσότερες. Οι αποκλίσεις όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και τον τρόπο διεξαγωγής τους είναι θεμιτές εφόσον πρόκειται στην ουσία για δύο διαφορετικά είδη διερμηνείας. Αντιθέτως, οι αρμόδιες επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει να εστιάσουν στη διαφορετική αντιμετώπιση που τυγχάνουν οι δύο αυτοί διερμηνείς, τόσο από την άποψη της κατάρτισής τους όσο και από αυτήν της αμοιβής και της επαγγελματικής τους κατοχύρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Angermeyer, P.S. (2015). *Speak English or what? Codeswitching and Interpreter Use in New York City Courts*. New York: Oxford University Press.
- Bancroft, M. A. (2015). Community Interpreting: A profession rooted in social justice. In H. Mikkelsen & R. Jourdenais (eds) *The Routledge Handbook of Interpreting* (pp. 217-235). London/New York: Routledge.
- Braun, S. (2011). Recommendations for the use of video-mediated interpreting in criminal proceedings. In S. Braun & J. L. Taylor (eds) *Videoconference and remote interpreting in criminal proceedings* (pp. 265-287). Guildford: University of Surrey.
- Hale, S. B. (2007). *Community Interpreting*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hertog E. (2010). Community Interpreting. In Y. Gambier & L. van Doorslaer (eds) *Handbook of Translation Studies* (1) (pp. 49-59). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Leanza, Y. (2007). Roles of community interpreters in pediatrics as seen by interpreters, physicians and researchers. In F. Pöchhacker & M. Shlesinger (eds) *Healthcare Interpreting: Discourse and Interaction* (pp. 11-34). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Mikkelsen, H. (1996a). The Professionalization of Community Interpreting. In M. Jérôme & O'Keeffe (eds) *Global Vision: Proceedings of the 37th Annual Conference of the American Translators Association* (pp. 77-89). Alexandria/Virginia: American Translators Association. Ανακτήθηκε 10/05/2016 από <http://www.acebo.com/pages/the-professionalization-of-community-interpreting>
- Mikkelsen, H. (1996b). Community Interpreting: An Emerging Profession. *Interpreting*, 1(1) (pp. 125-129).
- Mizuno, M. (2012). Community Interpreting in Japan: Present State and Challenges. In N. Sato-Rossberg & J. Wakabayashi (eds) *Translation and Translation Studies in the Japanese Context* (pp. 202-221). London: Continuum.
- Nord, C. (2003). Persons shall not be discriminated on account of language. *Across Languages and Cultures*, 4(2) (pp. 253-264).
- Ostarhild, E. (2002). *Careers Using Languages*. London: Kogan Page.

- Roat, C. E. (2010). Health Care Interpreting – An Emerging Discipline. *The ATA Chronicle* 29(3), 18-21.
- Roberts, R. P. (2002). Community Interpreting: A Profession in Search of its Identity. In E. Hung (ed.) *Teaching Translation and Interpreting*, 4, Building Bridges (pp. 157-175). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Roziner, I. & Shlesinger, M. (2010). Much ado about something remote: Stress and performance in remote interpreting. In F. Röschhacker & M. Liu (eds) *Interpreting*, 12(2) (pp. 214–247). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Shackman, J. (1984). *The Right to be Understood: A Handbook on Working with, Employing and Training Community Interpreters*. Cambridge: National Extension College.
- Wadensjö, C. (1998). Community Interpreting. In M. Baker & K. Malmkjær (eds) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 43-47). London/New York: Routledge.
- Αποστόλου, Φ. (2011). Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα. *Gamma: Journal of Theory and Criticism*, 19(1) (pp. 77-91). Ανακτήθηκε 10/05/2016 από <http://www.enl.auth.gr/grammar/grammar11/Apostolou.pdf>
- Βλαχόπουλος, Σ. (2014). *Δικαστηριακή Διερμηνεία στην Ελλάδα. Καταγραφή και αξιολόγηση της πραγματικότητας*. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/ΤΕΙ Ηπείρου. Ανακτήθηκε 10/04/2016 από epublishing.ekt.gr/sites/ektpublishing/files/ebooks/Βλαχόπουλος-Full.pdf
- Κελάνδριας, Ι. Π. (2013). Η ορολογική σύγκλιση ως μεταφραστικό εργαλείο της ειδικής μετάφρασης. Στο *9ο Συνέδριο Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας* (σσ. 416-423). Αθήνα: ΕΛΕΤΟ.
- Κεντρωτής, Γ. (1996). *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*, Εκδόσεις Διάυλος, Αθήνα.
- Παριανού, Α. (2003). Ειδική γλώσσα και η αναζήτηση νέας ορολογίας κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Στο *4^ο Συνέδριο Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας*. Αθήνα: ΕΛΕΤΟ. Ανακτήθηκε 10/04/2016 από http://www.eleto.gr/download/Conferences/4th%20Conference/4th_27-24-ParianouAnastasia.pdf
- Πετροχειλίου, Μ. (2008). Το προφίλ του διερμηνέα δικαστηρίων στον κόσμο: εθνικοί σύλλογοι και διεθνείς ενώσεις. Στο *Πρακτικά Ημερίδας Η μετάφραση και η διερμηνεία στον ευρύτερο δημόσιο τομέα* (σσ. 33-52). Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ΕΝΟΠΟΤΕΜ, ΤΕΓΜΔ. Ανακτήθηκε 10/04/2016 από <https://docs.google.com/file/d/0B8K5QC7Qr1JUyJE2YTg4Y2UtMmViOC00ZmMyLWJkNGMtMjUzM2VINmQ4YTtk0/edit>
- Προεδρικό Διάταγμα 81/2009, στο ΦΕΚ Α' 99/30.06.2009.
- Ρέστα, Ζ. (2015). *Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση της διερμηνείας συνεδρίων στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

Ιστοσελίδες (τελευταία ανάκτηση στις 16/05/2016)

- AiIC (2006). Combien gagne un interprete de conference. Από http://www.aiic.fr/old/actu/23012006_leparisien.pdf?PHPSESSID=a37f812f6fc769ad661eef6bc6affff
- AiIC (2011) How much will it cost. Από <http://aiic.net/page/4026/how-much-will-it-cost/lang/1>
- Bowen, M. (2000). Community Interpreting. In aiic.net. Από <http://aiic.net/page/234/community-interpreting/lang/1>

European Justice, (2016). Παρατηρήσεις Πρακτικής Φύσεως για τις Εικονοτηλεδιασκέψεις. Από https://e-justice.europa.eu/content_manual-71--maximize-el.do?idSubpage=6

NHS England (2015) Interpreting and Translation in Primary Care Services. Από <https://www.england.nhs.uk/commissioning/wp-content/uploads/sites/12/2015/07/interpreting-events-presentation.pdf>

UK Visas and Immigration (2015) Guidance, Guidance for interpreters. Από <https://www.gov.uk/government/publications/guidance-for-interpreters/guidance-for-interpreters>

Η Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Κοινοτική Διερμηνεία: η περίπτωση των κύριων αγγλόφωνων χωρών.

Περικλής Τάγκας

ΤΕΙ Ηπείρου

ptagkas@teiep.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση των δεδομένων που αφορούν στη διασφάλιση ποιότητας κατά την παροχή των υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας στον «στενό πυρήνα» των αγγλόφωνων χωρών, στον οποίο περιλαμβάνονται: το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η Αυστραλία και ο Καναδάς. Η μελέτη επικεντρώνεται στην παρουσίαση των διαδικασιών πιστοποίησης και αξιολόγησης, καθώς και των κανόνων δεοντολογίας που διέπουν το λειτουργήμα του κοινοτικού διερμηνέα. Παράλληλα, εξετάζονται ζητήματα που σχετίζονται με τη βελτιστοποίηση και συστηματοποίηση του θεσμού, με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας στην Ελλάδα και την αναβάθμιση των υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινοτική διερμηνεία, πιστοποίηση, αξιολόγηση, κανόνες δεοντολογίας.

Εισαγωγή

Η κοινοτική διερμηνεία αφορά χώρους όπως οι δημόσιες υπηρεσίες (υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης, κέντρα εξυπηρέτησης πολιτών, Δήμοι, κλπ.), τα γραφεία χορήγησης ασύλου, τα νοσοκομεία και κέντρα υγείας, οι σχολικές μονάδες, κ.ά., ενώ θεωρείται ως ξεχωριστή ειδικότητα, πέρα από τη δικαστηριακή διερμηνεία (Downing & Tillery, 1992: 2) και διεξάγεται συνήθως ως μια μορφή διαλόγου (διαδοχική διερμηνεία) μεταξύ των ομιλητών λιγότερο ομιλούμενων γλωσσών και των παρόχων δημοσίων υπηρεσιών. Οι διερμηνείς που εργάζονται σε αυτούς τους χώρους, συνήθως εργάζονται από και προς τις γλώσσες εργασίας τους¹.

Οι υπό εξέταση χώρες έχουν διανύσει σημαντικά βήματα στην οργάνωση του θεσμού. Τόσο οι ΗΠΑ και το ΗΒ, όσο και η Αυστραλία και ο Καναδάς, θέτουν σε υψηλή θέση την κοινοτική διερμηνεία όσον αφορά την κοινωνική τους πρόνοια, γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στις σχετικές διατάξεις και κανονισμούς. Έχει ενδιαφέρον επομένως η τεχνογνωσία που διαθέτουν (έχοντας λειτουργήσει ως προορισμοί μεγάλου αριθμού μεταναστών), δεδομένου ότι η Ελλάδα υπολείπεται ως προς το σύστημα διερμηνείας (και δη «κοινοτικής»), με αποτέλεσμα να διαπιστώνονται δυσχέρειες ως προς τη σημαντική αυτή πλευρά της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών – και μάλιστα σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες σε επίπεδο διαπολιτισμικής επικοινωνίας, λόγω της προσέλευσης ολοένα και περισσότερων αλλοδαπών στη χώρα μας, είτε με νόμιμο είτε με μη νόμιμο τρόπο.

Με βάση τα ανωτέρω, θα παρουσιαστούν οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στις αγγλόφωνες χώρες του «στενού πυρήνα», που διαθέτουν αξιολογικό επίπεδο οργάνωσης του

¹ National Standard Guide for Community Interpreting Services, Toronto, Canada: Healthcare Interpretation Network, 2007, σ. 4.

θεσμού της κοινοτικής διερμηνείας, ώστε να καταστούν σαφή τα διεθνή δεδομένα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για τη χώρα μας.

1. Διαδικασίες πιστοποίησης των κοινοτικών διερμηνέων

1.1 Πιστοποίηση κοινοτικών διερμηνέων στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις ΗΠΑ

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, σύμφωνα με την D'Hayer (2012: 238) ο όρος «κοινοτική διερμηνεία» συχνά αντιμετωπίζεται ως όρος που παραπέμπει σε παροχές υπηρεσιών διερμηνείας με μικρότερο κύρος, ακόμη και με διαφορετικές προσδοκίες από τους φορείς παροχής υπηρεσιών (π.χ. πολύ ασαφές όριο μεταξύ υποστήριξης και διερμηνείας - λιγότερες προσδοκίες ως προς τη γλωσσική ειδίκευση, που αντικατοπτρίζονται επίσης στην ωριαία αμοιβή για τις υπηρεσίες διερμηνείας). Αντίθετα, στη Σκωτία, όπως αναφέρει η de Pedro Ricoy (2014: 1), οι διερμηνείς δημοσίων υπηρεσιών ή αλλιώς κοινοτικοί διερμηνείς εργάζονται σε δημόσιους χώρους όπως νοσοκομεία, αίθουσες δικαστηρίων, χώροι συνέντευξης ή αστυνομικά τμήματα και οι δύο ανωτέρω έννοιες είναι, ουσιαστικά, ισοδύναμες.

Το διαθέσιμο πιστοποιητικό που χορηγείται στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι το Δίπλωμα διερμηνείας δημόσιας υπηρεσίας (DPSI). Η εξέταση παρέχεται από το «Chartered Institute of Linguists» και οδηγεί στην απόκτηση ενός γενικού πιστοποιητικού, που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του έργου «Κοινοτική Διερμηνεία» το 1983 και πιστοποιεί επαγγελματικού επιπέδου δεξιότητες διερμηνείας σε δημόσιες υπηρεσίες, φορείς υγειονομικής περίθαλψης, κλπ.² Επιπρόσθετα, αντιμετωπίζεται θετικά η κατοχή πιστοποιήσεων όπως: Chartered Institute of Linguists Certificate in Community Interpreting, και Certificate in Community Interpretation (CCI)³.

Οι προϋποθέσεις για να ενταχθεί ένας διερμηνέας στο μητρώο του Υπουργείου Εσωτερικών της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου είναι: α) το Δίπλωμα στη Διερμηνεία Δημοσίων Υπηρεσιών (DPSI - Νομικά) ή β) μια Συστατική Επιστολή για το προφορικό μέρος (Νομικά) ή γ) η εγγραφή του ως πλήρους μέλους του Εθνικού Μητρώου Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών (NRPSI). Επίσης, γίνονται δεκτοί οι υποψήφιοι που έχουν αξιολογηθεί από την Εξεταστική Επιτροπή Ασύλου και Μετανάστευσης, ή από τη Μητροπολιτική Αστυνομία. Πέραν τούτων, οι ενδιαφερόμενοι απαιτείται να διαμένουν στο ΗΒ τα τρία τελευταία έτη, να είναι υπήκοοι χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να έχουν απεριόριστη άδεια παραμονής στο ΗΒ, και να ομιλούν την Αγγλική και μία επιπλέον γλώσσα άπταιστα⁴.

Στις ΗΠΑ (Hlavac, 2013: 55) η πιστοποίηση της διερμηνείας γίνεται από διάφορες κυβερνητικές αρχές, μερικές φορές με περαιτέρω υπο-διακρίσεις με βάση το πεδίο της διερμηνείας (π.χ. υγειονομική περίθαλψη) ή τη λειτουργία (π.χ. νοηματική διερμηνεία). Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αφενός την πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων των υποψηφίων διερμηνέων (μέσω π.χ. εξετάσεων) και αφετέρου την δια νόμου κατοχύρωση της δυνατότητάς τους να παρέχουν υπηρεσίες διερμηνείας.

²https://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&layout=coil:norelated&id=206&Itemid=673, προσπελάστηκε στις 29-12-2015.

³ <http://www.uklinguisticservices.co.uk/jobs/urdu/urdu-interpreters-translation-jobs-luton.aspx>, προσπελάστηκε στις 17-1-2016.

⁴ <https://www.gov.uk/government/publications/guidance-for-interpreters/guidance-for-interpreters>, προσπελάστηκε στις 4-1-2016.

Πέρα, ωστόσο, από τα τυπικά προσόντα που θα πρέπει να διαθέτει ο κοινοτικός διερμηνέας, τα ουσιαστικά προσόντα, ιδιαίτερα στο χώρο της υγειονομικής περίθαλψης, είναι εξίσου σημαντικά. Γενικά, οι φορείς προτείνεται να λαμβάνουν υπόψη τα εξής κριτήρια: α) το επίπεδο γλωσσομάθειας στην πρώτη και τις δευτερεύουσες ξένες γλώσσες, β) τις τεχνικές επίλυσης προβλημάτων, γ) τις διαπροσωπικές δεξιότητες (συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας εξυπηρέτησης πελατών), δ) τη γνώση του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και την κουλτούρα και πολιτική του οργανισμού υγειονομικής περίθαλψης ε) την αξιολόγηση της ποιότητας των δεξιοτήτων διερμηνείας, και στ) την (δια)πολιτισμική ικανότητα⁵.

Οι υπάρχοντες φορείς διακρίνονται σε κατηγορίες που χαρακτηρίζονται ανάλογα με το χώρο εργασίας του κοινοτικού διερμηνέα. Έτσι, θα αναφερθούμε καταρχάς στους δύο κύριους φορείς πιστοποίησης ιατρικών διερμηνέων, που είναι οι εξής:

- Το Εθνικό Συμβούλιο Πιστοποιημένων Ιατρικών Διερμηνέων (National Board of Certified Medical Interpreters - NBCMI) το οποίο κατόπιν επιτυχούς εξέτασης, απονέμει τον τίτλο «Πιστοποιημένος Ιατρικός Διερμηνέας» (CMI)⁶.
- Η Επιτροπή Πιστοποίησης Διερμηνέων Υγειονομικών Υπηρεσιών (Certification Commission for Healthcare Interpreters - CCHI), η οποία κατόπιν επιτυχούς εξέτασης απονέμει τον τίτλο «Πιστοποιημένος Διερμηνέας Υγειονομικής Περίθαλψης» (CHI)⁷.

Σε πολιτειακό επίπεδο, το 1991, το Υπουργείο Κοινωνικών και Υγειονομικών Υπηρεσιών (DSHS) στην πολιτεία της Ουάσινγκτον εγκαινίασε μια προσπάθεια πιστοποίησης του δίγλωσσου προσωπικού του, των κοινωνικών υπηρεσιών και των ιατρικών διερμηνέων, καθώς και των μεταφραστών που εργάζονται για το Υπουργείο Κοινωνικών και Υγειονομικών Υπηρεσιών, στα πολυποίκιλα τμήματα και προγράμματά του⁸. Το Πρόγραμμα Γλωσσικής Εξέτασης και Πιστοποίησης (LTC) παρέχει δίγλωσση πιστοποίηση και υπηρεσίες εξετάσεων για να διασφαλίσει την ποιοτική παροχή υπηρεσιών του Υπουργείου Κοινωνικών και Υγειονομικών Υπηρεσιών (DSHS) σε ομιλητές λιγότερο ομιλούμενων γλωσσών.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε επίσης ότι στο Νιού Χάμσαϊρ απαιτείται εθνική (όχι πολιτειακή) πιστοποίηση τόσο στις δημόσιες υπηρεσίες όσο και στον υγειονομικό τομέα, ενώ στα σχολεία του Νιού Τζέρσυ (όπως και του Όρεγκον) απαιτείται πολιτειακή πιστοποίηση για εκπαιδευτικούς διερμηνείς (επιπέδου 3.0 ή περισσότερο στην εξέταση «EIPA for Educational Interpreters»⁹). Το ίδιο ισχύει για τα σχολεία και στις πολιτείες του Νιού Μέξικο, της Β. Καρολίνας, της Οκλαχόμα και της Πενσυλβάνια¹⁰, ενώ για την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στις δημόσιες υπηρεσίες απαιτείται εθνική πιστοποίηση.

⁵ “What’s in a Word? A Guide to Understanding Interpreting and Translation in Health Care”. Los Angeles: National Health Law Program, 2010, σσ. 13-14.

⁶ <http://www.ncihc.org/faq>, προσπελάστηκε στις 18-1-2016.

⁷ <http://www.ncihc.org/faq>, προσπελάστηκε στις 18-1-2016.

⁸ <http://www.thecommunityinterpreter.com/certifications.html>, προσπελάστηκε στις 13-1-2016.

⁹ Σχετικά με το Τεστ Απόδοσης Εκπαιδευτικών Διερμηνέων – EIPA – βλ.:

<http://www.classroominterpreting.org/EIPA/performance/index.asp>, προσπελάστηκε στις 21-1-2016.

¹⁰ Αντίθετα, στα σχολεία του Ουάιο απαιτείται εθνική πιστοποίηση.

1.2 Πιστοποίηση κοινοτικών διερμηνέων στην Αυστραλία και στον Καναδά¹¹

Η Αυστραλία πρωτοπορεί στο χώρο της κοινοτικής διερμηνείας, καθότι ο όρος καθαυτός δημιουργήθηκε εκεί¹², ενώ ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '50 εμφανίστηκαν οι πρώτοι διερμηνείς που παρείχαν τις υπηρεσίες τους σε αλλόγλωσσους. Ενώ κατά τη μεταπολεμική περίοδο η κοινοτική διερμηνεία στην Αυστραλία διενεργείτο εκ των ενόντων, με αρκετές αδυναμίες, το 1973 η κατάσταση αλλάζει άρδην, καθώς δημιουργείται η πρώτη τηλεφωνική υπηρεσία παροχής διερμηνείας. Η έναρξη λειτουργίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας αποτέλεσε και το έναυσμα για τη δημιουργία σχολών και κέντρων εκπαίδευσης διερμηνέων. Ένας δεύτερος σταθμός στην ιστορία της Κοινοτικής Διερμηνείας στην Αυστραλία αποτέλεσε η θεσμοθέτηση το 1997 του εθνικού συστήματος πιστοποίησης μεταφραστών και διερμηνέων (National Accreditation Authority for Translators and Interpreters Ltd, NAATI¹³). Μια ιδιαιτερότητα του NAATI είναι πως, αναλόγως του βαθμού δυσκολίας και της εν γένει επίδοσης των υποψηφίων η πιστοποίηση κατηγοριοποιείται σε βαθμίδες όπως:

- Paraprofessional Interpreter / Translator)
- Professional Interpreter / Translator
- Conference Interpreter – Advanced Translator
- Senior Conference Interpreter – Senior Advanced Translator

Ήτοι, για κάθε βαθμίδα απαιτείται διαφορετικό επίπεδο εκπαίδευσης ενώ ζητούνται επίσης διαφορετικά αντικείμενα από τους εξεταζόμενους¹⁴.

Η NAATI παρακολουθεί την ποιότητα των εξετάσεων πιστοποίησης και προβαίνει σε αναθεωρήσεις της διαδικασίας όταν κρίνεται αναγκαίο, ενώ διασφαλίζει επίσης την ποιότητα των παρεχόμενων εκπαιδευτικών κύκλων. Οι υποψήφιοι προς πιστοποίηση πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια ανά βαθμίδα και υποβάλλονται σε μια σειρά δοκιμασιών. Συγκεκριμένα, για τη βαθμίδα του επιπέδου «Paraprofessional» πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον 4 έτη σε Αυστραλιανό δευτεροβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα και να είναι επαρκείς γνώστες και των δύο γλωσσών εργασίας. Στο επίπεδο «Professional» πρέπει να διαθέτουν πτυχίο ανώτατης σχολής, επάρκεια και στις δύο γλώσσες και να έχουν πιστοποιηθεί ως Paraprofessional στο παρελθόν.

Όπως και στην περίπτωση της Αυστραλίας, ο Καναδάς διαθέτει επίσης υψηλού επιπέδου υπηρεσίες κοινοτικής διερμηνείας, τόσο στις αγγλόφωνες όσο και στις γαλλόφωνες περιοχές. Στον Καναδά, ωστόσο, δεν υπάρχει ενοποιημένος εθνικός φορέας πιστοποίησης, παρά μόνον περιφερειακές δομές πιστοποίησης (όπως: Society of Translators and Interpreters of British Columbia Corpus¹⁵), που αποτελούν το Καναδικό Συμβούλιο Μεταφραστών, Ορολογίας και

¹¹ Ευχαριστίες στον Αν. Καθ. του Τμ. Δ/σης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Ηπείρου, Θ. Γκόγκα, ο οποίος μου υπέδειξε τα σχετικά στοιχεία, τα οποία διερεύνησε ενδελεχώς στα πλαίσια του έργου «Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα» (πιο αναλυτικά δεδομένα στην ιστοσελίδα του έργου: <http://www.cigreece.gr/>).

¹² Interpreting for the Community, A brief History of Interpreting, http://lc.wfu.edu/community_interpreting/pages/history.htm, προσπελάστηκε στις 15-12-2015.

¹³ <https://www.naati.com.au/>.

¹⁴ Βλ. σχ. «Community interpreter program addresses ACT shortage of paraprofessional interpreters», http://www.ausit.org/ausit/documents/In_Touch_Summer_141124.pdf, προσπελάστηκε στις 23-12-2015.

¹⁵ National Standard Guide for Community Interpreting Services (εφεξής: NSGCIS), σ. 32. Βλ. σχ. Bancroft, M. A., Bendana, L. & Bruggeman, J., Feuerle, L. (2013) 'Interpreting in the Gray Zone: Where Community and Legal Interpreting Intersect', Translation and Interpreting, 5(1), σ. 105.

Διερμηνέων (Canadian Translators, Terminologists and Interpreters Council, CTTIC). Το Συμβούλιο μεριμνά για τη διεξαγωγή των εξετάσεων πιστοποίησης των υπονηφίων διερμηνέων και δείχνει ιδιαίτερη μέριμνα όσον αφορά την αξιοπιστία της διαδικασίας.

Αναφορικά με τη διαδικασία πιστοποίησης, θα αναφερθούμε στο «Πρόγραμμα Πιστοποίησης Κοινοτικών Διερμηνέων» (Community Interpreters Certification Programme), το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιούλιο του 1993 ως αποτέλεσμα των προσπαθειών της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης CISOC (Υπηρεσίες Πολιτισμικών Διερμηνέων για τις Κοινότητές μας - Cultural Interpreters Services for our Communities)¹⁶, που έχει σκοπό την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας σε μη αγγλόφωνους και μη γαλλόφωνους πολίτες. Επί του παρόντος παρέχει υπηρεσίες σε 60 γλώσσες επί 24ώρου βάσεως και διευθύνεται από μια ομάδα εθελοντών. Η CISOC, ανταποκρινόμενη σε αίτημα του Υπουργείου Πολιτικής Κατάστασης, Πολιτισμού και Ευημερίας της επαρχίας του Οντάριο εκπόνησε το τεστ CILISAT¹⁷ δια του οποίου παρέχεται η πιστοποίηση για οιαδήποτε από τις πλέον ζητούμενες γλώσσες (πάνω από 50) στην επαρχία του Οντάριο, καθώς και σε επιλεγμένα κέντρα στις επαρχίες της Αλμπέρτα, της Βρετανικής Κολούμπια, του Κεμπέκ, της Μανιτόμπα και της Νέας Σκωτίας. Από το 2009 μάλιστα, η CISOC άρχισε να επεξεργάζεται τη δημιουργία online τεστ πιστοποίησης, κάτι που έθεσε σε εφαρμογή τον Ιούνιο του 2010. Η οργάνωση ενός τεστ πιστοποίησης δεξιοτήτων διερμηνείας με τη χρήση νέων τεχνολογιών, αποτέλεσε σημαντική καινοτομία, καθώς έδωσε τη δυνατότητα σε πολλά άτομα να συμμετάσχουν, έχοντας ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των διερμηνέων. Όσον αφορά την επιλογή, στον Καναδά ακολουθείται το μοντέλο της σύνταξης καταλόγων εγγεγραμμένων διερμηνέων σε κάθε υπηρεσία ή φορέα (σε αντίθεση π.χ. με το Εθνικό Μητρώο που ισχύει στο ΗΒ), που θέτει ιδιαίτερες απαιτήσεις προς τους ενδιαφερόμενους να εγγραφούν, ενώ επιτρέπεται η εγγραφή ενός διερμηνέα σε πάνω από έναν καταλόγους υπηρεσιών.

Οι σημαντικότεροι κατάλογοι πανεθνικής εμβέλειας είναι οι εξής:

α) Translation Bureau (Γραφείο Μεταφράσεων). Πρόκειται για εθνικό φορέα παροχής κοινοτικής διερμηνείας, που χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο μισθωτούς διερμηνείς, ενώ είναι ο αποκλειστικός πάροχος του Κοινοβουλίου.

β) Immigration and Refugee Board Interpreters Unit (Μονάδα Διερμηνέων Μετανάστευσης και Προσφύγων). Ο κατάλογος της συγκεκριμένης υπηρεσίας περιλαμβάνει περί τους 1200 διερμηνείς, με δυνατότητες που ξεπερνούν τις 260 γλώσσες και διαλέκτους. Προκειμένου ένας διερμηνέας να εγγραφεί στο συγκεκριμένο κατάλογο πρέπει να αποκτήσει την πιστοποίηση επαγγελματικής δεξιοτήτας του IRB¹⁸, να είναι εν τάξει όσον αφορά τον έλεγχο ασφάλειας και να είναι Καναδός πολίτης ή να διαθέτει άδεια παραμονής.

γ) Service Canada¹⁹ (Καναδική Υπηρεσία Υπηρεσιών Διερμηνείας): ο συγκεκριμένος φορέας εξειδικεύεται κυρίως σε τηλεφωνική διερμηνεία πανεθνικής εμβέλειας.

Πέραν αυτών, το πλήθος των λοιπών καταλόγων αφορά φορείς που επιζητούν τις αντίστοιχες υπηρεσίες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Γενικά, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως αρνητικό το γεγονός της εξειδικευμένης προσέγγισης στο ζήτημα της σύνταξης

¹⁶ CISOC, <http://www.cisoc.net/en/interpretation>

¹⁷ Community Interpreters Language and Interpreting Assessment Tool (βλ. CISOC).

¹⁸ Βλ. σχ. <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/BoaCom/pubs/Pages/Interpret.aspx>, προσπελάστηκε στις 20-12-2015.

¹⁹ <http://www.servicecanada.gc.ca/eng/home.shtml>

καταλόγων διερμηνέων, δεδομένου ότι αυτό ίσως να αποτελεί και τη λύση εάν οι ανάγκες το επιβάλλουν. Ωστόσο, θα μπορούσε η ύπαρξη ενός κεντρικού μητρώου (ή «εθνικού», όπως στο ΗΒ και την Αυστραλία) να διευκολύνει τις σχετικές διαδικασίες επιλογής, δεδομένου ότι στη σύγχρονη εποχή οι δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες και τα πληροφοριακά συστήματα δύνανται να άρουν τις οποιοσδήποτε δυσχέρειες.

2. Αξιολόγηση ποιότητας της διερμηνείας

2.1 Αξιολόγηση στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις ΗΠΑ

Γενικά, το Εθνικό Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών (NRPSI), το οποίο συγκροτήθηκε ως ανεξάρτητο σώμα το 2011 (Justice Committee 2013: 16), θεωρείται ένας αρχικός μηχανισμός αξιολόγησης κατά τη διαδικασία εγγραφής μελών.

Με βάση μια έρευνα καταγραφής απόψεων των χρηστών υπηρεσιών διερμηνείας (Claire et al, 2004), σημαντικό ρόλο στην «αξιολόγηση» ενός διερμηνέα παίζει το αίσθημα εμπιστοσύνης που εμπνέει στο μέλος της κοινότητας -- με δεδομένη την αδιαμφισβήτητη «σχέση εξουσίας» που υφίσταται, όπως επισημαίνουν οι Mason & Ren (2012). Αφετέρου, η έκβαση των αιτημάτων προς τη δημόσια υπηρεσία (π.χ. για χορήγηση ασύλου, εύρεση εργασίας, κλπ.) πολλές φορές συσχετίζεται αυθαίρετα με τη θετική ή μη αξιολόγηση των υπηρεσιών που παρείχε ο διερμηνέας.

Ωστόσο, όπως αναφέρουν επίσης οι Corsellis (1998) και Shackman (1985), υφίσταται σημαντική διαφορά στην απόδοση και, συνεπακόλουθα, την αξιολόγηση ενός επαγγελματία διερμηνέα σε σχέση με τον μη εκπαιδευμένο, ο οποίος δεν διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες (Mason & Ren, 2012). Συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες διερμηνείς διαθέτουν γνώση των στόχων, δομών και διαδικασιών του συστήματος, γνώση του γραπτού και προφορικού λόγου και ιδιαίτερα της σχετικής ορολογίας, καθώς και ικανότητες ταυτόχρονης και διαδοχικής διερμηνείας. Επιπλέον, παρακολουθούν τις εξελίξεις στο χώρο και τηρούν τον κώδικα και τους κανόνες δεοντολογίας, σε αντίθεση με τους μη εκπαιδευμένους διερμηνείς, οι οποίοι συχνά ταυτίζονται υπερβολικά με τον πελάτη και δεν τηρούν την εξμεύθεια.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι συγγραφείς (Mason & Ren, 2012) είναι ότι απαιτείται συνεργασία μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και των μελών των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και των παρόχων υπηρεσιών διερμηνείας, με στόχο την εξοικείωση όλων των μερών με τις διαφορετικές κουλτούρες, διαδικασίες, αιτήματα, κλπ. Επιπλέον, δεδομένου ότι η διερμηνεία παρέχεται συχνά και από συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα, τα άτομα αυτά θα μπορούσαν με ταχύρρυθμα σεμινάρια να λάβουν την απαραίτητη κατάρτιση όσον αφορά τα προαναφερθέντα ζητήματα. Τέλος, σημειώνεται ότι η ανάγκη για υπηρεσίες διερμηνείας θα εξακολουθεί να υφίσταται, καθώς συνεχώς εμφανίζονται άτομα που δεν γνωρίζουν αγγλικά σε επαρκή βαθμό ώστε να μπορούν να συνεννοηθούν και να επιλύσουν τα θέματά τους κατά την επικοινωνία τους με δημόσιες υπηρεσίες, σχολεία, νοσοκομεία, χώρους εργασίας, κλπ. Προφανώς, το συμπέρασμα αυτό ισχύει και για τις υπόλοιπες χώρες που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη και, φυσικά, και για την Ελλάδα, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την ανάγκη να υπάρξει σοβαρή αντιμετώπιση του ζητήματος.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, όσον αφορά τη διαδικασία της αξιολόγησης είναι αποδεκτή η πρακτική του «εξωτερικού παρατηρητή», όπως και στο ΗΒ. Ωστόσο, όπως παρατηρεί ο Wadensjö (1998: 287), οι μορφές που μπορεί να λάβει η διερμηνεία στα διάφορα περιβάλλοντα εφαρμογής της καθιστούν δυσχερές το έργο της οριοθέτησης συγκεκριμένων

κριτηρίων με βάση τα οποία μπορεί να θεωρηθεί «καλή». Υπάρχει, ωστόσο, κοινό έδαφος, το οποίο εστιάζει στις έννοιες της ακρίβειας, σαφήνειας και πιστότητας της απόδοσης, με στόχο την κατανόηση από πλευράς του ακροατή (Gile 1991, Jones 1998 στο Wadensjö, 1998).

Σύμφωνα με τον οδηγό του νομικού προγράμματος εθνικής υγείας του Λος Άντζελες²⁰, ένας τρόπος για την αξιολόγηση της ποιότητας διερμηνείας είναι η παρακολούθηση συνεδριών ('shadowing'), η οποία συνεπάγεται την παρουσία δεύτερου διερμηνέα σε συνεδρίες διερμηνείας και την παροχή ανατροφοδότησης στους διερμηνείς για το έργο τους. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να γίνεται από κάποιον που ο οργανισμός έχει ορίσει ως «ανώτερο διερμηνέα» λόγω της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας του ή κάποιον που έχει αξιολογηθεί για την ευχέρειά του και στις δύο γλώσσες, καταλαβαίνει πολύ καλά τις διάφορες λειτουργίες ενός διερμηνέα, και έχει τα προσόντα για να κρίνει το έργο του.

Επιπρόσθετα, για να γίνεται σωστή αξιολόγηση των προσόντων ενός υποψηφίου διερμηνέα, είναι σημαντικό να αναζητούνται εργαλεία που θα ελέγξουν τη γλωσσική του/της επάρκεια, όπως για παράδειγμα ο Οδηγός NCIHC. Ο οδηγός, που είναι διαθέσιμος σε οργανισμούς όπως τα νοσοκομεία και οι κλινικές, περιγράφει μια προτεινόμενη στρατηγική για την αξιολόγηση και παρέχει τη δομή μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης, η οποία μπορεί να προσαρμοστεί στις εκάστοτε συνθήκες και σκοπούς. Εκτός από την ακρίβεια της απόδοσης, ο παρατηρητής μπορεί να αξιολογήσει την ικανότητα του διερμηνέα να διαχειρίζεται τη ροή της συζήτησης και να διατηρεί έναν άνετο ρυθμό για όλους τους συμμετέχοντες. Ο παρατηρητής αξιολογεί επίσης πώς ο διερμηνέας υποστηρίζει τη σχέση μεταξύ του ασθενούς και του παρόχου και υποβάλλει έκθεση σχετικά με το πώς συμπεριφέρθηκε ο διερμηνέας και αν παρέμεινε εντός των κατάλληλων ορίων.

Οι οργανισμοί και η διοίκησή τους θα πρέπει, τέλος, να διασφαλίζουν ότι οι διερμηνείς εξελίσσονται επαγγελματικά και αποκτούν νέες δεξιότητες, με την ανάπτυξη της διά βίου εκπαίδευσης για το προσωπικό τους (όπως θα ήταν, για παράδειγμα, τα εργαστήρια ορολογίας ή σεμινάρια για θέματα υγειονομικής περίθαλψης).

2.2 Αξιολόγηση στην Αυστραλία και στον Καναδά

Σύμφωνα με το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών της Αυστραλίας παρέχονται δωρεάν υπηρεσίες διερμηνείας σε Αυστραλούς πολίτες ή μόνιμους κατοίκους της Αυστραλίας στην επικοινωνία τους με φορείς ή υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος (κρατικές, περιφερειακές, δημοτικές). Συγκεκριμένα, η δωρεάν υπηρεσία παρέχεται σε κάθε μη αγγλόφωνο που επισκέπτεται: α) ιδιώτες ιατρούς καθώς και ιδιωτικά ιατρικά εργαστήρια τα οποία είναι καταχωρημένα στον σχετικό κατάλογο του Υπουργείου, β) νοσοκομεία και κέντρα πρωτοβάθμιας φροντίδας (δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα), γ) μη κυβερνητικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις σε επείγουσες περιπτώσεις (θεομηνίες, φυσικές καταστροφές κ.τ.ό.), δ) μέλη του Κοινοβουλίου προς άσκηση κοινοβουλευτικού έργου ή παροχή πληροφοριών και ενημέρωση, ε) συνδικαλιστικές οργανώσεις και σωματεία και στ) δημοτικές και κοινοτικές υπηρεσίες.

Σε μια χώρα που πρωτοπορεί στον τομέα των εργασιακών δικαιωμάτων είναι αυτονόητο πως θα λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τη διασφάλιση της ποιότητας του έργου των κοινοτικών διερμηνέων. Πέραν της αρχικής πιστοποίησης και την ανά τριετία ανανέωση της

²⁰ "What's in a Word? A Guide to Understanding Interpreting and Translation in Health Care". Los Angeles: National Health Law Program, 2010, 13-14.

πιστοποίησης μέσω της ΝΑΑΤΙ, οι ποικίλες επαγγελματικές ενώσεις ή τα σωματεία μεριμνούν για την επικαιροποίηση των γνώσεων των μελών τους μέσω εκδόσεων, σεμιναρίων ή συνεδρίων. Από εκεί και πέρα και οι διάφορες εταιρείες που παρέχουν κοινοτική διερμηνεία μεριμνούν ώστε οι υπάλληλοί τους να βρίσκονται σε διαρκή ενημερότητα. Μέσα από το πολλαπλό αυτό σύστημα επικαιροποίησης των δεξιοτήτων και επανελέγχου, διασφαλίζεται – κατά το δυνατόν – η αξιοπιστία και η ακρίβεια του έργου του κοινοτικού διερμηνέα.

Επιπρόσθετα, οι λεπτομερείς οδηγίες της ΝΑΑΤΙ επί της διαδικασίας αναφέρουν ρητώς ότι η κλήση διερμηνέα γίνεται από εξουσιοδοτημένο πρόσωπο – υπάλληλο του δημόσιου φορέα. Η εταιρεία ή ο διερμηνέας που θα ανταποκριθεί στην κλήση καλείται βάσει ενός αριθμού κράτησης, σύμφωνα με τον οποίο εγγράφεται η συγκεκριμένη διαδικασία στο μητρώο πληρωμών (απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο διερμηνέας που θα κληθεί να είναι εγγεγραμμένος στα μητρώα της κυβέρνησης).

Στον Καναδά²¹, από την άλλη πλευρά, η ποιότητα της κοινοτικής διερμηνείας διασφαλίζεται στα εξής στάδια: α) το πεδίο της πιστοποίησης και β) το πεδίο της επιλογής των διερμηνέων. Για το πρώτο η εγγραφή στα επαγγελματικά σωματεία και η συμμόρφωση με τους κανόνες που αυτά θέτουν, διασφαλίζει ότι ο προθάλαμος της εισόδου στο επάγγελμα ελέγχεται. Στον ενδιάμεσο χώρο βρίσκονται τα τεστ πιστοποίησης (ILSAT και CILISAT) και τέλος οι υπηρεσιακοί κατάλογοι, στους οποίους εγγράφονται οι πιστοποιημένοι διερμηνείς και αποτελούν τις δεξαμενές άντλησης για κάθε ανάλογη περίπτωση. Θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα η αίσθηση επαγγελματικής ευθύνης, που είναι υψηλή στον Καναδά, κατά τα αγγλοσαξονικά πρότυπα. Αυτό εξάλλου ερμηνεύει την πολυμέρεια των φορέων εκπαίδευσης και των επαγγελματικών ενώσεων, οι οποίες βασίζονται στην επιστημονική και επαγγελματική ευσυνειδησία, χωρίς να απαιτείται (αλλά ούτε ωστόσο και να αποκλείεται) η παρέμβαση των ελεγκτικών μηχανισμών του κράτους.

3. Κώδικες δεοντολογίας

3.1 Το θεσμικό πλαίσιο στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις ΗΠΑ

Σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας των διερμηνέων δημοσίων υπηρεσιών του Ηνωμένου Βασιλείου (2011)²², ο διερμηνέας εργάζεται σε χώρους όπου ασκούνται νομικά επαγγέλματα ή παρέχονται υγειονομικές υπηρεσίες και άλλες υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως στέγαση, εκπαίδευση, πρόνοια, περιβαλλοντική υγιεινή και κοινωνικές υπηρεσίες. Πέραν τούτου, ο κώδικας δεοντολογίας²³ των συνεργαζόμενων διερμηνέων του Υπουργείου Εσωτερικών ορίζει τα πρότυπα επαγγελματικής συμπεριφοράς που πρέπει να τηρούνται προκειμένου να διατηρείται η ακεραιότητα του επαγγέλματος και να παρέχονται εγγυήσεις επαγγελματικών προτύπων για τους χρήστες των γλωσσικών υπηρεσιών και το ευρύ κοινό. Επιπλέον, ο κώδικας υποστηρίζεται από οδηγούς ορθής πρακτικής και κατευθυντήριες γραμμές λειτουργίας, που εκδίδονται τακτικά από το NRPSI.

²¹ Θα πρέπει να τονιστεί ότι δεδομένης της διγλωσσίας σε επίσημο επίπεδο δεν παρατηρείται ανάγκη διερμηνείας μεταξύ αγγλικής και γαλλικής γλώσσας και αυτό αποδίδεται στο ότι οι δημόσιοι και δημοτικοί ή περιφερειακοί υπάλληλοι είναι γνώστες και των δύο αυτών γλωσσών.

²² http://www.nrpsi.org.uk/downloads/NRPSI_Code_of_Professional_Conduct_22.01.16.pdf

²³ <http://www.nrpsi.org.uk/for-clients-of-interpreters/code-of-professional-conduct.html>

Θεμελιώδεις αρχές:

α. Οι διερμηνείς δεν πρέπει να φέρουν την ιδιότητα του Διερμηνέα του Εθνικού Μητρώου Δημοσίων Υπηρεσιών ή το επάγγελμα, γενικά, σε ανυποληψία, β. Οι επαγγελματίες που θα βρεθούν ένοχοι μιας σχετικής αξιόποινης πράξης μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζουν την ανωτέρω αρχή, γ. Οι διερμηνείς δεν πρέπει εν γνώσει τους ή εξ αμελείας να ενεργούν με τρόπο που πιθανόν να είναι επιζήμιος για το επάγγελμα του γλωσσολόγου, για το ίδιο το NRPSI ή για την ιδιότητα του εγγεγραμμένου στο Εθνικό Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών, ή για τους αξιωματούχους του, δ. Εκτός από την εκπλήρωση των καθορισμένων επαγγελματικών καθηκόντων τους ή όπου υπάρχει σαφές δημόσιο συμφέρον, οι διερμηνείς δεν πρέπει εν γνώσει τους και εκ προθέσεως να ενεργούν με τρόπο που είναι πιθανό να βλάψει τη φήμη του εγγεγραμμένου στο Εθνικό Μητρώο Διερμηνέων Δημοσίων Υπηρεσιών ή ενός αξιωματούχου του, ε. Οι ασκούμενοι δεν πρέπει να δέχονται ή να εκτελούν εργασίες που πιστεύουν ότι μπορεί να τους καταστήσουν υποκείμενους σε ποινική δίωξη για εγκληματική συμπεριφορά, η οποία μπορεί να υπέχει αστική ευθύνη ή έρχεται σε αντίθεση με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στ. Οι διερμηνείς δεν πρέπει να δεχθούν οποιαδήποτε εργασία η οποία, άμεσα ή έμμεσα, θα παραβιάζει τον Κώδικα, ζ. Οι διερμηνείς θα δέχονται μόνο έργο που πιστεύουν ότι έχουν την αρμοδιότητα, τόσο γλωσσικά όσο και από την άποψη των ειδικών γνώσεων ή δεξιοτήτων, να φέρουν εις πέρας στο επίπεδο που απαιτείται από τον πελάτη. Στη συνέχεια ο κώδικας αναφέρεται σε θέματα που σχετίζονται με τη γνώση των πολιτισμικών διαφορών, την εμπιστευτικότητα, την εχεμύθεια, την αμεροληψία, κλπ., καθώς και σχετικά ζητήματα που αφορούν τη διαδικασία της διερμηνείας.

Τέλος, στη Σκωτία υπάρχει σχετική νομοθεσία (Mental Health, Care and Treatment, Scotland, Act 2003) που διέπει την απασχόληση διερμηνέων, ιδιαίτερα σε ευαίσθητους χώρους, όπως τα ιδρύματα ψυχικής υγείας, παρέχοντας τις απαραίτητες οδηγίες για τη συνεργασία διερμηνέων και δημοσίων αρχών, με στόχο τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των ασθενών και τη βέλτιστη παροχή υπηρεσιών²⁴.

Στις ΗΠΑ, η παροχή γλωσσικής υποστήριξης αποτελεί υποχρέωση των δημοσίων υπηρεσιών (όπως π.χ. των υγειονομικών, σύμφωνα με τα National Standards on Culturally and Linguistically Appropriate Services in Health Care of the Federal Office of Minority Health), χωρίς ωστόσο αυτό να συνεπάγεται την ύπαρξη συγκεκριμένων κανονισμών σε σχέση με το επάγγελμα του κοινοτικού διερμηνέα και τις υπηρεσίες που οφείλει να παρέχει.

Πριν τη δημιουργία του «Εθνικού Συμβουλίου για τη Διερμηνεία στην Υγειονομική Περίθαλψη» (NCIHC)²⁵, το οποίο εξέδωσε το 2004 τον «Εθνικό Κώδικα Δεοντολογίας για Διερμηνείς στην Υγειονομική Περίθαλψη» με χρηματοδότηση του Ομοσπονδιακού Γραφείου Υγείας Μειονοτήτων, λειτουργούσαν οι εξής ενώσεις: International Medical Interpreters Association (1986)²⁶ και California Healthcare Interpreters Association (1996)²⁷.

Αν εξετάσει κανείς τον κώδικα «Community Interpreter's Code of Ethics» του Οχάιο²⁸ διαπιστώνει ότι η κοινοτική διερμηνεία αφορά συνήθως τους τομείς της υγείας, της

²⁴http://www.mwscot.org.uk/media/127976/interpreter_toolkit_for_practitioners_and_interpreters_march_2013.pdf, προσπελάστηκε στις 28-1-2016.

²⁵ <http://www.ncihc.org>

²⁶ <http://www.imiaweb.org>

²⁷ <http://www.chiaonline.org>

²⁸ <http://www.ccio.org/docs/CCIO-CommunityEthics.pdf>

εκπαίδευσης, των νομικών και των κοινωνικών υπηρεσιών. Οι πάροχοι υπηρεσιών είναι συνήθως επαγγελματίες που δεν γνωρίζουν τη γλώσσα και τον πολιτισμό των πελατών τους οι οποίοι έχουν χαμηλό επίπεδο αγγλικής γλώσσας. Τα άτομα αυτά είναι από γλωσσικές μειονότητες ή μετανάστες που μπορεί να αγνοούν τον ρόλο και τις πρακτικές του παρόχου. Κατά συνέπεια, υπάρχει ενδεχόμενο για αρνητικές συνέπειες αν η επικοινωνία παρουσιάζει χάσματα. Ο συγκεκριμένος κώδικας επισημαίνει πως οποιοδήποτε άτομο παρέχει υπηρεσίες ως κοινοτικός διερμηνέας πρέπει να γνωρίζει τον κώδικα δεοντολογίας καθώς και τις επαγγελματικές υποχρεώσεις του. Ο ρόλος του κοινοτικού διερμηνέα είναι να διασφαλίζει ακριβή και αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκομένων. Ο διερμηνέας δεν επιτρέπεται να δώσει συμβουλή ή να εκφράσει προσωπική γνώμη εκτός του πεδίου της ειδικότητάς του ενώ πρέπει να έχει επίγνωση των ορίων της πολιτισμικής ικανότητάς του, καθώς είναι ειδικός σε γλωσσικά και όχι πολιτισμικά ζητήματα. Ο διερμηνέας πρέπει πάντα να ενεργεί με γνώμονα το συμφέρον των εμπλεκομένων και να προστατεύει την ιδιωτικότητά του.

Από μια άλλη άποψη, ο Κώδικας Επαγγελματικής Συμπεριφοράς Διερμηνέων, Μεταφραστών και αδειοδοτημένου Προσωπικού²⁹ (που αποτελεί μέρος του Διοικητικού Κώδικα) της Ουάσινγκτον, αναφέρεται στα εξής σημεία: α. ακρίβεια, β. πολιτισμική ευαισθησία-ευγένεια, γ. εμπιστευτικότητα, δ. επάρκεια, ε. αποζημίωση, στ. αποφυγή διακρίσεων, ζ. αυτοπαρουσίαση (οι διερμηνείς να παρουσιάζουν τις πιστοποιήσεις, την εκπαίδευση και την εμπειρία τους), η. αμεροληψία - σύγκρουση συμφερόντων, θ. επαγγελματική συμπεριφορά, ι. πεδίο εφαρμογής της άσκησης της διερμηνείας, ια. αναφορά εμποδίων στην άσκηση των καθηκόντων, ιβ. επαγγελματική εξέλιξη.

3.2 Το θεσμικό πλαίσιο στην Αυστραλία και στον Καναδά

Όπως έχει προαναφερθεί, η Αυστραλία βρίσκεται στην κορυφή των χωρών όσον αφορά την κοινοτική διερμηνεία, με υπηρεσίες που παρέχονται δωρεάν προκειμένου να διασφαλιστεί ο ουμανιστικός χαρακτήρας του κράτους καθώς και η πολυπολιτισμική σύνθεση του πληθυσμού. Μετά τη θεσμοθέτηση της κοινοτικής διερμηνείας στην Πολιτεία της Βικτώρια, ιδρύθηκε το 1980 η Victorian Central Health Interpreting Service (VCHIS), με σκοπό την παροχή υπηρεσιών νοσοκομειακής διερμηνείας μέσω μιας ομάδας από μόνιμους και συμβασιούχους διερμηνείς. Το 1991 ακολούθησε η Victoria Interpreting and Translating Service – VITS, με σκοπούς ανάλογους της VCHIS. Δεδομένης της ΝΑΑΤΙ σε λειτουργία ήδη από το 1977, το επόμενο βήμα ήταν η οργάνωση του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μεταφραστών και Διερμηνέων (Australian Institute of Translators and Interpreters – ΑΙΤΙ, 1987), το οποίο σε συνεργασία με την VCHIS εξέδωσε τον οδηγό καλής πρακτικής³⁰.

Αναμφίβολα, στην Αυστραλία έχει παγιωθεί η αντίληψη ότι η επικοινωνία που αφορά ευαίσθητα θέματα, όπως π.χ. υγείας, πρόνοιας ή ακόμη και ενδοοικογενειακής βίας, απαιτεί ακρίβεια και λεπτομέρεια. Ο διερμηνέας, ως γλωσσικός και πολιτισμικός μεσολαβητής δύναται να άρει τους επικοινωνιακούς φραγμούς και να επιτρέψει στον αλλόγλωσσο να επιτύχει υπηρεσίες υψηλού επιπέδου. Παρόλ' αυτά, ένα από τα κείμενα που ασκούν κριτική όσον αφορά το διαρκώς ογκούμενο κόστος της Κοινοτικής Διερμηνείας είναι και το άρθρο

²⁹ <https://www.dshs.wa.gov/fsa/language-testing-and-certification-program/code-ethics>, προσπελάστηκε στις 13-1-2016.

³⁰ CHIS Interpreters' Competency Profile, Melbourne, Victoria, Central Health Interpreting Service.

του Yui Ibuki³¹. Ένα δεύτερο στοιχείο στη μελέτη του ίδιου, που βασίζεται εν μέρει σε προγενέστερη έρευνα του Ozolins³², εστιάζεται στη βαθμιαία ταύτιση μεταξύ κοινοτικής διερμηνείας και επιχειρηματικής διερμηνείας. Αυτή η «ταύτιση» εντοπίζεται στο ότι στον κώδικα δεοντολογίας³³ δεν γίνεται διάκριση μεταξύ «κοινοτικής» και άλλων μορφών διερμηνείας (κάτι που, εξάλλου, παρατηρείται και στη Σκωτία). Τονίζει μάλιστα ότι στην τελευταία αναθεώρηση (2012) του Code of Ethics δεν εμφανίζεται καν ο όρος “community”. Θα πρέπει να τονιστεί, ωστόσο, ότι η δεοντολογία του διερμηνέα αφορά ηθικά και επιστημονικά ζητήματα που εγκύπτουν σε κάθε μορφή διερμηνείας.

Συμπερασματικά, η κοινοτική διερμηνεία στην Αυστραλία βρίσκεται σε ένα υψηλό επίπεδο, που ικανοποιεί τις ανάγκες της κοινωνίας. Καθώς μάλιστα συμπληρώνεται και με την τηλεφωνική διερμηνεία, οι ανάγκες γλωσσικής επικοινωνίας μεταξύ της αγγλικής και οποιασδήποτε άλλης γλώσσας καλύπτονται εύκολα. Αν στις δυνατότητες αυτές του συστήματος προστεθούν η διασφάλιση της ποιότητας και ο δωρεάν κοινωνικός χαρακτήρας της υπηρεσίας, καταλήγει κανείς σε μια πολύ επαινετική αξιολόγηση.

Όσον αφορά τον Καναδά, η θεσμοθέτηση της κοινοτικής διερμηνείας ανάγεται στο 2007, αν και προγενέστερα λειτουργούσε άτυπα ο θεσμός των πολιτισμικών διερμηνέων (“cultural interpreters”), οι οποίοι στην ουσία παρείχαν πληροφορίες στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής και διαγλωσσικής διαμεσολάβησης. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν κάποιες επαγγελματικές ενώσεις, όπως η Language Industry Association (AILIA), η Association of Canadian Corporations in Translation and Interpretation (ACCTI), η Critical Link (CLI) και η Healthcare Interpretation Network ((Εθνικό δίκτυο διερμηνέων υγείας - HIN). Η πολυμέρεια των φορέων αποδεικνύει το εύρος των δραστηριοτήτων στο δημόσιο βίο στον οποίο εμπλέκονται οι διερμηνείς. Αυτό οδήγησε στο σχηματισμό μιας ομοσπονδίας, που σύντομα υιοθέτησε ένα γενικό πλαίσιο εκπαίδευσης καθώς και συγκεκριμένες βασικές αρχές λειτουργίας. Έτσι, ανεξαρτήτως αν οι υπηρεσίες διερμηνείας παρέχονται σε νοσοκομεία, σχολεία, δικαστήρια ή κοινωνικές υπηρεσίες, οι διερμηνείς υποχρεούνται να τηρούν τις λεγόμενες «εθνικές προδιαγραφές»³⁴ (Bancroft *et.al.* 2013: 105), που αποτελούν έναν κώδικα καλής πρακτικής και συντάχθηκαν με τη συνέργεια όλων των προαναφερθέντων φορέων.

Επίλογος

Όπως αναφέρει η Katharine Allen³⁵, η κοινοτική διερμηνεία αρχίζει να έρχεται στο προσκήνιο και να παρουσιάζει μια δυναμική. Στις χώρες που εξετάστηκαν στην παρούσα μελέτη, οι υπηρεσίες κοινοτικής διερμηνείας – είτε αναφέρονται επίσης ως «διερμηνεία δημοσίων υπηρεσιών» ή έχουν (δια)πολιτισμικό χαρακτήρα – παραμένουν σε υψηλό επίπεδο, ενώ αποτελούν υποχρέωση που έχει αναλάβει και καλύπτει η πολιτεία, χωρίς ο αλλοδαπός να επωμίζεται την αγωνία ή το κόστος της εύρεσης διερμηνέα προκειμένου να εξυπηρετηθεί. Το

³¹ Ibuki, Y. Community Interpreting in Australia. Language rights and language resources, <http://sc62f1aacd976fa3c.jimcontent.com/download/version/1427131622/module/11502929892/name/14ibuki.pdf>, προσπελάστηκε στις 18-12-2015.

³² Ozolins, U. (2004) Survey of Interpreting Practitioners: Report. *VITS Language Link good corporate citizenship program*. Melbourne: VITS Language Link.

³³ AUSIT Code of Ethics and Code of Conduct, November 2012, http://ausit.org/AUSIT/Documents/Code_Of_Ethics_Full.pdf, προσπελάστηκε στις 18-12-2015.

³⁴ National Standard Guide for Community Interpreting Services (NSGCIS).

³⁵ <http://www.interpreteramerica.com/interpret-america-blog/community-interpreting-training-begins-to-come-of-age>, προσπελάστηκε στις 19-1-2016.

σημείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό ως προς την αξιολόγηση της αξιοπιστίας του συστήματος.

Παρόμοιες πρακτικές θα μπορούσαν, αναμφίβολα, να εφαρμοστούν και στο χώρο των ελληνικών υπηρεσιών και φορέων, δεδομένων των αναγκών, σε συνδυασμό με τη συνεργασία με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την εκπαίδευση και πιστοποίηση των κοινοτικών διερμηνέων, καθώς και τη γενικότερη συστηματοποίηση της παροχής των υπηρεσιών διερμηνείας στην Ελλάδα. Οι στοχευμένες παρεμβάσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη συνεργασία διερμηνέων, φορέων, δίγλωσσων εργαζομένων (οι οποίοι συχνά αναλαμβάνουν την επικοινωνία, χωρίς ωστόσο να υπάρχει αδειοδότηση στο ζήτημα αυτό, όπως αντιθέτως ισχύει στις ΗΠΑ), καθώς και αλλοδαπών και λοιπών πολιτών. Αυτό θα επιτρέψει τη διαμόρφωση των απαιτούμενων ελάχιστων συνθηκών, με τήρηση των κανόνων δεοντολογίας, για την επιτυχή γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των υπηρεσιών και των ατόμων με χαμηλό επίπεδο γλωσσομάθειας.

Δεδομένης, τέλος, της ιδιαιτερότητας της ελληνικής επικράτειας, με πλήθος νησιών και απομακρυσμένων περιοχών, η εξ αποστάσεως διερμηνεία θα μπορούσε να αποτελέσει μια σημαντική διέξοδο, με χαμηλό κόστος και υψηλή αξιοπιστία και ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, κάτι το οποίο σαφέστατα είναι δυνατόν να διασφαλιστεί με αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Αναμφίβολα, καλές πρακτικές όπως η προαναφερθείσα, που εφαρμόζεται ήδη με επιτυχία στην Αυστραλία, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη λύση, παρέχοντας επίσης τη δυνατότητα έμμεσης και αποδεκτής ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της ΕΕΔΑ, με την κάλυψη των αναγκών των αλλοδαπών μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AUSIT Code of Ethics and Code of Conduct, November 2012, http://ausit.org/AUSIT/Documents/Code_Of_Ethics_Full.pdf, προσπελάστηκε την 18-12-2015.
- Bancroft, M. A., Bendana, L. & Bruggeman, J. & Feuerle, L. (2013). Interpreting in the Gray Zone: Where Community and Legal Interpreting Intersect. *Translation and Interpreting*, 5(1), 94-112.
- CHIS Interpreters' Competency Profile, Melbourne, Victoria, Central Health Interpreting Service.
- Claire, A., Edwards, R. & Temple, B. (2004). *Access to Services with Interpreters: User Views*. London: Southbank University.
- Corsellis, A. (1998). *Working across Language and Culture: Reports and Recommendations*. Birmingham: West Midlands Probation Service.
- De Pedro Rico, R., Perez, I. A. & Wilson, C. (2014). *Interpreting and Translating in Public Service Settings: Policy, Practice, Pedagogy*. Routledge.
- D'Hayer, D. (2012). Public Service Interpreting and Translation: Moving Towards a (Virtual) Community of Practice. *Meta: Journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 57(1), 235-247.
- Downing, B. & Tillery, K. H. (1992). *Professional Training for Community Interpreters*. Minneapolis, MN: Center for Urban and Regional Affairs.
- Hlavac, J. (2013). A Cross-National Overview of Translator and Interpreter Certification Procedures. *The International Journal of Translation and Interpreting Research*, 5(1), 32-65.

- House of Commons, Justice Committee (2013). *Interpreting and Translation Services and the Applied Language Solutions Contract: Sixth Report of Session 2012-13, Vol. 1: Report, Together with Formal Minutes, Oral and Written Evidence*. London: The Stationery Office Ltd.
- Ibuki, Y. Community Interpreting in Australia. Language rights and language resources, ανακτήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2015 από <http://sc62f1aacd976fa3c.jimcontent.com/download/version/1427131622/module/11502929892/name/14ibuki.pdf>.
- Mason, I. & Ren, W (2012). Power in Face-to-Face Interpreting Events. Special issue. *Translation and Interpreting Studies* 7(2), 234-53.
- National Standard Guide for Community Interpreting Services. Toronto, Canada: Healthcare Interpretation Network, 2007.
- Ozolins, U. (2004). Survey of Interpreting Practitioners: Report. *VITS Language Link good corporate citizenship program*. Melbourne: VITS Language Link.
- Shackman, J. (1985). *The Right to be Understood: A Handbook on Working with, Employing and Training Community Interpreters*. Cambridge: National Extension College.
- Wadensjö C. (1998). *Interpreting as Interaction*. London: Longman.
- What's in a Word? A Guide to Understanding Interpreting and Translation in Health Care. Los Angeles: National Health Law Program, 2010.

Ιστοσελίδες

- https://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&layout=coil:norelated&id=206&Itemid=673, προσπελάστηκε στις 29-12-2015
- <http://www.uklinguisticservices.co.uk/jobs/urdu/urdu-interpreters-translation-jobs-luton.aspx>, προσπελάστηκε στις 17-1-2016
- https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/454473/Code_of_conduct_17_08_15.pdf, προσπελάστηκε στις 15-1-2016
- <http://www.interpretamerica.com/interpret-america-blog/community-interpreting-training-begins-to-come-of-age>, προσπελάστηκε στις 19-1-2016
- <http://www.ncihc.org/>, προσπελάστηκε στις 19-1-2016.
- http://www.mwscot.org.uk/media/127976/interpreter_toolkit_for_practitioners_and_interpreters_march_2013.pdf, προσπελάστηκε στις 28-1-2016
- http://www.nrpsi.org.uk/downloads/NRPSI_Code_of_Professional_Conduct_22.01.16.pdf, προσπελάστηκε στις 24-1-2016
- <http://www.ccio.org/docs/CCIO-CommunityEthics.pdf>, προσπελάστηκε στις 24-1-2016.
- http://lrc.wfu.edu/community_interpreting/pages/history.htm, προσπελάστηκε στις 15-12-2015.
- http://www.ausit.org/ausit/documents/In_Touch_Summer_141124.pdf, προσπελάστηκε στις 15-12-2015.
- <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/BoaCom/pubs/Pages/Interpret.aspx>, προσπελάστηκε στις 20-12-2015.
- <http://www.cisoc.net/en/interpretation>, προσπελάστηκε στις 28-1-2016.
- <https://www.naati.com.au/>, προσπελάστηκε στις 30-1-2016.

Comparing the Court and Medical Interpreters in the USA: the certification process.

Thei Zervaki

Language Consultant, Independent Researcher
tzervaki@hotmail.com

Abstract

The scope of the paper is to provide information on the current Court and Medical Interpreting certification process in the USA. It includes information on the administrative aspects of certification for both Courts and Healthcare institutions.

In the United States of America, the term Community Interpreting is not commonly used. There are two major types of interpretation: Court and Medical. The first is offered in US State and Federal courts to all LEP clients; the second is offered to the Healthcare Institutions as hospitals, healthcare centers and clinics to name a few.

As the space is limited for this authoring, the paper won't include data and statistics from different states that showcase and document success and failure rates of the certification examinations. This may well be the topic of a different paper.

This paper does not include information on the Court Interpreting for the Deaf and Hard of Hearing.

Keywords: court interpreting, medical interpreting, USA

1. The current linguistic context in the USA

There are currently over 25 million people in the USA with limited proficiency in English (LEP), which means that even if they are able to work and communicate in English, they have difficulties in understanding what happens in a courtroom or a hospital. Therefore, they need the support of trained and qualified interpreters.

Courts and Healthcare institutions have developed systems, methods, procedures, and policies to satisfy requirements to provide language services to their LEP clients in order to reassure equal access to medical services and courts. As a result, training and certification systems and programs have been implemented on a state, federal or national level.

2. Becoming a Court Interpreter

According to the definition of the National Center for the State Courts (NCSC) professional court interpreters are individuals:

- Who possess an educated, native-like mastery of both English and a second language;
- Display wide general knowledge, characteristic of what a minimum of two years of general education at a college or university would provide;
- And perform the three major types of court interpreting: sight translation, consecutive interpreting, and simultaneous interpreting.

Most court interpreting positions are not permanent positions. The interpreter is a contractor and called in when needs arise. In certain areas in the country, there are some full-time, permanent interpreters mostly of the Spanish language.

2.1 Court Interpreting: LASS and CLAC

The National Center for the State Courts (NCSC) provides a program of Court Interpreting Certification through its Language Access Services Section (LASS) that each state has to comply with by implementing its own procedures and process. The collaboration between the Access Services Section from different states created the Council of Language Access Coordinators (previously known as the Consortium for Language Access to the Courts¹). Courts are encouraged to use certified interpreters who are impartial and who will render a complete and accurate interpretation of the proceedings.

The Language Access Services Section provides state courts with resources to overcome language barriers in the courts and to ensure that providing individuals with limited English proficiency with access to the courts is a core function of the courts. The LASS provides the general guidelines, resources and assistance to all language program managers by state. The website of the NCSC provides also useful information on Colleges and Universities offering courses on interpreting, assessment tools, exams, bibliography and information on compensation².

Currently, the Council offers certification in the following languages: Arabic, Bosnian/Serbian/Croatian, Cantonese, French, Haitian Creole, Hmong, Ilocano, Korean, Laotian, Mandarin, Polish, Portuguese, Russian, Somali, Spanish, Tagalog, Turkish and Vietnamese. However, different States may and can provide credentials in additional languages or can offer less languages from the ones suggested if there is not a need of that language in that particular state.

The certification process differs from state but there are more common practices and procedures than differences. State Court Interpreter Certification is not currently recognised as a valid credential at the national level, as it is subject to reciprocity requirements that vary by state.

3. Becoming a Medical Interpreter

In order to become a medical interpreter, the candidate should be:

- Minimum 18 years of age
- High school diploma or GED diploma
- Minimum 40 hours of healthcare interpreter training
- Language proficiency in English and the target language.

3.1 National Healthcare Interpreter Certification Programs

The Certification Commission for Healthcare Interpreters (CCHI), created in 2009, is an independent certification agency. CCHI's main mission is to develop and administer a

¹ In April of 2012 the Consortium was restructured and renamed. It is now known as the Council of Language Access Coordinators. Nonetheless, the Consortium / Council continues to function as a multi-state partnership. Furthermore, the certification exams administered by this entity are often referred to as Consortium exams.

² By clicking on the link: <http://www.ncsc.org/Services-and-Experts/Areas-of-expertise/Language-access/Resources-for-Program-Managers/LAP-Map/Map.aspx> individuals interested in becoming court interpreters can find language access requirements by state.

national, valid, credible, independent from government agency or private vendor certification program for healthcare spoken language interpreters. CCHI Healthcare certification is currently available in 3 languages: Spanish, Arabic and Mandarin. The CCHI associate credential is available for all other languages.

The National Board of Certification for Medical Interpreters (NBCMI) was jointly founded in 2009 by two vendors: Language Line Services (LLS), a for-profit language services company, and International Medical Interpreters Association (IMIA), a professional organization based in Massachusetts. NBCMI medical certification is currently available in 6 languages: Spanish, Russian, Mandarin, Cantonese, Vietnamese and Korean. NBCMI qualification and screening is available for all other languages.

3.2 State Healthcare Interpreter Certification Programs

The Washington State Department of Social and Health Service created its Language Testing and Certification program³ to provide language services to its LEP clients. The tests developed by LTC aim to measure both language proficiency in English and a second language and interpreting/translation skills. DSHS language certification is currently available for Medical Services in eight languages: Spanish, Vietnamese, Russian, Cambodian, Laotian, Mandarin Chinese, Cantonese Chinese, and Korean. Authorization screening tests are also available in all other languages. Tests include a written, multiple choice exam and interpreting exams (or language proficiency for authorization).

Oregon has a registry of Healthcare Interpreters. Although Oregon State hasn't developed its own language testing program, its requirements for certification include passing an interpreting certification exam offered by CCHI or NBCMI (or language proficiency test), complete 60 hours of formal medical interpreter training and complete 80 hours (or 40 hours for qualified interpreters) in the medical interpreting field.

Those are the only states that offer a certification designation.

4. Categories of Interpreters

There are currently the following designations of interpreters in the USA, for both Court and Medical:

- **Certified Interpreter:** an interpreter whose interpreting skills have been objectively and reliably tested in at least one direction (e.g. English into Chinese) in at least one of the three modes of interpretation: simultaneous, consecutive and sight translation.
- **Associate/Authorized/Registered/Screened Interpreter:** an interpreter whose interpreting skills have not been tested but has been otherwise proved to be qualified to provide language interpretation services in a particular language pair. There is usually a language test for language skills and oral memory skills in a particular language pair.
- **Professionally qualified:** Federal Courts only.

³ State of Washington – the process of certification and registration
http://www.courts.wa.gov/programs_orgs/pos_interpret/content/pdf/CertifiedProcess.pdf
http://www.courts.wa.gov/programs_orgs/pos_interpret/content/pdf/Registeredprocess.pdf

As the Federal Courts certify interpreters only in Spanish language, for all other languages interpreters recruited are professionally qualified. In order to be professionally qualified the interpreter should be: a UN interpreter; a US State Department Interpreter on seminar or conference level; a member of TAALS or AIIC. In addition, Ad Hoc interpreters even if they are not professionally qualified, can demonstrate to the satisfaction of the court the ability to interpret court proceedings from English to a designated language and from that language into English.

5. The process of certification

Those are the steps that an interpreter should take for both Court and Medical to get accredited in order to achieve a specific designation from the above.

- Written exam: a multiple choice exam testing English, terminology (legal or medical) and code of conduct. An 80% score is commonly needed to pass the test.
- Oral exam: testing in all three modes: simultaneous, consecutive and sight translation. Accrediting bodies have different passing score requirements for interpreter certification.

While some require 80% in each mode, others require an equally weighed combined score in a couple of modes or directions.

For languages in which there are no interpreting skills tests available, language proficiency scores in both working languages are a reliable way to assess basic language skills necessary for interpreting. However, these oral language proficiency tests do not evaluate interpreting skills.

- Training/orientation day: interpreting skills, terminology, ethics and protocol
- Background information: criminal records check, fingerprinting, security clearance
- ID badge
- Oath: interpreters swear to abide by a specific code of professional conduct (mostly for Court Interpreters)
- Roster: accredited interpreters' name and contact information is placed on a list or database on a state level for Courts and national level for Healthcare organisations.

6. Education and Training of Interpreters

A 4-year undergraduate degree is not required to become a Court or Medical Interpreter. Although there are several undergraduate and graduate programs in Linguistics and Translation and Interpretation, such a program does not exist in Court or Medical Interpreting. In some cases, a few Court Interpreting specific modules within the general undergraduate and postgraduate programs are offered but as a rule of thumb, those who want to follow this career path, need to take training or classes offered by:

1. Continuing education programs, adult or extended education classes of various Colleges and Universities on campus or online
2. Private interpreting training companies and schools both on campus or online
3. Classes and courses offered by professional national or state organisations like ATA

This type of training addresses topics as an overview of the justice system, court and legal terms, types of hearings, the court protocol, the role of the interpreter and language specific training in consecutive, simultaneous interpreting and sight translation as well as the code of conduct. In a medical setting, include healthcare policies and procedures, language use, the code of conduct and specific interpreting training⁴.

7. Interpretation Accrediting and Certifying Bodies

The interpreter Accrediting and Certifying bodies are private organisations or governmental agencies in charge of accrediting and regulating professional interpreters.

8. Continuing Education Credits

In order to keep their certification, interpreters need to complete the required per state or national accreditation body continuing education credits. Credits can be gained by attending workshops and seminars on three areas: ethics, general interpretation and language specific.

Different states have different requirements to keep the certification up to dated and those also depend on the level of certification or registration.

For Courts, Interpreters can identify accredited courses and workshops, physical and online on the websites of the Court Language Access Services of the Courts, state Court entities and national professional organisations. For Healthcare, organisations like the National Council on Interpreting in Health Care and state or national interpreters' associations etc.

9. Similarities and differences between the two certification programs

Both programs include a lengthy and bureaucratic process that involves both written and oral exams and is managed by each state or on national level. It is also understood that a 4-year undergraduate degree is not required to become a court or medical interpreter.

One difference is that medical interpreters need only a high school diploma to be able to qualify but court interpreters are required to have general knowledge corresponding to a two-year postsecondary education program that a college or university would provide.

On the other hand, medical interpreter's certification programs require a minimum of medical training hours (between 40-60 depending on designation) prior to taking the certification exams, a non-requirement for court interpreters.

In addition, Medical interpreting certification is recognised on national level although certification for the State Courts has been developed on state level.

⁴ A list of USA schools and training programs, can be found in the following website:
http://www.ncsc.org/~media/Files/PDF/Education%20and%20Careers/State%20Interpreter%20Certification%2002/Interpreter_Colleges_Universities.ashx
The American Translators Association provides a list of approved and accredited schools here:
https://www.atanet.org/certification/eligibility_approved.php

Conclusion

It is clear that the interpreting certification process in the US for the State Courts and Healthcare organisations is a lengthy and bureaucratic process that involves both written and oral exams and is managed by each state or on national level. It is also understood that a 4-year undergraduate degree is not required to become a court interpreter.

Due to the increasing needs and demands of LEPs, there is more than ever the need for qualified court and medical interpreters. However, there is a lot of criticism by both court and healthcare personnel and interpreters' associations that there is a shortage of qualified and certified interpreters and high rates of exam failure resulting in performing this job without qualifications and skills. It is interesting, however, that none of the parties involved ever questions the level of the interpreter's education.

REFERENCES

- American Translators Association, <https://www.atanet.org/>
- CCHI - Certification Commission for Healthcare Interpreters, <http://www.cchicertification.org/>
- Conference of State Court Administrators, White Paper on Court Interpretation: Fundamental Access to Justice (2007),
<http://cosca.ncsc.org/~media/Microsites/Files/COSCA/Policy%20Papers/CourtInterpretation-FundamentalToAccessToJustice.aspx>
- Federal Courts, <http://www.uscourts.gov/services-forms/federal-court-interpreters/>
- National Association of Judiciary Translators and Interpreters,
<http://www.najit.org/certification/certification.php>
- National Center for the State Courts, <http://www.ncsc.org/Education-and-Careers/State-Interpreter-Certification.aspx>
- NBCMI - The National Board of Certification for Medical Interpreters,
<http://www.certifiedmedicalinterpreters.org/>
- NCIHC - National Council on Interpreting in Health Care, <http://www.ncihc.org/>
- State of Washington – the process of certification and registration
http://www.courts.wa.gov/programs_orgs/pos_interpret/content/pdf/CertifiedProcess.pdf
http://www.courts.wa.gov/programs_orgs/pos_interpret/content/pdf/Registeredprocess.pdf

Terminology

CLAC: Council of Language Access Coordinators

LASS: Language Access Services Section

LEP: Limited English Proficiency, meaning the person who does not understand or speak English fluently and needs an interpreter to communicate in their first language.

NCSC: National Center for the State Courts

ANNEX

The US Court system

There are two different court systems in the USA. The Federal Courts and the State Courts. The first applies in interstate cases and international legal matters; The second, more frequently used, to each state's needs. The article will present the interpreting certification process for both systems.

There are some 1,500 federal judges and about one million cases are brought each year in federal courts. Nearly 80% of these cases are bankruptcy filings and approximately 10% are minor criminal cases. They also deal with cases in which the United States is a party, cases involving foreign diplomats, and some special cases, such as incidents at sea. Federal courts also hear cases that are based on state laws but that involve parties from different states.

State courts are established by a state, or by a county or city within the state. The number of state court cases exceeds 27 million each year, not including traffic and parking violations. The cases individual citizens are most likely to be involved in—such as robberies, traffic violations, broken contracts, and family disputes.

Comparing National Healthcare Interpreter Exams

	National Board for Certification of Medical Interpreters (NBCMI) CMI – Certified Medical Interpreter	Certification Commission for Healthcare Interpreters (CCHI)
Languages	Cantonese, Korean, Mandarin, Russian, Spanish, Vietnamese	CHI level for Arabic, Mandarin, Spanish
Requirements	<ol style="list-style-type: none"> 1. Minimum 18 years of age 2. High school diploma or GED diploma 3. Minimum 40 hours of health care interpreter training 4. If have worked as a health care interpreter for at least 1 year in the last 2 years for <u>Cantonese, Korean, Mandarin, Russian, or Vietnamese</u>, then proof of employment in place of proof of language proficiency 5. Or, proof of oral proficiency in English by one below: <ol style="list-style-type: none"> a. Bachelor, Masters, PhD, or any other degree from any US institution of higher education b. Graduation from any high school in an English language country or from an American School abroad c. One of the following tests: <ol style="list-style-type: none"> i. TOEFL: 570+ on paper; 230+ on computer version; 90+ on iBT ii. ELPT: 950+ iii. MELAB: 80+ iv. ECPE: PASS v. FCE: A vi. CAE: B vii. CPE: B viii. IELTS: 7.0 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Minimum 18 years of age 2. High school diploma or GED diploma 3. Minimum 40 hours of health care interpreter training 4. Language proficiency in English and the target language <p>Note: Requirements are met by describing them in the application. Providing evidence of requirements is not required at the time of application, but applicants are randomly audited and then asked to provide evidence.</p>

	<p>6. Proof of oral proficiency in target language by one below:</p> <p>a. Bachelors, Masters, PhD, or any other degree from an institution of higher education where the target language is spoken</p> <p>b. Graduation from a high school of the country where the target language is spoken</p> <p>c. 24+ semester college credit hours of the target language</p> <p>d. ACTFL Orals Exams: Advanced Mid Level</p>	
	N	C
Cost	<ul style="list-style-type: none"> • Registration: \$35 (free for Oregon residents testing in a language other than Spanish) • Written Exam: \$175 • Oral Exam: \$275 (\$235 for Oregon residents testing in a language other than Spanish) • Total for Spanish: \$485 • Total for other languages: \$410 (for Oregon residents) 	<ul style="list-style-type: none"> • Registration: \$35 (\$15 for Oregon residents, any language) • CoreCHI Written Exam: \$175 (For Oregon residents: \$155) • Oral CHI Performance Exam: \$275 • Total for CHI level: \$485 (For Oregon residents: \$445)
Testing Details	<p>Written Exam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exam is offered year round, online or at a testing center • 51 multiple choice questions, 75 minutes to complete <p>Oral Exam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exam is offered year round, online or at a testing center • 12 mini-scenarios, 2 sight translation passages, 45-60 minutes to complete 	<p>CoreCHI Written Exam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exam is offered year round at a testing center • 100 multiple choice questions, 2 hours to complete <p>Oral CHI Performance Exam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exam is offered 4 testing windows a year at a testing center • 4 consecutive, 2 simultaneous, and 1 sight translation interpreting vignettes; 1 multiple choice question; 60 minutes to

		complete (plus 30 min instructions / prep time before the beginning of the exam)
Recertification	<ul style="list-style-type: none"> • Every 5 years • No retesting required • Proof of 3.0 Continuing Education Units (30 hours) • Application due at least 45 days before the 5 year mark • Renewal Cost: \$300 	<ul style="list-style-type: none"> • Every 4 years • No retesting required • Years 1-2: 16 hours continuing education, 20 hours healthcare interpreting experience • Years 3-4: 16 hours continuing education, 20 hours healthcare interpreting experience • Two renewal applications (for years 1-2 and 3-4) must be submitted at least 30 days before the 4 year mark
Website	http://www.certifiedmedicalinterpreters.org/	http://www.cchicertification.org/

Για τη γλωσσική διαμεσολάβηση στη διαδικασία αίτησης ασύλου η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων της Γερμανίας ψάχνει...

Αννα Χήτα
ΤΕΙ Ηπείρου
chita@teiep.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία ασχολείται με την πρόσφατη προκήρυξη της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Προσφύγων της Γερμανίας για την απασχόληση κοινοτικών διερμηνέων στο δύσκολο έργο της διαδικασίας αίτησης ασύλου. Επιπλέον περιγράφεται η ανομοιογένεια στην εκπαίδευση κοινοτικών διερμηνέων στη Γερμανία. Ενόψει της προσφυγικής κρίσης η ζήτηση ατόμων με τέτοιου είδους κατάρτιση ή και δεξιότητες αυξάνεται διαρκώς. Παρόλα αυτά δεν διακρίνεται από καμία πλευρά η προσπάθεια για καταλληλότερη εκπαίδευση αυτών. Αντιθέτως, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων απευθύνεται και σε άτομα, τα οποία ενδεχομένως δεν έχουν καμία επαγγελματική κατάρτιση ή/και εμπειρία σε αυτόν τον τομέα, μιας και η ίδια η προκήρυξη δεν τα αποκλείει. Πώς μπορεί, όμως, σε μία τόσο σημαντική διαδικασία, όπως η ακρόαση για τη χορήγηση ασύλου, να μην λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ποιος θα επιλεγθεί και με ποια κριτήρια, ώστε να λειτουργήσει ως ο σωστός αγωγός της γλώσσας;

Λέξεις-κλειδιά: αίτηση ασύλου, προκήρυξη, κοινοτικός διερμηνέας, κριτήρια επιλογής, υπουργείο μετανάστευσης Γερμανίας

1. Εισαγωγή

Η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από κάποιους ως λευκό οχύρωμα (βλ. Ruffin, 1993· Chesnais, 1992) και ως ήπειρος σε κατάσταση κατάληψης (βλ. Coleman, 1994). Η κινητικότητα, είτε ως ελεύθερη επιλογή είτε ως επιτακτική ανάγκη για ένα καλύτερο αύριο, είναι χαρακτηριστικό των ανοιχτών κοινωνιών. Η Γερμανία αποτελούσε χώρα υποδοχής όχι μόνον για τους *Gastarbeiter*¹, αλλά και για πρόσφυγες και μετανάστες², παρόλο που για πολύ καιρό κυριαρχούσε η νοοτροπία ότι δεν είναι μεταναστευτική χώρα (Frühaufer et al., 2000: 217). Δεκαετίες μετά, το φαινόμενο της κινητικότητας είναι πιο επίκαιρο από ποτέ, με αποκορύφωμα την προσφυγική κρίση στην Ευρώπη, η οποία έχει καταστήσει επιτακτική την ανάγκη διευκόλυνσης της επικοινωνίας στον τομέα υποδοχής, ένταξης και αίτησης ασύλου. Για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας αυτής καλούνται οι (κοινοτικοί) διερμηνείς.

Γενικά, οι διερμηνείς είναι ειδικοί στην προφορική επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών γλωσσών και πολιτισμών και αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ αλλόγλωσσων συνομιλούντων, χρησιμοποιώντας διάφορους τρόπους διερμηνείας από μια γλώσσα σε μian άλλη. Τη δεκαετία του '80 εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο όρος Κοινοτικός Διερμηνέας (Community Interpreter) (Slapp, 2004: 11). Ο κοινοτικός διερμηνέας καλείται να

¹ Η έκφραση *Gastarbeiter* δε σημαίνει τίποτε άλλο από τον φιλοξενούμενο εργάτη. Αυτός ο όρος στιγματίστηκε την περίοδο προσηλυτισμού αλλοδαπών εργατικών χεριών από τη νότια Ευρώπη από τις αρχές του 1960. Η σημασία του όρου δηλώνει καθαρά τον σκοπό της χώρας υποδοχής, ότι η διαμονή των αλλοδαπών θα ήταν περιορισμένη.

² Στην Ε.Ε. οι πολίτες των κρατών-μελών μπορούν σήμερα να κινηθούν και να εγκατασταθούν ελεύθερα.

διεκπεραιώσει το γλωσσικό χάσμα μεταξύ προσφύγων, μεταναστών και τοπικών αρχών και υπηρεσιών (Kalina, 2000: 2). Μια πιο περιεκτική ερμηνεία δίνει ο Röchhacker, ο οποίος τονίζει ότι ο κοινοτικός διερμηνέας υπηρετεί τη διαμεσολαβηθείσα επικοινωνία που λαμβάνει χώρα σε κάθε μορφή ιδρύματος και σε κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής (Röchhacker, 1997: 52). Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί εξ αρχής ότι οι ορισμοί για τον κοινοτικό διερμηνέα ποικίλουν και ανά τον κόσμο χρησιμοποιούνται διαφορετικοί όροι³. Οι Knapp & Knapp-Potthoff (1985: 450) πραγματεύονται το πρόβλημα μεταξύ επαγγελματικής και μη επαγγελματικής διερμηνείας. Σύμφωνα με αυτούς, η διαφορά μεταξύ διερμηνείας και κοινοτικής διερμηνείας έγκειται στο ότι η πρώτη μπορεί να λαμβάνει χώρα κατά πρόσωπο, ενώ η δεύτερη αποκλειστικά κατά πρόσωπο. Ο διερμηνέας, σε αντίθεση με τον κοινοτικό διερμηνέα, βρίσκεται στο παρασκήνιο και δεν είναι ενεργός ομιλητής, ενώ η διαμεσολάβηση δεν θεωρείται επαγγελματική δραστηριότητα, αλλά μη επαγγελματική καθημερινή πρακτική (Knapp & Knapp-Potthoff, 1985: 451). Οι Knapp & Knapp-Potthoff ορίζουν τον κοινοτικό διερμηνέα ως διαμεσολαβητή, η δραστηριότητα του οποίου δεν είναι μόνο κατά λέξη διερμηνεία, αλλά εμπεριέχει και τον συνδυασμό πολλών δεξιοτήτων, τις οποίες απαιτεί η επικοινωνιακή κατάσταση. Οι ίδιοι τονίζουν ότι η δραστηριότητα του διαμεσολαβητή στοχεύει από τη μία στο να βελτιώσει ή να καταστήσει δυνατή την επικοινωνία μεταξύ ομιλητών διαφορετικών πολιτισμών, εξασφαλίζοντας την κατανόηση και εξαλείφοντας παρανοήσεις, και από την άλλη η δραστηριότητα ενός διαμεσολαβητή μπορεί να περιπλέξει την πορεία της συνομιλίας και ο ίδιος να παραγάγει παρανοήσεις (Knapp & Knapp-Potthoff, 1985: 452). Η νομική βάση που διέπει την ύπαρξη κοινοτικών διερμηνέων είναι ο Γενικός Νόμος περί Ίσης Μεταχείρισης⁴. Στη Γερμανία δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου κανονισμοί για την κλήση κοινοτικών διερμηνέων. Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί και η αμοιβή των κοινοτικών διερμηνέων με αποτέλεσμα το επάγγελμα αυτό να ασκείται περιστασιακά ή ως δεύτερη απασχόληση (Slapp, 2004: 16). Ίσως για αυτό να υπάρχει ανεπαρκής προσφορά (Diakonie Wuppertal, 2010: 86) και ταυτόχρονα έλλειψη εκπαιδευμένων κοινοτικών διερμηνέων (Parmakerli, 2009: 162).

2. «Ψάχνουμε Διερμηνείς»⁵

Η προαναφερόμενη έλλειψη εκπαιδευμένων (κοινοτικών) διερμηνέων οδήγησε από τον Δεκέμβριο του 2015 την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων να δημοσιεύσει ηλεκτρονικά και έντυπα σε ολόκληρη τη Γερμανία την αναζήτηση διερμηνέων, που είναι απαραίτητοι για την διεκπεραίωση της διαδικασίας αίτησης ασύλου.

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων εξειδικεύεται στη μετανάστευση και την ένταξη αλλοδαπών γενικά στη Γερμανία. Είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή των διαδικασιών χορήγησης ασύλου, την προστασία των προσφύγων και κινητήριος δύναμη για την προώθηση της ένταξής τους σε ολόκληρη την ομοσπονδία. Στο εύρος των καθηκόντων της περιλαμβάνεται και η έρευνα περί μετανάστευσης, μια νομική πάγια εντολή διερεύνησης για την συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον έλεγχο της

³ Ενδεικτικά στη Γερμανία έχει καθιερωθεί ο όρος διαμεσολαβητής γλώσσας και ενσωμάτωσης (Sprach- und Integrationsmittler), στην Αυστρία ο όρος κοινοτικός διερμηνέας (Kommunaldolmetscher), στην Ελβετία ο όρος διαπολιτισμικός διερμηνέας (Interpret). Οι ορισμοί στη βιβλιογραφία ποικίλουν εξίσου, π.χ. διαφοροποιούνται κυρίως οι έννοιες διερμηνέας και κοινοτικός διερμηνέας.

⁴ Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (AGG).

⁵ Ενημερωτικό φυλλάδιο εκδήλωσης ενδιαφέροντος από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων, <http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Flyer/flyer-dolmetscher.html>

μετανάστευσης. Ενδεικτικά, τα καθήκοντα της Υπηρεσίας είναι η διεξαγωγή διαδικασιών χορήγησης ασύλου, η μετεγκατάσταση και η ανθρώπινη υποδοχή, η προώθηση και ο συντονισμός της ένταξης (γλωσσικής και κοινωνικής), η υλοποίηση της διαδικασίας πολιτογράφησης, η επιστημονική συνοδευτική έρευνα σε θέματα μετανάστευσης και ένταξης, η τήρηση μητρώου αλλοδαπών, τα διεθνή καθήκοντα και η προώθηση της οικειοθελούς επιστροφής. Με την υποδοχή άνω του 1.000.000 προσφύγων⁶ αιτούντων άσυλο το 2015, κύριο καθήκον της Υπηρεσίας είναι ο έλεγχος των αιτήσεων αυτών. Οι συνεργάτες της Υπηρεσίας πρέπει να αξιολογούν αν εκκρεμούν ποινικές δίωξεις στην πατρίδα του εκάστοτε πρόσφυγα, οι οποίες απειλούν τη ζωή ή την ελευθερία του. Η προσωπική ακρόαση αποτελεί τον πυρήνα της διαδικασίας, όπου ο αιτών άσυλο περιγράφει τον διωγμό του. Αυτή αποτελεί τη βάση για την απόφαση χορήγησης ασύλου, ενώ η κάθε περίπτωση εξετάζεται χωριστά. Πριν από την ακρόαση, σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις διερμηνείας, δεν παρέχεται καμία πληροφορία σχετικά με την ακρόαση, πέραν της γλώσσας του αιτούντος άσυλο και του ονόματος του αποφασίζοντος. Στην ακρόαση συμμετέχει ο αιτών άσυλο, εκείνος που θα λάβει την απόφαση χορήγησης ασύλου και ο διαμεσολαβητής⁷. Για άτομα που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας διατίθενται, επίσης, ειδικοί απεσταλμένοι που λαμβάνουν την απόφαση. Ενδέχεται να συμμετέχει και κάποιος δικηγόρος ή εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες. Οι ανήλικοι συνοδεύονται από τον κηδεμόνα ή τον υπεύθυνο για αυτούς. Χαρακτηριστικά περιεχόμενα της ακρόασης είναι τα εξής: Βιογραφικό, περιβάλλον, περιστάσεις δίωξης, διαδρομή, ιστορικό δίωξης και πληροφορίες για το τί φοβάται ο αιτών κατά την επιστροφή. Ορισμένες φορές, σε περιπτώσεις βαρυσήμαντων περιστατικών δίωξης θα πρέπει να διερμηνεύεται το περιεχόμενο, όπου απαιτείται όχι μόνο η ευαισθησία του αποφασίζοντος, αλλά και η ενσυναίσθηση του διερμηνέα κατά την διατύπωση των ερωτημάτων. Μεταξύ αποφασίζοντος και αιτούντος δεν υπάρχει μόνο διαφορετική γλώσσα, αλλά και διαφορετική αφετηρία, κόσμοι, εμπειρίες, γνώσεις και εκπαίδευση. Για την αποτελεσματική επικοινωνία είναι απαραίτητες οι εξειδικευμένες και κοινωνικές ικανότητες του διερμηνέα. Για την Υπηρεσία ο διερμηνέας είναι ο γλωσσικός δίαυλος μεταξύ των συνομιλούντων, ο οποίος βοηθάει να κατανοήσουν ο ένας τον άλλον. Από την ακριβή και ουδέτερη προφορική μετάφραση του περιεχομένου της συζήτησης εξαρτάται η πορεία της διαδικασίας και το αν ο αιτών θα λάβει τελικά άσυλο. Ο διερμηνέας αναλαμβάνει μια μεγάλη ευθύνη και αναμένεται από την υπηρεσία να τη χειριστεί σύμφωνα με τα γενικά, επαγγελματικά και δεοντολογικά πρότυπα (Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer e.V. 2010: 7) και τα πρότυπα διερμηνευτικών τεχνικών, όπως είναι η εχεμύθεια, η ουδετερότητα, η συνέπεια, οι κοινωνικές δεξιότητες, οι τρόποι καλής συμπεριφοράς και η καλή γνώση της γλώσσας-πηγής και γλώσσας-στόχου. Στην προκήρυξη η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων θέτει ως κριτήριο επιλογής των υποψηφίων διερμηνέων το αίσθημα ασφάλειας ως προς τη χρήση της γλώσσας προφορικός και (επιθυμητά, αλλά όχι απαραίτητα υποχρεωτικά) γραπτός, τις γλωσσικές γνώσεις νομικών/ιατρικών όρων (επιθυμητά, αλλά όχι απαραίτητα υποχρεωτικά), τη συναίνεση σε νομικά απαραίτητους ελέγχους ασφαλείας, τη δυνατότητα μετακίνησης στα διάφορα παραρτήματα της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας και την κοινή αντίληψη περί εχεμύθειας, ουδετερότητας, συνέπειας, κοινωνικών δεξιοτήτων και τρόπων καλής συμπεριφοράς. Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων απαιτεί ως εργοδότης δραστηριότητα ελεύθερου επαγγελματία, δυνατότητα μετακίνησης σε ολόκληρη

⁶ <http://www.fluechtlingskrise.info/fluechtlinge/>

⁷ Ενώ η προκήρυξη αναφέρει στον τίτλο της ότι αναζητούνται διερμηνείς, στο τρέχον κείμενο αναφέρονται ως διαμεσολαβητές, αλλά ουσιαστικά περιγράφεται ο ρόλος του κοινοτικού διερμηνέα.

την Ομοσπονδία, ενώ η τοποθέτηση σε συγκεκριμένη περιοχή γίνεται κατόπιν συζήτησης. Η Υπηρεσία αναλαμβάνει τα έξοδα μετακίνησης του διερμηνέα, παρέχει ευέλικτο ωράριο και εξατομικευμένο ωρομίσθιο και χορηγεί γραπτή βεβαίωση δραστηριότητας. Η πρώτη προκήρυξη που δημοσιεύθηκε στις 09/12/2015 ανανεώθηκε την 01/06/2016, συμπληρώνοντας ως κριτήρια αποκλεισμού τη συγγένεια, την εμπλοκή με την Υπηρεσία ως πρόσφυγας και κάθε διαδικασία πώχευσης. Συμπληρωματικά αναφέρονται αναλυτικότερα τα προς υποβολή δικαιολογητικά, όπως βιογραφικό σημείωμα, φωτοτυπία διαβατηρίου ή ταυτότητας και άδειας ή τίτλου διαμονής, καθώς και ενδεχόμενα αποδεικτικά κατάρτισης.

3. Η κοινοτική διερμηνεία στη Γερμανία

Από την παραπάνω προκήρυξη της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Προσφύγων διαφαίνεται ότι δεν υπάρχουν σαφώς καθορισμένα και διαφανή κριτήρια για την επιλογή κοινοτικών διερμηνέων. Παρά την ανανέωση και βελτίωση την 01/06/2016 και πάλι δεν ορίζεται κάποιο κατώτατο απαιτούμενο επίπεδο εκπαίδευσης ή κατάρτισης ούτε καν κατώτατο γλωσσικό επίπεδο βάσει του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑΓ)⁸. Παρόλο που η ζήτηση κοινοτικών διερμηνέων αυξάνεται συνεχώς, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο κριτήριο από πλευράς της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Προσφύγων σχετικά με την εγκυρότητα και την ποιότητα της απαιτούμενης παροχής. Σε ό,τι αφορά τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά ακαδημαϊκά προγράμματα στη Γερμανία, συνήθως δίνεται μόνο μια γενική εικόνα για τον τομέα της κοινοτικής διερμηνείας και αυτό αποκλειστικά στην επίσημη γλώσσα (Daneshmayeh, 2008: 331 κ.α.). Είναι δεδομένο ότι αυτές οι πρακτικές είναι στη χειρότερη περίπτωση μη ικανοποιητικές ή ελλείψεις και στην καλύτερη περιορισμένες και εκτός ακαδημαϊκού πλαισίου. Ένα περαιτέρω πρόβλημα είναι η ανομοιογένεια των δυνατοτήτων εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης (Hale, 2007: 167 κ.α.).

3.1 Μορφές εκπαίδευσης κοινοτικών διερμηνέων στη Γερμανία

Η εκπαίδευση των κοινοτικών διερμηνέων στη Γερμανία (SprInt⁹¹⁰), την οποία προσφέρει από το 2002 το εκκλησιαστικό ίδρυμα Diakonie Wuppertal, στοχεύει κυρίως στη μεταφορά κοινωνικο-πολιτισμικού και δομικού και γνωστικού υποβάθρου. Η κατάρτιση αυτή διάρκειας 18 μηνών θεωρείται δευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης και ολοκληρώνεται με τελικές εξετάσεις. Η βασική διδακτική μέθοδος που ακολουθείται είναι η «προσομοίωση σεναρίων διερμηνείας» και οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται, μεταξύ άλλων, την κοινωνιολογία της μετανάστευσης. Στο επίκεντρο βρίσκονται οι επαγγελματικές, κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες με σκοπό να τους καταστήσουν ικανούς να ανταπεξέλθουν στις επαγγελματικές απαιτήσεις. Η Ομοσπονδιακή Ομάδα Εργασίας (BAG¹¹) στοχεύει στην εξασφάλιση της ποιότητας και της διαφάνειας¹² της πιστοποίησης SprInt, η οποία

⁸ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

⁹ Διαμεσολαβητής γλώσσας και ενσωμάτωσης, <http://www.sprachundintegrationsmittler.org/index.php/sprach-und-integrationsmittler>

¹⁰ Από το 2009 το Γερμανικό Υπουργείο Εργασίας και Πρόνοιας ίδρυσε την ομάδα εργασίας Bundesarbeitsgruppe «Berufsbildentwicklung Sprach- und Integrationsmittler/in (BAG)» με στόχο την επαγγελματικοποίηση των SprInt (Diakonie Wuppertal, 2010: 7). Πρόκειται για ένα σύγχρονο πρωτοποριακό επαγγελματικό προφίλ που συμπληρώνεται από την ικανότητα της διαμεσολάβησης σε κοινωνικο-πολιτισμικούς τομείς και την ευρεία εξειδικευμένη γνώση.

¹¹ Bundesarbeitsgruppe Berufsbildentwicklung Sprach- und Integrationsmittler/in

¹² <http://www.sprachundintegrationsmittler.org/index.php/sprach-und-integrationsmittler/berufsanerkennung>

αναγνωρίζεται ως απολυτήριος τίτλος επιπέδου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στον τομέα της κοινοτικής διερμηνείας στη Γερμανία και απευθύνεται σε άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Είναι άξιον απορίας γιατί δεν υπάρχουν ακαδημαϊκοί κύκλοι σπουδών, όπου οι φοιτητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο να μπορούν να εξελίξουν τις μητρικές τους γλώσσες εξειδικευμένα. Το χειμερινό εξάμηνο 2008-2009 ξεκίνησε ο μεταπτυχιακός κύκλος σπουδών «Γλώσσα, Πολιτισμός, Μετάφραση» στο Πανεπιστήμιο Johannes-Gutenberg του Mainz/Germersheim¹³, όπου δίνεται έμφαση στους ήδη υπάρχοντες πόρους μιας γλώσσας μειονότητας για να εξελιχθεί περαιτέρω. Παρόμοιοι κύκλοι σπουδών απευθύνονται κατά κανόνα σε μονόγλωσσους φοιτητές. Ο Τομέας Επιστημονικής Μετεκπαίδευσης¹⁴ του Πανεπιστημίου Αμβούργου έχει ως αντικείμενο τη διερμηνεία και τη μετάφραση συνδυασμένη με την εργασία σε δημόσιες υπηρεσίες και δικαστήρια. Προσελκύει κυρίως αλλοδαπούς, απόφοιτους πανεπιστημίων της Γερμανίας ή του εξωτερικού με γνώση ξένων γλωσσών¹⁵. Για την κάλυψη των αναγκών κοινοτικής διερμηνείας έχουν συσταθεί επίσης διάφοροι ιδιωτικοί φορείς, όπως π.χ. το Ethno-Medizinisches Zentrum e.V. (EMZ) στο Ανόβερο με το πρόγραμμα «Από και για αλλοδαπούς» [Mit Migranten für Migranten (MiMi)]¹⁶, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει μόνο συμπληρωματικά στην επαγγελματική κοινοτική διερμηνεία (Barkowski, 2005: 87 κ.α.). Όσον αφορά στην ακαδημαϊκή εκπαίδευση, οι περισσότεροι κύκλοι σπουδών εστιάζουν στη διερμηνεία συνεδρίων και αναφέρονται μόνον περιστασιακά στην κοινοτική διερμηνεία. Κατ' εξαίρεση ο προπτυχιακός κύκλος σπουδών "Εξειδικευμένη Διερμηνεία για Υπηρεσίες και Δικαστήρια"¹⁷ του Πανεπιστημίου Magdeburg-Stendal (Kurka, 2009: 38) καλύπτει ένα μέρος της κοινοτικής διερμηνείας. Στη Γερμανική Ένωση Διερμηνέων και Μεταφραστών (BDÜ) οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν σεμινάρια κοινοτικής διερμηνείας¹⁸. Το Ινστιτούτο Μετάφρασης και Πολύγλωσσης Επικοινωνίας (ITMK) του ΤΕΙ Κολωνίας προσφέρει το προπτυχιακό «Πολύγλωσση Επικοινωνία» και το μεταπτυχιακό «Διερμηνεία Συνεδρίων», όπου η κοινοτική διερμηνεία προσφέρεται ως μάθημα επιλογής¹⁹. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι το πρόγραμμα σπουδών του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας και Μετάφρασης (IALT) του Πανεπιστημίου Λειψίας δεν περιλαμβάνει την κοινοτική διερμηνεία στο πρόγραμμα σπουδών²⁰.

3.2 Το ιδανικό προφίλ ενός κοινοτικού διερμηνέα

Σύμφωνα με τη Roberts (1997: 18) οι υποψήφιοι κάθε εκπαιδευτικού ή μετεκπαιδευτικού προγράμματος κοινοτικής διερμηνείας θα πρέπει να επιλέγονται με σαφώς καθορισμένα κριτήρια, όπως η καλή γνώση των δύο γλωσσών εργασίας και των πολιτισμών και οι ευρείες εγκυκλοπαιδικές γνώσεις (Hale, 2007: 175). Ο Slapp τονίζει ότι θα έπρεπε να εκπαιδεύονται μετανάστες ως κοινοτικοί διερμηνείς και σημαντικές ικανότητες για αυτόν είναι βασικές γνώσεις σε εξειδικευμένους τομείς, αντοχή, ικανότητα συγκέντρωσης, ευελιξία, συναισθηματική σταθερότητα, ευαισθητοποίηση, ικανότητα και θέληση να αποκτήσει κανείς

¹³ <http://www.studium.uni-mainz.de/bachelor-sprache-kultur-translation/#Gegenstand>

¹⁴ Arbeitsstelle wissenschaftlicher Weiterbildung (AWW)

¹⁵ <https://www.aww.uni-hamburg.de/weiterbildung/sprache-kunst-kultur/dolmetschen.html>

¹⁶ http://www.ethno-medizinisches-zentrum.de/index.php?option=com_content&view=article&id=28

¹⁷ Bachelor „Fachdolmetschen für Behörden und Gerichte“, Hochschule Magdeburg-Stendal

¹⁸ π.χ. Διερμηνεία σε περιβάλλοντα με θέματα που αφορούν αλλοδαπούς και άσυλο

¹⁹ βλ. Fächer und Leistungsnachweise, Master "Konferenzdolmetschen. SDI." 2010:4.

²⁰ http://db.uni-leipzig.de/bekanntmachung/dokudownload.php?dok_id=4241

τόσο δεξιότητες επικοινωνίας και διερμηνείας όσο και ηθικές αρχές (Slapp, 2004: 81 κ.α.), ενώ η Roberts εδώ αναφέρει ότι ο κοινοτικός διερμηνέας θα πρέπει να εκπαιδεύεται και να μετεκπαιδεύεται αποκλειστικά σε τριτοβάθμια ιδρύματα με συγκεκριμένα κριτήρια εισαγωγής (Roberts, 1997: 22 κ.α.). Ο Slapp (2004: 83) επισημαίνει επίσης, ότι εφόσον στην κοινοτική διερμηνεία απαιτούνται κυρίως προφορικές γλωσσικές ικανότητες, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να υπάρχει τόσο προφορική όσο και γραπτή εξέταση εισαγωγής, λόγω του ότι ο κοινοτικός διερμηνέας καλείται να μεταφράζει και να συμπληρώνει έντυπα. Η Hale (2007: 175) τέλος υποστηρίζει τη μετεκπαίδευση επαγγελματιών στον εκάστοτε τομέα με προϋπόθεση την καλή γνώση της μητρικής και της ξένης γλώσσας.

Στο σημείο αυτό μπορούν να συνοψιστούν τα απαραίτητα βήματα για την ορθή και έγκυρη εκπαίδευση των κοινοτικών διερμηνέων. Είναι αναγκαία η διευκρίνιση ρόλων και καθηκόντων της κοινοτικής διερμηνείας στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός επαγγελματικού κώδικα με καθορισμένα προφίλ ρόλων και πρότυπα πρακτικής (βλ. Röchhacker, 2003). Ενώ στη βιβλιογραφία οι απόψεις σχετικά με την κατάρτιση και το προφίλ του κοινοτικού διερμηνέα συγκλίνουν, η προκήρυξη της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας φαίνεται να είναι ασαφής ως προς την εκπλήρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων κατάρτισης από την πλευρά των υποψηφίων διερμηνέων. Πράγματι τα κριτήρια της προκήρυξης όπως εχεμύθεια, ουδετερότητα, κοινωνικές δεξιότητες και ηθική αποτελούν προαπαιτούμενα (βλ. Slapp, 2004: 81 κ.α.). Ωστόσο αυτά είναι περισσότερο στοιχεία της προσωπικότητας του υποψηφίου διερμηνέα και δεν καλύπτουν εξ ολοκλήρου τις απαιτούμενες δεξιότητες. Σε ό,τι αφορά την απαίτηση των γλωσσικών δεξιοτήτων, η προκήρυξη περιορίζεται στην υποκειμενική αίσθηση γλωσσικής ασφάλειας και στην κατά βούληση γνώση νομικών και ιατρικών όρων του αιτούντος, χωρίς να ορίζεται κάποιο κοινώς αποδεκτό επίπεδο γλωσσικής επάρκειας ή αντίστοιχης κατάρτισης. Όπως έχει προαναφερθεί, στην αναθεωρημένη προκήρυξη το αντικειμενικά σημαντικότερο κριτήριο της επαγγελματικής καταλληλότητας αναφέρεται τελευταία, χωρίς να είναι και υποχρεωτική η κατοχή του. Για την ακρίβεια ζητείται η υποβολή αποδεικτικού κατάρτισης μόνον εφόσον υπάρχει. Δημιουργείται, επίσης, η αίσθηση ότι η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων ενδιαφέρεται περισσότερο για τη διεξαγωγή και την εκπλήρωση των καθηκόντων της, παρά για την ποιότητα των διερμηνέων και της διαμεσολάβησης. Είναι σαφές ότι θα πρέπει να καθοριστούν αυστηρά κριτήρια για την εξασφάλιση ποιότητας της κοινοτικής διερμηνείας και της πιστοποίησής της με στόχο την επέκταση και ενοποίηση της σχετικής εκπαίδευσης (βλ. Röchhacker, 2003). Ιδιαίτερα σε χώρες με μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα γενεών, όπως η Γερμανία, θα πρέπει να αξιοποιηθεί η διγλωσσία και η διπολιτισμικότητα του ανθρώπινου δυναμικού για την καθιέρωση και θέσπιση αυτού του νέου επαγγελματικού προφίλ.

Πέραν του ζητήματος αν η κατάρτιση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε ακαδημαϊκό ή μη ακαδημαϊκό επίπεδο, τίθεται το ερώτημα περί προϋποθέσεων εισαγωγής και απαιτήσεων της κατάρτισης ή της μετεκπαίδευσης, ώστε να είναι προσβάσιμες και για μετανάστες, τα πτυχία και η κατάρτιση των οποίων δεν αναγνωρίζονται ως ισότιμα και ισάξια στην χώρα υποδοχής. Ένα άλλο ερώτημα είναι γιατί η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων δεν θέτει ως προαπαιτούμενο την επαγγελματική εμπειρία. Πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη το αν μετανάστες και ημεδαποί είναι εξίσου κατάλληλοι για την κατάρτιση αυτή, καθώς και ποια μορφή μεταναστευτικών και κοινωνικοπολιτισμικών εμπειριών είναι απαραίτητη για την εξάσκηση του επαγγέλματος.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας αξίζει να γίνει η ακόλουθη αντιπαραβολή ως τροφή για σκέψη και διερεύνηση. Ποιος θα αποτελούσε τον ιδανικό κοινοτικό διερμηνέα για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας αίτησης ασύλου, μιας κι η προκήρυξη είναι ασαφής; Οι πιθανοί συνδυασμοί κατάρτισης της ημεδαπής, όπως αναφέρθηκαν και κάποιιοι στη Γερμανία, και της αλλοδαπής είναι πολλοί και συχνά όχι ισάξιοι και ισότιμοι μεταξύ τους. Αν υποθέσει κανείς ότι η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων προσλαμβάνει έναν δίγλωσσο και διπολιτισμικό χωρίς ιδιαίτερο ακαδημαϊκό υπόβαθρο, έναν μη δίγλωσσο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έναν υποψήφιο χωρίς καμία κατάρτιση, απλά με την υπεύθυνη δήλωση ότι κατέχει τις απαιτούμενες γλώσσες, τότε καλείται να εξετάσει ποιος μπορεί να διεκπεραιώσει στο έπακρον το δύσκολο διαμεσολαβητικό έργο και με ποιον τρόπο θα πετύχει το έργο της, ώστε να υπάρχει διαφάνεια και εγκυρότητα στη διαδικασία αίτησης ασύλου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barkowski, M. (2005). *Dolmetschen im medizinischen Bereich und die entsprechenden Anforderungsprofile*. Diplomarbeit. Leipzig: IALT, Kutz/Aussenac
- Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer e. V. (2010). (ed.) BDÜ aktuell. *Qualitätssicherung beim Dolmetschen im Gesundheitswesen*. Broschüre. Berlin: Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer e. V.
- Chesnaï, J. C. (1992). Introduction. *People on the move. New Migration flows in Europe*. Straßburg: Europarat, 11-40.
- Coleman, D. (1994). *The world on the move?* International migration in 1992. In UN-ECE, Council of Europe, UNFPA, European Population Conference, Proceedings, Bd. 1. New York - Genf: UN, 281-368.
- Daneshmayeh, M. (2008). Eine kritische Analyse von Ausbildungsprogrammen im Bereich des Community Interpreting. In N. Grbić & S. Pöllabauer, (Hrsg.) *Kommunaldolmetschen/Community Interpreting. Probleme – Perspektiven – Potenziale*. Berlin: Frank & Timme GmbH Verlag für wissenschaftliche Literatur, 331–366.
- Diakonie Wuppertal Im Auftrag des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales (2010). (ed.) *Sprach- und Integrationsmittler/-in als neuer Beruf. Eine qualitative Studie zu Beschäftigungspotenzialen, Angebotsstrukturen und Kundenpräferenzen*. Studie. Wuppertal: Diakonie Wuppertal.
- Frühau, J. et al. (2000). Gesundheitsversorgung von Migrantinnen in der Gynäkologie: Stellenwert sprachlicher Schwierigkeiten. In M. David, T. Borde & H. Kentenich (eds) *Migration – Frauen – Gesundheit. Perspektiven im europäischen Kontext*. Frankfurt (Main): Mabuse Verlag GmbH.
- Hale, S. B. (2007). *Community Interpreting*. Houndmills, Basingstoke/New York: Palgrave Macmillan.
- Kalina, S. (2000). Community Interpreting als Aufgabe der Dolmetschlehre. In K. Bührig, L. Durlanik & B. Meyer (Hrsg) *Dolmetschen und Übersetzen in medizinischen Institutionen*. Arbeitsblätter zur Mehrsprachigkeit. Sonderforschungsbereich Mehrsprachigkeit.
- Knapp, K. & Knapp-Pothof, A. (1985). Sprachmittlertätigkeit in der interkulturellen Kommunikation. In Rehbein, J. (Hrsg.) *Interkulturelle Kommunikation* (pp. 450-464).
- Kurka, M. (2009). *Community Interpreting: Einsatz von Jugendlichen mit Migrationshintergrund oder eigens geschulten professionellen Übersetzern und Dolmetschern?* Bachelorarbeit. München: Hochschule für Angewandte Sprachen / Fachhochschule des SDI, Guske/Gross-Dinter.

- Parmakerli, B. (2009). Eine Migrantenpraxis. In Mannheim: *Vom Einzelfall zur Regelversorgung*.
- Pöchhacker, F. (1997). *Kommunikation mit Nichtdeutschsprachigen in Wiener Gesundheits- und Sozialeinrichtungen*. Teil 2. MA 15/ Dezernat für Gesundheitsplanung. Wien: Lischkar.
- Pöchhacker, F. (2003). *Dolmetschen im Asylverfahren: Perspektiven der Professionalisierung*. (Tagung Sprachenrechte und Migration am 8.12.03 in Wien.) = IQ9 (Sprachenrechte).
- Roberts, R. P. (1997). Community Interpreting Today and Tomorrow. In S. E. Carr et al. (eds) *The Critical Link: Interpreters in the Community*. Papers from the First International Conference on Interpreting in Legal, Health and Social Service Settings (Geneva Park, Canada, June 1–4, 1995). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 7–26.
- Ruffin, J. (1993). *Das Reich und die neuen Barbaren*. Berlin: Verlag Volk & Welt 40.
- Slapp, A.M. (2004). *Community Interpreting in Deutschland. Gegenwärtige Situation und Perspektiven für die Zukunft*, München: mpress – M. Meidenbauer Verlagsbuchhandlung.

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία (τελευταία ανάκτηση 04/06/2016)

- <http://www.fluechtlingskrise.info/fluechtlinge/>
- <http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Flyer/flyer-dolmetscher.html>
- http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp
- <http://www.sprachundintegrationsmittler.org/index.php/sprach-und-integrationsmittler>
- <http://www.sprachundintegrationsmittler.org/index.php/sprach-und-integrationsmittler/berufsanerkennung>
- <http://www.studium.uni-mainz.de/bachelor-sprache-kultur-translation/#Gegenstand>
- <https://www.aww.uni-hamburg.de/weiterbildung/sprache-kunst-kultur/dolmetschen.html>
- http://www.ethno-medizinisches-zentrum.de/index.php?option=com_content&view=article&id=28
- http://db.uni-leipzig.de/bekanntmachung/dokudownload.php?dok_id=4241
- http://www.sprint-transfer.de/cms/index.php/downloads/doc_details/50-sprach-und-integrationsmittler-in-als-neuer-beruf

Κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: διαθεσιμότητα, ποιότητα, κατάρτιση και πρόταση συναφών διατάξεων.

Παναγιώτης Γ. Κριμπάς

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

pkrimpas@bscc.duth.gr

Περίληψη

Το παρόν άρθρο αποσκοπεί στο να προτείνει ένα υπόδειγμα διατάξεων νόμου για να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο οποιασδήποτε μελλοντικής νομικής ρύθμισης της κοινοτικής διερμηνείας (ΚΔ) στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, αφού παρουσιαστούν κάποιες βασικές διακρίσεις, όπως η -δυστυχώς όχι τόσο αυτονόητη μεταξύ των νομικών- διάκριση μεταξύ μετάφρασης και διερμηνείας, παρατίθεται ένας λειτουργικός ορισμός της ΚΔ. Κατόπιν, αφού παρουσιαστούν εν συντομία τα ζητήματα που εντοπίζει η Τελική Έκθεση της Ειδικής Ομάδας Ενδιαφέροντος για τη Μετάφραση και τη Διερμηνεία σε Δημόσιες Υπηρεσίες (SIGTIPS, 2011: 13-22), προτείνονται διατάξεις νόμου περί του δικαιώματος στις υπηρεσίες ΚΔ, της διαθεσιμότητας κοινοτικών διερμηνέων, της ποιότητας της ΚΔ, και της κατάρτισης των κοινοτικών διερμηνέων, στο πνεύμα της προαναφερθείσας Τελικής Έκθεσης. Η γενικότερη συνεισφορά του άρθρου είναι, μεταξύ άλλων, η προώθηση της αντίληψης ότι, έστω μακροπρόθεσμα, πρέπει να θεσπιστούν κατάλληλες διατάξεις ώστε οι κοινοτικοί διερμηνείς να αντλούνται από Ενιαίο Μητρώο Ανεξάρτητων Διερμηνέων και να διαθέτουν τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του επαγγελματία διερμηνέα, ώστε αφενός να αποφεύγεται η ανάθεση των σχετικών υπηρεσιών σε ανθρώπους που ουδεμία σχέση έχουν με τη διερμηνεία, αφετέρου να αποφεύγεται η ανάθεση στους διερμηνείς πρόσθετων ρόλων που υποβαθμίζουν το επάγγελμά τους.

Λέξεις-κλειδιά: ελληνική νομοθεσία, κοινοτική διερμηνεία, κοινοτικός διερμηνέας, γλωσσικές ομάδες, νομοθετική πρόταση, μη δυτικές γλώσσες

Εισαγωγή

Αν και η διερμηνεία δεν ταυτίζεται με την υπό στενή έννοια μετάφραση, οι δύο έννοιες -κατά συνέπεια και οι όροι που τις κατασημαίνουν στην εκάστοτε γλώσσα- συγχέονται συχνά στο λόγο μη εξειδικευμένων γλωσσικών χρηστών (SIGTIPS, 2011: 16· Βλαχόπουλος, 2014: 19). Χαρακτηριστική είναι η σύγχυση των δύο εννοιών και η συνακόλουθη άστοχη χρήση των όρων ως συνωνύμων ακόμη και σε νομοθετικά κείμενα, όπως λ.χ. το Άρθρο 237 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ), στην παράγραφο 1 του οποίου ορίζεται ότι

Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση. Η προθεσμία μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί τα έργα του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

Ομοίως, στην παράγραφο 2 του ίδιου Άρθρου ορίζεται ότι

Κατ' εξαίρεση, όταν ένας μάρτυρας ή κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα. Η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

Τη συγκεκριμένη περίπτωση σύγχυσης εντοπίζουν επίσης ο Αρβανίτης (2013: 642) και η Αποστόλου (2011: 83-84), η οποία μάλιστα την αποδίδει -όχι άδικα- σε άγνοια και αδιαφορία για τις εν λόγω υπηρεσίες (Αποστόλου, 2011: 83).

Μια άλλη τρέχουσα -αλλά πλέον έωλη- διάκριση μεταξύ διερμηνείας και μετάφρασης βασίζεται στον γραπτό ή προφορικό χαρακτήρα του κειμένου-πηγής και του κειμένου-στόχου· μια πιο εκλεπτυσμένη διατύπωση αυτής της θεώρησης είναι εκείνη των Seleskovitch & Lederer (2001: 127), σύμφωνα με τις οποίες «Η διερμηνεία συνιστά προφορική μετάφραση αυθόρμητα διατυπωμένου προφορικού λόγου, που εμπεριέχει το σύνολο των παραμέτρων που χαρακτηρίζουν την επικοινωνία». Ο εν λόγω ορισμός, ωστόσο, παρότι επιχειρεί να είναι αρκετά ευρύς ώστε να αφήνει χώρο και για άλλες επικοινωνιακές παραμέτρους πέραν του διπλού *προφορικότητα/γραπτότητα*, και παρά το γεγονός ότι, πολύ εύστοχα, κάνει λόγο για *αυθόρμητα διατυπωμένο* προφορικό λόγο, εξακολουθεί να περιλαμβάνει την προφορικότητα ως διακριτικό χαρακτηριστικό της διερμηνείας.

Ήδη από το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, ο Kade (1968: 35) χρησιμοποιούσε μια πιο επιφυλακτική διατύπωση όσον αφορά τον προφορικό χαρακτήρα της διερμηνείας, και προέκρινε ως βασικό κριτήριο για τη διάκριση μεταξύ μετάφρασης (Übersetzen) και διερμηνείας (Dolmetschen) τη δυνατότητα ή την έλλειψη δυνατότητας διόρθωσης του κειμένου στόχου:

Ως μετάφραση [Übersetzen] εννοούμε άρα τη μεταφορά [Translation] ενός παγιωμένου και συνεπώς μονίμως παρουσιαζόμενου ή κατά προαίρεση συχνότητας επαναλαμβανόμενου κειμένου της γλώσσας αφητηρίας σε ένα οποτεδήποτε ελέγξιμο και επανειλημμένα διορθώσιμο κείμενο της γλώσσας στόχου. Ως διερμηνεία εννοούμε τη μεταφορά [Translation] ενός άπαξ (κατά κανόνα προφορικός) παρουσιαζόμενου κειμένου της γλώσσας αφητηρίας σε ένα μόνο υπό όρους ελέγξιμο και, λόγω έλλειψης χρόνου, μάλλον μη διορθώσιμου κειμένου της γλώσσας στόχου.

Τις ως άνω απόψεις του Kade επί του ζητήματος αναπαράγει σαφέστατα και ο Κεντρωτής (1996: 117-118). Επί τη βάση των ιδίων απόψεων του Kade, ο Röchhacker (2004: 10) θα ορίσει αργότερα της διερμηνείας ως «μορφή μετάφρασης, κατά την οποία η πρώτη και τελική μεταφορά σε άλλη γλώσσα παράγεται επί τη βάση της άπαξ παρουσίας ενός εκφωνήματος σε μια γλώσσα αφητηρίας». Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και ο ορισμός της διερμηνείας κατά το πρότυπο ISO 13611 (2014: 2), ο οποίος λαμβάνει ρητά υπόψη του και τις νοηματικές γλώσσες και ορίζει τη διερμηνεία ως «απόδοση ενός μηνύματος [συντεταγμένου] σε ομιλούμενη ή νοηματική γλώσσα-πηγή [...] προς ομιλούμενη ή νοηματική γλώσσα-στόχο [...] σε πραγματικό χρόνο»· εδώ ο όρος «ομιλούμενη [spoken]» δεν υποδηλώνει απαραίτητα προφορικότητα, αλλά χρησιμεύει για αντιδιαστολή της έννοιας που κατασημαίνει προς την έννοια που κατασημαίνει ο όρος «νοηματική [signed]» γλώσσα.

Με την ανάπτυξη και διάδοση των καταγραφικών συστημάτων, ξεκινώντας από τον φωνογράφο και καταλήγοντας, για την ώρα, στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές με τα οικεία προγράμματα γραφής, εγγραφής και αναπαραγωγής γραπτού και/ή προφορικού λόγου, τα όρια μεταξύ αυθόρμητα και μη αυθόρμητα διατυπωμένου λόγου, αλλά και εκείνα μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου, έχουν καταστεί ασαφέστερα.

Ακόμη και αν υποστηριχθεί ότι, σε κάθε διερμηνευτική πράξη, τουλάχιστον το ένα από τα δύο κείμενα/μηνύματα εκφωνείται προφορικά¹, ως φανταστούμε την -έστω θεωρητική-

¹ Η εκ μέρους μου επιλογή της διατύπωσης «εκφωνείται προφορικά», μολονότι ετυμολογικά φαντάζει καταχρηστική (επειδή ό,τι γίνεται με τη φωνή είναι εξ ορισμού *προφορικό*), είναι απολύτως ενσυνείδητη, δεδομένου ότι ασπάζομαι τον ορισμό του *εκφωνήματος* κατά Lyons (1977: 26), τ.έ. δέχομαι ότι το *εκφώνημα* μπορεί να είναι είτε προφορικό είτε γραπτό· συνακόλουθα, το οικείο ρήμα *εκφωνώ*, όπως το χρησιμοποιώ εδώ,

περίπτωση ενός διεθνούς συνεδρίου όπου τόσο το κείμενο πηγή όσο και το κείμενο στόχος δεν εκφωνούνται προφορικά, αλλά πληκτρολογούνται, με τυφλό σύστημα, σε πραγματικό χρόνο ή το παράδειγμα γλωσσικής μεταφοράς μεταξύ νοηματικών γλωσσών, όπου κανένα κείμενο δεν διακρίνεται από προφορικότητα ή γραπτότητα και στις δύο αυτές περιπτώσεις, όμως, εντοπίζεται σαφώς το χαρακτηριστικό του πραγματικού χρόνου, ο οποίος θέτει ακριβώς τα ίδια ζητήματα με εκείνα της γλωσσικής μεταφοράς μεταξύ ομιλούμενων γλωσσών σε προφορικό λόγο. Έτσι, τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να θεωρούνται σαφέστατα εκφάνσεις της διερμηνείας.

Αντίστροφα, στην περίπτωση του υποτιτισμού και της μεταγλώττισης, παρότι η γλωσσική μεταφορά δεν πραγματοποιείται από γραπτό κείμενο, θα πρέπει να γίνεται λόγος για μετάφραση, δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις υπάρχει η δυνατότητα διόρθωσης και, οπωσδήποτε, το προϊόν του γλωσσικού μεσολαβητή είναι προσβάσιμο για διόρθωση, αφού η γλωσσική μεταφορά δεν πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο και παρέχει στο γλωσσικό μεσολαβητή όλες τις δυνατότητες που του παρέχει και η «παραδοσιακή» μετάφραση (μεταξύ κυριολεκτικά γραπτών -και όχι γενικότερα καταγεγραμμένων- κειμένων).

Υπάρχουν, επίσης, γνήσια υβριδικές περιπτώσεις όπου η διερμηνεία περιλαμβάνει και κυριολεκτικά *γραπτό* κείμενο πηγή, το οποίο αναγιγνώσκεται, άρα δεν παράγεται αυθόρμητα, και ο διερμηνέας διερμηνεύει ακούγοντας τον ομιλητή να αναγιγνώσκει, έχοντας συνήθως και ο ίδιος το κείμενο μπροστά του: πρόκειται για την *από κειμένου διερμηνεία* (Κουτσιβίτης, 1994: 292· Βλαχόπουλος, 2014: 29-30). Άλλη τέτοια υβριδική περίπτωση είναι η λεγόμενη *προφορική μετάφραση*, όπου ο πομπός δεν είναι κάποιος ομιλητής και το περιεχόμενο του κειμένου πηγής βρίσκεται μονίμως στη διάθεση του διερμηνέα, επειδή είναι γραπτό κείμενο που δεν παράγεται σε πραγματικό χρόνο, από το οποίο και διερμηνεύει ο διερμηνέας (Βλαχόπουλος, 2014: 30). Ωστόσο, και αυτή η τελευταία περίπτωση μπορεί να λάβει χαρακτηριστικά πραγματικής διερμηνείας, αν ζητηθεί από τον διερμηνέα να διερμηνεύει σε πραγματικό χρόνο, χωρίς να μπορεί να ανατρέχει σε προηγούμενα χωρία του γραπτού κειμένου πηγής.

Συνοψίζοντας, η φύση μιας γλωσσικής μεταφοράς ως μετάφρασης ή διερμηνείας δεν καθορίζεται από το κανάλι επικοινωνίας (προφορικότητα/γραπτότητα/ νοηματικότητα) από το οποίο διοχετεύεται είτε το κείμενο πηγή (έτσι στους περισσότερους ορισμούς), είτε το κείμενο στόχος (ενίοτε ως υπόρρητη παραδοχή), αλλά κυρίως από τη *σχέση* που υφίσταται μεταξύ κειμένου πηγής και κειμένου στόχου εντός συγκεκριμένης επικοινωνιακής περιστασης.

Ωστόσο, από τις ως άνω παρατηρήσεις δεν θα πρέπει να συνάγεται ότι η μετάφραση και η διερμηνεία είναι δύο εντελώς άσχετες έννοιες και διαδικασίες: απεναντίας, και μόνο το χαρακτηριστικό της γλωσσικής μεταφοράς τις φέρνει πολύ κοντά μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι αμφότερες περιλαμβάνουν μετάφραση περιλαμβάνουν τη «μετάφραση» υπό την έννοια της γερμ. Translation, την οποία αποδίδω ως «γλωσσική μεταφορά» ή ως «μετάφραση sensu lato», αντιδιαστέλλοντάς την με την κυριολεκτικώς εννοούμενη μετάφραση, τη γερμ. Übersetzen, η οποία μπορεί να αποδοθεί και ως «μετάφραση sensu stricto». Δύο άλλα κοινά τους στοιχεία είναι: α) ότι αμφότερες οι επικοινωνιακές περιστάσεις περιλαμβάνουν τουλάχιστον έναν πομπό και τουλάχιστον έναν δέκτη, καθώς και ένα μήνυμα, τουλάχιστον

καθίσταται σαφέστερο με τον επιρρηματικό προσδιορισμό που δηλώνει το κανάλι επικοινωνίας μέσω του οποίου διοχετεύεται το *εκφώνημα*.

έναν μεσολαβητή και έναν επικοινωνιακό σκοπό επικοινωνίας (Κουτσιβίτης, 1994: 273), και β) ότι αμφότερες οι επικοινωνιακές διαδικασίες εστιάζουν στο νόημα και όχι στη μορφή (Seleskovitch & Lederer, 2001: 90), αν και τούτη η τελευταία παρατήρηση δεν είναι απολύτως ακριβής για όλα τα είδη μετάφρασης, καθώς η μετάφραση ενδέχεται να εστιάζει και στη μορφή, όταν και όπου αυτό είναι δυνατό και/ή απαιτείται από τον πελάτη ή από τον επικοινωνιακό σκοπό.

Ότως ή άλλως, φαίνεται ότι, με τον καιρό, αυτή η αδρή, διττή διάκριση μεταξύ διερμηνείας, αφενός, και μετάφρασης, αφετέρου, θα χρειαστεί περισσότερη εξειδίκευση δεδομένων των τεχνολογικών και δημογραφικών εξελίξεων (Γραμμενίδης, 2012: 2-3). Όπως παρατηρεί, στο ίδιο πνεύμα, ο Ηλιανας (2015: 23):

Ο τομέας της μετάφρασης και διερμηνείας [T&I sector] χαρακτηρίζεται από αυξανόμενη διαφοροποίηση σύμφωνα με τις νέες τεχνολογικές προόδους (π.χ. διερμηνεία μέσω οπτικοακουστικού συνδέσμου [video-link interpreting], μηχανική διερμηνεία μέσω τεχνολογίας αναγνώρισης φωνής [machine interpreting via voice-recognition technology]) και τις κοινωνικο-δημογραφικές μεταβολές (π.χ. αυξημένη κινητικότητα γλωσσικών ομάδων, ραγδαίες μεταβολές στο γλωσσικό τοπίο αστικών περιοχών).

Η διερμηνεία μπορεί να διακριθεί, μεταξύ άλλων παραμέτρων, και με βάση τη θεματική των πληροφοριών που καλείται να επεξεργαστεί ο διερμηνέας (Βλαχόπουλος, 2014: 27). Αυτή η διάκριση μας ενδιαφέρει στο παρόν άρθρο, στο πλαίσιο της διάκρισης της *κοινοτικής διερμηνείας* από άλλα είδη διερμηνείας (Βλαχόπουλος, 2014: 27-28).

1. Η κοινοτική διερμηνεία ως διακριτό είδος διερμηνείας

Σύμφωνα με τον ορισμό του Röchhacker (1999: 126), «υπό την πλέον γενική έννοια, ως κοινοτική διερμηνεία χαρακτηρίζεται η διερμηνεία σε θεσμικές περιστάσεις δεδομένης κοινωνίας στην οποία οι πάροχοι δημοσίων υπηρεσιών και οι εκάστοτε πελάτες δεν ομιλούν την ίδια γλώσσα».

Ο όρος *κοινοτική διερμηνεία* (community interpreting), τον οποίο διάφοροι ερευνητές (Αποστόλου, 2014: 35· Ιωαννίδης, 2014: 1) θεωρούν προβληματικό καθότι μπορεί να οδηγήσει σε σημασιολογική παρεμβολή από το ομώνυμο οροστοιχείο *κοινοτικός* που αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατασημαίνει τη διερμηνεία που παρέχεται στις δημόσιες υπηρεσίες ενός κράτους για τη διασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης των αλλοδαπών στις υγειονομικές και νομικές υπηρεσίες, στην αστυνομία, στις δημόσιες υπηρεσίες και στη διαπολιτισμική εκπαίδευση της χώρας υποδοχής (Αποστόλου, 2015: 68), σύμφωνα δε με άλλους ορισμούς, και στους θρησκευτικούς οργανισμούς και στα δικαστήρια (Ηλιανας, 2015: 24). Ωστόσο, στο παρόν άρθρο δεν θα ασχοληθώ με τη *δικαστηριακή* διερμηνεία, καθώς συντάσσομαι με την άποψη ερευνητών που θεωρούν ότι εμφανίζει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά², όπως η ορκοδοσία, η de facto νομική θέση του διερμηνέα εντός της δίκης, την -καθ' ομολογία των ίδιων των διερμηνέων- δυσκολότερη ορολογία σε σχέση με άλλους κλάδους (IMDi, 2014: 20-21) κ.ά., ώστε να δικαιολογεί, κατά τη γνώμη μου, και ιδιαίτερη νομοθετική ρύθμιση, είτε αυτοτελή είτε στο πλαίσιο άλλης, ευρύτερης, νομοθετικής ρύθμισης. Ως προς την ιατρική διερμηνεία, άλλοι την αναφέρουν ως ξεχωριστό είδος διερμηνείας (Βλαχόπουλος, 2014: 28), ενώ άλλοι ορισμοί την περιλαμβάνουν ρητά στην κοινοτική διερμηνεία (Mikkelsen, 1996: 77· Wadensjö, 1998b: 33-37). Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου η ιατρική διερμηνεία περιλαμβάνεται στην κοινοτική διερμηνεία, όσον αφορά τη χρήση του δημόσιου συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.

² Βλ. αναλυτικότερα Δογορίτη & Βυζάς (2016: 18) και τις εκεί παραπομπές.

Αν και ο όρος *κοινοτική διερμηνεία* (community interpreting) χρησιμοποιείται εκτενώς στο εξωτερικό, στην Ελλάδα άρχισε να εμφανίζεται μόλις τα τελευταία χρόνια, κυρίως σε σχέση με τη διαδικασία ασύλου και τη διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες (Αποστόλου, 2015: 67). Ένας άλλος όρος που χρησιμοποιείται για να δηλώσει την *κοινοτική διερμηνεία*, ο οποίος μάλιστα αφήνει να διαφανεί ένα σημαντικό διακριτικό χαρακτηριστικό της, είναι ο όρος *αμφοτερόπλευρη διερμηνεία* (Βλαχόπουλος, 2014: 31), καθώς και ο όρος *επάλληλη διερμηνεία* (Βλαχόπουλος, 2014: 28).

Σε άλλες χώρες, η έννοια που κατασημαίνει ο εκάστοτε όρος που ισοδυναμεί γλωσσικά με τον νεοελληνικό όρο *κοινοτική διερμηνεία* είναι ευρύτερη ή στενότερη, ανάλογα με το δικαϊκό σύστημα και τις καθιερωμένες πρακτικές. Εντελώς ενδεικτικά αναφέρω λ.χ. ότι, στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο όρος *community interpreting* δεν περιλαμβάνει τη διερμηνεία για πρόσβαση στην αστυνομία της συγκεκριμένης χώρας υποδοχής, και η εν λόγω περίπτωση διερμηνείας υπάγεται στη λεγόμενη *διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες* (public service interpreting), για την άσκηση της οποίας προβλέπεται, μάλιστα, διαφορετική πιστοποίηση σε σχέση με εκείνη που απαιτείται για τον *κοινοτικό διερμηνέα* (Hlavac, 2015: 24).

Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου και δεδομένης της εμβρυακής κατάστασης στην οποία βρίσκεται η *κοινοτική διερμηνεία* στην Ελλάδα, αρκεί ο ορισμός κατά το πρότυπο ISO 13611 (2014: 2), σύμφωνα με τον οποίο «αμφίδρομη διερμηνεία που λαμβάνει χώρα σε επικοινωνιακές περιστάσεις [...] μεταξύ ομιλητών διαφορετικών γλωσσών για τους σκοπούς της πρόσβασης σε κοινοτικές υπηρεσίες»³· επισημαίνω, ωστόσο, ότι στον πραγματικό βίο υπάρχουν πολλές ενδιάμεσες μορφές διερμηνείας, οι οποίες εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό, από τις παραδόσεις, τις ανάγκες και/ή τις επιδιώξεις κάθε κοινωνίας, κουλτούρας και/ή έννομης τάξης (Δογορίτη & Βυζάς, 2016: 69). Ένα τολμηρό βήμα για την κατανόηση των διαφόρων ειδών και χαρακτηρισμών της διερμηνείας και των εκάστοτε ενδιάμεσων περιπτώσεων επιχειρεί, ενδεικτικά, ο Ozolins (2014: 24-35).

2. Κοινοτικός «διερμηνέας» ή κοινοτικός «λίγο απ' όλα»;

Οι κοινοτικοί διερμηνείς παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αλλοδαπούς σε νοσοκομεία, στις εξετάσεις για δίπλωμα οδήγησης, σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης, σε ιατρεία κ.ά. Χωρίς τη βοήθειά τους, όσοι δεν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής δεν θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τους πολίτες της, και οι τελευταίοι δεν θα μπορούσαν να επιτελέσουν το έργο τους³.

Ωστόσο, ένα ζήτημα που επισημαίνεται συχνά στη βιβλιογραφία, άλλοτε ουδέτερα έως θετικά (Leanza, 2005: 168-169, 177-179) και άλλοτε αρνητικά (SIGTIPS, 2011: 16· Αποστόλου, 2014: 39-50), είναι το γεγονός ότι ο κοινοτικός διερμηνέας, σε πολλές χώρες, ιδίως μάλιστα σε επικοινωνιακές περιστάσεις στο πλαίσιο ιατρικής περίθαλψης, καλείται συχνά να διαδραματίσει πολλαπλούς ρόλους, όπως του πολιτισμικού διαμεσολαβητή, του συναισθηματικού υποστηρικτή, του πρακτικού βοηθού, του συνηγόρου κ.ά. (Wadensjö, 1998a: 2), ενίοτε μάλιστα δεν αντιμετωπίζεται καν ως επαγγελματίας.

Αυτό το σύνθετο έργο που συχνά επωμίζεται ο διερμηνέας σε καμία περίπτωση δεν συμβάλλει στην απεριόριστη άσκηση του κύριου καθήκοντός του, το οποίο δεν είναι άλλο από τη γλωσσική μεταφορά, ενώ συχνά υποβαθμίζει τον ρόλο του διερμηνέα σε ρόλο «κνειδίκεντου εργάτη». Ωστόσο, δεν θα πρέπει να λησμονεί κανείς ότι η γλωσσική μεταφορά

³ Πβ. την ανάλογη διατύπωση του Κώδικα του ΙΠΑ (χ.χ: 1).

περιλαμβάνει και παραγωγιστικά στοιχεία, τα οποία προφανώς απαιτούν την εκ μέρους του διερμηνέα γνώση πολιτισμικών στοιχείων. Σε αυτό το πνεύμα γράφει η Angelelli (2015: 127), όταν ισχυρίζεται ότι:

Ως τέτοια, η διερμηνεία σε δημόσιες υπηρεσίες/κοινοτική διερμηνεία σημαίνει διαμεσολάβηση [brokering] τόσο του περιεχομένου [content] όσο και του νοήματος [meaning] μηνυμάτων. Το νόημα αποτελείται όχι μόνο από λέξεις, αλλά και από γλώσσα του σώματος, εκφράσεις του προσώπου και χειρονομίες, καμπύλες επιτονισμού και άλλα παραγωγιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια ενός διερμηνευόμενου επικοινωνιακού γεγονότος. Η διερμηνεία μπορεί να λαμβάνει χώρα υπό την επίδραση μιας ευρείας γκάμας κοινωνικών παραγόντων (φύλου, εθνότητας, κοινωνικοοικονομικής τάξης, εκπαίδευσης, ηλικίας και εθνικότητας) και πολλές φορές αυτές οι διαφορές προκαλούν προσαρμογές ως προς την υφολογική ποικιλία [language register] (π.χ. η διατύπωση «πίνετε μόνο διαφανή υγρά» γίνεται «μην πίνετε καφέ, τσάι ή χυμό, μόνο νερό.»).

Η Αποστόλου (2015: 42-48) έχει -ορθά, κατά την άποψή μου- επικρίνει και σχολιάσει εκτενώς τη σύγχυση που επικρατεί μεταξύ διερμηνέων και (δια-)/πολιτισμικών (δια-)/μεσολαβητών, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την απασχόληση των διερμηνέων για πάρα πολλά άλλα καθήκοντα που δεν έχουν καμία σχέση με τη διερμηνεία. Τη διαφορά μεταξύ των δύο εννοιών συνοψίζουν εύστοχα οι Δογορίτη & Βυζάς (2016: 65). Πάντως αν, στο πλαίσιο της διερμηνείας, ως πολιτισμική διαμεσολάβηση νοηθεί η εκ μέρους του διερμηνέα γνώση των παραγωγιστικών και εξωγλωσσικών παραμέτρων που εμπλέκονται σε δεδομένη διερμηνευτική πράξη και αξιοποίηση αυτών για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών της διερμηνείας, τότε αυτή όχι μόνο δεν αντενδείκνυται, αλλά είναι και ευκαίρια, μόνο όμως όταν παρίσταται ανάγκη (Βλαχόπουλος, 2014: 46· Κριμπάς & Δραγομάνοβιτς, 2016: 18) και τον σχετικό ρόλο δεν έχει αναλάβει κάποιος άλλος επαγγελματίας που ειδικεύεται σε πολιτισμικά ζητήματα και/ή στην εκάστοτε μορφή διαμεσολάβησης. Επίσης, ως πολιτισμική διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να νοείται η ενασχόληση του διερμηνέα με πάσης φύσεως άλλους ρόλους όπως ψυχολογική υποστήριξη, υλική/πρακτική διευκόλυνση με διαδικασίες ενώπιον δημόσιων υπηρεσιών κ.ά.

3. Το δικαίωμα στην κοινοτική διερμηνεία: η ελληνική περίπτωση

Το ευρύτερο δικαίωμα στην πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες -κατά συνέπεια, η παροχή διερμηνείας για τους σκοπούς της πραγματικής πρόσβασης και εξυπηρέτησης στις εν λόγω υπηρεσίες- εδράζεται κυρίως στο άρθρο 21 εδ. 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η οποία προστατεύει την ελεύθερη πρόσβαση καθενός στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του, η οποία μπορεί να τύχει και διασταλτικής/αναλογικής ερμηνείας και να καλύπτει και σε όσους *διαμένουν* σε δεδομένη χώρα, καθώς και στο συνδυασμό των άρθρων 13 (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής) και 14 (απαγόρευση διακρίσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), όπως τροποποιήθηκε με τα Πρωτόκολλα υπ' αριθ. 11 και υπ' αριθ. 14, ομοίως κατά διασταλτική/αναλογική ερμηνεία, ώστε να περιλαμβάνεται κάθε απεύθυνση σε δημόσια αρχή. Ωστόσο, οι περισσότερες εθνικές νομοθεσίες, της ελληνικής συμπεριλαμβανομένης, δεν προστατεύουν το εν λόγω δικαίωμα (SIGTIPS, 2011: 11), ούτε περιέχουν κάποιο νομοθέτημα (π.χ. επίσημο επαγγελματικό κώδικα) που να διέπει τις λεπτομέρειες άσκησης του επαγγέλματος του διερμηνέα, πολλώ δ' ήττον του κοινοτικού διερμηνέα (Κριμπάς & Δραγομάνοβιτς, 2016: 3-16).

4. Διαθεσιμότητα κοινοτικών διερμηνέων: η ελληνική περίπτωση

Όπως αναφέρει η Τελική Έκθεση της Ειδικής Ομάδας Ενδιαφέροντος για τη Μετάφραση και τη Διερμηνεία σε Δημόσιες Υπηρεσίες, η διαθεσιμότητα υπηρεσιών διερμηνείας αποτελεί, σε διάφορους βαθμούς, κοινό πρόβλημα στην Ευρώπη, συνακόλουθα και στην Ελλάδα, ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες (SIGTIPS, 2011: 13), όπως είναι στην Ελλάδα π.χ. η Ουρντού, η Πάστο, η Σουαχίλι, η Αμχαρική, η Γεωργιανή κ.ά. Τους σχετικούς λόγους εντοπίζει στην απουσία παραγόντων όπως η κατάλληλη νομοθεσία, η πολιτική βούληση, η γνώση εκ μέρους των παρόχων δημόσιων υπηρεσιών, οι πόροι, οι ικανοί διερμηνείς, καθώς και οι διερμηνείς συγκεκριμένων γλωσσικών συνδυασμών, με αποτέλεσμα η διερμηνεία να διεξάγεται από ανειδίκευτα άτομα, μέλη της οικογένειας, τα οποία μπορεί να είναι ακόμη και παιδιά, ή να διεξάγεται με τη βοήθεια ενδιάμεσων γλωσσών (π.χ. της Αγγλικής), με αποτέλεσμα τη διακινδύνευση ή και τη ζημίωση της υγείας, της ελευθερίας, ή και της ζωής των εμπλεκόμενων, τονίζει δε τη χρησιμότητα των νέων τεχνολογιών ως προς τη διαθεσιμότητα κοινοτικών διερμηνέων (SIGTIPS, 2011: 14).

5. Ποιότητα κοινοτικής διερμηνείας: η ελληνική περίπτωση

Ως προς το ζήτημα της ποιότητας της διερμηνείας, η εν λόγω Τελική Έκθεση, αναγνωρίζοντας κατ' αρχήν ότι η ποιότητα μπορεί να ορίζεται από διαφορετική σκοπιά για τον πελάτη, την κυβέρνηση, τις δημόσιες υπηρεσίες, τον ίδιο τον διερμηνέα κ.λπ., αναφέρει ότι «αν ως βασικό κριτήριο θεωρηθεί η ικανοποίηση επικοινωνιακών αναγκών που καθιστούν δυνατή την πλήρη ενάσκηση δικαιωμάτων, είναι σαφές ότι [αυτό το κριτήριο] συχνά δεν πληρούται» (SIGTIPS, 2011: 15) στις περισσότερες χώρες, χωρίς εξαίρεση της Ελλάδας. Εντοπίζει τους λόγους κυρίως στην απουσία επαγγελματικού καθεστώτος των υπηρεσιών διερμηνείας, στην απουσία πιστοποίησης, στις χαμηλές αμοιβές, στη χαμηλή ζήτηση συνδυασμών λιγότερο ομιλούμενων γλωσσών, προτίμηση των παρόχων υπηρεσιών, εν προκειμένω του ελληνικού κράτους, για τους ανειδίκευτους διερμηνείς επειδή αμείβονται λιγότερο, καθώς και στην άγνοια σχετικά με τη λειτουργία και τη σημασία της διερμηνείας στις δημόσιες υπηρεσίες, στους πολλαπλούς ρόλους που ανατίθενται καταχρηστικώς στο διερμηνέα, καθώς και στις κακές συνθήκες εργασίας (SIGTIPS, 2011: 15-16), τονίζει δε ομοίως τη χρησιμότητα των νέων τεχνολογιών ως προς την ποιότητα της κοινοτικής διερμηνείας (SIGTIPS, 2011: 16) και συνιστά, μεταξύ άλλων, την εκπαίδευση των υπαλλήλων των δημόσιων υπηρεσιών στην επικοινωνία μέσω διερμηνέα (SIGTIPS, 2011: 22).

6. Κατάρτιση κοινοτικών διερμηνέων: η ελληνική περίπτωση

Η κατάρτιση των διερμηνέων, στην ίδια Έκθεση, εντοπίζεται προβληματική στις περισσότερες χώρες (SIGTIPS, 2011: 13), ομοίως χωρίς εξαίρεση της Ελλάδας, γεγονός που ισχύει και για την Ελλάδα όπου, παρά τις αυξημένες ανάγκες της ως χώρας προορισμού τόσο τουριστών, όσο και μεταναστών, λειτουργούν μόνο τρία πανεπιστημιακά προγράμματα εκπαίδευσης διερμηνέων: ένα προπτυχιακό⁴ και ένα μεταπτυχιακό διδακτορικού επιπέδου⁵ στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο Κέρκυρας, ένα μεταπτυχιακό⁶ στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

⁴ <http://www.dflti.ionio.gr/el/node/1180> (ανακτήθηκε στις 25/6/2016).

⁵ <http://dflti.ionio.gr/el/node/12> και http://dasta.ionio.gr/liaison/pages/postgrad_ionio#m4 (ανακτήθηκαν στις 25/6/2016).

⁶ <http://translation-interpreting.phil.auth.gr/> (ανακτήθηκε στις 25/6/2016).

Θεσσαλονίκης και ένα μεταπτυχιακό⁷ στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Γραμμενίδης, 2012: 4-7). Οι κυριότεροι λόγοι που αναφέρονται στην Έκθεση είναι η απουσία εξοικείωσης με τις ανάγκες των αλλοδαπών, το μειωμένο ενδιαφέρον της κοινωνίας, της πολιτικής και των πανεπιστημιακών για τη διερμηνεία στις δημόσιες υπηρεσίες, η έλλειψη επαρκούς αριθμού προγραμμάτων κατάρτισης διερμηνέων ή η ανεπάρκεια των υπαρχόντων (ανάλογα με τη χώρα), καθώς και η ανυπαρξία επιστημονικού υλικού ή η ύπαρξή του μόνο στην Αγγλική (SIGTIPS, 2011: 17), τονίζεται δε η ανάγκη κατάλληλου σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών και καθορισμού συγκεκριμένων προσόντων που πρέπει να διαθέτει ο διερμηνέας (SIGTIPS, 2011: 17-19, 22). Απολύτως σημαντικό μέρος της κατάρτισης πρέπει να αποτελεί η ορολογία (Hamerik & Martinsen, 1998: 5· ΙΤΙΑ, χ.χ.: 4), ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες (NOU, 2014: 3, 8).

7. Πρόταση για νομική αντιμετώπιση⁸

Ο χώρος που διατίθεται στον παρόντα συλλογικό τόμο είναι εξ ορισμού ελάχιστος για να επιτρέψει τη διατύπωση μιας πλήρους νομοθετικής πρότασης. Γι' αυτό αρκούμαι στο να παρουσιάσω κάποιες συγκεκριμένες διατάξεις που, εντός του πνεύματος της Έκθεσης (SIGTIPS, 2011: 13-22), δεν θα πρέπει να απουσιάζουν από όποιο μελλοντικό νομικό κείμενο τυχόν εκπονηθεί προς ρύθμιση του επαγγέλματος του διερμηνέα και/ή του ειδικότερου ρόλου του ως κοινοτικού διερμηνέα. Έκρινα σκόπιμο να περιλάβω στην παρούσα νομοθετική πρόταση και βασικά στοιχεία ενός κώδικα δεοντολογίας διερμηνέων (SIGTIPS, 2011: 22). Εξυπακούεται ότι η μετάφραση, ως διαδικασία διαφορετική από την διερμηνεία, όπως εκτέθηκε και ανωτέρω, δεν καλύπτεται από τις διατάξεις της παρούσας πρότασης και απαιτεί χωριστή αντιμετώπιση –άλλο το ζήτημα ότι πολλές από τις εν λόγω προτεινόμενες διατάξεις θα μπορούσαν να έχουν εφαρμογή και στη μεταφραστική διαδικασία.

7.1 Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας πρότασης (στο εξής: η «παρούσα») ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. «Διερμηνεία»: Οποιαδήποτε μορφή γλωσσικής μεταφοράς σε πραγματικό χρόνο (αυτοπρόσωπη διερμηνεία, διερμηνεία μέσω τηλεδιάσκεψης, ψιθυριστή διερμηνεία, οπτική «μετάφραση» κ.λπ.) είναι πρόσφορη για την εξυπηρέτηση δικαιωμάτων αλλοδαπών που δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα, στο πλαίσιο της συναλλαγής τους με ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες.
2. «Διερμηνέας»: Οποιοδήποτε πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες διερμηνείας υπό την έννοια των Ορισμών (υπό 1) της παρούσας και διαθέτει την κατάρτιση και/ή τα προσόντα που προβλέπονται στην παρούσα.
3. «Απασχόληση του διερμηνέα»: Ο χρόνος κατά τον οποίο ο διερμηνέας απουσιάζει από το γραφείο του κατά τις εργάσιμες ώρες που ο ίδιος έχει δηλώσει στο οικείο

⁷ <http://www.turkmas.uoa.gr/metaptyxiakes-spydes/metaptyxiako-programma-metafrash-kai-diermhneia.html> (ανακτήθηκε στις 25/6/2016).

⁸ Η έρευνα που οδήγησε στα παρόντα αποτελέσματα έχει χρηματοδοτηθεί από τον Μηχανισμό ΕΕΑ 2009-2014 στο πλαίσιο της Σύμβασης Έργου υπ' αριθ. 3681.

Μητρώο Ανεξάρτητων Διερμηνέων (ΜΑΔ), στο πλαίσιο ανάθεσης και με βάση τις απαιτήσεις του εκάστοτε διερμηνευτικού έργου.

4. «Αλλοδαπός»: Οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο μέλος μιας *γλωσσικής ομάδας*⁹, τ.έ. ομάδας προσώπων που μοιράζονται την ίδια γλώσσα η οποία είναι εγκατεστημένη στον εδαφικό χώρο άλλης γλωσσικής κοινότητας αλλά χωρίς να διαθέτει ιστορικά ερείσματα αντίστοιχα με εκείνα της εν λόγω κοινότητας, το οποίο για οποιονδήποτε λόγο διαμένει, προσωρινά ή μόνιμα, στην επικράτεια της Ελληνικής Δημοκρατίας. Συνεπώς, στις εν λόγω κατηγορίες δεν περιλαμβάνονται *γλωσσικές κοινότητες*¹⁰, όπως λ.χ. οι τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι της Θράκης.
5. «Δημόσιες υπηρεσίες»: Οποιοσδήποτε φορέας δημόσιας διοίκησης, παροχής δημόσιων υπηρεσιών εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας όπως είναι, ενδεικτικά, η εκπαίδευση, οριζόμενη ως τα απαραίτητα γνωστικά εφόδια κατά τη διάρκεια της πρώτης και δεύτερης εκπαιδευτικής βαθμίδας και ως επαγγελματική κατάρτιση πριν ή μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης σε μία ή και στις δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες, η υγειονομική περίθαλψη, οριζόμενη ως οι υπηρεσίες υγείας που παρέχονται σε ασθενείς από επαγγελματίες της υγείας προκειμένου να εκτιμηθεί, να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η κατάσταση της υγείας τους, συμπεριλαμβανομένης της συνταγογράφησης, της χορήγησης και της προμήθειας φαρμάκων και ιατροτεχνολογικών βοηθημάτων, καθώς και οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία παρέχεται από οποιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας, εξαιρουμένων όσων δημόσιων αρχών εμπλέκονται στην ποινική διαδικασία¹¹.

7.2 Δικαίωμα σε υπηρεσίες διερμηνείας

1. Δικαιούχοι των υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας είναι οι αλλοδαποί, υπό την έννοια που αναφέρεται στους Ορισμούς της παρούσας.
2. Το δικαίωμα σε διερμηνεία για τα πρόσωπα που δεν ομιλούν ή κατανοούν τη γλώσσα της διαδικασίας ενώπιον δημόσιων υπηρεσιών συνάγεται από τα άρθρα 2, 13 και 14 της ΕΣΔΑ. Η παρούσα νομοθετική πρόταση διευκολύνει την εφαρμογή του εν λόγω δικαιώματος στην πράξη.
3. Το εν λόγω δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει προσήκουσα συνδρομή και σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας.
4. Η Ελληνική Δημοκρατία και συνακόλουθα, οι δημόσιες υπηρεσίες της, θα μεριμνούν ώστε:
 - α) να εξακριβώνουν με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο, συμπεριλαμβανομένης της συνομιλίας με τους εν λόγω αλλοδαπούς, κατά πόσον αυτοί ομιλούν και κατανοούν τη Νεοελληνική ή χρειάζονται τη συνδρομή διερμηνέα·
 - β) η διερμηνεία να παρέχεται στη μητρική γλώσσα των αλλοδαπών ή σε όποια άλλη γλώσσα αυτοί ομιλούν ή καταλαβαίνουν, ώστε να τους επιτρέπεται να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους ενώπιον των ελληνικών δημόσιων υπηρεσιών·

⁹ Για τον ορισμό της *γλωσσικής ομάδας* βλ. UNESCO (1996: 4).

¹⁰ Για τον ορισμό της *γλωσσικής κοινότητας* βλ. UNESCO (1996: 4).

¹¹ για την οποία απαιτείται, κατά τη γνώμη μου, χωριστή αντιμετώπιση.

- γ) να υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου της επάρκειας της διερμηνείας που παρέχεται όταν οι αρμόδιες αρχές έχουν ειδοποιηθεί για ορισμένη υπόθεση.
5. Ο κοινοτικός διερμηνέας είναι ο εγγυητής του σεβασμού θεμελιωδών δικαιωμάτων του αλλοδαπού εντός της Ελληνικής Δημοκρατίας¹².
 6. Ο αλλοδαπός δεν δικαιούται να επιλέγει ο ίδιος τον διερμηνέα που θα του παράσχει υπηρεσίες, στο πλαίσιο της συναλλαγής του με δημόσιες υπηρεσίες.
 7. Ο αλλοδαπός δεν δικαιούται να ζητεί από τον διερμηνέα να προβεί σε μετάφραση οποιουδήποτε εγγράφου, εκτός αν ο εν λόγω διερμηνέας διαθέτει και τα νόμιμα επαγγελματικά προσόντα του μεταφραστή.
 8. Καμία διάταξη της παρούσας δεν επιτρέπεται να εκληφθεί ότι περιστέλλει ή αποκλίνει από τα δικαιώματα και λοιπές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από άλλες σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου τις οποίες έχει προσυπογράψει η Ελληνική Δημοκρατία.
 9. Η παρούσα τελεί υπό την επιφύλαξη: Α) της Οδηγίας 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και της Οδηγίας 2012/13/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών Διαδικασιών, όπως ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο με τον ν. 4236/2014 (ΦΕΚ Α 33/11.02.2014), Β) της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών», όπως ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον ν. 3907/2011 με τον οποίο ιδρύονται η Υπηρεσία Ασύλου και η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής (ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011), ως εκ τούτου δεν καλύπτει το δικαίωμα των αλλοδαπών σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία.

7.3 Διαθεσιμότητα διερμηνέων

1. Η Ελληνική Δημοκρατία και, συνακόλουθα, οι δημόσιες υπηρεσίες της, θα μεριμνούν ώστε:
 - α) να παρέχεται δωρεάν και επαρκής γλωσσική συνδρομή διερμηνέα και, όπου χρειάζεται, με χρήση νέων τεχνολογιών (διερμηνεία μέσω τηλεδιάσκεψης κ.ά.), κατά τη διεξαγωγή των εν λόγω διαδικασιών¹³, για τη διασφάλιση της πλήρους άσκησης των δικαιωμάτων των αλλοδαπών με μηδενική ή ανεπαρκή γνώση της Νεοελληνικής ενώπιον των δημόσιων υπηρεσιών·
 - β) η κατά τα ανωτέρω διερμηνεία να παρέχεται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Εντούτοις, όποτε μεσολαβεί ορισμένο χρονικό διάστημα προτού η διερμηνεία καταστεί διαθέσιμη, τούτο δεν θα πρέπει να συνιστά παράβαση της υποχρέωσης να διατίθεται διερμηνεία χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, εφόσον το χρονικό αυτό διάστημα είναι εύλογο δεδομένων των συνθηκών.

¹² Για αυτή τη αντίληψη περί του κοινωνικοπολιτικού ρόλου κοινοτικού διερμηνέα βλ. Tulekian de Azeredo Lopes (2012: 7-8).

¹³ Για την ανάγκη αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών βλ. European Commission (2011: 13, 14).

2. Για τους σκοπούς αυτούς, θεσπίζεται Ενιαίο Μητρώο Ανεξάρτητων Διερμηνέων (ΕΜΑΔ), το οποίο θα τηρείται στο Υπουργείο Εξωτερικών και θα ενημερώνεται από αυτό, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερόμενου διερμηνέα για εγγραφή του στο ΕΜΑΔ.
3. Η σύσταση του ΕΜΑΔ αποσκοπεί¹⁴:
 - α) στην αύξηση της διαθεσιμότητας των διερμηνέων που πληρούν τα κριτήρια και προσόντα που τίθενται στην παρούσα·
 - β) στην αύξηση των δυνατοτήτων ανάληψης έργων από τους διερμηνείς, ούτως ώστε να ενθαρρύνεται η παραμονή τους στο επάγγελμα·
 - γ) στην ύπαρξη διαφάνειας και πρόσβασης στα προσόντα των διερμηνέων.
4. Στη διασφάλιση της ποιότητας, του ελέγχου (αναθεώρησης) και στην αύξηση της διαθεσιμότητας των διερμηνέων.
5. Η αναζήτηση στο ΕΜΑΔ εκ μέρους της αρμόδιας δημόσιας υπηρεσίας (στην περίπτωση της κοινοτικής και της δικαστηριακής διερμηνείας) ή εκ μέρους του ιδιώτη (στην περίπτωση άλλων ειδών διερμηνείας) θα αποκαλύπτει το ονοματεπώνυμο του διερμηνέα, τις γλώσσες εργασίας του, την τάξη των προσόντων του (α', β' ή γ') και τα στοιχεία επικοινωνίας του.
6. Για την εκπλήρωση των σκοπών του ΕΜΑΔ, το Υπουργείο Εξωτερικών θα διαθέτει κωδικό πρόσβασης στο ΕΜΑΔ σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της Ελληνικής Δημοκρατίας.

7.4 Ποιότητα διερμηνείας και δικαιώματα διερμηνέα

1. Η Ελληνική Δημοκρατία και, συνακόλουθα, οι δημόσιες υπηρεσίες της, θα διασφαλίζουν ότι οι αλλοδαποί κατανοούν απολύτως το περιεχόμενο οποιουδήποτε δημόσιου εγγράφου που τους αφορά και είναι σε θέση να ασκήσουν τα δικαιώματά τους που απορρέουν από ή γεννώνται σε σχέση με το εν λόγω έγγραφο.
2. Ο διερμηνέας, για να ανταποκρίνεται με τη σειρά του στην απαίτηση ποιότητας της διερμηνείας, οφείλει¹⁵:
 - α) να διερμηνεύει όλα όσα αναφέρονται στο πλαίσιο δεδομένης επικοινωνιακής περίπτωσης, χωρίς να παραλείπει, να τροποποιεί ή να προσθέτει απολύτως τίποτα·
 - β) να είναι αμερόληπτος σε μια διερμηνευτική περίπτωση και οι προσωπικές του απόψεις να μην επηρεάζουν την ποιότητα και το περιεχόμενο της διερμηνείας·
 - γ) να μην αναλαμβάνει να παράσχει τις υπηρεσίες του με πρωτοβουλία επιλογής του αλλοδαπού, αλλά μόνο μέσω ανάθεσης έργου από την εκάστοτε δημόσια υπηρεσία ή, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, απευθείας από το Υπουργείο Εξωτερικών·
 - δ) να μην αναλαμβάνει άλλο έργο πλην της διερμηνείας, ακόμη και αν αυτό προκύπτει στο πλαίσιο δεδομένης επικοινωνιακής περίπτωσης· αν παραστεί ανάγκη και μόνο αν το επιθυμεί ο ίδιος, δύναται να αναλαμβάνει ρόλο πολιτισμικού διαμεσολαβητή, αποκλειστικά και μόνο υπό την έννοια της

¹⁴ Η συγκρότηση του ΕΜΑΔ βασίζεται στο νορβηγικό σύστημα, για το οποίο βλ. αναλυτικά Καρανάσιου (2016: 2-6).

¹⁵ Πβ. IMDi (χ.χ.: 2).

αξιοποίησης της γνώσης του σχετικά με παραγωγιστικές και εξωγωγιστικές παραμέτρους για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών της διερμηνείας·

- ε) να τηρεί επαγγελματικό απόρρητο, υπό την έννοια ότι:
- όλες οι πληροφορίες που περιήλθαν στη γνώση του στο πλαίσιο ανάθεση οποιουδήποτε διερμηνευτικού έργου θα θεωρούνται απολύτως εμπιστευτικές·
 - θα τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο πάντοτε, ακόμη και όταν ομιλεί με ανωτέρους, συναδέλφους ή μέλη της οικογένειάς του·
 - όλες οι ως άνω πληροφορίες θα παραμένουν εμπιστευτικές ακόμη και μετά το πέρας συγκεκριμένου διερμηνευτικού έργου ή ακόμη και μετά την παύση των διερμηνευτικών επαγγελματικών δραστηριοτήτων·
- στ) να αποκαλύπτει απόρρητες πληροφορίες όταν αυτό επιβάλλεται για την αποτροπή πλημμεληματικής ή κακουργηματικής πράξης κατά τα οριζόμενα στο ελληνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές ποινικό δίκαιο¹⁶.
- ζ) να υπογράφει υπεύθυνη δήλωση, της οποίας το περιεχόμενο θα γνωστοποιεί προφορικά και στους συνδιαλεγόμενους, σχετικά με την ύπαρξη ή ανυπαρξία κωλύματός του να επιτελέσει τα διερμηνευτικά του καθήκοντα στο πλαίσιο δεδομένου διερμηνευτικού έργου και, συγκεκριμένα:
- αν έχει συγγένεια, είναι παντρεμένος, αρραβωνιασμένος ή έχει άλλου είδους στενή σχέση με κάποιον από τους συνδιαλεγόμενους·
 - αν εμπλέκεται προσωπικά στην υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας του ζητείται να παράσχει τις διερμηνευτικές του υπηρεσίες·
 - αν έχει ενεργήσει, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης υπόθεσης, ως πληρεξούσιος για κάποιον από τους συνδιαλεγόμενους·
 - αν έχει οποιοδήποτε άλλο προσωπικό ή πραγματικό κώλυμα όσον αφορά την εκ μέρους του κατάλληλη παροχή διερμηνευτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο του συγκεκριμένου διερμηνευτικού έργου.
3. Οι κάτωθι αναφερόμενες ενέργειες δεν σχετίζονται με την ποιότητα της διερμηνείας, ως εκ τούτου ο διερμηνέας δεν οφείλει¹⁷:
- α) να κρατεί σημειώσεις όσων διαμείβονται μεταξύ των συνδιαλεγόμενων¹⁸.
- β) να λειτουργεί ως πληρεξούσιος ή αντίκλητος για λογαριασμό οποιουδήποτε εκ των συνδιαλεγόμενων.
4. Οι κάτωθι αναφερόμενες ενέργειες δεν σχετίζονται με την ποιότητα της διερμηνείας, ως εκ τούτου ο διερμηνέας ουδέποτε ευθύνεται, ούτε και λογοδοτεί:
- α) για όσα λέει ή πράττει ο πομπός και/ή ο λήπτης στο πλαίσιο δεδομένου διερμηνευτικού έργου·
- β) για την ορθότητα και/ή την ακρίβεια των πληροφοριών που μεταδίδονται μεταξύ των συνδιαλεγόμενων.
5. Ο διερμηνέας θα μπορεί να αρνείται την ανάθεση ή να καταγγέλλει οποτεδήποτε τη σύμβαση όταν¹⁹:

¹⁶ Πβ. τη μικρότερη σχετική ευχέρεια που παρέχει στο διερμηνέα ο Κώδικας του ΙΤΙΑ (χ.χ.: 2).

¹⁷ Πβ. ΙΜDι (χ.χ.: 2).

¹⁸ Προδήλως, κάτι τέτοιο θα καταστρατηγούσε το κύριο χαρακτηριστικό της διερμηνείας, τ.έ. την εξέλιξη σε πραγματικό χρόνο.

¹⁹ Πβ. παρόμοια δικαιώματα του διερμηνέα στον Κώδικα του ΙΤΙΑ (χ.χ.: 4-5).

- α) δεν του δίνονται όλες ή του δίνονται ανακριβείς πληροφορίες σχετικά με την ανάθεση·
 - β) υφίσταται διακρίσεις ή άλλη καταχρηστική συμπεριφορά κατά τη διεξαγωγή της διερμηνευτικής διαδικασίας·
 - γ) το έργο πρόκειται να διαρκέσει τουλάχιστον μία (1) ώρα περισσότερο από τη συμφωνηθείσα διάρκεια, εκτός αν ο ίδιος συναινέσει, οπότε και θα λαμβάνει τη νόμιμη ωριαία αμοιβή του·
 - δ) δεν ειδοποιείται εγκαίρως για μεταβολές σχετικά με την ανάθεση, οπότε και, κατά περίπτωση, δικαιούται εύλογη αποζημίωση, ενδεικτικά, για προπαρασκευαστικές ενέργειες στο πλαίσιο της ανάθεσης, για εν μέρει παρασχεθείσες υπηρεσίες, για ματαίωση ανάληψης άλλου έργου κ.ά.
6. Ο διερμηνέας δικαιούται σε κάθε περίπτωση κάλυψη των εξόδων μετάβασής και διατροφής του, καθώς και αποζημίωση για κάθε ώρα κατά την οποία παρευρίσκεται στο χώρο εκτέλεσης του έργου, ενόσω η έναρξή του καθυστερεί από υπαιτιότητα του παρόχου ή του πελάτη²⁰.

7.5 Κατάρτιση διερμηνέων

1. Για τη διασφάλιση της ποιότητας της διερμηνείας, το Υπουργείο Εξωτερικών:
- α) θα διεξάγει ετησίως εξετάσεις πιστοποίησης για μη πιστοποιημένους διερμηνείς, με βάση τις προδιαγραφές που ορίζονται κατωτέρω (παράγραφος 3)·
 - β) θα διεξάγει, κάθε πέντε έτη, εξετάσεις ενημέρωσης της πιστοποίησης για πιστοποιημένους διερμηνείς οποιασδήποτε τάξης ή αναβάθμισης της πιστοποίησης για την ένταξη σε ανώτερη τάξη, με βάση τις προδιαγραφές που ορίζονται κατωτέρω (παράγραφος 3)·
 - γ) θα μεριμνά για την εκπαίδευση των δημόσιων υπαλλήλων στην επικοινωνία μέσω διερμηνέα²¹.
 - δ) θα αντικαθιστά τον διερμηνέα όποτε προκύπτει στην πράξη ότι η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι η ενδεδειγμένη·
 - ε) θα μεριμνά ώστε οι διερμηνείς, για την παροχή υπηρεσιών δυνάμει της παρούσας και ανάλογα με τα προσόντα τους, να λαμβάνουν εύλογη και ικανοποιητική αμοιβή, η οποία δεν θα υποβαθμίζει το επάγγελμα του διερμηνέα και θα υπολογίζεται με τη θέσπιση ελάχιστου ποσού επί τη βάση των ωρών απασχόλησης του διερμηνέα, το οποίο ουδέποτε μπορεί να είναι μικρότερο από ... € ανά ώρα για διερμηνείς της α' τάξης, μικρότερο από ... € ανά ώρα για διερμηνείς της β' τάξης, μικρότερο από ... € ανά ώρα για διερμηνείς της γ' τάξης ή μικρότερο από ... € ανά ώρα για διερμηνείς της δ' τάξης, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας ενώπιον της εκάστοτε δημόσιας υπηρεσίας, εκτός αν η ανεπιτυχής έκβαση οφείλεται αποδεδειγμένα σε υπαιτιότητα του ίδιου του διερμηνέα. Τα εν λόγω ποσά θα προσαυξάνονται κατά ...% για παροχή υπηρεσιών σε ημέρες αργίας και κατά ...% για παροχή επειγουσών υπηρεσιών (παροχή υπηρεσιών εντός της ίδιας ή της επόμενης ημέρας από την ημέρα ανάθεσης του έργου).

²⁰ Πβ. παρόμοια δικαιώματα του διερμηνέα στον Κώδικα του ΙΤΙΑ (χ.χ: 5).

²¹ Πβ. ανάλογη σύσταση της SIGTIPS (2011: 22).

2. Για τη διασφάλιση της ποιότητας της διερμηνείας, το Υπουργείο Παιδείας θα μεριμνήσει ώστε:
- α) να ιδρυθούν περισσότερα πανεπιστημιακά, προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά, προγράμματα σπουδών διερμηνείας στα διάφορα ΑΕΙ και/ή ΤΕΙ της Ελληνικής Δημοκρατίας·
 - β) στα ήδη υπάρχοντα και στα προς ίδρυση προγράμματα σπουδών διερμηνείας κατά τα ανωτέρω να περιληφθούν περισσότερα γλωσσικά ζεύγη, καλύπτοντας οπωσδήποτε και ανατολικοευρωπαϊκές γλώσσες, ιδίως όσες ομιλούνται από πληθυσμιακά σημαντικές γλωσσικές ομάδες αλλοδαπών στην Ελληνική Δημοκρατία, όπως η Αλβανική, η Ρωσική, η Ρουμανική, η Βουλγαρική, η Σερβική, αλλά και μη δυτικές γλώσσες, ιδίως όσες ομιλούνται από πληθυσμιακά σημαντικές γλωσσικές ομάδες αλλοδαπών στην Ελληνική Δημοκρατία, όπως η Ουρντού, η Πάστο, η Αραβική, η Γεωργιανή·
 - γ) στα ήδη υπάρχοντα και στα προς ίδρυση προγράμματα σπουδών διερμηνείας κατά τα ανωτέρω να περιληφθεί ως ξεχωριστό γνωστικό αντικείμενο η διδασκαλία της θεωρίας και της πράξης της ορολογίας.
3. Στο EMAΔ θα έχουν το δικαίωμα να εγγράφονται διερμηνείς που ανήκουν σε μία από τις κάτωθι τέσσερις (4) «τάξεις»²² με βάση τα προσόντα τους, ώστε, στο μέτρο του δυνατού, να διασφαλίζεται η ποιότητα της διερμηνείας:
- α) διερμηνείς που διαθέτουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση στη διερμηνεία (30 ECTS τουλάχιστον) συν την κρατική πιστοποίηση διερμηνέων²³.
 - β) διερμηνείς που διαθέτουν άλλη πανεπιστημιακή εκπαίδευση (30 ECTS τουλάχιστον) συν την κρατική πιστοποίηση διερμηνέων·
 - γ) διερμηνείς που διαθέτουν μόνο την κρατική πιστοποίηση διερμηνέων·
 - δ) διερμηνείς οι οποίοι, μολονότι δεν διαθέτουν, εν όλω ή εν μέρει, τα ανωτέρω προσόντα, είναι οι μοναδικοί που γνωρίζουν δεδομένη μη δυτική ή σπάνια δυτική γλώσσα και, συνεπώς, απαραίτητοι για να μην αποκλειστούν εντελώς κάποιες γλωσσικές κοινότητες από τη συναλλαγή τους με τις δημόσιες υπηρεσίες· αυτοί οι διερμηνείς θα γίνονται δεκτοί στο EMAΔ υπό την προϋπόθεση ότι, εντός διετίας από την εγγραφή τους, θα συμμετάσχουν στις εξετάσεις για την κρατική πιστοποίηση διερμηνέων.

Συμπεράσματα

Όσα αναφέρθηκαν παραπάνω καθιστούν σαφή την ανάγκη για νομοθετική ρύθμιση των ζητημάτων που εντοπίζει και συνοψίζει η Έκθεση. Μολονότι η Ελλάδα δεν αποτελεί κάποια αρνητική εξαίρεση μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών ως προς το ζήτημα της ρύθμισης της διερμηνείας, και διη της κοινοτικής, η ανάγκη αντιμετώπισης ζητημάτων σε σχέση με το δικαίωμα στην κοινοτική διερμηνεία, με τον ρόλο (δικαιώματα και υποχρεώσεις) του διερμηνέα, με τη διάκριση μεταξύ μετάφρασης και διερμηνείας, με τη διαθεσιμότητα και την κατάρτιση των κοινοτικών διερμηνέων, με την ποιότητα της κοινοτικής διερμηνείας, με την εκπαίδευση των υπαλλήλων των δημόσιων υπηρεσιών στην επικοινωνία μέσω διερμηνέα, με το επαγγελματικό καθεστώς των διερμηνέων, αλλά και με την εξυπηρέτηση ομιλητών

²² Το σύστημα που προτείνεται εδώ βασίζεται στο νορβηγικό σύστημα των πέντε (5) κατηγοριών διερμηνέων, βλ. αναλυτικά Gianbruno (2014: 178-180).

²³ Όταν/αν συσταθεί τέτοια, και για τα γλωσσικά ζεύγη που θα καλύπτει.

λιγότερο ομιλούμενων γλωσσών, πρέπει να τεθεί επείγοντως υπ' όψιν του νομοθέτη, δεδομένων των τρεχουσών μεταναστευτικών ροών προς τη χώρα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αποστόλου, Φ. (2015). *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες Υπηρεσίες στην Ελλάδα* [ηλ-βιβλίο], Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε στις 14/6/2016, από <http://hdl.handle.net/11419/960>
- Αποστόλου, Φ. (2014). Δια/πολιτισμικός δια/μεσολαβητής ή διερμηνέας: Απλή διαφορά διατύπωσης ή πολιτική επιλογή;, στο Ε. Δογορίτη & Θ. Βυζάς (επιμ.) *Η δικαστηριακή διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο: Εξελίξεις και προοπτικές*, Αθήνα: ΤΕΙ Ηπείρου/Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, σσ. 35-52.
- Αποστόλου, Φ. (2011). Υπηρεσίες διερμηνείας για μετανάστες: Μια νέα πραγματικότητα στην Ελλάδα. *ΓΡΑΜΜΑ/GRAMMA: Περιοδικό Θεωρίας και Κριτικής*, 19, σσ. 77-91.
- Αρβανίτης, Δ. (2013). Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και σχετική Οδηγία 2010.64/ΕΕ. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 7, σσ. 640-651.
- Βλαχόπουλος, Σ. (2014). *Δικαστηριακή διερμηνεία στην Ελλάδα: Καταγραφή και αξιολόγηση της πραγματικότητας*, Αθήνα: ΤΕΙ Ηπείρου/Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.
- Γραμμενίδης, Σ. (2012). Το ακαδημαϊκό μεταφραστικό τοπίο στην Ελλάδα. Παρουσίαση στην ημερίδα με θέμα «Το επάγγελμα του Μεταφραστή», Αθήνα, 17 Οκτωβρίου 2012. Ανακτήθηκε στις 8/6/2016, από http://www.frl.auth.gr/thetranslator/presentations/grammenidis_ed.pdf
- Δογορίτη, Ε. & Βυζάς, Θ. (2016). Κοινοτική διερμηνεία: εννοιολογική, γλωσσολογική και επικοινωνιακή προσέγγιση της διερμηνευτικής διαδικασίας. Ανακτήθηκε στις 17/6/2016, από http://www.cigreecce.gr/π-ε-1_θεωρητικο-πλαισιο-στη-κοινοτικη-δι/
- Ιωαννίδης, Α. (2014). Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα, στο *Πρακτικά 4ης Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης/Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας. Ανακτήθηκε 9/6/2016 από http://www.frl.auth.gr/sites/4th_trad_congress/pdf/ioannidis.pdf
- Καρανάσιου, Π. (2016). Κοινοτική διερμηνεία και μετανάστευση. Η περίπτωση της Νορβηγίας, Ισλανδίας και του Λιχτενστάιν. Ανακτήθηκε στις 17/6/2016, από http://www.cigreecce.gr/π-ε-1_κοινοτικη-διερμηνεια_νορβηγια_ισ-3/
- Κεντρωτής, Γ. (1996). *Θεωρία και πράξη της μετάφρασης*, Αθήνα: Διάλογος.
- Κουτσιβίτης, Β. (1994). *Θεωρία της μετάφρασης*, Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.
- Κριμπάς, Π. Γ. & Δραγομάνοβιτς, Σ. (2016). Το νομικό πλαίσιο παροχής υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας σε αλλοδαπούς στην Ελλάδα: lex lata και lex ferenda. Ανακτήθηκε στις 17/6/2016, από http://www.cigreecce.gr/π-ε-1_νομικο-πλαισιο_κριμασ_δραγομано-2/
- Angelelli, C. (2015). *Studies on translation and multilingualism: Public service translation in cross-border healthcare* (s. Translation, 1), Luxembourg: Publications Office of the European Union, 20. Ανακτήθηκε στις 11/6/2016, από http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/studies/public_service_translation_healthcare_en.pdf
- Gianbruno, C. (2014). The Current State of Affairs in the UE [sic]: Member State Profiles. In C. Gianbruno (ed.) *Assessing Legal Interpreter Quality through Testing and Certification: The Qualitas Project*, Alacant/Alicante: University of Alacant/Alicante Publications, pp. 149-190. Ανακτήθηκε στις 19/6/2016, από http://www.qualitas-project.eu/sites/qualitas-project.eu/files/the_qualitas_project_web.pdf

- Hamerik, N. & Martinsen, B. (1998). Community Interpreter Training Programme in Denmark. *Critical Link 2: Interpreters in the Community. 2nd International Conference on Legal, Health and Social Service Settings*, Vancouver, Canada, 19-20 May 1998. Ανακτήθηκε στις 27/6/2010, από http://fr.criticallink.org/files/CL2_Hamerik.pdf
- Hlavac, J. (2015). Formalizing Community Interpreting Standards: A Cross-National Comparison of Testing Systems, Certification Conventions and Recent ISO Guidelines. *International Journal of Interpreter Education*, 7(2), pp. 21-38.
- IMDi [Integrerings- og mangfoldsdirektoratet] (2014) *IMDi-rapport 2014: Undersøkelse om tolkene i Nasjonalt tolkeregister 2013: Oppdragsmengde og arbeidsvilkår*. Ανακτήθηκε στις 15/6/2016, από <https://www.tolkeportalen.no/Documents/Rapporter/2014/Tolkeregister2013.pdf>
- IMDi [Integrerings- og mangfoldsdirektoratet] (χ.χ.) *Å samtale via tolk: En kort veiledning*. Ανακτήθηκε στις 19/6/2016, από <https://www.tolkeportalen.no/Documents/BrosjyrerHefterHaandbok/norsk.no.pdf>
- ISO 13611 (2014). *Interpreting – Guidelines for community interpreting*.
- ITIA [Irish Translators' and Interpreters' Association] (χ.χ.) *Itia Code of Ethics for Community Interpreters*. Ανακτήθηκε στις 17/6/2016, από <http://www.translatorsassociation.ie>
- Kade, O. (1968). *Zufall und Gesetzmässigkeit in der Übersetzung*, Leipzig: Enzyklopädie.
- Leanza, Y. (2005). Roles of community interpreters in pediatrics as seen by interpreters, physicians and researchers. *Interpreting*, 7(2), pp. 67-92. Ανακτήθηκε στις 8/6/2016, από http://doug.stringham.net/uvuasl/3330/3330_leanza_interpreterroles.pdf
- Lyons, J. (1977). *Semantics*, vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mikkelsen, H. (1996). The professionalization of Community Interpreting. In *Global vision: proceedings of the 37th annual conference of the American Translation Association*, Alexandria, VA: American Translation Association, pp. 77-79.
- NOU [Noregs offentlege utgreiningar] (2014). NOU 2014: 8 Interpreting in the public sector – a question relating to the right to due process of law and equal treatment. Ανακτήθηκε στις 19/6/2016, από https://www.regjeringen.no/contentassets/a47e34bc4d7344a18192e28ce8b95b7b/NO/SVED/NO_U_2014_8_Sammendrag_engelsk.pdf
- Ozolins, U. (2014). Descriptions of Interpreting and their Ethical Consequences. *Fitispos International Journal*, 1(1), pp. 23-41. Ανακτήθηκε στις 15/6/2016, από http://www3.uah.es/fitispos_ij/OJS/ojs-2.4.5/index.php/fitispos/article/viewFile/9/5
- Pöchhacker, F. (2004). *Introducing Interpreting Studies*. London and New York: Routledge.
- Pöchhacker, F. (1999). 'Getting organized': The evolution of community interpreting. *Interpreting*, 4(1), pp. 125-140.
- Seleskovitch, D. & Lederer, M. (2001). *Interpréter pour traduire*. Paris: Didier Érudition.
- SIGTIPS [European Commission] (2011). *Special Interest Group on Translation and Interpreting for Public Services: Final Report*, Brussels: DG Interpretation. Ανακτήθηκε στις 11/6/2016, από <http://www.eulita.eu/sites/default/files/SIGTIPS%20Final%20Report.pdf>
- Tulekian de Azeredo Lopes, I. (2012). L'interprète communautaire, garant du respect des droits fondamentaux de l'étranger dans l'Union européenne. Ανακτήθηκε στις 7/6/2016, από <http://cle.ens-lyon.fr/espagnol/l-interprete-communautaire-garant-du-respect-des-droits-fondamentaux-de-l-etranger-dans-l-union-europeenne-164627.kjsp>

UNESCO [United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization] (1996). *Universal Declaration of Linguistic Rights*. Ανακτήθηκε στις 11/6/2016, από <http://www.unesco.org/cpp/uk/declarations/linguistic.pdf>.

Wadensjö, C. (1998a). *Interpreting as Interaction*. London & New York: Longman.

Wadensjö, C. (1998b). Community Interpreting. In M. Baker (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London/New York: Routledge, pp. 33-37.

Ιστοσελίδες (Τελευταία ανάκτηση 18-5-2016)

http://dasta.ionio.gr/liaison/pages/postgrad_ionio#m4

<http://www.dflti.ionio.gr/el/node/1180>

<http://dflti.ionio.gr/el/node/12>

<http://translation-interpreting.phil.auth.gr/>

<http://www.turkmas.uoa.gr/metaptyxiakes-spoydes/metaptyxiako-programma-metafrash-kai-diermhneia.html>

Στατιστικές μέθοδοι ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας ερωτηματολογίων. Η περίπτωση του CiGreece.

Γεώργιος Ίσερης

ΤΕΙ Ηπείρου

ginocorfatiis@gmail.com

Περίληψη

Η συστηματική χρήση των ερωτηματολογίων σε όλων των ειδών τις έρευνες καθιστά αναγκαίο τον συνδυασμό στατιστικών ερευνητικών μεθόδων που να επιβεβαιώνουν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία αυτών των τύπων κλιμάκων. Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να παρουσιάσει τμήμα της πρότασής μας για το μεθοδολογικό σχέδιο της διεξαγωγής της ερευνητικής προσπάθειας CiGreece που έχει ως στόχο να χαρτογραφήσει για πρώτη φορά την κατάσταση στην Ελλάδα αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας, να αναδείξει τις ελλείψεις τέτοιων υπηρεσιών σε ευαίσθητα περιβάλλοντα, να αυξήσει την ευαισθησία αλλά και να προμηθεύσει με τις απαραίτητες πληροφορίες που θα βοηθήσουν τις αρμόδιες κρατικές αρχές να λάβουν τα όσα και όποια πρόσφορα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης παροχής υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας στην Ελλάδα. Στην εργασία μας δίνουμε έμφαση στην περιγραφή των προϋποθέσεων για την εφαρμογή τεχνικών στάθμισης του ερωτηματολογίου της έρευνας μέσω της εξαγωγής του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's α αλλά και της Διερευνητικής και Επιβεβαιωτικής ανάλυσης παραγόντων για τον έλεγχο της δομικής εγκυρότητάς του. Υπογραμμίζουμε πως η συνδυαστική χρήση των περιγραφόμενων στο κύριο μέρος της παρούσας εργασίας στατιστικών μεθόδων είναι σε θέση να αποκαλύψει την ύπαρξη ασθενούς δομικής εγκυρότητας ενός ερωτηματολογίου, παρά την επιτυχή έκβαση μεμονωμένων στατιστικών ελέγχων, γεγονός που υποδεικνύει την αναγκαιότητα εφαρμογής πολλαπλών στατιστικών μεθόδων για τον έλεγχο εγκυρότητας και αξιοπιστίας των κλιμάκων μέτρησης.

Λέξεις-κλειδιά: Διερευνητική παραγοντική ανάλυση, Επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση, Συντελεστής εσωτερικής συνέπειας Cronbach's Alpha

Εισαγωγή

Μια πρώτη προσπάθεια χαρτογράφησης της κατάστασης που αφορά στην παροχή υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας στην Ελλάδα ανελήφθη, στο πλαίσιο του προγράμματος CiGreece, από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ και συγκεκριμένα από την επιστημονική ομάδα της κατεύθυνσης Εφαρμοσμένων ξένων γλωσσών στη διοίκηση και την οικονομία, με στόχο να διαπιστωθούν οι πιθανές ελλείψεις υπηρεσιών κοινοτικής διερμηνείας σε περιβάλλοντα όπως στα κέντρα φιλοξενίας προσφύγων, στις υγειονομικές υπηρεσίες, στις διοικητικές υπηρεσίες, στα σχολικά περιβάλλοντα, στα σώματα ασφαλείας, κ.α. και να συλλεχθούν οι απαραίτητες πληροφορίες που θα βοηθήσουν τις αρμόδιες κρατικές αρχές να λάβουν τα όσα και όποια πρόσφορα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης.

Στο πλαίσιο αυτό συντάχτηκε και η παρούσα εργασία η οποία αποτελεί τμήμα, λόγω του επιτρεπόμενου εκ του σκοπού της σύνταξής της εύρους, του μεθοδολογικού σχεδίου που προτάθηκε για τη διεξαγωγή της ανωτέρω ερευνητικής προσπάθειας και αναφέρεται πρωτίτως στα χαρακτηριστικά και τις μεθόδους ελέγχου της αξιοπιστίας και εγκυρότητας του ερωτηματολογίου που αφορά στους αλλοδαπούς, ένα από τα δύο υπό δημιουργία ερευνητικά εργαλεία συλλογής των δεδομένων της έρευνας.

1. Περί ερωτηματολογίων ο λόγος

Είναι παγκοίως γνωστό πως τα τελευταία χρόνια σε ευρεία χρήση ως βασικά ερευνητικά εργαλεία συλλογής δεδομένων υιοθετούνται τα ερωτηματολόγια είτε σε αυτοσυμπληρούμενη εκδοχή είτε ως βάση για δομημένη συνέντευξη. Μία από τις πρώτες αποφάσεις που θα πρέπει να λάβει ο ερευνητής κατά την κατασκευή ενός ερωτηματολογίου είναι εκείνη της επιλογής του ανοικτού ή κλειστού τύπου των ερωτημάτων (ή συνδυασμούς των). Αν δηλαδή θα δίνεται η δυνατότητα στον ερωτώμενο να απαντήσει ελεύθερα ή να επιλέξει από μια σειρά προσφερόμενων απαντήσεων. Η πρώτη επιλογή, παρά το πλήθος των θετικών χαρακτηριστικών της (Bradburn, Sudman & Wansink, 2004: 154), δεν είναι ελκυστική τόσο για τον ερωτώμενο, ένεκα των χρονοβόρων απαιτήσεών της για να απαντηθούν τέτοιου τύπου ερωτήματα, όσο και για τον ερευνητή συνεπεία του περιοριστικού της χαρακτήρα σχετικά με το εύρος των θεμάτων που ένα ερωτηματολόγιο απαρτιζόμενο από παρόμοιου τύπου ερωτήσεις μπορεί να συμπεριλάβει αλλά και των δυσχερειών κωδικοποίησής τους (Dornyei, 2003: 47· Bradburn, Sudman & Wansink, 2004: 154). Στη δεύτερη περίπτωση, του κλειστού τύπου ερωτημάτων, ο ερευνητής, με συγκεκριμένο αριθμό εκ των προτέρων κωδικοποιημένων ερωτημάτων, ευελπιστεί, στις περισσότερες των περιπτώσεων, να ποσοτικοποιήσει διάφορες εξωτερικεύσεις του ανθρώπινου ψυχισμού. Το υποκείμενο της έρευνας καλείται να συγκρίνει τη συμπεριφορά ή τις συνήθειές του με αυτές που περιγράφονται στα ερωτήματα και να εκφράσει μια αξιολογική κρίση. Σε πολλά ερωτήματα τοποθετείται καταφατικά ή αρνητικά (διωνυμικού τύπου ερωτήματα) ως προς το εάν τα συγκεκριμένα ερωτήματα τον εκφράζουν ή περιγράφουν επακριβώς τη στάση του ως προς το υπό εκάστου ερωτήματος περιγραφόμενο θέμα. Συχνότερα, βεβαίως, στα ερωτηματολόγια συναντώνται ερωτήματα στα οποία ο αποκρινόμενος προτρέπει να δηλώσει τον βαθμό συμφωνίας του ως προς μια δήλωση που περιγράφει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά (του) με ένα περιγραφικό λήμμα ή με ένα αριθμητικό συχνότητας (κλίμακες τύπου Likert 1932). Τα ερωτήματα αυτού του τύπου, λόγω των περισσότερων αριθμητικά αλλά, κυρίως, των αντιπροσωπευτικότερων, ως προς τις απαντήσεις, προσφερόμενων επιλογών, τείνουν να περιθωριοποιήσουν τα διωνυμικού τύπου ερωτήματα.

Στις πλείστες των περιπτώσεων μια κλίμακα μέτρησης, όπως το ερωτηματολόγιο, αποτελείται από ερωτήματα τα οποία συνενούνται σε μικρότερες ομάδες, εκάστη δε εξ αυτών περιγράφει πολυπλεύρως ένα χαρακτηριστικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Συνεπεία δε του πολυδιάστατου των ανθρώπινων χαρακτηριστικών, για την ει δυνατόν πλέον αξιόπιστη μέτρησή τους, απαιτούνται και κλίμακες πολλαπλών διαστάσεων. Επειδή, βεβαίως, ο ανθρώπινος ψυχισμός αλλά και η εξωτερικεύσή του υφίστανται επιδράσεις τόσο εκ του εγγύς όσο και του ευρύτερου περιβάλλοντος, οφείλει ο ερευνητής να προβαίνει σε έλεγχο της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας τού ανά περίπτωση δημιουργηθέντος ερωτηματολογίου. Για τον ίδιο λόγο, καθώς μεταξύ των κρατών (ή/και εθνικοτήτων) οι κοινωνικο-οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες αλλά και η ίδια κουλτούρα είναι διαφορετικές (ή/και ασκούν διαφορετικές επιρροές), είναι προφανές πως η επαναχρησιμοποίηση ενός ερωτηματολογίου σε δείγμα πληθυσμού με διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτόν για τον οποίο δημιουργήθηκε, προϋποθέτει την ανάλογη τροποποίησή του και τον έλεγχο καλής εφαρμογής του, ώστε να δημιουργηθεί μια αξιόπιστη και έγκυρη μεταφορά του στον νέο πληθυσμό (Riva et al., 2015: 599· Brancato et al., 2006). Στην παρούσα μελέτη θα μας απασχολήσουν οι έννοιες της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας ως δύο από τις βασικές ιδιότητες για τις οποίες κάθε εργαλείο μέτρησης πρέπει να διακρίνεται.

1.1 Το ερωτηματολόγιο των αλλοδαπών

Το ερωτηματολόγιο των αλλοδαπών, με δεδομένο ότι το δείγμα θα αποτελείται από άτομα διαφορετικής εθνικότητας και ομιλούντα ένα ευρύ φάσμα γλωσσών και διαλέκτων, για να αποφευχθούν προβλήματα αξιοπιστίας, λόγω της αμφίβολης πιστότητας των μεταφράσεων σε λιγότερο συχνές γλώσσες, θα πρέπει ως κύρια γλώσσα σύνταξής του να χρησιμοποιηθεί η Ελληνική με παράλληλη μετάφρασή του στην Αγγλική.

Θα αποφύγουμε εδώ, λόγω των περιορισμών της έκτασης της εργασίας, να παρουσιάσουμε τις προτάσεις μας για τις τεχνικές σχεδίασης που καθιστούν ένα ερωτηματολόγιο ελκυστικό προς συμπλήρωση θεωρώντας τες ως εκ των ων ουκ άνευ στη δόμηση του περί ου ο λόγος ερωτηματολογίου και θα περιοριστούμε στα χαρακτηριστικά που συνάδουν με τους σκοπούς του άρθρου, ήτοι σε όλα εκείνα που θα πρέπει να πληροί μια κλίμακα μέτρησης προκειμένου να λάβουν χώρα οι εδώ αναφερόμενοι στατιστικοί έλεγχοι αξιοπιστίας και εγκυρότητας.

Από τα όσα μέχρις εδώ έχουν συζητηθεί και από όσα θα ακολουθήσουν προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας ενός ερωτηματολογίου το οποίο θα πρέπει να απαρτίζεται από τα παρακάτω τμήματα ώστε, με την αναγκαία ποσοτική κωδικοποίηση των υπό εξέταση μεταβλητών, να παρέχεται η δυνατότητα των απαραίτητων στατιστικών συσχετισμών και να συλλέγονται πληροφορίες σχετικά με τις παρακάτω κατηγορίες πληροφοριών (σε παρένθεση η δομή του ερωτήματος):

A) Δημογραφικά χαρακτηριστικά

- το φύλο (δίτιμη μεταβλητή Άντρας, Γυναίκα),
- την ηλικία, τον τόπο καταγωγής και γέννησης, τις γλώσσες που γνωρίζουν και χρησιμοποιούν (σύντομη αριθμητική ή αλφαριθμητική απάντηση),
- το επίπεδο εκπαίδευσης (θα δίνονται οι επιλογές: Αναλόγητος, Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Τεχνική εκπαίδευση, Κολέγιο, Πανεπιστήμιο και πρόβλεψη για άλλη ανοικτή απάντηση),

B) Πληροφοριακά στοιχεία

- την ημερομηνία εισόδου για πρώτη φορά στην Ελλάδα (σύντομη αριθμητική απάντηση),
- συνθήκες παραμονής στη χώρα (θα δίνονται επιλογές: Αιτών άσυλο, Κάτοχος άδειας παραμονής, Σε καθεστώς μετάβασης σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, Προσωρινός επισκέπτης (τουρίστας), Φοιτητής και πρόβλεψη για άλλη ανοικτή απάντηση),
- τις δημόσιες υπηρεσίες που έχουν επισκεφτεί (θα δίνονται επιλογές: Υπηρεσίες υγείας, Δημοτικές υπηρεσίες, ΚΕΠ, Υπηρεσίες ασφάλισης, Εφορία, Σχολείο, Τράπεζες, και πρόβλεψη για άλλη ανοικτή απάντηση). Για κάθε μία επιλογή θα πρέπει να δίδεται η δυνατότητα να εκφράσουν την ικανοποίησή τους από τις υπηρεσίες διερμηνείας σε πεντάβαθμη κλίμακα Likert (1=πολύ απογοητευμένος έως 5=πολύ ικανοποιημένος),
- στον τρόπο που επικοινωνούν με τους υπαλλήλους (με συνοδό ή όχι) (θα δίνονται επιλογές: Μόνος/η μου, Συμπατριώτης που μιλά Ελληνικά, Μέλος της Οικογένειας που μιλά Ελληνικά, Έλληνας φίλος, Μέλος ΜΚΟ και πρόβλεψη για

άλλη ανοικτή απάντηση). Για κάθε μία επιλογή θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να αναφέρουν και την υπηρεσία για αυτό και θα δίνονται εκ νέου οι επιλογές: Υπηρεσίες υγείας, Δημοτικές υπηρεσίες, ΚΕΠ, Υπηρεσίες ασφάλισης, Εφορία, Σχολείο, Τράπεζες, και πρόβλεψη για άλλη ανοικτή απάντηση).

Γ) Η διαδικασία της διερμηνείας

Το τρίτο τμήμα του ερωτηματολογίου θα πρέπει να περιλαμβάνει ερωτήματα που να συσχετίζονται με τους παρακάτω τέσσερις (4) παράγοντες που μπορούν να θεωρηθούν βασικοί συντελεστές περιγραφής της κατάστασης της κοινοτικής διερμηνείας:

- *Επιτυχής παροχή διερμηνείας*: βαθμός ευκολίας εύρεσης και επιλογής του διερμηνέα από τους ίδιους, εάν μιλούσε και πόσο καλά τη γλώσσα τους.
- *Επαγγελματισμός διερμηνείας*: σε ποιο βαθμό ο διερμηνέας κρατούσε σημειώσεις, διερμήνευε όλα όσα λέγονταν, ήταν ουδέτερος.
- *Επίπεδο μεσολάβησης διερμηνείας*: σε ποιο βαθμό εξηγούσε πολιτισμικές διαφορές, βοηθούσε σε άλλου είδους ζητήματα (συμπλήρωση αιτήσεων, κλπ), εξηγούσε σημαντικά σημεία της διαδικασίας.
- *Ικανοποίηση από τη διερμηνεία*: βαθμός κατανόησης του διερμηνέα, ικανοποίηση από τη διερμηνεία, αξιολόγηση των υπηρεσιών διερμηνείας.

Τα ερωτήματα, όπως θα εξηγηθεί περαιτέρω στις οδηγίες στάθμισης του ερωτηματολογίου, δεν θα πρέπει να είναι λιγότερα των τριών ανά παράγοντα, ενώ και ο συνολικός αριθμός να είναι προσηκόντως ικανός ώστε, εάν απαιτηθεί από τον έλεγχο αξιοπιστίας και εγκυρότητας, να μπορούν να αφαιρεθούν ερωτήματα, χωρίς να τίθεται εν αμφιβόλω η αρτιότητα της κλίμακας. Για κάθε ένα από τα ερωτήματα του τρίτου τμήματος του ερωτηματολογίου θα πρέπει να δίδεται η δυνατότητα στα υποκείμενα της έρευνας να εκφράσουν τη γνώμη τους σε πεντάβαθμη ή ανώτερη κλίμακα Likert που να συνάδει με το περιεχόμενο της ερώτησης.

2. Αξιοπιστία (Reliability)

Στις επιστημονικές έρευνες ποσοτικού τύπου στενά συνυφασμένη με την αξιοπιστία μιας μέτρησης είναι η έννοια της συνέπειας (consistency) οριζόμενη με τη σειρά της μέσω της επαναληπτικότητας (repeatability) και της αναπαραγωγιμότητας (reproducibility) του αποτελέσματος της μέτρησης, ήτοι της επανάληψης της μέτρησης υπό αντίστοιχες συνθήκες, αν και όχι όμοιες, και της αναπαραγωγής αποτελεσμάτων με μικρή μεταβλητότητα (Cohen, Manion & Morrison, 2007: 146). Οι έρευνες ποιοτικού τύπου, αν και δεν είναι υποχρεωμένες να ακολουθήσουν τους κανόνες ελέγχου αξιοπιστίας των ποσοτικών ερευνών, δεν σημαίνει πως δεν πρέπει να παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά τα οποία να διασφαλίζουν τη φερεγγυότητα των αποτελεσμάτων (Cohen, Manion & Morrison, 2007: 148-149).

2.1 Συντελεστές αξιοπιστίας (Reliability Coefficients)

2.1.1. Συντελεστής αξιοπιστίας επαναληπτικών μετρήσεων (Test-Retest Reliability Coefficient)

Η εκτίμηση του μεγέθους της αξιοπιστίας των επαναληπτικών μετρήσεων γίνεται μέσω των δεικτών συνάφειας, με προεξάρχοντα τον Pearson r , ο οποίος με τη σειρά του απαιτεί

προϋποθέσεις γραμμικής συνάφειας των μεταβλητών, αναλογικών κλιμάκων μέτρησης ή κατ' ελάχιστον ισοδιαστημικών και κανονικής κατανομής (Pagano, 2009: 131-132). Πρόβλημα αποτελεί η πιθανή μη διαθεσιμότητα της ίδιας ομάδας ατόμων για επανάληψη των μετρήσεων, αλλά και η επίδραση των προηγούμενων μετρήσεων στις επόμενες, ακόμα και αν μεσολαβεί ικανό μεταξύ τους διάστημα, που με τη σειρά του δεν θα πρέπει να είναι μεγάλο, διότι υπάρχει κίνδυνος να υπεισέλθουν άλλοι εξελικτικοί παράγοντες οι οποίοι θα ασκήσουν επίδραση στις εξεταζόμενες μεταβλητές (Drost, n.d.:108).

2.1.2 Αξιοπιστία εναλλακτικών τύπων ή ισοδύναμων τύπων (Parallel or Equivalent forms Reliability)

Προσπαθεί να θεραπεύσει τον θόρυβο που προκαλείται από τη συγκεκριμένη θεματολογία στην οποία αναφέρεται το τεστ. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να διαθέτουμε δύο ισοδύναμους τύπους του ίδιου εργαλείου μέτρησης (Webb, Shavelson & Haertel, 2006:4). Σημαντικό πρόβλημα στην περίπτωση αυτή είναι να αποδειχθεί η ισοδυναμία των δύο τύπων και η δυσκολία δημιουργίας δύο συνόλων ερωτημάτων για τη μέτρηση της ίδιας έννοιας.

2.1.3 Αξιοπιστία των ημικλάστων (Split-half Reliability)

Αντί να έχουμε δύο συγκρινόμενους τύπους του ίδιου τεστ, διαιρούμε το τεστ και συγκρίνουμε μεταξύ τους τα δύο τμήματά του. Ο δείκτης συνάφειας μεταξύ των δύο τμημάτων είναι στην ουσία ο δείκτης αξιοπιστίας των ημικλάστων του τεστ (Webb, Shavelson & Haertel, 2006: 6). Πρόβλημα αποτελεί ο μικρός αριθμός ερωτημάτων μιας ψυχομετρικής κλίμακας. Ως εναλλακτική λύση προτείνεται ο δείκτης αξιοπιστίας ημικλάστων του Guttman ο οποίος δεν υποθέτει ότι τα δύο μισά έχουν την ίδια αξιοπιστία ή την ίδια διασπορά και παρακάμπτει έτσι το θέμα της διόρθωσης για την αρχική έκταση της κλίμακας (Benton, 2015: 302). Καταλήγουμε όμως με δύο δύσχρηστους δείκτες αξιοπιστίας ημικλάστων, έναν για το κάθε μισό.

2.1.4 Αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας (Internal consistency Reliability) - συντελεστής α του Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient)

Η ασκηθείσα έντονη κριτική στον συντελεστή του ημίκλαστου οδήγησε τους Kuder και Richardson, δύο από τους επικριτές του, να αντιπροτείνουν τη χρήση του τύπου KR-20 για τον υπολογισμό της αξιοπιστίας με μοναδική διαφορά τη μη χρήση συσχετίσεων μεταξύ των ερωτημάτων διχοτομικού τύπου ενός ερωτηματολογίου (Cronbach, 1951: 298-299).

Ο δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας προκύπτει είτε από τον τύπο KR-20 (Kuder-Richardson), όταν τα ερωτήματα επιδέχονται μόνο δύο απαντήσεις, τα στοιχεία δηλαδή που αναλύονται είναι διωνυμικού τύπου (δίτιμες μετρήσεις), είτε μέσω του τύπου Cronbach's α , όπου το α είναι ο δείκτης αξιοπιστίας, όταν τα ερωτήματα μιας κλίμακας επιδέχονται βαθμολόγηση με περισσότερες από δύο βαθμίδες (Cronbach, 1951: 299).

Μια επιπλέον προϋπόθεση είναι ότι τα ερωτήματα της κλίμακας πρέπει να είναι τουλάχιστον τρία σε αριθμό (Eisinga, Grotenhuis & Pelzer, 2012). Ο τύπος αναφέρεται σε διακυμάνσεις τιμών και σε αθροίσματα διακυμάνσεων, και κατ' ουσίαν βασίζεται στον πίνακα διακυμάνσεων μεταξύ όλων των πιθανών ζευγών των ερωτημάτων μιας κλίμακας μέτρησης. Οι δείκτες συνάφειας πρέπει να είναι ομοιογενώς υψηλοί, αλλά ταυτόχρονα ο πίνακας συναφειών δεν θα πρέπει έχει πολύ υψηλές συνάφειες σε όλο του το εύρος, αλλιώς τα ερωτήματα σημαίνει πως αλληλεπικαλύπτονται και συνεπώς δεν χρειάζονται όλα, ενώ ο

δείκτης θα καταλήξει να είναι υπερβολικά υψηλός ή εκτός ορίων (-1 έως +1). Οι τιμές της συνάφειας ερμηνεύονται όπως ο Pearson r χωρίς να μας ενδιαφέρει το πρόσημο. Εάν ο δείκτης είναι εκτός ορίων, θα σημαίνει ότι κατά την υπολογιστική διαδικασία παραβιάστηκαν οι στατιστικές παραδοχές. Εάν ο δείκτης αξιοπιστίας είναι μικρότερος από την απόλυτη τιμή 0,70, τότε ίσως θα πρέπει να επανεξετάσουμε το θέμα της εσωτερικής συνέπειας των ερωτημάτων της κλίμακάς μας.

Όσο μεγαλύτερο το πλήθος του δείγματος (N), τόσο μικρότερο το τυπικό σφάλμα για κάθε ερώτημα, επομένως τόσο μικρότερη και η διασπορά του. Μικρότερο το N μεγιστοποιεί το τυπικό σφάλμα μέτρησης και ελαχιστοποιεί τον τελικό δείκτη. Ο μεγάλος αριθμός ερωτημάτων, επίσης, επιφέρει συνολικά μεγάλη διασπορά τιμών. Ο κανόνας είναι να χρησιμοποιούμε τόσα ερωτήματα και τόσους συμμετέχοντες, όσα και όσους θα χρησιμοποιούσαμε, αν το αντικείμενό μας ήταν μια ερευνητική διαδικασία μέσω του εργαλείου αυτού και όχι η προσπάθεια ανεύρεσης της αξιοπιστίας του. Να πληρούμε δηλαδή τις μεθοδολογικές και στατιστικές απαιτήσεις και παραδοχές.

2.1.5 Αξιοπιστία μεταξύ βαθμολογητών (Reliability across raters)

Όλοι οι προηγούμενοι δείκτες αξιοπιστίας αναφέρονται σε περιπτώσεις όπου οι απαντήσεις του εξεταζόμενου βαθμολογούνται με βάση αντικειμενικά, ή έστω κοινά αποδεκτά και συμφωνημένα κριτήρια. Όταν τίθεται ζήτημα υποκειμενικής βαθμολόγησης των απαντήσεων των συμμετεχόντων σε ένα τεστ, είναι ανάγκη να υπολογίσουμε την αξιοπιστία μεταξύ των βαθμολογητών. Καταγράφοντας τις αρχικές τιμές από τουλάχιστον δύο βαθμολογητές και συσχετίζοντας τις βαθμολογίες μπορούμε να βρούμε τον βαθμό συμφωνίας αυτών των βαθμολογητών υπολογίζοντας και πάλι τον δείκτη συνάφειας Pearson r ή άλλους δείκτες συνάφειας, εάν οι μετρήσεις δεν είναι αριθμητικές (Sherman, Brooks, Iverson, Slick & Strauss, 2011: 880-881)

3. Εγκυρότητα (Validity)

Η εγκυρότητα των εργαλείων μέτρησης εμφανίστηκε ως όρος σχετικός με την εγκυρότητα των ψυχομετρικών κλιμάκων ύστερα από πρωτοβουλία της Επιτροπής του Αμερικανικού Συνδέσμου Ψυχολόγων APA η οποία προσδιόρισε τα προς αξιολόγηση χαρακτηριστικά πριν από τη δημοσίευση μιας κλίμακας και τους τύπους εγκυρότητας. Με προεξάρχουσα την *εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής (construct validity)* προσδιορίστηκαν αρχικά οι παρακάτω τύποι εγκυρότητας (Cronbach & Meehl, 1955: 281):

- *Η προβλεπτική ή προγνωστική εγκυρότητα (predictive validity)*
- *Η συντρέχουσα εγκυρότητα (concurrent validity)*
- *Η εγκυρότητα περιεχομένου (content validity)*
- *Η εγκυρότητα εννοιολογική κατασκευής (construct validity)*

3.1 Εγκυρότητα βάση κριτηρίου (Criterion Validity)

3.1.1 Η προβλεπτική ή προγνωστική εγκυρότητα (predictive validity)

Μια κλίμακα μέτρησης διακρίνεται για την προβλεπτική της εγκυρότητα στο βαθμό που είναι σε θέση, με βάση τις σημερινές αξιολογήσεις, να προβλέψει μελλοντικές παραμέτρους, που

αποτελούν ειδοποιά χαρακτηριστικά της σημερινής εννοιολογικής κατασκευής (Gignac, 2009: 27).

3.1.2 Η συντρέχουσα εγκυρότητα (concurrent validity)

Μια κλίμακα μέτρησης διακρίνεται για τη συντρέχουσα εγκυρότητά της, όταν οι τιμές διαφοροποιούνται προς την αναμενόμενη κατεύθυνση μεταξύ ομάδων ατόμων, οι οποίες αντικειμενικά διαφέρουν ως προς την αξιολογούμενη εννοιολογική κατασκευή. Ο έλεγχος της συντρέχουσας εγκυρότητας γίνεται στη βάση της συνάφειας της αξιολογούμενης κλίμακας με ένα αντικειμενικό κριτήριο της εννοιολογικής κατασκευής για την οποία τη χρησιμοποιούμε. Βέβαια, ο έλεγχος μπορεί να γίνει και στη βάση της συνάφειας της αξιολογούμενης κλίμακας με μια άλλη σταθμισμένη κλίμακα τεκμηριωμένης αξιοπιστίας και εγκυρότητας, που αποτυπώνει την ίδια εννοιολογική κατασκευή με την αξιολογούμενη κλίμακα. Έτσι ο συντελεστής συνάφειας εκλαμβάνεται ως δείκτης της συγκλίνουσας εγκυρότητας της αξιολογούμενης κλίμακας (Gignac, 2009: 30).

3.2 Εγκυρότητα σχετική με το περιεχόμενο

Μία κλίμακα μέτρησης αξιολογείται ως προς το περιεχόμενό της από δύο κατηγορίες ατόμων. Αφενός, από τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται, δηλαδή από δείγμα ατόμων του πληθυσμού ενδιαφέροντος. Αφετέρου, αξιολογείται από τους ειδικούς στον εκάστοτε επιστημονικό χώρο στον οποίο ανήκει. Έτσι, η εγκυρότητα σχετικά με το περιεχόμενο ενός ερωτηματολογίου, περιλαμβάνει δύο μορφές: την φαινομενική εγκυρότητα (Face Validity) και την εγκυρότητα περιεχομένου (Content Validity). Αναλυτικότερα έχουμε:

3.2.1 Φαινομενική εγκυρότητα (Face validity)

Ένα ερωτηματολόγιο υποστηρίζουμε πως χαρακτηρίζεται από φαινομενική εγκυρότητα, όταν δείγμα ατόμων από τον πληθυσμό στόχο εκτιμά πως αποτελείται από ερωτήματα που συνάδουν με το προς μέτρηση χαρακτηριστικό. Παρά το γεγονός ότι το είδος αυτό της εγκυρότητας δεν βασίζεται σε επιστημονικά κριτήρια αλλά σε γνώμη ατόμων μη ειδικών με το αντικείμενο, είναι εξίσου σημαντικό, διότι στην περίπτωση που θεωρηθεί ως μη έγκυρο, επιφέρει ελλιπή απόκριση στα ερωτήματα ή παραπλανητικές απαντήσεις (Gignac, 2009: 23).

3.2.2 Εγκυρότητα περιεχομένου (Content validity)

Σε αντίθεση με τον προηγούμενο τύπο, η εγκυρότητα περιεχομένου ενός ερωτηματολογίου αξιολογείται από έναν αριθμό επιστημόνων (που δεν θα είναι λιγότεροι των τριών) η ειδικότητα των οποίων είναι σχετική με το γνωστικό αντικείμενο που πραγματεύεται το ερωτηματολόγιο και οι οποίοι έχουν συνεπώς τη γνωστική επάρκεια να αξιολογήσουν το εργαλείο αλλά και να αντιπροτείνουν μεθόδους βελτίωσής του. Η βαθμολογία γίνεται με τον Δείκτη Εγκυρότητας Περιεχομένου (Content Validity Index (CVI)) με τη χρήση μιας κλίμακας τεσσάρων βαθμών. Ο CVI, αν και βαθμολογείται με τρεις τρόπους, είναι με απλά λόγια το ποσοστό των ερωτημάτων που βαθμολογούνται με βαθμούς 3 και 4 από τους ειδικούς (Polit & Tatano Beck, 2006: 491-493).

3.3 Εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής (Construct validity)

Η εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής ενός ερωτηματολογίου αναφέρεται στο εάν αυτό αντιπροσωπεύει επακριβώς τις διαστάσεις ενός φαινομένου που σκοπεύει να περιγράψει, να

εξηγήσει ή να διαμορφώσει σε θεωρητικό επίπεδο. Στις περισσότερες αναλύσεις, η εγκυρότητα σχετίζεται με την αξιοπιστία. Η εγκυρότητα συνίσταται στο κατά πόσο η κλίμακα μετρά αυτό που επικαλείται ότι μετρά. Το βασικό κριτήριο για την επιλογή μιας κλίμακας είναι η εγκυρότητά της. Το εάν μια κλίμακα μέτρησης, εδώ ένα ερωτηματολόγιο, μετράει στην πραγματικότητα αυτό για το οποίο έχει δημιουργηθεί μπορεί να εκτιμηθεί με τη χρήση στατιστικών μεθόδων της Ανάλυσης Παραγόντων οι οποίες βασίζονται στην ανάλυση των συσχετίσεων μεταξύ των ερωτημάτων, ώστε να διαπιστωθεί εάν τα ερωτήματα που ανήκουν στην ίδια διάσταση αποτελούν έναν κοινό παράγοντα (Sherman et al., 2011: 889). Εάν οι διαστάσεις ενός ερωτηματολογίου και συνεπώς η παραγοντική δομή είναι άγνωστη τότε εφαρμόζεται η Διερευνητική Ανάλυση Παραγόντων (Exploratory Factor Analysis (EFA)), ενώ εάν η παραγοντική δομή βασίζεται σε κάποιο θεωρητικό μοντέλο και επιθυμούμε να επιβεβαιώσουμε εάν οι μετρήσεις προσαρμόζονται σε αυτή τη δομή, χρησιμοποιούμε την Επιβεβαιωτική Ανάλυση Παραγόντων (Confirmatory Factor Analysis (CFA)) (Fabrigar & Wegener, 2012: 4). Εάν μετά τη CFA η συνολική εικόνα προσαρμογής είναι πολύ φτωχή και μη αποδεκτή μπορεί να αποφασιστεί η πραγματοποίηση EFA ώστε να φανούν οι πραγματικές διαστάσεις του ερωτηματολογίου και εκ νέου CFA ώστε να ελεγχθεί και πάλι η καλή προσαρμογή του.

4. Πιλοτική εφαρμογή

Για τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για τη πραγματοποίηση του ελέγχου της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου δεν θα μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε λιγότερο από το να συστήσουμε τη διεξαγωγή πιλοτικής μελέτης, αφού θεωρείται ακρογωνιαίος λίθος ενός καλού ερευνητικού σχεδιασμού (Hazzi & Maldaon, 2015: 53). Αυτονόγητη επίσης είναι η σύσταση για συλλογή δεδομένων από όλες τις επιλεγείσες για τη διενέργεια της κύριας έρευνας περιοχές, ήτοι την Αττική (πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών - Πειραιώς), τη Θεσσαλονίκη, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου καθώς και τη Θράκη. Με δεδομένο δε ότι η πιλοτική εφαρμογή ορίζεται ως η «σε μικρότερη κλίμακα δοκιμή των χρησιμοποιούμενων σε ευρεία κλίμακα μεθόδων και των διαδικασιών...» (Porta, 2008: 215) θα πρέπει να τηρηθούν επιπλέον απαρεγκλίτως και τα όσα θα αναφερθούν ακολούθως κατά την περιγραφή των στατιστικών ελέγχων αξιοπιστίας και εγκυρότητας και σχετίζονται τόσο με το απαιτούμενο μέγεθος του δείγματος και τη φύση των δεδομένων όσο και με τη δομή του ίδιου του οργάνου μέτρησης.

Η στατιστική ανάλυση μπορεί να διεξαχθεί με τη βοήθεια του λογισμικού στατιστικής επεξεργασίας IBM SPSS για τον έλεγχο αξιοπιστίας και τη Διερευνητική Ανάλυση Παραγόντων, ενώ για την Επιβεβαιωτική Ανάλυση Παραγόντων μπορεί να χρησιμοποιηθεί το SSI LISREL.

5. Έλεγχος Αξιοπιστίας ερωτηματολογίου

Ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος δείκτης αξιοπιστίας στις έρευνες κοινωνικών επιστημών είναι ο Cronbach's α για τον οποίο υπάρχει συμφωνία τόσο για την ερμηνεία του όσο και για το αποδεκτό εύρος των τιμών του. Στις μέρες μας ο υπολογισμός του Cronbach's α γίνεται ταχύτατα με χρήση υπολογιστή με ειδικό λογισμικό στατιστικής επεξεργασίας όπως το IBM SPSS.

5.1 Προϋποθέσεις εφαρμογής

Πριν υπολογισθεί ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α , εάν υπάρχουν ερωτήματα με αρνητική βαθμολογία αυτά θα πρέπει να αντιστραφούν (Field, 2009), ώστε η εξ αυτών προκληθείσα αρνητική συνδιακύμανση να μην επιφέρει μείωση του συνολικού δείκτη, αφού ο αριθμητής της εξίσωσης του Cronbach's α ενσωματώνει τον μέσο όρο όλων των συνδιακυμάνσεων μεταξύ των ερωτημάτων.

Πολύ συχνά στα ερωτηματολόγια συναντούμε δέσμες ερωτημάτων που σχετίζονται με συγκεκριμένες υπερμεταβλητές – παράγοντες. Σε αυτή την περίπτωση αναφερόμαστε σε πολυδιάστατα ερωτηματολόγια στα οποία κάθε διάσταση συμπίπτει με έναν παράγοντα. Παραδείγματος χάριν σε κάποιο ερωτηματολόγιο για τη μέτρηση της νοημοσύνης μια δέσμη ερωτημάτων μπορεί αναφέρεται στη μέτρηση της *αριθμητικής ικανότητας*, άλλη δέσμη ερωτημάτων στη μέτρηση της *λεκτικής ικανότητας*, κ.ο.κ. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να υπολογιστεί για κάθε μία από τις διαστάσεις του οργάνου μέτρησης ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α .

Θετική επίδραση στον δείκτη αξιοπιστίας φαίνεται να ασκεί, επίσης, το μεγάλο για κάθε ερώτημα εύρος των εναλλακτικών απαντήσεων της κλίμακας Likert που χρησιμοποιείται στην έρευνα με ένα μέσο αποδεκτό εύρος 7 ± 2 εναλλακτικών απαντήσεων, εύρος το οποίο το ανθρώπινο μυαλό είναι σε θέση να διακρίνει (Miller, 1955).

Για να χαρακτηρίσουμε ένα ερωτηματολόγιο αξιόπιστο θα πρέπει ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α να είναι μεγαλύτερος του 0,70, ενώ άλλοι μελετητές υποστηρίζουν πως για τα αρχικά στάδια κάποιας μελέτης αρκεί ένας συντελεστής Cronbach's α μεταξύ του 0,5 και 0,6 αλλά οπωσδήποτε για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων τουλάχιστον $\alpha = 0,9$ ή καλύτερα $\alpha = 0,95$ (Nunnally & Bernstein, 1994· Tavakol & Dennick, 2011: 54· Vaske, Beaman & Sponarski, n.d.: 5-6· Pallant, 2005: 90).

Επειδή μεταξύ της συνολικής τιμής του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's α του ερωτηματολογίου και των επιμέρους συντελεστών Cronbach's α των παραγόντων του υπάρχει υψηλή συνάφεια θα πρέπει να εξεταστούν αρχικά οι δείκτες αξιοπιστίας των επιμέρους διαστάσεων και στη συνέχεια ο συνολικός δείκτης. Συνεπώς στην περίπτωση του ερωτηματολογίου των αλλοδαπών θα πρέπει να υπολογιστεί πρώτα ο δείκτης αξιοπιστίας για καθεμιά από τις διαστάσεις:

- Επιτυχής παροχή διερμηνεία.
- Επαγγελματισμός διερμηνεία.
- Επίπεδο μεσολάβησης διερμηνεία.
- Ικανοποίηση από τη διερμηνεία.

Εάν για κάποια διάσταση του ερωτηματολογίου προκύπτει δείκτης αξιοπιστίας μικρότερος του 0,70 ($\alpha < 0,70$), θα πρέπει να αναζητήσουμε τα ερωτήματα που επηρεάζουν το μέγεθος του δείκτη. Αυτό είναι εφικτό από τον πίνακα *Item-Total Statistics* και συγκεκριμένα από τη στήλη *Corrected Item-Total Correlation* από την οποία θα διαπιστώσουμε ποια ερωτήματα έχουν πολύ χαμηλό συντελεστή συνάφειας Pearson r , αλλά και από τη στήλη *Cronbach's Alpha if Item deleted*, η οποία θα μας πληροφορεί κατά πόσο η μειωμένη τιμή του δείκτη μπορεί να βελτιωθεί, εάν απαλειφθούν από το ερωτηματολόγιο τα προαναφερόμενα ερωτήματα. Εάν θεωρήσουμε πως τα συγκεκριμένα ερωτήματα δεν συνεισφέρουν σημαντικά και δεν συνιστούν μη εξαιρετέα στοιχεία στην έρευνά μας,

μπορούμε να τα αφαιρέσουμε, ειδάλλως θα χρειαστεί επαναδιατύπωσή τους, εκ νέου πιλοτική εφαρμογή και επανέλεγχος.

Η ίδια διαδικασία θα πρέπει να επαναληφθεί και για το συνολικό ερωτηματολόγιο.

6. Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση

Στα πλαίσια του άρθρου αυτού θα μας απασχολήσει η μέθοδος των κύριων συνιστωσών ως πρώτο βήμα για την περαιτέρω ανάλυση παραγόντων και η πλάγια περιστροφή των αξόνων κατά τη φάση της παραγοντικής ανάλυσης για τους λόγους που θα εξηγηθούν περαιτέρω (Fabrigar & Wegener, 2012: 43, 73).

6.1 Προϋποθέσεις εφαρμογής

Για την εκτέλεση μιας αξιόπιστης παραγοντικής ανάλυσης θα πρέπει να τηρούνται μια σειρά από προϋποθέσεις:

1. Είναι σημαντικό να προηγηθεί *εξέταση της κανονικότητας της κατανομής* είτε εποπτικά με Q-Q plot ή ιστογράμματα είτε/και στατιστικά με τα tests of Normality Kolmogorov-Smirnov (για δείγματα >50) και Shapiro-Wilk (και για δείγματα <50), αν και χρειάζεται προσοχή στην ερμηνεία τους, αφού είναι δοκιμασίες στενά εξαρτημένες από το μέγεθος του δείγματος (DeCoster, 2001:10). Τα tests αυτά δε θα πρέπει να απορρίπτουν τη μηδενική υπόθεση η οποία ισοδυναμεί με τη δήλωση πως το δείγμα μας δεν είναι στατιστικώς σημαντικά διαφορετικό από τον κανονικό πληθυσμό. Είναι σημαντικό εδώ να τονιστεί πως αν παραβιάζεται η προϋπόθεση της κανονικής κατανομής, τότε εάν δεν γίνει με μία από τις ενδεικνύμενες μεθόδους (Log10, LN, Sqrt) η κανονικοποίηση της κατανομής (DeCoster, 2001: 11-12), προτείνεται η μέθοδος των κύριων συνιστωσών για την εκτέλεση της EFA (Fabrigar, Wegener, MacCallum & Strahan, 1999: 283).
2. Το *μέγεθος του δείγματος* θα πρέπει να είναι επαρκές, αφού στα μικρά δείγματα επηρεάζονται οι συντελεστές συνάφειας πολύ περισσότερο από όσο στα μεγαλύτερα δείγματα. Παρόλο που δεν υπάρχει απόλυτη συμφωνία για τον αριθμό των υποκειμένων του δείγματος, κοινός κανόνας είναι πως ο ερευνητής χρειάζεται μια αναλογία 10 – 15 συμμετεχόντων ανά ερώτημα και ποτέ αυτή να μην είναι μικρότερη από 5, ή τουλάχιστον ο αριθμός των υποκειμένων του δείγματος να είναι 100. Άλλοι ανεβάζουν τον αριθμό σε 200 ανεξάρτητα από την αναλογία ατόμων προς τα ερωτήματα. Εναλλακτικά η επάρκεια του μεγέθους της δειγματοληψίας (sampling adequacy) εξετάζεται με τον στατιστικό δείκτη καταλληλότητας του δείγματος για ανάλυση παραγόντων των Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) με αποδεκτή τιμή $KMO > 0,6$ και κυμαίνεται μεταξύ του 0 και του 1 ($0 \leq KMO \leq 1$) (Beavers, Lounsbury, Richards, Huck, Skolits & Esquivel, 2013).
3. Το ερωτηματολόγιο, θα πρέπει να έχει ως κατώτατο όριο τα 10 ερωτήματα, χωρίς και πάλι να είμαστε σίγουροι για την ασφάλεια των αποτελεσμάτων της ανάλυσης, αφού στην αρχική φάση της δημιουργίας ενός ερωτηματολογίου θα πρέπει να υπάρχουν εναλλακτικά ερωτήματα από τα οποία ο ερευνητής θα μπορεί να επιλέξει κάποια που να χαρακτηρίζονται από υψηλή αξιοπιστία. Πάντως στην ανάλυση παραγόντων θα πρέπει να περιλαμβάνονται τουλάχιστον τρεις (3) μεταβλητές ανά παράγοντα (Yong & Pearce, 2013: 80).

4. Οι μεταβλητές μας θα πρέπει να μετριοούνται με κλίμακα μέτρησης αναλογική ή τουλάχιστον ισοδιαστημική (πεντάβαθμες και άνω κλίμακες Likert) και η σχέση μεταξύ τους να είναι ευθύγραμμη και όχι καμπυλόγραμμη, ως δύο από τις βασικές προϋποθέσεις για τη χρήση του δείκτη συνάφειας Pearson r στον πίνακα συνάφειας.
5. Ο δείκτης σφαιρικότητας (Bartlett's test of sphericity) αναφέρεται στην ομοιογένεια του δείγματος και εξετάζει την πιθανότητα μοναδιαίας συμμετρίας (compound symmetry) στον πίνακα διασποράς-συνδιασποράς των μετρήσεων (variance-covariance matrix). Αν ο δείκτης προκύψει στατιστικά σημαντικός, αποδεικνύεται πως υπάρχει συνάφεια μεταξύ των μεταβλητών μας και σε συνδυασμό με τον δείκτη ΜΚΟ και την ορίζουσα (determinant) του πίνακα συνάφειας συμπεραίνουμε την επαρκή συνάφεια και συνεπώς καταλληλότητα των δεδομένων μας.
6. Τα ερωτήματα πρέπει να χαρακτηρίζονται από μέτρια έως υψηλή συνάφεια μεταξύ τους (ενδοσυνάφεια) ανεξάρτητα από το πρόσημο. Τιμές συνάφειας χαμηλότερες του $\pm 0,3$ ή υψηλότερες του $\pm 0,8$ δείχνουν ερωτήματα ασυσχέτιστα μεταξύ τους ή επικαλυπτόμενα. (Field, 2009).
7. Πριν την εξαγωγή των παραγόντων ο ερευνητής μπορεί να επιλέξει, εάν οι θεωρητικές ή μεθοδολογικές επιλογές τού το υποδεικνύουν, συγκεκριμένο αριθμό παραγόντων προς εξαγωγή. Επιλέξιμοι είναι οι παράγοντες με ιδιοτιμή (Eigenvalue) μεγαλύτερη του 1 σύμφωνα με το κριτήριο του Kaiser το οποίο σε συνδυασμό με το scree test, παρά τις όποιες αδυναμίες επακριβούς ανίχνευσης των παραγόντων (Ledesma & Valero-Mora, 2007: 2-3· Nunnally & Bernstein, 1994: 482), μπορούν να επιβεβαιώσουν την αρχική επιλογή η οποία μπορεί να στηρίζεται από το θεωρητικό μοντέλο ή να υποδείξουν συγκεκριμένο αριθμό προς εξαγωγή.
8. Είναι πολύ σημαντικό στη φάση της εξαγωγής να μελετηθεί ο πίνακας των αποτελεσμάτων της κοινότητας διακύμανσης των παραγόντων (Communalities) ο οποίος μας δίνει πληροφορίες για το ποσοστό της διακύμανσης κάθε μεταβλητής (ερωτήματος) που εξηγείται από τους τρεις παράγοντες. Ικανοποιητική θεωρείται τιμή μεγαλύτερη του 0,5. Εάν υπάρξει κάποια μεταβλητή που να έχει μικρότερη τιμή, γεγονός που υποδεικνύει μη συνάφεια με κάποιο παράγοντα, πριν λάβουμε απόφαση απομάκρυνσής της, θα πρέπει να δούμε εάν συμφωνεί με την παραγοντική δομή (Fabrigar & Wegener, 2012: 134).
9. Το είδος της στρέψης των παραγόντων που θα εφαρμοστεί είναι στενά συνδεδεμένο με τη συνάφεια ή μη των παραγόντων. Η ορθόγωνη στρέψη (orthogonal rotation) με κυριότερες τεχνικές τις Quartimax και Varimax προτιμάται για ασυσχέτιστους παράγοντες, ενώ η πλάγια στρέψη (oblique rotation) με κυριότερες τεχνικές τις Direct Oblimin και Promax ενδείκνυται όταν υπάρχει υπόνοια ή το μεθοδολογικό πλαίσιο υποστηρίζει την ύπαρξη συνάφειας μεταξύ των παραγόντων (Yong & Pearce, 2013: 84· Zygmunt & Smith, 2014: 46). Στην περίπτωση της έρευνάς μας προτείνεται η εφαρμογή της Promax αφού υποθέτουμε πως υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων.
10. Οι φορτίσεις (loadings) των μεταβλητών στους παράγοντες υποδεικνύουν τη συνάφεια μεταξύ τους. Κυμαίνονται από -1 έως 1 και φορτίσεις γύρω στο μηδέν δείχνουν χαμηλή επίδραση στη μεταβλητή. Όσο πιο ψηλές είναι οι φορτίσεις τόσο ευκολότερα καταδεικνύεται από ποιες μεταβλητές ερμηνεύεται ο παράγοντας. Αποδεκτές τιμές των φορτίσεων θεωρούνται οι άνω των 0,30 (στην έρευνά μας το όριο που θα πρέπει να τεθεί είναι το 0,40).

11. Ο πίνακας Component Correlation Matrix περιλαμβάνει τις ενδοσυσχετίσεις των εξελαχθέντων παραγόντων και της συνάφειας μεταξύ των ζευγών.

7. Επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση (Confirmatory Factor Analysis (CFA))

Για να επιβεβαιωθεί η προκύψασα εκ της ανωτέρω διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης (EFA) παραγοντική δομή και να αξιολογηθεί η καλή προσαρμογή του μοντέλου στα δεδομένα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση (CFA). Η ανάλυση αυτή μπορεί να γίνει με τη χρήση του λογισμικού SSI LISREL.

Η μέθοδος υπολογισμού των στατιστικών μοντέλων της ανάλυσης που εφαρμόζεται εξ' ορισμού από το πρόγραμμα είναι εκείνη της Μεγίστης Πιθανοφάνειας (Maximum Likelihood) η οποία ανέχεται μικρές αποκλίσεις από την κανονική κατανομή. Εάν υπάρχουν απύσες τιμές (missing values) μπορούν να αντιμετωπισθούν με τη μέθοδο αποκλεισμού Listwise pairs deletion μία από τις πιο συχνά χρησιμοποιούμενες (Soley-Bori, 2013: 6· Kamakura & Wedel, 2000).

Στα αποτελέσματα της ανάλυσης οι δείκτες που μας ενδιαφέρουν και δείχνουν επάρκεια ή μη προσαρμογής του μοντέλου στα δεδομένα είναι:

- Το στατιστικό κριτήριο χ^2 το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί εάν το μέγεθος του δείγματος είναι μεταξύ των 100 και 200 περιπτώσεων με αποδεκτή τιμή να πλησιάζει στο μηδέν και επίπεδο σημαντικότητας $\geq 0,05$, ενώ
- εάν το μέγεθος του δείγματος είναι μεγαλύτερο (όπως θα πρέπει να είναι στη περίπτωση μας) τότε θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο λόγος CMIN/df (χ^2/df ratio) με αποδεκτή τιμή ≤ 2 (ή ≤ 5),
- ο δείκτης καλής προσαρμογής GFI (Goodness of fit index) με αποδεκτή τιμή $\geq 0,90$ (εύρος τιμών από 0 (πολύ φτωχή προσαρμογή) έως 1 (τέλεια προσαρμογή)),
- ο διορθωμένος δείκτης καλής προσαρμογής AGFI (Adjusted goodness of fit index) με αποδεκτή τιμή $\geq 0,90$, (εύρος τιμών από 0 (πολύ φτωχή προσαρμογή) έως 1 (τέλεια προσαρμογή)),
- ο συγκριτικός δείκτης προσαρμογής CFI (Comparative Fit Index) με αποδεκτή τιμή $\geq 0,95$,
- η ρίζα των μέσων τετραγώνων του σφάλματος εκτίμησης RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) με αποδεκτή τιμή $\leq 0,08$ (Hoe, 2008: 78· Byrne, 2010· Bentler, 2006: 355).

Ως μέθοδοι θεραπείας του προβλήματος της τυχόν μη καλής προσαρμογής του μοντέλου στα δεδομένα, στην περίπτωση που η κατανομή του δείγματος αποκλίνει από την κανονική κατανομή, προτείνονται στη CFA εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των στατιστικών μοντέλων της ανάλυσης όπως εκείνες των Σταθμισμένων Ελαχίστων Τετραγώνων (Weighted Least Squares (WLS)), και Εύρωστης Μεγίστης Πιθανοφάνειας Robust Maximum Likelihood (RML) (Kline, 2011: 180-181· Hair et al., 2009: 638). Μια περαιτέρω επιλογή είναι εκείνη της εφαρμογής της CFA σε τιμές Z αντί των πρωτογενών δεδομένων.

Εάν δεν ευδοκιμήσουν οι ανωτέρω αναφερόμενες μέθοδοι επαναχρησιμοποιούμε την EFA επιχειρώντας, κάθε φορά ανάλογα με τα αποτελέσματα, διαφορετικό είδος στρέψης των

αξόνων, ώστε να αποκαλυφθούν περισσότεροι παράγοντες που να καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής διακύμανσης και στη συνέχεια να επανεφαρμοσθεί η CFA.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε μια αναφορά στο μεθοδολογικό σχέδιο που προτάθηκε για τη διεξαγωγή της ερευνητικής προσπάθειας καταγραφής της κοινοτικής διερμηνείας στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του προγράμματος CiGreece, δίνοντας έμφαση στην περιγραφή των προϋποθέσεων για την εφαρμογή τεχνικών στάθμισης ενός ερωτηματολογίου μέσω της εξαγωγής του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's α αλλά και της Διερευνητικής και Επιβεβαιωτικής ανάλυσης παραγόντων για τον έλεγχο της δομικής εγκυρότητάς του. Η σειρά των τεχνικών στάθμισης ενός ερωτηματολογίου όπως παρουσιάζονται εδώ συνάδει με τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, και δεν απεικονίζει τη δέουσα, αφού είναι αναμφίβολο ότι πρωτίστως θα πρέπει να ελέγχεται η εγκυρότητα ενός οργάνου μέτρησης, ήτοι ότι αυτό μετρά πράγματι την έννοια την οποία διατείνεται ότι μετρά, και ακολούθως, εάν αυτό κριθεί αποδεκτό, να ελέγχεται η αξιοπιστία του, δηλαδή εάν η μέτρηση αυτή παράγει σταθερά και επαναλαμβανόμενα αποτελέσματα.

Η συνδυαστική χρήση των αναφερόμενων στο κύριο μέρος της παρούσας εργασίας στατιστικών μεθόδων μπορεί να αναδείξει την πιθανότητα ύπαρξης ασθενούς παραγοντικής δομής ενός μοντέλου παρά την επιτυχή και ταυτιζόμενη με το θεωρητικό ή/και μεθοδολογικό μοντέλο εξαγωγή των παραγόντων της κλίμακας από τη Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση και την υψηλή τιμή του δείκτη αξιοπιστίας, γεγονός που υποδεικνύει την αναγκαιότητα εφαρμογής πολλαπλών στατιστικών μεθόδων για τον έλεγχο εγκυρότητας και αξιοπιστίας των κλιμάκων μέτρησης.

Σίγουρα στα πλαίσια του παρόντος άρθρου δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια εξαντλητική παρουσίαση, αλλά μια μόνο ενδεικτική αναφορά ως προτροπή για να ακολουθούνται και μέθοδοι που προσφέρουν ποικίλες δυνατότητες ελέγχου και αξιοποίησης των ερευνητικών δεδομένων, χωρίς βεβαίως να αυτοπαγιδευεται κανείς από στατιστικά έγκυρα αποτελέσματα ή παραγοντικές δομές που πόρρω απέχουν από την πραγματικότητα η οποία με τη σειρά της επιβάλλει τη δική της βέλτιστη περιοριστική λύση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Beavers, A., Lounsbury, J., Richards, J., Huck, S., Skolits, G. & Esquivel, S. (2013). Practical Considerations for Using Exploratory Factor Analysis in Educational Research. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 18 (6), pp. 1-13.
- Bentler, P. (2006). *EQS 6 Structural Equations Program Manual*. Encino, CA: Multivariate Software, Inc.
- Benton, T. (2015). An Empirical Assessment of Guttman's Lambda 4 Reliability Coefficient. In R. E. Millsap (ed.) *Quantitative Psychology Research, Springer Proceedings in Mathematics & Statistics* (pp. 301-310). Springer International Publishing Switzerland.
- Bradburn, N., Sudman, S. & Wansink, B. (2004). *Asking Questions, The Definitive Guide to Questionnaire Design - For Market Research, Political Polls and Social and Health Questionnaires*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Brancato, S., Macchia, M., Signore, G., Simeoni, G., Blanke, K., Koerner, T. et al. (2006). *Handbook of Recommended Practises for Questionnaire Development and Testing in the European Statistical System*. ISTAT.
- Byrne, B. (2010). *Structural Equation Modelling with AMOS, Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6th ed.). London: Routledge.
- Cronbach, L. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16(3), pp. 297-334.
- Cronbach, L. & Meehl, P. (1955). Construct validity in psychological tests. *Psychological Bulletin* 52, pp. 281-302.
- DeCoster, J. (2001). Transforming and Restructuring Data. Ανάρτηση 10/6/2016, από <http://www.stat-help.com/notes.html>
- Dornyei, Z. (2003). *Questionnaires in Second Language Research, Construction, Administration, and Processing*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Drost, E. (n.d.). Validity and Reliability in Social Science Research. *Education Research and Perspectives*, 38(1), pp. 105-123.
- Eisinga, R., Grotenhuis, M. & Pelzer, B. (2012). The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach or Spearman-Brown? Ανάρτηση 14/6/2016, από *Int J Public Health*: <http://robeisinga.ruhosting.nl/MyOpenAccess/The%20reliability%20of%20a%20two-item%20scale.pdf>
- Fabrigar, L. & Wegener, D. (2012). *Exploratory Factor Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Fabrigar, L., Wegener, D., MacCallum, R. & Strahan, E. (1999). Evaluating the Use of Exploratory Factor Analysis in Psychological Research. *Psychological Methods* 4(3), pp. 272-299.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS* (3rd ed.). London: Sage.
- Gignac, G. (2009). Psychometrics and the Measurement of Emotional Intelligence. In *Assessing Emotional Intelligence, The Springer Series on Human Exceptionality* (pp. 9-40). Springer Science+Business Media.
- Hair, J., Black, W., Babin, B. & Anderson, R. (2009). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hazzi, O. & Maldaon, I. (2015). A pilot study: vital Methodological issues. *Verslas:Teorija ir praktika/business:Theory and Practice*, 16(1), pp. 53-62.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and Procedures in Adoping Structural Equation Modelin Technique. *Journal of Applied Quantitative Methods* 3(1), pp. 76-83.
- Kamakura, W., & Wedel, M. (2000). Factor Analysis and Missing Data. *Journal of Marketing Research* XXXVII, pp. 490-498.
- Kline, R. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (3rd ed.). New York: The Guilford Press.
- Ledesma, R. & Valero-Mora, P. (2007). Determining the Number of Factors to Retain in EFA: an easy-to-use computer program for carrying out Parallel Analysis. Ανάρτηση 10/6/2016, από <http://pareonline.net/getvn.asp?v=12&n=2>
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology* 22(140), pp. 5-55.

- Miller, G. (1955). The Magical Number Seven, Plus or Minus Two, Some Limits on Our Capacity for Processing Information. *Psychological Review* 101(2), pp. 343-352.
- Nunnally, J. & Bernstein, I. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Pagano, R. (2009). *Understanding Statistics in the Behavioral Sciences*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Pallant, J. (2005). *Spss Survival Manual*. Sydney: Allen & Unwin.
- Polit, D. & Tatano Beck, C. (2006). The Content Validity Index: Are You Sure You Know What's Being Reported? Critique and Recommendations. *Research in Nursing & Health* 26, pp. 489-497.
- Porta, M. (2014). *A Dictionary of Epidemiology* (6th ed.). New York:Oxford University Press.
- Riva, S., Gorini, A., Cutica, I., Mazzocco, K. & Pravettoni, G. (2015). Translation, cross-cultural adaptation, and reliability, of the Italian version of the Passive Risk Taking (PRT) Scale. *Judgement and Decision Making* 10(6), pp. 597-604.
- Sherman, E., Brooks, B., Iverson, G., Slick, D. & Strauss, E. (2011). Reliability and Validity in Neuropsychology. In *The Little Black Book of Neuropsychology: A Syndrome-Based Approach*. Springer Science+Business Media.
- Soley-Bori, M. (2013). Dealing with missing data: Key assumptions and methods for applied analysis. Technical Report, pp. 1-19. Ανάκτηση 12/6/2016, από <http://www.bu.edu/sph/files/2014/05/Marina-tech-report.pdf>
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education* 2, pp. 53-55.
- Vaske, J., Beaman, J. & Sponarski, C. (n.d.). Rethinking Internal Consistency in Cronbach's alpha. Ανάκτηση 12/6/2016, από http://warnerncr.colostate.edu/~jerryv/Cronbach/consistency_in_alpha.pdf
- Webb, N., Shavelson, R. & Haertel, E. (2006). Reliability Coefficients and Generalizability Theory. *Handbook of Statistics* 26, pp. 1-44.
- Yong, A. G. & Pearce, S. (2013). A Beginner's Guide to Factor Analysis: Focusing on Exploratory Factor Analysis. *Tutorials in Quantitative Method for Psychology* 9(2), pp. 79-94.
- Zygmunt, C. & Smith, M. (2014). Robust factor analysis in the presence of normality violations, missing data, and outliers: Empirical questions and possible solutions. *The Quantitative Methods for Psychology* 10(1).

CONTRIBUTORS' BIODATA

Themistoklis Gogas [Θεμιστοκλής Γκόγκας] is Associate Professor of Intercultural Communication at the Dept. of Business Administration, Technological Education Institute of Epirus, Greece. He holds a Primary School Teacher's Degree from the Pedagogical Academy of Ioannina, GR; a Diploma in Educational Studies from the University of Dundee, UK; a M.A. and a PhD (Keele University, UK). He has taught at the Postgraduate Programme of the School Technological Education, Athens, Greece as well as at the Graduate School of Education, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan. His research covers Intercultural Communication, Multicultural Societies and the impact of Nationalism; as well as the role of the Media in Identity formation. His publications include more than 30 papers in Journals, Collective Volumes or Conference Proceedings. He is author of a book: *Intercultural Communication. Identities and Otherness*, (2011, Athens: Anatolikos, in Greek) and co-editor of two volumes: St. Vlachopoulos & Th. Gogas: *Foreign Language Teaching in Tertiary Education II*, (2008, Ioannina: Carpe Diem, Greece) and Th. Gogas & P. Tagkas: *Foreign Language Teaching in Tertiary Education: Current Trends* (2011, Dionikos: Athens). Also he is member of the editorial board of *The International Journal of Translation, Language and Intercultural Communication* as well as of the *Universal Journal of Educational Research*.

Friederiki Batsalia [Φρειδερίκη Μπατσαλιά], Professor of German Linguistics at the National and Kapodistrian University of Athens, studied German Philology at the University of Hamburg, where she also completed her doctoral degree (Dr. Phil.) in German Linguistics. In 1981, she joined the Centre of Translation and Interpretation, Corfu, and from 1986-1988, she was working at the Department of Foreign Languages, Translation and Interpretation, Ionian University, Corfu. Since 1986, Prof. Batsalia has been affiliated with the Department of German Language and Literature at the National and Kapodistrian University of Athens. Her academic interests focus on translation and the theory of translation, pragmatics, sociolinguistics, comparative linguistics, as well as bilingualism and the acquisition of first, second and foreign languages. Prof. Batsalia's publications include five monographs, a bilingual, electronic dictionary of technological terminology and more than 35 articles. Prof. Batsalia has been serving as reviewer for various academic journals and numerous conferences, and has been the academic supervisor of four research programs. During the academic years 2001/02 – 2005/06 and 2011/12-2014/15 she has been elected Head of Department of the Department of German Language and Literature.

Eleni Sella [Ελένη Σελλά] holds a PhD in in General and Applied Linguistics from René Descartes University (Université Descartes - Paris V- Sorbonne). She specialises in General and Applied Linguistics, Sociolinguistics and Translation Theory and Didactics. She works as a Professor of General Linguistics at the Department of Turkish and Modern Asian Studies of the National and Kapodistrian University of Athens (since 2008). Formerly, she was Professor of General Linguistics and Problems of Bilingualism, at the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting of the Ionian University (1986-2008). Her research

interests include issues of bilingualism or multilingualism, contrastive analysis of languages, second language acquisition/learning, bilingual-minority education, bilingualism and teaching of grammar, issues of national identity and language, as well as theoretical and didactic issues of translation and interpreting. The research and the published work of Prof. Sella are cited and referenced in numerous publications.

Between 1998 and 2008, she was Director of Studies and Scientific coordinator of the Postgraduate Studies Programme “Science of Translation” at the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting of the Ionian University, since 2004-05, she serves as Academic Coordinator-Director of the Master's Programme “Teaching French as a Foreign Language” of the Hellenic Open University and since 2015-16 she is Director at the Postgraduate Studies Programme “Translation and Interpreting” at the Department of Turkish and Modern Asian Studies of the National and Kapodistrian University of Athens.

Eleftheria Dogoriti [Ελευθερία Δογορίτη] holds a BA in French Language and Literature, from the national and Capodistrian University of Athens, Department of French Language and Literature, a MA in CALL (Computer - assisted Language Learning), from the University of Thessaloniki, a MA and a PhD in French Literature from Sorbonne-Paris IV. She has previously worked as FLE teacher and trainer for public and private education and she joined the Department of Business Administration of the Technological Educational Institute of Epirus, Greece in 2003.

She is currently an associate professor. Her research interests and publications include: French for Academic/specific purposes, the use of ICT tools in teaching/learning, Web 2.0 applications in terminology and translation studies, learner autonomy/strategies, literacies and curriculum design.

Dr Hanne Skaaden is professor at the *Department of International Studies and Interpreting at Oslo and Akershus University College of Applied Sciences*. In addition to studies of *interpreting* in the courts and institutional discourse, her research covers aspects of *bilingualism* and *first language attrition*. Since 1993, Skaaden has taught interpreting on campus and online to multiple language groups. She is author of a textbook on interpreting in the public sector, *Den topartiske tolken* (Universitetsforlaget, Oslo, 2013).

Leticia Santamaría Ciordia: Graduated in Translation and Interpretation from the University of Valladolid (Spain) in 2004. Gained PhD in Translation and Intercultural Communication in 2011, with European Mention of her Doctoral degree. She completed Certificate of Advanced Studies in Interpreter Training and pedagogical innovation from the University of Geneva (Switzerland) in 2016.

Vice-Dean of the Faculty of Translation and Interpreting at the University of Valladolid in charge of International Relations since 2015; Faculty coordinator of internship programmes since 2011.

Lecturer at the Faculty of Translation and Interpreting of the University of Valladolid since 2006. Current teaching focuses on conference and community interpreting from French into

Spanish at graduate level, and French-Spanish Institutional Translation at post-graduate level (MA in Institutional and Professional Translation, Member of the EMT network).

Regular interpreter for Public Services in courtroom and health care settings and in the private market since 2007. Languages: Spanish, Polish, French and English.

Sanel Hadžiahmetović Jurida holds a PhD in English Linguistics received from JJ Strossmayer University of Osijek, Croatia, and is an Assistant Professor at the University of Tuzla, Faculty of Philosophy, Department of English Language and Literature. He is currently teaching several undergraduate and Master's courses primarily focusing on English Phonetics and Phonology, and Translation Studies. His areas of research include internet linguistics, translation and interpreting studies, and English phonetics and phonology. He authored two televised schools of English for the national broadcasting company (BHRT), and has, since 2004, presented his work at international and national conferences. In addition, he is a professional translator and editor.

Tanja Pavlović holds a PhD in English Linguistics and is an Assistant Professor at the University of Tuzla, Faculty of Philosophy, Department of English Language and Literature. Her research interest is mainly focused on translation studies and academic writing. She is also actively involved in translating and editing scientific work for Bosnian-speaking scholars. She was the head of the MA programme in Translation and Interpreting at her home university. Since 2005, she has presented her work at international and national conferences. She is also a professional translator and editor.

Dominika Krysztofowicz graduated from law at Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland. She finished applied linguistics at the same university. She is currently pursuing doctoral studies at Adam Mickiewicz University Poznań, Poland. Her main research interests focus on comparative legal linguistics and forensic linguistics in the European context, especially in relation to translation issues and multilingualism in the European Union. She is currently working on a PhD thesis which will provide new methods of dealing with legal texts from a linguistic perspective. She is professionally active as a lawyer at a major law office in Poznań.

Zofia Krupienicz is a law and applied linguistics student, specialized in intercultural communication, currently pursuing MA at Adam Mickiewicz University Poznań, Poland. Educated also at INALCO, Sorbonne Paris-Cité in Paris under the programme of *European Master in Intercultural Communication*. Took part in various international projects focused on intercultural communication issues, collaborating with i.a. Philipps-Universität Marburg, Technische Universität Darmstadt and Freie Universität Berlin.

Theodoros Vyzas [Θεόδωρος Βυζάς] is adjunct lecturer at the Department of Business Administration, TEI of Epirus, Greece. He holds a BA in Translation from the Ionian University, Corfu, Greece, a MA (DEA) and a PhD in Specialized Translation from the

Université Paul Valéry-Montpellier III, France. He teaches Specialized Translation French-Greek and has participated in projects and conferences in Greece and Europe. His research interests comprise the fields of specialized translation, web tools for translation teaching/learning, terminology, lexicography and interpreting.

María Teresa Ortego Antón is Assistant Lecturer at the Spanish Department (Translation and Interpreting Area, University of Valladolid). She teaches several courses about conference interpreting, specialised translation, terminology and CAT tools in the Faculty of Translation of Interpreting of the aforementioned university. Graduated in Translation and Interpreting in 2007, she was eligible for a pre-doctoral grant in 2008 and she obtained her PhD in Translation and Intercultural Communication (cum laude) in November 2012. She also holds a MA in Teaching Spanish as a Foreign Language by the University of Alcalá de Henares (Spain). Her publications include articles and book chapters on bilingual lexicography, terminology, and corpus linguistics applied to translation studies. She has presented several presentations in international conferences. Besides, she is member of international research projects on specialised translation and interpreting. She has also been professional translator and interpreter for nine years.

Paraskevi Kotti [Παρασκευή Κόττη] studied Translation in the Dept. of Foreign Languages, Translation and Interpreting at the Ionian University (semester abroad: University of Surrey, UK). She holds a Master's Degree in the Theory and Teaching of Translation and Interpreting from the same University. In 2000, she was awarded an annual scholarship within the framework of Interreg II Greece-Italy, with a ten-month course at the Ionian University and a two-month course at the University of Lecce, Italy. She has been working as a translator since 1999, mainly dealing with legal texts and European projects. Since 2010, she has been an oral examiner in English and French for the Greek State Exam (KPG) and other institutions. Additionally, she teaches English in lifelong learning programmes, under the auspices of the Greek Ministry of Education, Research and Religious Affairs.

Eduardo Fiorillo graduated (hons) from the Faculty of Literature and Philosophy (Bari). He holds an MA in "Organisation and Management of Human Resources", an MA in "Hospitality Management" and an MA in "Advanced planning for teaching Italian language and culture to foreigners". He has also attended a postgraduate course in "Teaching Italian as a foreign language" at the University of Siena. From 1998 to 2011, he taught Italian Language and Terminology at the Ionian University (Dept. of Foreign Languages, Translation and Interpreting). He has also taught Italian language, translation, terminology at the Dept. of Music Studies (Ionian University), at the University of Ioannina and at the Technological Educational Institute (TEI) of Epirus. Since 2011, he has been working as an Italian teacher at the European School of Heraklion. He has been a professional translator since 1995, and he is an official member of the Italian Association of Translators and Interpreters (AITI).

Dr. Periklis Tagkas [Περικλής Τάγκας] is a Professor of English language and translation at the Department of Business Administration of the Technological Educational Institute of

Epirus, Igoumenitsa, Greece. From 2014-15, he is also a “M.Ed. in TESOL” Module Tutor at the Hellenic Open University. He holds a B.A. from the English Department of the University of Athens, Greece, where he also completed his Ph.D in 1997. In 1999 he received a scholarship for post-doctoral research. His publications include books and articles on language, literature, translation, socio-economic issues and educational policy. He has participated in several international conferences and research projects.

Thei Zervaki is a translator and interpreter of Greek language based in the USA. She is an authorized medical Greek language interpreter within the DSHS in Washington State. She is also a US State Department interpreter for Greek. She worked in the language industry for nearly twenty years having different roles: from a translator in the European Parliament in Brussels to senior project manager, director and consultant positions in numerous translation companies in the world. She has a BA degree in French from Aristotle University of Thessaloniki, Masters in Contrastive Linguistics from ULB (Belgium) and Masters in Translation Studies from the University of Mons. She also holds the Diploma of Teaching Greek as a Foreign Language from the Center for the Greek Language in Thessaloniki.

Anna Chita's [Άννα Χίτα] specialist field concerns the German as Foreign Language/ German as Second Language, contrastive Linguistic, Intercultural communication and Test development. She studied "German Philology: German as Foreign Language/ German as Second Language" as well as "Psychology" and "School Pedagogy". Her Master dissertation was "German-Greek Code-Switching on the example of young people in Augsburg and the Consequences for the German as Foreign Language Teaching". Her dissertation subject was "Evaluation's criteria in writing skills B2 and C1 and their validity" at the University of Augsburg (2009). She worked for many years in several courses and integration courses for foreign young people and adults in Germany. Since 2003 she is scientific co-operator of the approved Testing for foreign languages of the Greek Ministry of Cultural Affairs for the Further Education of the examiners. Since 2010 she is scientific co-operator of the Higher Technical Institute “Business Administration” of Igoumenitsa/Greece at the course of studies "Applied foreign languages in Trade and Management".

Panagiotis G. Krimpas [Παναγιώτης Γ. Κριμπάς] (born 1974 in Athens, Greece) is a graduate (Law) and doctor of the Law School of the Democritus University of Thrace (DUTH) and a Master's graduate of the University Institute of Applied Linguistics (IULA) of Pompeu Fabra University (Barcelona). He is currently (2016) an associate professor in the field “Terminology, Translation and Legal Texts” at the Department of Languages, Literature and Culture of Black Sea Countries (School of Classic Studies and Humanities of DUTH); besides, he offers a course of “Legal Terminology and Translation” at the Law School of DUTH and has given lectures at foreign universities such as the University of Tallinn (Estonia, 2015), the Vest University of Timișoara (Romania, 2006 and 2008) and Yıldız University (Turkey, 2014). He is the author of five books and many articles on language, translation and terminology, has translated many books and articles on international relations,

law, geopolitics etc., has worked for more than fifteen years as practicing lawyer and legal translator and has been serving for three years as special adviser to government institutions. Memberships: Societas Linguistica Europaea (SLE), Eurolinguistic Association (ELA), Eurolinguistic Network Southeast (ENSE), Hellenic Association for Semiotics (ESE), European Association for Terminology (EAFT/AET), Réseau panlatin de terminologie (REALITER), Hellenic Association for Terminology (ELETO) (BoD member), Hellenic Society for Translation Studies (EEM) (founding member), Panhellenic Association of Translators (PEM) etc. Languages: EL, IT, ES, PT, CA, RO, EN, DE, SV, NO, DK, NL, PL, HR, RU.

Georgios Iseris [Γεώργιος Ίσερης] earned a B.A. in Italian Language from the Aristotle University of Thessaloniki and a B.A. in History from the Ionian University. He holds an M.A. in the Sciences of Language and Communication specialized in the Applications of Technology in the Sciences of Language and Communication at the Aristotle University of Thessaloniki. He is PhD candidate in Translation and New Technologies at the Aristotle University of Thessaloniki. Since 1991 he teaches Italian both at secondary and tertiary level. For the last 7 years he has been an adjunct lecturer at the Department of Business Administration for Translation and Italian as an LSP. His research interests and publications include ICT and Translation teaching, Italian for Specific academic purposes and the use of computers in language teaching and learning.

Ο τόμος αυτός είναι αφιερωμένος στην κοινοτική διερμηνεία και αποτελεί μέρος του ερευνητικού προγράμματος με τίτλο *Κοινοτική Διερμηνεία στην Ελλάδα (CiGreece)* που συγχρηματοδοτήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και από εθνικούς πόρους. Αφορμή για να εστιάσουμε στην κοινοτική διερμηνεία στάθηκε κατά βάση η έκρηξη του μεταναστευτικού ρεύματος τα τελευταία χρόνια από τη Συρία προς την Ευρώπη λόγω της εμπόλεμης κατάστασης, με την Ελλάδα να αποτελεί συνήθως την πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία εισέρχονται χιλιάδες μετανάστες.

Κάθε κοινότητα μεταναστών προσπαθεί να βρει τη θέση της στην ελληνική/αλλόγλωσση κοινωνία και δημιουργεί συλλόγους, τόπους λατρείας και ενδεχομένως σχολεία ενώ ταυτόχρονα τα μέλη της βρίσκονται είτε ως σύνολο είτε ατομικά σε επικοινωνία με το ελληνικό/αλλόγλωσσο διοικητικό σύστημα, προκειμένου να διασφαλίσουν πρόσβαση σε εργασιακά δικαιώματα, κοινωνική ασφάλιση, παροχές υγείας και εκπαίδευσης. Ωστόσο, σε πολλές χώρες, η κοινοτική διερμηνεία δεν έχει επίσημα αναγνωριστεί ως παράγοντας διασφάλισης του δικαιώματος ίσης πρόσβασης σε υπηρεσίες με αποτέλεσμα να μην διατίθενται διερμηνείς από την εκάστοτε υπηρεσία. Συνήθως διερμηνεία παρέχεται από δίγλωσσους – που πολύ συχνά αποδεικνύονται διπλά ημίγλωσσοι – συγγενείς και φίλους των ενδιαφερομένων.

Ο συλλογικός τόμος φιλοξενεί άρθρα που αποτυπώνουν, εξετάζουν και αναλύουν σε πολλαπλά επίπεδα (γλωσσολογικό, κοινωνιολογικό, οικονομικό, επιστημολογικό, θεσμικό) το θέμα της κοινοτικής διερμηνείας στην Ελλάδα και σε χώρες του εξωτερικού με απώτερο στόχο την αναγνώριση της αυτοτέλειάς της. Οι αρθρογράφοι είναι επιστήμονες από ελληνικά και ευρωπαϊκά τριτοβάθμια ιδρύματα, καθώς και επαγγελματίες διερμηνείς.

This volume is dedicated to community interpreting and is part of the research project entitled *Community Interpreting in Greece (CiGreece)*, funded by the European Economic Area and the Greek government. What has aroused our interest in community interpreting is basically the explosion of migration in recent years from Syria to Europe because of the war, with Greece being usually the first European country where thousands of migrants enter.

Each immigrant community tries to find its place in the Greek/host society and creates associations, places of worship and possibly schools. Either as a whole or individually, the community members are in communication with the Greek/host administration in order to ensure access to employment, social security, health and education systems. However, in most countries community interpreting has not been officially recognized as a factor that secures the right to equal access to services and, as a result, interpreters are not available from the services concerned. Interpreting is usually provided by bilingual – who very often prove to be double semilinguals – relatives and friends of those concerned.

This collective volume hosts articles that record, examine and analyze from multiple points of view (linguistic, sociological, economic, epistemological, institutional) the subject of community interpreting in Greece and other countries with a view to establishing its autonomy. The contributors are scientists from Greek and European tertiary education institutions as well as professional interpreters.

